

สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการ
ที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

PROBLEMS AND GUIDELINES OF SANGHA RESIDENCE MANAGEMENT IN
SUAN PHUENG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระครูจริยธรรมานุรักษ์ (วัลลภ จริยธมฺโม)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการ
ที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

พระครูจริยธรรมานุรักษ์ (วัลลภ จริยธมฺโม)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

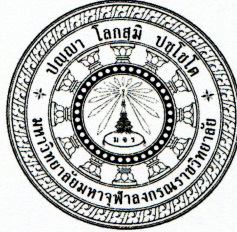
Problems and Guidelines of Sangha Residence Management in Suan Phueng District, Ratchaburi Province

Phrakhru Jariyathammanurak (Wanlop Cariyadhammo)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสภานิพนธ์เรื่อง
“สภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสภานิพนธ์

(พระครูวิสุทธนันท์คุณ, ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร.บุษกร วัฒนบุตร)

กรรมการ

(พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชัยพิทยโต, ผศ. ดร.)

กรรมการ

(พระสมุทรวิชรโสภณ, ดร.)

กรรมการ

(รศ. ดร.สุรพล สุษะพรหม)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสภานิพนธ์

พระสมุทรวิชรโสภณ, ดร.

ประธานกรรมการ

รศ. ดร.สุรพล สุษะพรหม

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูจริยธรรมานุรักษ์)

- ชื่อสารนิพนธ์** : สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอ
สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
- ผู้วิจัย** : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ (วัลลภ จริยธมฺโม)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการจัดการเชิงพุทธ)
- คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์**
- : พระสมุทรวรชโรโสภณ, ดร., พธ.บ (การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
 - : รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม, พธ.บ. (สังคมวิทยา),
M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี (๒) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี (๓) เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน ๑๗ รูป/คน โดยสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านการปกครอง อำนาจหน้าที่ในการบริหารปกครองก็ขึ้นอยู่กับหัวหน้าที่พักสงฆ์ ต้องคอยควบคุมดูแล และส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ด้านการศาสนศึกษา เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระภิกษุสามเณรให้ได้รับความรู้ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นงานที่ต้องจัดการสงเคราะห์จะเป็นการส่วนตัวหรือเป็นคณะก็ได้ ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม รักษา ศรัทธาความเลื่อมใส เป็นการสืบทอดต่อของพระพุทธศาสนาให้ยืนยาว ด้านการสาธารณูปการ วางแผนการก่อสร้าง และบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานให้สอดคล้องเข้ากับชุมชน ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เข้าไปดูแลช่วยเหลือร่วมกับชุมชน และทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น

๒. ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านการปกครอง ขาดความร่วมมือจากผู้บังคับบัญชา ขาดความร่วมมือจากชุมชน ด้านการศาสนศึกษา บุคลากรขาดความรู้ความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ไม่มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนช่วยเหลืองบประมาณ ไม่มีการจัดตั้งกองทุน ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ขาดการอบรมบุคลากรให้มีความรู้เพิ่มเติมในการใช้สื่อช่วยในการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ ขาด

การประสานงานกับชุมชนในการก่อสร้างทำให้เกิดความขัดแย้งตามมาภายหลัง ด้านสาธารณสุข สงเคราะห์ ขาดความร่วมมือกับชุมชนในการวางแผนและนโยบายในการปฏิบัติร่วมกัน

๓. แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในการบริหารจัดการที่พัทลุง ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัด ราชบุรี พบว่า ด้านการปกครอง ประชุมปรึกษางานที่จะต้องดูแลและปฏิบัติร่วมกันอย่างสามัคคี ด้าน การศาสนศึกษา สรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อ และจัดงบประมาณสนับสนุน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จัดตั้งคณะกรรมการดูแลและตั้งกองทุนจัดกิจกรรมหางบเข้ากองทุน ด้าน การเผยแผ่ศาสนาธรรม จัดการอบรมพระผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ให้มีความรู้ในการใช้สื่อที่หลากหลายและ ทันสมัย ด้านการสาธารณสุข การจัดทำแผนผังสถานที่ภายในที่พัทลุงให้เป็นระเบียบ และ ประสานงานโยธาในพื้นที่ให้เป็นที่พักเรียนงานก่อสร้างต่าง ๆ ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ประสานความ ร่วมมือกับชุมชนในพื้นที่ ในการวางแผน และวางนโยบายในการปฏิบัติงานร่วมกัน

Research Paper Title : Problems and Guidelines of Sangha Residence Management in Suan Phueng District, Ratchaburi Province

Researcher : Phrakhru Jariyathammanurak (Wanlop Caridhammo)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: Phra Samutrawachirasophon, Dr., B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management)

: Assoc. Prof. Dr.Surapon Suyaprom, B.A. (Sociology), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)

Date of Graduation : February 19, 2019

Abstract

The objectives of research paper were (1) to study the general state of Sangha residence management in Suan Phueng district, Ratchaburi province, (2) to study the problems and obstacles of Sangha residence management in Suan Phueng district, Ratchaburi province, and (3) to propose the operational guidelines of Sangha residence management in Suan Phueng district, Ratchaburi province. The research methodology was the qualitative research, had the documentary analysis and interview as the tool to collect the data in the field study from 17 key informants and analyzed the data through the content analysis technique.

The findings of this research were as following:

1. The general state of Sangha residence management in Suan Phueng district, Ratchaburi province found that the administration aspect; the power and authority towards administration management depends on Sangha residence leader which must control and promote to have good security and safety according to Dhamma Vinnaya. The religious education aspect; as the promoter and supporter to manage the education for the monks to be educated. The educational welfare aspect; as the work of welfare management for individual or Sangha organization. For the Buddhism propagation aspect; to have the faith and confidence for preserving the longer Buddhism. The constructions aspect; to plan for construction and reconstruction of religious place to match with community. The public welfare aspect; to help the community and to make the better way of life in the community

people. (1) hospitality and helping procedure; arranging the land of the temple for living by paying the rent at a cheap price, arranging a meditation training center for the general public, providing vocational training/short-term careers to the public, providing the cremation assistance for no relatives or poor people and establishing the cremation welfare fund, establishment of library for the public, and Thai traditional medicine or herbal garden within the temple.

2. The problems and obstacles of Sangha residence management in Suan Phueng district, Ratchaburi province found that the administration aspect lacks of cooperation from subordinates and community. The religious education aspect lacks of technology specialists. The educational welfare aspect lacks of promotion and budgetary support. For the Buddhism propagation aspect lacks of personnel training to have the knowledge for propagation. The constructions aspect lacks of cooperation from community for construction that after that it has the problem. The public welfare aspect lacks of cooperation with the community for policy making and cooperation policy.

3. The development guidelines of Sangha residence management in Suan Phueng district, Ratchaburi province found that the administration aspect should have the meeting and to take care including cooperating with harmony. The religious education aspect should recruit the educated person for technology usage. The educational welfare aspect should set up the committee and raise the foundation for activity support. For the Buddhism propagation aspect should have the for the monks who have the authority to propagate Buddhism to have the knowledge for variety of modern technology. The constructions aspect should have the master plan for the place within Sangha residence properly and cooperate with constructions government agency for constructions consult. The public welfare aspect should have the cooperation with the community for policy making and cooperation policy.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” สำเร็จลงได้ด้วยดีต้องขอขอบพระคุณในความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ได้แก่ พระเดชพระคุณ พระสมุทรวชิโรโสภณ, ดร. และอนุโมทนาขอบพระคุณ รศ. ดร.สุรพล สุษะพรหม ที่ให้คำปรึกษาช่วยเหลือการปรับปรุงแก้ไข สารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณและอนุโมทนาขอบคุณ คณะกรรมการสอบป้องกันสารนิพนธ์ พระครูวิสุทธนันท์คุณ, ดร. ประธานกรรมการ, ผศ. ดร.บุษกร วัฒนบุตร กรรมการ, พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทนต์, ผศ. ดร. กรรมการ, พระเดชพระคุณ พระสมุทรวชิโรโสภณ, ดร. กรรมการ, และ รศ. ดร.สุรพล สุษะพรหม กรรมการและเลขานุการ ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ในการสอบป้องกันสารนิพนธ์สำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณและอนุโมทนาขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งได้แก่ พระเดชพระคุณพระปิฎกโกศล, ดร., พระครูวิสุทธนันท์คุณ, ดร., พระมหากังวาล ธีรธมโม, ผศ. ดร., พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทนต์, ผศ. ดร., ดร.ปณณธร เอียรชัยพุกข์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งคำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๑๗ รูป/คน ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้สัมภาษณ์ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย รวมทั้งผู้เขียนหนังสือทุกเล่มที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อนึ่ง หากมีข้อบกพร่องใด ๆ ปรากฏอยู่ในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป และคุณความดีอันใดที่เกิดจากการศึกษาในครั้งนี้ขอน้อมถวายเป็นธรรมบูชาให้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ คุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่านและหากสารนิพนธ์ฉบับนี้มีประโยชน์ใด ๆ ขอประโยชน์นั้นจงสำเร็จแก่ผู้อ่านทุกท่าน ตลอดจนการนำไปใช้เพื่อพัฒนาชีวิตตน สังคมและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

พระครูจริยธรรมานุรักษ์ (วัลลภ จริยธมฺโม)

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ซ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญ	๑
๑.๒ คำถามวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์	๓๑
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับที่พักสงฆ์	๔๗
๒.๔ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	๕๗
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๓
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๒
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๘๓
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๘๓
๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก	๘๓
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๔
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๖
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๗

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๘
๔.๑ สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการพักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	๘๘
๔.๒ ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	๑๐๗
๔.๓ แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	๑๒๔
๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๔๑
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	๑๔๕
๕.๑ สรุป	๑๔๕
๕.๒ อภิปรายผล	๑๔๗
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๕๐
บรรณานุกรม	๑๕๒
ภาคผนวก	๑๕๙
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	๑๖๐
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์	๑๖๖
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์	๑๘๕
ภาคผนวก ง ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์	๑๘๘
ประวัติผู้วิจัย	๑๙๒

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๒
๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๔๑

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น วิ.มหา.(ไทย) ๑/๓๒/๓๙. หมายถึง วินัยปิฎก ภิกขุวิภังค์ ภาษาไทย เล่ม ๑ ข้อ ๓๒ หน้า ๓๙ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

พระวินัยปิฎก		
คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.จ. (ไทย)	= วินัยปิฎก จุฬวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.มหา. (ไทย)	= วินัยปิฎก ภิกขุวิภังค์	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก		
คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ม.ม. (ไทย)	= มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	= มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปณณาสก์	(ภาษาไทย)
อง.เอกก. (ไทย)	= อังคุตตรนิกาย เอกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก. (ไทย)	= อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	= อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	= ขุททกนิกาย ธัมมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา. (ไทย)	= ขุททกนิกาย ชาดก	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองคณะสงฆ์ งานการปกครองคณะสงฆ์ เป็นงานที่สำคัญที่สามารถพัฒนาคณะสงฆ์ให้มีความเจริญรุ่งเรือง โดยพระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญด้านการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรมั่นคงสืบต่อไป^๑ โดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสซึ่งจะใกล้ชิดกับพระภิกษุสามเณรในวัดและประชาชนมากที่สุด มีหน้าที่ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและในวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุม และส่งเสริมรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์จัดการและพัฒนากิจการ ศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุและสามเณร ดูแลให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้ภิกษุและสามเณรมีจริยาวัตรตรงตาม ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดูแลการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุและสามเณรไม่ให้ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษาจัดการวัด และสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระในการอบรมศึกษาสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้สะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล กรรมศาสนา และกระทรวงศึกษาธิการ ระบุถึงความสำคัญของพระสังฆาธิการว่าพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไป ก็จะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ^๒

ในปัจจุบันขอบข่ายภารกิจของคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ ได้ระบุอย่างชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการตามภารกิจของคณะสงฆ์ ๖ ด้าน คือ (๑) ด้านการปกครอง (๒) ด้านการศึกษา (๓)

^๑คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, การปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๘๗.

^๒กรมการศาสนา, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑.

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (๔) ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม (๕) ด้านการสาธารณูปการ และ (๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยผู้มีบทบาทในภารกิจงานทั้ง ๖ ด้าน ดังกล่าวไปใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้นคือพระภิกษุสงฆ์ระดับ พระสังฆาธิการ ตามกฎหมายเถรสมาคมฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ที่ให้ความหมายของพระสังฆาธิการไว้ว่า หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ อันได้แก่ (๑) เจ้าคณะใหญ่ (๒) เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค (๓) เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด (๔) เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ (๕) เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล (๖) เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย^๓

สมัยก่อนนิยมใช้คำว่า การปกครองคณะสงฆ์ แต่ปัจจุบันใช้คำว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา เป็นการปกครองเพื่อบังคับบัญชาดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในการปกครองให้เรียบร้อยดีงาม ส่วนการบริหารจะเป็นไปเพื่อการบริหารจัดการในการที่จะดำเนินงานนั้นๆ ให้สำเร็จ สำหรับการบริหารนั้น พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)^๔ ได้ให้ความหมายของการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนาว่า พุทธวิธีการบริหารควรยึดหลักธรรมาธิปไตยเป็นสำคัญโดยผู้บริหารเองจะต้องประพฤติธรรม และใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหาร และต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งโดยพึงสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ถ้าเห็นจะได้ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่กว่าเพราะเสียสละประโยชน์สุขเล็กน้อย บุคคลควรสละประโยชน์สุขเล็กน้อย เพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่”^๕ ดังนั้นเมื่อก้าวถึงการปกครองของคณะสงฆ์หรือการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงต้องเห็นพระธรรมวินัยเป็นหลัก เพราะพระธรรมวินัยเป็นทั้งโครงสร้าง และการจัดสภาพสังคมสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อย และเป็นการพัฒนาบุคลากรในสังคมด้วย ทุกคนจะรู้จักหน้าที่ของตนเอง

ชาวพุทธโดยทั่วไปมักได้ยินและคุ้นเคยคำว่า ที่พักสงฆ์ สำนักสงฆ์ และวัด โดยส่วนใหญ่เข้าใจความหมายที่ไม่ตรงกับกฎหมาย และผลที่จะเกิดในทางกฎหมาย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๑ กำหนดให้วัดมี ๒ อย่างคือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาอย่างหนึ่ง และสำนักสงฆ์^๖ อีกอย่างหนึ่ง สำหรับสำนักสงฆ์นั้นไม่ปรากฏว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้บัญญัติความหมายไว้ว่าหมายถึงอะไร แต่ย้อนกลับไปดูพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ฉบับแรก ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๕ กำหนดว่า วัดมี ๓ อย่าง คือ พระอาราม

^๓ กองแผนงานกรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติกฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๔๐๓.

^๔ พระธรรมโกศาจารย์ ศ. (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

^๖ คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, การปกครองคณะสงฆ์ไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๕๓.

หลวง อารามราชบุรี และที่สำนักสงฆ์” และกำหนดให้ความหมายของคำว่า “ที่สำนักสงฆ์” คือวัดซึ่งยังมิได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

ต่อมาเมื่อมีการยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ และตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ขึ้นใช้บังคับแทน มาตรา ๓๘ กำหนดให้วัดมี ๒ อย่าง คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา อย่างหนึ่ง และสำนักสงฆ์ อีกอย่างหนึ่ง ต่อมาได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ และตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันขึ้นใช้บังคับแทน โดยมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้วัดมี ๒ อย่าง คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาอย่างหนึ่ง และสำนักสงฆ์^๗ อีกอย่างหนึ่ง โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ตราขึ้นในภายหลังมิได้มีบทบัญญัติให้เห็นว่ามีความประสงค์จะให้ลักษณะของสำนักสงฆ์มีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ จึงต้องถือว่าสำนักสงฆ์ หมายถึง วัดที่ยังมิได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

จากที่อ้างถึงพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จึงพอสรุปได้ว่า ที่พักสงฆ์ หมายถึง สถานที่พำนักพักพิงชั่วคราวของพระภิกษุสามเณร ซึ่งยังมิได้เป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย ที่พักสงฆ์ จึงไม่มีสิทธิใช้คำว่า สำนักสงฆ์ หรือ วัด นำหน้าชื่อสถานที่ แต่หากดำเนินการขอสร้างวัด และตั้งวัดตามระเบียบของทางราชการ เมื่อได้รับอนุญาตให้สร้างวัด และตั้งวัดโดยถูกต้องตามกฎหมาย จึงจะถือว่าเป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย^๘

อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ ๓ ตำบล มีวัดที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมด จำนวน ๑๗ วัด และมีที่พักสงฆ์ จำนวน ๒๔ แห่ง ซึ่งมีจำนวนพระภิกษุ จำนวน ๒๒๘ รูป^๙ ซึ่งสภาพปัจจุบันอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีจำนวนที่พักสงฆ์ ๒๔ แห่ง^{๑๐} แล้วมีโอกาสนี้จะมีการพัฒนาต่อไปข้างหน้าในการขอจัดตั้งเป็นวัด จึงจำเป็นที่พระสังฆาธิการจะต้องมีการบริหารให้กิจการคณะสงฆ์เป็นไปด้วยดี มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความบริสุทธิ์ มีความยุติธรรม มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพสังคม

^๗ ศาครณ์ เจริญศรี นักวิชาการศาสนาชำนาญการ และคณะ, **คู่มือพระสังฆาธิการ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๔.

^๘ ศาครณ์ เจริญศรี นักวิชาการศาสนาชำนาญการ และคณะ, **คู่มือพระสังฆาธิการ**, หน้า ๔.

^๙ อุดมศักดิ์ ชูโตชนะ นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สถาบันพระสังฆาธิการ, **ที่พักสงฆ์ สำนักสงฆ์ และวัด (๑)**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://sta.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=343&Itemid=354 [๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

^{๑๐} สำนักงานเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง, **สถิติพระภิกษุจำพรรษา ประจำปี ๒๕๖๐**, (ราชบุรี: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง, ๒๕๖๐), หน้า ๑. (เอกสารแนบเล่ม).

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑.

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับผู้วิจัยสังกัดในอำเภอสวนผึ้ง จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการกิจการคณะสงฆ์ของที่พัทสงฆ์ สืบไป

๑.๒ คำถามวิจัย

๑.๒.๑ สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างไร

๑.๒.๓ แนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการพัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาตาม ภารกิจของคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓^{๑๒} โดยกล่าวถึงบทบาทของพระสังฆาธิการตามภารกิจของคณะสงฆ์ ๖ ด้าน คือ

๑. ด้านการปกครอง

๒. ด้านการศาสนศึกษา

๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

๔. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม

๕. ด้านการสาธารณูปการ

^{๑๒} กองแผนงาน กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติกฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์, หน้า ๔๐๓.

๖. ด้านสารสนเทศสงเคราะห์

๑.๔.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญ (Key informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๗ รูป/คน ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ พระสังฆาธิการ จำนวน ๘ รูป

กลุ่มที่ ๒ หัวหน้าหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน ๖ คน

กลุ่มที่ ๓ ตัวแทนภาคประชาสังคม/ชุมชน จำนวน ๓ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมระยะเวลา ๙ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

สภาพ หมายถึง ลักษณะหรือภาวะที่เป็นอยู่ของการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ลักษณะหรือภาวะของการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ปัญหา หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ที่เกิดขึ้นหรือสิ่งที่มาขัดขวางมิให้สนองต่อความต้องการในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ทำให้เกิดความยากลำบากต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การบริหารจัดการที่พ้องกันในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

แนวทางแก้ไข หมายถึง ข้อเสนอแนะซึ่งจะเป็นวิธีการ หนทางในการคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นให้ตรงจุดถูกต้อง และสามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอนที่มีข้อเสนอแนะไว้ให้บรรลุตามได้ ซึ่งในการวิจัยนี้ หมายถึง ข้อเสนอแนะที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอ สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

การบริหารจัดการ หมายถึง การปฏิบัติงาน หรือร่วมกันปฏิบัติงานของบุคคลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง งานพระศาสนาที่คณะสงฆ์ต้องบริหารจัดการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เท่านั้นตามหลักแห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ ทั้ง ๖ ด้านได้แก่

๑. ด้านการปกครอง หมายถึง การดูแลบรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่พำนักอาศัยอยู่ในวัด ให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ และประกาศของมหาเถรสมาคม

๒. ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง การจัดให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรม

๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบันการศึกษาหรือจัดสถานศึกษาภายในวัด เพื่อสงเคราะห์แก่เด็กเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

๔. ด้านการเผยแผ่ศาสนา หมายถึง การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนทั่วไป เช่น จัดให้มีการฟังพระธรรมเทศนา บรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม จัดอบรม หรือการสนทนาธรรม เป็นต้น

๕. ด้านการสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสมบัติของวัดให้มั่นคงถาวร

๖. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชน

ที่พักสงฆ์ หมายถึง สถานที่พำนักพักพิงชั่วคราวของพระภิกษุสามเณร ซึ่งยังมิได้เป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้กำหนดเฉพาะที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีจำนวนที่พักสงฆ์ จำนวน ๒๔ แห่ง

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ทราบสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๑.๖.๒ ได้ทราบปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๑.๖.๓ ได้ทราบแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๑.๖.๔ ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้นำเสนอเจ้าคณะพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี เพื่อนำข้อมูลไปเป็นข้อมูลในการส่งเสริมงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของที่พักสงฆ์ของคณะสงฆ์ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับที่พักสงฆ์
- ๒.๔ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการ

จากการศึกษาค้นคว้า “แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ” จากเอกสารวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า “ความหมายของการบริหาร” จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จึงได้ประมวล สาระสำคัญไว้ ดังนี้

การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น เมื่อว่าตามคานิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรม สองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์^๑

^๑พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), *พุทธวิธีการบริหาร*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

การบริหาร หมายถึง การปกครองดูแล ตลอดทั้งแนะนำสั่งสอน อบรม พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ ที่อยู่หรือพำนักอยู่ในวัดให้ประพฤติอยู่ในพระธรรมวินัย ตามกฎของบ้านเมือง กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งและการประกาศของมหาเถรสมาคม^๒

การบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน ความหมายเชิงพฤติกรรมคือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^๓

การบริหารในความคิดเห็นของ George R. Terry ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานตามลำดับขั้นอันประกอบ ด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Actuating) และการควบคุม (Controlling) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยคนและทรัพยากรอื่น^๔

การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใด ๆ ที่ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบและดำรงไว้ซึ่งสภาพภายใน (ทั้งที่เป็นคน วัสดุ เงินทุน ฯลฯ) ของกลุ่มหรือหน่วยงาน เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๕

การบริหาร หมายถึง กระบวนการทางสังคม ซึ่งพิจารณาได้ เป็น ๓ ทาง คือ

๑. ทางโครงสร้าง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นตอนของสายบังคับบัญชา

๒. ทางหน้าที่ เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

๓. ทางปฏิบัติ เป็นกระบวนการบริหารดำเนินการในสถานการณ์ที่บุคคลต่อบุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์ หรือร่วมทำปฏิกิริยาเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน^๖

การบริหาร หมายถึง การบริหารจัดการ (Management Administration) การบริหารการพัฒนา (Development Administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (Service Administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ

^๒พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล), *การบริหารวัด*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓๐.

^๓พระมหาไพฑูรย์ ปนตโนโท, *การบริหารคณะสงฆ์ไทย*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐), หน้า ๓๓.

^๔ธนจรัส พูนสิทธิ์, *การจัดการองค์การและการบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๒๐.

^๕ประยุทธ์ เจริญสวัสดิ์, *การบริหารงานบุคคล*, (กรุงเทพมหานคร: กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐), หน้า ๓.

^๖วัชร บุนนาค, *การบริหารหลักสูตร*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๙.

๑. ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ

๒. มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ การคิด (Thinking) หรือการวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Acting) และการประเมินผล (Evaluating)

๓. มีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการ ของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผนงาน โครงการ (Policy, Plan, Program, Project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหาร การบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน^๗

การบริหาร หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การและสั่งการควบคุม กำกับ ความพยายามของสมาชิกขององค์การและใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายของ องค์การที่กำหนดไว้^๘

การบริหาร หมายถึง กระบวนการทางสังคมคืออาศัยกลุ่มคนที่ร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุ เป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบให้งานสำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของคนอื่น การ ทำงานกับคนและโดยอาศัยคนนั้นต้องอาศัยคุณสมบัติของผู้บริหารอย่างหนึ่ง คือทำงานร่วมกับคนอื่น ได้หรือเป็นที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น^๙

การบริหาร ๒ นัย คือ (๑) คำว่า บริหารมาจากภาษาบาลีว่า บริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หร ธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวน หนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปัญหิ ปริหริตฺ สมตโถ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหาร ปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป (๒) คำว่า บริหาร แปลมาจาก ภาษาอังกฤษ ว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้ วาง ส่งเสริม และบำรุง^{๑๐}

^๗วิช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและ หน่วยงานของรัฐ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

^๘สมยศ นาวิการ, การบริหารเชิงกลยุทธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๔๔), หน้า ๗๘.

^๙เสนาะ ดิยาวี ศ., หลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^{๑๐}สิริภพ เหล่าลาภะ, พุทธศาสตร์การเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

การบริหาร หรือ การจัดการ หมายถึง ศิลปะ ในการ ใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์กร และนอกองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๑}

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์ และสนองตอบความคาดหวัง และจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน^{๑๒}

การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการ ใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือแรงร่วมใจของสมาชิกในองค์การการตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยองค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๑๓}

การบริหาร หมายถึง กระบวนการประสานกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทำให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายใต้การดำเนินงานของคนอื่น^{๑๔}

การบริหารว่า หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน^{๑๕}

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานที่ใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของคณะทำงานตั้งแต่บุคคล ๒ คนขึ้นไปให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน ทำให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า “แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร” จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จึงได้ประมวล สาระสำคัญไว้ ดังนี้

การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting Things Done Through Other People) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ

^{๑๑} สมคิด บางโม, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๖๑.

^{๑๒} สัมพันธ์ ภูไพบูลย์, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: พื้ทักษ์อักษร, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖.

^{๑๓} พะยอม วงศ์สารศรี, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^{๑๔} Robbins, Stephen P. and Coulter, M. **Management**, (7th ed. New Jersey: prentice Hall International.Lnc, 2002), p. 6.

^{๑๕} Herbert A. Simon, **Administrative Behavior**, (New York: The Macmillan Company, 1947), p. 3.

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของ การปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร^{๑๖}

ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมชาติสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงาน ให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร^{๑๗}

การบริหารตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งหน่วยงานไว้ ๖ ส่วน ดังนี้

๑. การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเรียกว่า การบริหารรัฐกิจ (Public administration) หรือการบริหารภาครัฐ มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง คือ การให้บริการสาธารณะ (Public Services) ซึ่งครอบคลุมถึงการอำนวยความสะดวก การรักษาความสงบเรียบร้อย ตลอดจนการพัฒนาประชาชนและประเทศชาติ เป็นต้น การบริหารส่วนนี้เป็นการบริหารของหน่วยงาน ของภาครัฐ (Public or Governmental Organization) ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เช่น การบริหารงานของหน่วยงานของสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง กรม หรือเทียบเท่า การบริหารงานของจังหวัดและอำเภอ การบริหารงานของหน่วยการบริหารท้องถิ่น หน่วยงานบริหารเมืองหลวง รวมตลอดทั้งการบริหารงานของหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

๒. การบริหารงานของหน่วยงานภาคธุรกิจ ซึ่งเรียกว่า การบริหารธุรกิจ (Business Administration) หรือการบริหารภาคเอกชนหรือการบริหารของหน่วยงานของเอกชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งเพื่อการแสวงหากำไร หรือการแสวงหากำไรสูงสุด (Maximum

^{๑๖} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, หน้า ๓-๕.

^{๑๗} พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี), คนสำราญงานสำเร็จ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐), หน้า ๒๕-๓๒.

profits) ในการทำธุรกิจ การค้าขาย การผลิตอุตสาหกรรม หรือให้บริการ เห็นตัวอย่างได้อย่างชัดเจนจากการบริหารงานของ บริษัท ห้างร้าน และห้างหุ้นส่วนทั้งหลาย

๓. การบริหารของหน่วยงานที่ไม่สังกัดภาครัฐ (Non-Governmental Organization) ซึ่งเรียกว่า หน่วยงาน เอ็นจีโอ (NGO.) เป็นการบริหารงานของหน่วยงานที่ไม่แสวงหาผลกำไร (Non-Profit Administration) มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง คือการไม่แสวงหาผลกำไร (Non-Profit) เช่น การบริหารของมูลนิธิ และสมาคม

๔. การบริหารงานของหน่วยงานระหว่างประเทศ (International Organization) มีวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้ง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น การบริหารงานของสหประชาชาติ (United Nations Organization) องค์การการค้าระหว่างประเทศ (World Trade Organization) และกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN)

๕. การบริหารงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ การบริหารงานขององค์กรส่วนนี้เกิดขึ้นหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๔๐) โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มื่อองค์กรตามรัฐธรรมนูญขึ้น เช่น การบริหารงานของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นต้น องค์กรดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นหน่วยงานของรัฐเช่นกัน แต่มีลักษณะพิเศษ เช่น เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว และมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งเพื่อปกป้องคุ้มครองและรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงาน ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๖. การบริหารงานของหน่วยงานภาคประชาชน มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและ ถูกเอารัดเอาเปรียบตลอดมา เช่น การบริหารงานของหน่วยงานของเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้แรงงาน และกลุ่มผู้ให้บริการ^{๑๘}

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหาร ที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการตัดสินใจในงานต่าง ๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กรใด ที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้พนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงานที่มีต่อความสำเร็จขององค์กร ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความภูมิใจ และรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง^{๑๙}

^{๑๘} วัชร วัชรนิภาวรรณ, การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร, ๒๕๔๕), หน้า ๓๖-๓๘.

^{๑๙} สุพิน เกษาคุปต์, การจัดการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๙๒-๙๓.

หลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ^{๒๐}

๑. การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหาร เป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่รวมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จสาระสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

๒. การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ เป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ เป้าหมายต่ำเกินไปก็ไม่ท้าทายไม่มีคุณค่า ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการสุดท้าย จะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓. การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด ส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอแต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่างคือ งานบรรลุผลตามที่ต้องการและการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

๔. การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ ๆ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้ และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดการสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการบริหาร กับ เศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงการกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างไร ส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้าและบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕. การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเอง ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น

การบริหารเป็นกิจกรรมซึ่งมีลักษณะสำคัญ ๔ ประการได้แก่

๑. เป็นกิจกรรมตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

^{๒๐} เสนาะ ตีแยว, หลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑-๒.

๒. กลุ่มบุคคลร่วมมือกันทำกิจกรรม

๓. กิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันทำกิจกรรมโดยใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม^{๒๑}

การบริหารไว้ว่า การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นรูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์กรแห่งหนึ่งสามารถนำมาประยุกต์ไปใช้กับองค์กร เรียกว่า วิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) อย่างไรก็ตามผู้บริหารในแต่ละองค์กรจะเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง ไม่มีหลักสากลใดที่สามารถใช้ได้กับทุกปัญหาผู้บริหารต้องศึกษาการบริหาร โดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา (Case Study) จำนวนมาก และวิเคราะห์หาวิธีการใดที่สามารถใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ^{๒๒}

สรุปได้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการทางสังคมที่มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมกันทำงานให้บรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยศาสตร์และศิลป์ กล่าวคือ มีหลักการ กฎเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้ เป็นภาระหน้าที่ของผู้นำกลุ่มซึ่งจะต้องจัดการ ให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคน และวัสดุสามารถประสานเข้าด้วยกันเพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กร ที่มีประสิทธิภาพได้ ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ต้องมี ความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคล และรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเองจึงจะทำให้การทำงานประสบความสำเร็จดังที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

๒.๑.๓ พุทธวิธีบริหาร

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า “พุทธวิธีบริหาร” จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ ดังนี้

พุทธวิธีบริหาร คือ วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งดำรงสืบมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒,๕๐๐ ปี เป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหาร นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้น ก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีการบริหาร

การศึกษาพุทธวิธีการบริหารในครั้งนี้ขอใช้หน้าที่ของนักบริหารเป็นกรอบในการพิจารณาหน้าที่ (Function) ของนักบริหาร ตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC^{๒๓}

P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

^{๒๑} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๒), หน้า ๒.

^{๒๒} สมยศ นาวิการ, การบริหารตามสถานการณ์, (กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๙.

^{๒๓} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), พุทธวิธีบริหาร, หน้า ๔-๕.

O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ ของสมาชิก และสายการบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรให้เหมาะกับงาน

D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำ

C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาในองค์กร

เราจะพิจารณาพฤติกรรมวิธีบริหารในประเด็นที่เกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ และการกำกับดูแล ดังนี้

๑. พฤติวิธีในการวางแผน

เมื่อว่าตามค่านิยมและหน้าที่ของนักบริหารดังกล่าวมานี้ เราต้องยอมรับว่า หลังจากการตรัสรู้ในวันเพ็ญกลางเดือน ๖ ซึ่งเป็นวันวิสาขบูชา พระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ตามลำพังพระองค์เดียวในชั้นนั้นยังไม่มีการบริหารในพระพุทธศาสนา การบริหารเกิดขึ้น เมื่อมีสมาชิกใหม่เข้ามา ในพระพุทธศาสนา เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นหลังจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ ๒ เดือน นั่นคือ เมื่อพระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนาแก่พระปัญจวัคคีย์ในวันอาสาฬหบูชา ท่านอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมแล้วขอบวชเป็นพระภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงประทานการอุปสมบทแก่ท่านอัญญาโกณฑัญญะ ด้วยพระพุทธดำรัสว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” ^{๒๔}

พระพุทธดำรัสดังกล่าวนี้ มีการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอุปสมบทไว้ชัดเจนว่า “เธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” นั้นหมายถึงว่า มีการกำหนดวัตถุประสงค์ส่วนตัวเพื่อให้สมาชิกใหม่ได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน พระพุทธเจ้าทรงประสงค์ให้ผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนายึดมั่นเป้าหมายเดียวกัน คือ มุ่งปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นทุกข์ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสในโอกาสอื่นว่า พรหมจรรย์ (การบวช) นี้ไม่ได้มีไว้สำหรับแสวงหาลาภสักการะและคำสรรเสริญ ไม่ได้มีไว้เพียงเพื่อศีล สมาธิ และปัญญาเท่านั้น แต่มีไว้เพื่อเจโตวิมุตติหรือความหลุดพ้นแห่งจิต ^{๒๕}

ในพฤติกรรมเกี่ยวกับการวางแผนนี้ สิ่งที่สำคัญมากคือผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้บริหารต้องมีจักขุมา แปลว่า มีสายตาท้ายาวไกล คือมองการณ์ไกล ^{๒๖} วิสัยทัศน์ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวาดภาพจุดหมายปลายทางได้ชัดเจนและใช้สื่อสารให้สมาชิกภายในองค์กรยอมรับและดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางนั้น องค์กรทั้งหมดก็就会被ขับเคลื่อนไปด้วยวิสัยทัศน์นี้พระพุทธเจ้า

^{๒๔}วิ.มท. (ไทย) ๑/๑๘/๒๓.

^{๒๕}ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๕๒/๓๗๓

^{๒๖}อง.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๔๕๙/๑๕๖.

ทรงกำหนดจุดหมายปลายทางในพระพุทธศาสนาไว้ว่า การประพฤติปฏิบัติธรรมทุกอย่างมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่จุดเดียวคือวิมุตติ (ความหลุด พ้นทุกข์) ดังพุทธพจน์ที่ว่า “เปรียบเทียบเหมือนมหาสมุทรมีรสเดียว คือรสเค็ม ฉันทะ ธรรมวินัยนี้ก็มีรสเดียวคือวิมุตติ ฉันทัน”^{๒๗}

การถือเอาความหลุดพ้นทุกข์เป็นวัตถุประสงค์ส่วนตัวสำหรับสมาชิกทุกคนในพระพุทธศาสนาใช้ได้กับผู้ยังไม่บรรลुเป็นพระอรหันต์ แต่เมื่อสมาชิกรู้เป็นพระอรหันต์ได้เจโตวิมุตติหลุดพ้นทุกข์แล้ววัตถุประสงค์ของเขาก็เปลี่ยนไป นั่นคือ แทนที่จะดำเนินชีวิตเพื่อความหลุดพ้นส่วนตัว พระอรหันต์จะดำเนินชีวิตเพื่อคนอื่นให้หลุดพ้นทุกข์ ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อพันพรรษาแรกมีภิกษุผู้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ๖๐ รูป พระพุทธเจ้าทรงวางแผนเพื่อประกาศศาสนาแล้วส่งพระสาวกเหล่านั้นให้แยกย้ายกันไปในทิศทางต่าง ๆ ด้วยพระดำรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทเวตาและมนุษย์ทั้งหลาย แต่อย่าไปทางเดียวกันสองรูป... แม้เราเองก็จะไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม”^{๒๘}

เนื่องจากพระสงฆ์มีจำนวนจำกัด พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญชาให้แต่ละรูปไปตามลำพังผู้เดียว ส่วนพระองค์เองทรงเลือกไปประกาศธรรมแก่เจ้าลัทธิในแคว้นมคธ คือ ชฎิลสามพี่น้องที่ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม พระพุทธเจ้าทรงใช้เวลา ๒ เดือนในการชี้แจงให้เข้าใจหลักปรัชญาในพระพุทธศาสนาแก่ชฎิลสามพี่น้องและบริวาร จนทำให้พวกเขาหันมาบวชเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จากนั้นได้เสด็จไปเทศน์โปรดพระเจ้าพิมพิสารผู้เป็นพระราชาแห่งแคว้นมคธ พระเจ้าพิมพิสารและประชาชนชาวมคธเห็นว่าชฎิลสามพี่น้องที่พวกตนนับถือได้ยอมเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ก็คลายทิฐิมานะหันมาตั้งใจฟังธรรม ในที่สุดก็ได้ดวงตามเห็นธรรมและหันมานับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงใช้เวลาไม่นานนับจากวันตรัสรู้ก็สามารถวางรากฐานพระพุทธศาสนา ในแคว้นมคธ ซึ่งเป็นหนึ่งในแคว้นมหาอำนาจสมัยนั้น นี่เป็นผลมาจากการวางแผนประกาศพระศาสนาในเบื้องต้นของพระพุทธเจ้า

ถ้าพระพุทธเจ้าไม่ประสบความสำเร็จในการประกาศศาสนาโดยที่หาผู้บรรลุธรรมตามอย่างพระพุทธองค์ไม่ได้สักคนเดียว พระพุทธเจ้าก็เป็นเพียงพระปัจเจกพุทธะ คือ ผู้ตรัสรู้เฉพาะตนที่ไม่สามารถสอนคนอื่นให้ตรัสรู้ตามได้ จึงไม่ใช่ นักบริหาร แต่เพราะเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงสามารถทรงสามารถสอนให้คนอื่นตรัสรู้ตามได้พระองค์จึงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะผู้สามารถจัดตั้งองค์กรพระพุทธศาสนา และเป็นนักบริหารกิจการพระศาสนา

ในการแผนเพื่อประกาศพระศาสนาดังกล่าวนั้น พระพุทธเจ้าทรงกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับให้สมาชิกในองค์กรทุกคนถือปฏิบัติเป็นแบบเดียวกัน นั่นคือให้สมาชิกยึดความหลุดพ้นทุกข์ส่วนตัวหรือความหลุดพ้นทุกข์ของคนอื่นเป็นเป้าหมายของการดำเนินชีวิต การปฏิบัติเพื่อความหลุด

^{๒๗}วิ.จุ. (ไทย) ๗/๔๖๒/๒๕๑.

^{๒๘}วิ.มหา.(ไทย) ๑/๓๒/๓๕.

พันธุกรรมส่วนตัว เรียกว่า อัตตหิตสมบัติ การปฏิบัติเพื่อความสุขของคนอื่น เรียกว่า พรหิตปฏิบัติ

พระพุทธเจ้าทรงมีทั้งอัตตหิตสมบัติที่เกิดจากพระปัญญาคุณและพรหิตปฏิบัติที่เกิดจากพระกรุณาคุณ จึงทรงวางรากฐานในการประกาศพระศาสนาด้วยการแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ แก่พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ รูป ในวันมาฆบูชา หลังจากตรัสรู้ได้ ๔ เดือน

ในโอวาทปาฏิโมกข์ หมายถึง คำสอนที่เป็นหลักสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระอรหันต์เพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป ในโอวาทปาฏิโมกข์นี้ มีการกำหนดให้นิพพานหรือความสุขพ้นทุกข์เป็นเป้าหมายสูงสุดในการปฏิบัติธรรม แนวทางปฏิบัติธรรมให้ยึดหลัก ๓ ประการ คือ ไม่ทำชั่วทั้งปวง ทำดีให้ถึงพร้อม และทำจิตใจให้ผ่องใส นอกจากนี้ยังกำหนดวิธีการประกาศพระพุทธรศาสนาว่า ให้เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยสันติหรือความอดทน ไม่ให้ใช้การว่าร้ายหรือการเข่นฆ่าประหัตประหาร เพื่อบีบบังคับให้คนหันมานับถือพระพุทธศาสนา^{๒๙} ด้วยเหตุนี้ พระพุทธรศาสนาจึงได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ

จะเห็นได้ว่าในการวางแผนเพื่อบริหารองค์กรของพระพุทธเจ้า นั้น มีการใช้วิสัยทัศน์กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และพันธกิจขององค์กรคณะสงฆ์ไว้อย่างชัดเจน องค์กรพระพุทธศาสนาจึงเจริญเติบโตขึ้นมาได้เพราะผลจากวิสัยทัศน์ของพระพุทธเจ้า

๒. พุทธวิธีในการจัดองค์กร

ในการรับสมาชิกใหม่เข้ามาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาจะมีการกำหนดให้สมาชิกทุกคนเริ่มต้นจากศูนย์ นั่นคือ ไม่มีการอนุญาตให้หน้าชาติชั้นวรรณะหรือตำแหน่งหน้าที่ในเพศฆราวาสเข้ามาในองค์กรคณะสงฆ์ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “เปรียบเหมือนแม่น้ำใหญ่บางสายคือ แม่น้ำคงคา ยมุนา อจิรวดี สรรภู มหิ ไหลถึงมหาสมุทรแล้วย่อมละนามและโคตรอันเดิมเสีย ถึงซึ่งอันนับว่ามหาสมุทรเหมือนกันวรรณะ ๔ เหล่านี้ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ก็เช่นเดียวกันคือ ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว ย่อมละชื่อและตระกูลเดิมเสีย ถึงซึ่งอันนับว่าสมณะเชื้อสายศากยบุตรเหมือนกัน”^{๓๐}

พุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นว่า ทุกคนที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาเป็นพระภิกษุเสมอเหมือนกันหมด การอยู่ร่วมกันของคนที่ไม่เท่าเทียมกันนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับบัญชาภายในองค์กร เพราะเหตุที่ว่าเมื่อสมาชิกถือตัวว่า เท่าเทียมกับคนอื่นก็จะไม่มีใครเชื่อฟังหรือยอมลงให้ใคร ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “การอยู่ร่วมกันของคนที่ไม่เสมอกันนำทุกข์มาให้ ถ้าเป็นเช่นนั้นการบังคับบัญชาภายในองค์กรก็มีไม่ได้”^{๓๑} พระพุทธเจ้าจึงทรงกำหนดให้พระภิกษุต้องเคารพกันตามลำดับพรรษา ผู้บวชทีหลังต้องแสดงความเคารพต่อผู้บวชก่อน

^{๒๙} พ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๔/๓๙.

^{๓๐} วิ.จุ. (ไทย) ๗/๕๖๐/๒๙๐.

^{๓๑} พ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๑/๕๔.

เมื่อสาวกมีจำนวนมากขึ้น พระพุทธเจ้าทรงจัดองค์การในพระพุทธศาสนาออกเป็นพุทธบริษัท ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ในส่วนของภิกษุบริษัทและภิกษุณีบริษัท พระพุทธเจ้าทรงมอบความเป็นใหญ่ให้แก่คณะสงฆ์ ดังจะเห็นได้จากการที่ทรงกระจายอำนาจให้คณะสงฆ์ดำเนินการอุปสมบท เมื่อมีกิจจาริกรรมหรือกิจการที่จะต้องทำร่วมกัน คณะสงฆ์สามารถบริหารจัดการเอง หรือเมื่อมีกรณีความขัดแย้งเกิดขึ้นในคณะสงฆ์ พระพุทธเจ้าก็ทรงมอบอำนาจให้คณะสงฆ์เป็นผู้จัดการแก้ปัญหา

พระพุทธเจ้าทรงดำรงตำแหน่งเป็นธรรมราชา คือผู้บริหารสูงสุดในองค์กรพระพุทธศาสนา ดังพุทธพจน์ที่ว่า “เราเป็นพระราชานั้นคือเป็นธรรมราชาผู้ยอดเยี่ยม” ^{๓๒} พระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งสารีบุตรให้เป็นพระธรรมเสนาบดี มีฐานะเป็นรองประธานบริหาร อยู่ในลำดับถัดมาจากพระพุทธเจ้า และเป็นอัครสาวกฝ่ายขวารับผิดชอบ งานด้านวิชาการ พระโมคคัลลานะเป็นพระอัครสาวกฝ่ายซ้ายรับผิดชอบ งานด้านบริหาร พระอานนท์เป็นเลขานุการส่วนตัวของพระองค์ และทรงแต่งตั้งสาวกทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์เป็นเอตทัคคะ คือ ผู้ชำนาญการที่รับภาระงานด้านต่าง ๆ เช่น พระมหากัสสปะเป็นผู้ชำนาญด้านธุดงค์ พระปุณณะมนตานีบุตรเป็นผู้ชำนาญด้านการแสดงธรรม ภิกษุณีภูฏาจารย์เป็นผู้ชำนาญด้านวินัย จิตตคหบดีเป็นผู้ชำนาญด้านการแสดงธรรม ^{๓๓} การแต่งตั้งเอตทัคคะนี้เป็นตัวอย่างของกระจายอำนาจ และการใช้คนให้เหมาะกับงานในพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงจัดองค์กรโดยกำหนดให้พระภิกษุต้องเคารพกันตามลำดับพรรษา ผู้บวชทีหลังต้องแสดงความเคารพต่อผู้บวชก่อน และประเพณีปฏิบัติในสมัยปัจจุบันที่พระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานสมณศักดิ์แก่พระสงฆ์ผู้มีความชำนาญในด้านต่าง ๆ ก็สอดคล้องกับการแต่งตั้งเอตทัคคะในครั้งพุทธกาลนั่นเอง

๓. พุทธวิธีในการบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในพระพุทธศาสนา เริ่มตั้งแต่การรับคนเข้ามาบวช ที่ต้องมีการกลั่นกรองโดยคณะสงฆ์ พระพุทธเจ้าทรงมอบความเป็นใหญ่ให้คณะสงฆ์ในการให้การอุปสมบทแก่กุลบุตรตามแบบบัญญัติจตุตถกรรม พระสงฆ์ผู้เป็นประธานในพิธีอุปสมบทเรียกว่าพระอุปัชฌาย์ การรับคนเข้ามาอุปสมบทต้องได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากคณะสงฆ์ที่ประชุมพร้อมกันในอุโบสถที่ประกอบพิธีอุปสมบท

เมื่อบวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาแล้ว พระบวชใหม่จะต้องได้รับการฝึกหัดอบรมและการศึกษาเล่าเรียนจากพระอุปัชฌาย์โดยอยู่ภายใต้การปกครองดูแลของท่านจนกว่าจะมีพรรษาครบ ๕ จึงเรียกว่านัยมุตตกะ คือผู้พ้นจากการพึ่งพาพระอุปัชฌาย์ ดังนั้นกระบวนการฝึกอบรมพระบวชใหม่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง กระบวนการนี้ก่อให้เกิดระบบโรงเรียนในวัด ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาที่สำคัญในอินเดีย เช่น มหาวิทยาลัยนาลันทา

^{๓๒} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๖๐๙/๕๕๔.

^{๓๓} อัง.เอกก. (ไทย) ๒๐/๑๔๖/๓๐.

ระบบการศึกษาในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากร トラバไตที่บุคลากรนั้นยังไม่บรรลุเป็นพระอรหันต์เขาผู้นั้นต้องได้รับการศึกษาอบรมตลอดไป เรียกว่าเป็นเสขะ คือ ผู้ยังต้องศึกษา ต่อเมื่อสำเร็จการศึกษาเป็นพระอรหันต์แล้วจึงเรียกว่าเป็นอเสขะ คือผู้ไม่ต้องศึกษา

กระบวนการจัดการศึกษาในพระพุทธศาสนายึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกอบรม (Training) ที่เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าจะเป็นการเรียนการสอนในทางทฤษฎี (Teaching) เมื่อกล่าวในเชิงบริหารเราต้องยอมรับว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่การจัดการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งการศึกษา

การศึกษอบรมในพระพุทธศาสนายึดผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมายสาระกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผล ที่มุ่งพัฒนาคนและชีวิตให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้เต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน^{๓๔} ดังจะเห็นได้จากการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการและวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยที่พระพุทธเจ้าทรงเทียบความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนของบุคคลเข้ากับบัวสี่เหล่า และทรงจำแนกประเภทของบุคคลที่จะเข้ารับการศึกษอบรมไปตามจริต ๖ และที่สำคัญมากก็คือ พระพุทธเจ้าทรงมุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองดังพุทธพจน์ที่ว่า “ตมเหติ กิจจํ อาตปปี อกขาตาโร ตถาคตา เธอทั้งหลายต้องทำความเพียรเพิกเลสเอง พระตถาคตเจ้าเป็นแต่ผู้บอกทาง”^{๓๕}

บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วก็จะได้รับการจัดสรรภาระหน้าที่ให้ปฏิบัติงานภายในองค์กรตามความรู้ความสามารถ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งเป็นเอตทัคคะในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว

การบริหารงานบุคคลในพระพุทธศาสนามีระบบการให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเทียบได้กับการใช้พระเดชพระคุณในสมัยปัจจุบันนั่นคือ ใครทำดีก็ควรได้รับการยกย่อง ใครทำผิดก็ควรได้รับการลงโทษดังพระบาลีที่ว่า “นิคคณฺเห นิคคหารหํ ปคคณฺเห ปคคหารหํ ชมฺมกฺกํ ชมฺม ยกฺกยํคนํที่ควรยกย่อง”^{๓๖} เราจะเข้าใจระบบการให้รางวัลและการลงโทษได้ดีจากเรื่องต่อไปนี้ในเกสสิสูตร^{๓๗}

วันหนึ่ง สารถีผู้ฝึกม้าชื่อนายเกสสิเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าแล้วทูลถามว่า พระพุทธเจ้า ทรงมีวิธีฝึกคนอย่างไร พระพุทธเจ้าทรงย้อนถามว่า นายเกสสิมีวิธีฝึกม้าอย่างไร นายเกสสิกราบทูลว่า เขาใช้ ๓ วิธี คือ วิธีนุ่มนวล วิธีรุนแรง วิธีผสมผสาน คือ มีทั้งความนุ่มนวลและรุนแรง

พระพุทธเจ้าตรัสถามว่า ถ้าใช้ ๓ วิธีแล้วไม่ได้ผลจะทำอย่างไร

^{๓๔} คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐.

^{๓๕} ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๐/๕๑.

^{๓๖} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๒๔๔๒/๕๓๑.

^{๓๗} อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๑๑/๑๕๐.

นายเกสึกราบพูลว่า ถ้าฝึกไม่ได้ผลก็ฆ่าม้าทิ้งเสีย เพราะปล่อยไปก็ทำให้เสียชื่อสถาบันเกสึวิทยา

พระพุทธเจ้าตรัสว่า พระองค์ทรงใช้ทั้ง ๓ วิธีฝึกคนเหมือนกันคือ ใช้วิธีนุ่มนวลกับคนที่ควรให้กำลังใจ ใช้วิธีรุนแรงกับคนที่ควรตำหนิห้ามปราม และใช้วิธีผสมผสานกับคนที่ควรยกย่องเมื่อถึงคราวต้องยกย่องและตำหนิเมื่อถึงคราวต้องตำหนิ

นายเกสึทูลถามว่า ถ้าใช้ ๓ วิธีแล้วไม่ได้ผลจะทำอย่างไร

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ก็มีการฆ่าทิ้งเหมือนกัน

นายเกสึทูลถามว่า การฆ่าไม่สมควรสำหรับสมณะมิใช่หรือ

พระพุทธเจ้าทรงอธิบายว่า ในวินัยของพระอรียเจ้า การฆ่าหมายถึงการเลิกว่ากล่าวสั่งสอน คนที่พระพุทธเจ้าเลิกว่ากล่าวสั่งสอนย่อมหมดโอกาสเจริญเติบโตในทางธรรม

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคลในพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าทรงมอบความเป็นใหญ่ให้คณะสงฆ์ในการให้การอุปสมบทแก่กุลบุตรตามแบบยุติตติงตตกรรม แล้วเมื่อบุคลากรได้รับการพัฒนาแล้วก็จะได้รับการจัดสรรภาระหน้าที่ให้ปฏิบัติงานภายในองค์กรตามความรู้ความสามารถตามที่พระพุทธองค์ทรงแต่งตั้งให้เป็นเอตทัคคะในด้านต่าง ๆ นั่นเอง

๒.๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า “แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ” จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จึงได้ประมวล สาระสำคัญไว้ ดังนี้

จัดการ หมายถึง “สั่งงาน ควบคุมงาน ดำเนินงาน” เมื่อเป็นเช่นนี้ คำว่า การบริหารและการจัดการจึงมีความหมายใกล้เคียงกันโดยหนึ่ง พจนานุกรมได้บัญญัติว่า การบริหาร คือการปกครอง การดำเนินการ และการจัดการ ทั้งสองคำรวมเรียกว่า การบริหารและการจัดการ มีความหมายร่วมหรือมีค่าที่มีความหมายคล้ายคลึงกันที่พจนานุกรมได้บัญญัติไว้ คือการดำเนินการ หรือการดำเนินงาน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงขอสรุปลงบนพื้นฐานของความหมายที่ระบุดูที่พจนานุกรมว่า คำว่าการบริหารและการจัดการมีความหมายใกล้เคียงกัน ซึ่งหมายถึง การดำเนินงาน การจัดการ ใช้คำในภาษาอังกฤษว่า “Management” ได้มีผู้ให้นิยามความหมายของคำว่า การจัดการ ดังต่อไปนี้

นักวิชาการด้านการจัดการไม่นิยมให้คำจำกัดความการจัดการหรือการบริหาร เนื่องจากมีขอบข่ายและความหมายที่กว้างเกินกว่าจะนิยามด้วยประโยคสั้น ๆ เพียงไม่กี่ประโยคได้ คำนิยามที่นักวิชาการในสมัยก่อนนิยมได้แก่คำจำกัดความขององค์ประกอบข้างต้น (บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน) โดยดูว่ากิจกรรมใดบ้างที่เข้าข่ายลักษณะงานตามภารกิจของการจัดการ อย่างไรก็ตามนักวิชาการด้านการจัดการในปัจจุบันมีความเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่าควรให้นิยามความหมายของ การจัดการ หรือการบริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทาง

ร่วมกันในการอธิบายขอบข่ายของลักษณะการจัดการ แม้จะไม่สามารถอธิบายได้ครอบคลุมหรืออธิบายได้เพียงบางส่วนเท่านั้นก็ตาม ก็เป็นสิ่งที่ควรกระทำเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดเจนขึ้น^{๓๘}

ถึงแม้ว่าการเป็นบริหารหรือผู้นำและการจัดการมักมีการใช้สลับที่กันได้อยู่เสมอ ๆ ความหมายของคำทั้งสองนี้ไม่เหมือนกันเลยทีเดียว ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเข้าใจอะไรเป็นสิ่งที่ทำให้การทำงานของจัดการเด่นชัดแตกต่างไปจากการเป็นผู้บริหารหรือผู้นำ การจัดการสามารถใช้สลับเปลี่ยนที่กันกับการเป็นผู้บริหารหรือผู้นำได้ ตัวอย่าง เช่น ที่บริษัทสายการบิน Southwest Airlines เป็นสถานการณ์ที่เห็นได้ชัดในกรณีนี้ Herb Kelleher เป็นเจ้าแห่งการเป็นผู้บริหารหรือผู้นำ เขายังได้มีการแสดงหน้าที่ของการจัดการเป็นส่วนใหญ่ โดยเขาได้ทำหน้าที่ในการวางแผนงานที่มั่นคง ติดตามอย่างใกล้ชิดของต้นทุนสินค้า และคอยตรวจตราสิ่งสำคัญ ๆ ให้อยู่ในมาตรฐานในวงการอุตสาหกรรมการบินอย่างสม่ำเสมอด้วยทำให้ต้นทุนของค่าโดยสารต่ำกว่าสายการบินอื่น ๆ ในลักษณะของการบริหารแบบครบวงจร ซึ่งในบางโอกาสเขาได้เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้จัดการมาเป็นบริหารหรือผู้นำ หรือเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้บริหารหรือผู้นำ มาเป็นผู้จัดการก็ได้ในเวลาใกล้เคียงกัน^{๓๙}

การจัดการ (Management) หมายถึง การดำเนินการในการวางแผนตัดสินใจ การจัดองค์การ การนำ การควบคุมทรัพยากรพื้นฐานขององค์การ อันได้แก่ ทรัพยากรการเงิน สินทรัพย์ ถาวร ข้อมูลและทรัพยากรมนุษย์ เพื่อที่จะช่วยให้องค์การบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๔๐}

การจัดการ โดยทั่วไปหมายถึง การปฏิบัติงาน กิจกรรมขั้นตอนทั้งหลายหรือกระบวนการที่นักบริหารนำมาใช้ในหน่วยงาน การบริหารมีลักษณะผสมผสานกันของทั้งศาสตร์และศิลป์”^{๔๑}

ทฤษฎีการบริหารจัดการ ซึ่งมีวิวัฒนาการมาหลายยุค ไวดังนี้

เมื่อประมาณ ๑,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา ผู้บริหารทั้งหลายได้มีการต่อสู้กับปัญหาและประเด็นทางด้านการบริหารจัดการคล้ายคลึงกับที่ผู้บริหารปัจจุบันกำลังเผชิญอยู่ รวมปี พ.ศ.๑๑๐๐ ชาวจีนได้มีการปฏิบัติหน้าที่ทางการบริหารจัดการ ๔ หน้าที่ ได้แก่

๑. การวางแผน (Planning)

๒. การจัดองค์การและการจัดคนเข้าทำงาน (Organizing and Staffing)

^{๓๘} ตูลา มหาพสุธานนท์, **หลักการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: พี เอ็น เค แอนด์ สกายพริ้นตังส์ จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๔๒.

^{๓๙} วิเชียร วิทยอุดม, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: ธนธิการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒-๓.

^{๔๐} พิชสิรี ชุมพุกคำ, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล, ๒๕๕๒), หน้า ๕.

^{๔๑} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่นและไทย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไพร่เพช, ๒๕๕๕), หน้า ๔๐.

๓. การนำ (Leading)

๔. การควบคุม (Controlling)

ซึ่งปรากฏเป็นหลักฐาน การสร้างกำแพงเมืองจีนที่สำเร็จลงได้ ก็เพราะใช้หน้าที่ทางการบริหารจัดการ

ชาวกรีกได้รู้จักการบริหารจัดการในฐานะศิลปะและสนับสนุนแนวคิดทางด้านวิทยาการในการทำงาน, ชาวโรมันใช้การกระจายอำนาจของการบริหารจัดการกับอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ไพศาลของพวกเขา ก่อนเริ่มปีคริสต์ศักราช, ชาวเมืองเวนิสได้กำหนดมาตรฐานการผลิตโดยใช้สายประกอบการผลิต, ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ (ยุคกลาง) มีการสร้างคลังสินค้าและการใช้ระบบสินค้าคงเหลือในการควบคุมขนาดที่เหมาะสม

แต่ประวัติความเป็นมาเหล่านี้ ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ดำเนินการปฏิบัติอย่างเข้มงวด บนพื้นฐานของการลองผิดลองถูก กว่าที่จะวิวัฒนาการเป็นแนวคิดในการบริหารจัดการในปัจจุบัน^{๔๒}

ทฤษฎีการบริหารจัดการ ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. ๑๙๕๐ จนถึงปัจจุบันว่า มีทั้งสิ้น ๒๕ ประการ ได้แก่

๑. แขนงการตัดสินใจ (Decision) เป็นเทคนิคช่วยในการตัดสินใจภายใต้สภาพความเสี่ยง โดยคำนึงถึงคุณค่าและผลประโยชน์หรือขาดทุนที่คาดไว้ในแต่ละทางเลือก

๒. ตารางการบริหาร (Managerial Grid) เป็นโมเดลทฤษฎีโดยมุ่งความสำคัญที่การผลิตและคน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหาร เทคนิคนี้ใช้พัฒนาวงศ์การ ซึ่งใช้ประเมินรูปแบบการจัดการของผู้นำโดยผ่านการให้ตารางเป็นตัวแทนพิจารณา

๓. สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงานและสิ่งที่ไม่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในงาน (Satisfiers & Dissatisfies) มี ๒ ปัจจัย คือ ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยภายในของบุคคลที่มีอิทธิพลในการสร้างความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความก้าวหน้า ความสำเร็จ การยกย่อง เป็นต้น และปัจจัยสุขอนามัย เป็นปัจจัยภายนอกที่ป้องกันไม่ให้งานเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน การเสนอสุขอนามัย ไม่ใช่วิธีการจูงใจที่ดีที่สุด แต่เป็นการป้องกันความไม่พึงพอใจ ประกอบด้วย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมาทำงานหรือการขาดงานของพนักงาน เช่น นโยบายบริษัท การบังคับบัญชา ความมั่นคงในงาน ค่าตอบแทน สภาพการทำงาน เป็นต้น

๔. ทฤษฎี X และทฤษฎี Y (Theory X and Theory Y) เป็นทฤษฎีที่มีข้อสมมติในการบริหารว่า บุคคลทั่วไปมี ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะที่กระตือรือร้นในการทำงาน และไม่มีกระตือรือร้นในการทำงาน

^{๔๒} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕.

๕. การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นกระบวนการ ที่ให้บุคคลอื่นมีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่กำหนดในช่วงที่มีการอภิปรายกลุ่มโดยเสรี โดยใช้เทคนิคกระตุ้น ความคิดริเริ่มและจินตนาการของบุคคลให้มีส่วนร่วม

๖. การฝึกอบรมแบบไวต่อความรู้สึก (Training Group) เป็นเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนา องค์การเพื่อเพิ่มทักษะด้านความคิดของผู้เข้าฝึกอบรมทางด้านพฤติกรรมของตนเอง และพฤติกรรม ของสมาชิกในกลุ่ม

๗. การรวมตัวระหว่างธุรกิจ (Conglomeration) เป็นการรวมตัวระหว่างหลายธุรกิจที่ไม่ เกี่ยวข้องกัน การรวมตัวระหว่างธุรกิจนี้มีได้ใน ๒ กรณี คือ การขยายตัวไปรวมกับธุรกิจอื่น และการ ขยายธุรกิจโดยการควบกิจการ

๘. การบริหารจัดการโดยวัตถุประสงค์ (MBO) เป็นขั้นตอนในการกำหนดวัตถุประสงค์ โดยผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาร่วมกันภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ หรือเป็นขั้นตอนใน การกำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชา เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้ สำเร็จตามเป้าหมายนั้น

๙. การกระจายธุรกิจ (Diversification) เป็นกลยุทธ์ระดับบริษัท ซึ่งผู้จัดการพยายามที่จะ ใช้ทรัพยากรขององค์การให้ดียิ่งขึ้น โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และตลาดใหม่

๑๐. ทฤษฎี Z (Theory Z) เป็นทฤษฎีซึ่งอธิบายโครงสร้างงานในการบริหาร โดยมุ่งการ ตัดสินใจร่วมกัน การประเมิน และการเลื่อนตำแหน่งอย่างล่าช้า และมีการเกี่ยวข้องกันในลักษณะ แบบครอบครัว

๑๑. การงบประมาณฐานศูนย์ (Zero-Base Budgeting) เป็นการจัดสรรทรัพยากรให้กับ โครงการหรือกิจกรรม เป็นเทคนิคการควบคุมซึ่งต้องการให้ทุกโปรแกรมการกำหนดงบประมาณของ บริษัทต้องมีการสำรวจทุกปี

๑๒. การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นขอบเขตซึ่งมีการมอบอำนาจหน้าที่ใน การตัดสินใจและความรับผิดชอบไปยังระดับล่างตามสายการบังคับบัญชาขององค์การ

๑๓. วงจรคุณภาพ (Quality Circle) เป็นกลุ่มทำงานหน่วยเล็ก ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ ๔-๑๕ คน ร่วมกันศึกษาการควบคุมคุณภาพ เกี่ยวกับการผลิตและการปฏิบัติการอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนระบุปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา

๑๔. ความเป็นเลิศ (Excellence) ซึ่งระบุความเป็นเลิศขององค์การ ๘ ประการ คือ การ มุ่งการกระทำ การอยู่ใกล้ชิดกับลูกค้า การส่งเสริมความอิสระและความเป็นเจ้าของกิจการ การเพิ่ม ประสิทธิภาพโดยอาศัยคน มุ่งที่ค่านิยม การดำเนินธุรกิจที่เชี่ยวชาญ การมีโครงสร้างที่เรียบง่ายและมี ที่ปรึกษาน้อยลง และการเข้มงวดพร้อมผ่อนปรนในขณะเดียวกัน

๑๕. การปรับโครงสร้างองค์การใหม่ (Restructuring) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญใน วิธีการปฏิบัติงานขององค์การ หรือเป็นวิธีเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งเกี่ยวข้อง

กับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในโครงสร้างองค์การ รวมทั้งลดระดับการบริหารและส่วนประกอบของการเปลี่ยนแปลงองค์การ การจัดหาบุคคล และการลดขนาดของปริมาณคน

๑๖. การบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจที่ลงทุนหรือการจัดการเกี่ยวกับการกระจายการลงทุนหรือกระจายความเสี่ยง (Portfolio management) เป็นกลยุทธ์ของบริษัทซึ่งเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หองค์ประกอบของธุรกิจและผลิตภัณฑ์แล้วกำหนดกลยุทธ์การจัดสรรทรัพยากรทางการเงินสำหรับแต่ละธุรกิจและผลิตภัณฑ์นั้น

๑๗. การบริหารจัดการโดยเดินดูลรอบ ๆ (MBWA) เป็นแนวทางในการจัดการซึ่งเกี่ยวกับการไปเยี่ยมเยียนแผนกต่าง ๆ ขององค์การโดยไม่มีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นเทคนิคที่ทำให้ผู้บริหารพบปะโดยตรงกับพนักงานเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

๑๘. โครงสร้างองค์การแบบเมทริกซ์ (Matrix) เป็นการจัดการในลักษณะแผนก แต่ขึ้นกับหน้าที่องค์การ โดยจะมีสายการบังคับบัญชา ๒ สายที่เกิดขึ้น พร้อมกัน คือ สายงานบังคับบัญชาที่เป็นงานประจำ และสายการบังคับบัญชาที่เป็นงานโครงการ

๑๙. การบริหารจัดการญี่ปุ่นแบบแคมบัง (Kamban) เป็นระบบย่อยของวิธีการควบคุมให้ทันเวลา หรือเป็นอีกชื่อหนึ่งของการควบคุมสินค้าคงเหลือแบบทันเวลาพอดี

๒๐. การบริหารจัดการแบบผู้ประกอบการ (Intrapreneuring) เป็นกิจกรรมของผู้ประกอบการภายในองค์การ กล่าวคือ แต่ละกลุ่มมีบทบาทในการเป็นผู้ประกอบการภายใน

๒๑. วัฒนธรรมบริษัท (Corporate Culture) เป็นระบบความเชื่อและค่านิยมร่วมที่มีการพัฒนาขึ้นมาภายในสังคมและชี้นำพฤติกรรมของสมาชิก หรือเป็นระบบซึ่งมีความหมายร่วมกันภายในสังคมหนึ่ง ซึ่งจะกำหนดวิธีการที่บุคคลนำมาปฏิบัติ เป็นระบบซึ่งกำหนดโดยสมาชิกที่ทำให้สังคมหนึ่งแตกต่างจากสังคมหนึ่ง

๒๒. การลดขนาดองค์การ (Downsizing) เป็นการปรับลดขนาดและขอบเขตของแรงงานลงเป็นอย่างมาก โดยพยายามค้นหาหรือกำหนดขนาดที่เหมาะสมของแรงงานให้แก่องค์การ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ

๒๔. ทีมที่บริหารด้วยตนเอง (Self-Managed Teams) เป็นกลุ่มงานอัตโนมัติโดยพนักงานที่ได้รับการฝึกอบรม เพื่อให้ทำงานทั้งหมดในหน่วยงานหนึ่งโดยทีมงานนั้น

๒๕. การบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) เป็นการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม ๔ ประการ คือ มุ่งเน้นที่ความพึงพอใจของลูกค้า การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงคุณภาพทุกอย่างขององค์การ มีความถูกต้องแม่นยำในการวัด และมอบอำนาจให้แก่พนักงาน^{๔๓}

^{๔๓} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, องค์การและการจัดการ, หน้า ๒๗-๓๐.

ทฤษฎีการบริหารจัดการ ไว้ดังนี้

ทฤษฎีการบริหารจัดการวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบันนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น ๕ แนวความคิด คือ

ก. แนวคิดที่ ๑ แนวคิดแบบดั้งเดิม (Classic Approach)

แนวคิดทางการบริหารแบบดั้งเดิมนี้เป็นแนวคิดเก่าที่สุดของการบริหารที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน แม้จะมีการปรับเปลี่ยนไปบ้าง แต่หลักการที่สำคัญ ๆ ยังคงใช้อยู่ เป็นแนวคิดที่ยอมรับกันมาก โดยเน้นว่า การบริหารจะมีกระบวนการที่ใช้ในการบริหารงานทุกประเภท จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เป็นวิธีการบริหารที่เป็นสากล แนวคิดการบริหารแบบดั้งเดิมนี้ ประกอบด้วย ๔ แนวคิด คือ

๑. การบริหารตามหลักวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ผู้ที่ระเริ่มหลักการนี้ขึ้นมาคือ เฟรดริก เทเลอร์ (Frederick W. Taylor) ซึ่งได้ชื่อว่าบิดาของการบริหารตามหลักวิทยาศาสตร์ โดยจากการสังเกตเห็นว่าบริษัทที่เขาทำงานอยู่นั้น มีผลผลิตต่ำ ขาดประสิทธิภาพ งานสูญเสียมีมาก และงานไม่มีระบบ เขาจึงพัฒนาหลักการ ๔ ข้อ ของการบริหารตามหลักวิทยาศาสตร์ ดังนี้

๑.๑ งานทุกงานต้องกำหนดวิธีการทำงานขึ้นมาก่อน โดยการค้นคว้าและทดลองหาวิธีทำงานที่ดีที่สุดขึ้นมาและกำหนดให้ทุกคนต้องทำงานตามวิธีที่กำหนดนั้น คนงานจะเลือกวิธีการทำงานตามใจชอบไม่ได้ วิธีการทำงานนั้นจะรวมถึง การเคลื่อนไหว การใช้เวลา สภาพการทำงานและมาตรฐานของงาน

๑.๒ คนงานที่จะรับเข้ามาทำงานจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อหาว่า แต่ละคนมีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของงาน

๑.๓ คนงานทุกคนจะต้องรับการอบรมก่อนมอบหมายให้ทำงาน โดยหาว่าแต่ละคนเหมาะที่จะทำงานอะไร จะได้มอบหมายงานให้ถูกและตรงกับความรู้ความสามารถ

๑.๔ ฝ่ายบริหารจะต้องควบคุมดูแลและร่วมมือกับพนักงานผู้ปฏิบัติงาน ฝ่ายบริหารงานวางแผนว่าพนักงานจะทำงานอย่างไร เมื่อมีปัญหาการปฏิบัติงานจะแก้ไขอย่างไร โดยแยกงานบริหารกับงานปฏิบัติออกจากกัน

๒. การบริหารงานเชิงระบบ (Systematic Management) เป็นการกำหนดกระบวนการและขั้นตอนของการทำงานทั้งระบบให้สอดคล้องกันตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ โดยเน้นความสัมพันธ์ภายในของการดำเนินงาน เป้าหมายของการบริหารงานเชิงระบบ คือ

๒.๑ ต้องระบุหน้าที่และความรับผิดชอบของงานไว้อย่างชัดเจน

๒.๒ กำหนดวิธีการที่เป็นมาตรฐานสำหรับใช้ในการทำงาน

๒.๓ กำหนดวิธีการอย่างชัดเจนในการเก็บรวบรวม ดำเนินการ การส่ง และการวิเคราะห์ข้อมูล

๒.๔ กำหนดระบบบัญชีและการควบคุมเพื่อสะดวกต่อการประสานงานภายใน

๓. หลักการบริหาร (Administrative Principle) บุคคลสำคัญที่กำหนดหลักการ บริหารนี้ขึ้นมาคือ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) หลักที่กำหนดขึ้นมามี ๒ เรื่อง คือ หน้าที่ทางการบริหาร และ หลักการบริหาร หน้าที่ทางการบริหารกำหนดไว้ ๕ หน้าที่ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม ส่วนหลักการบริหารมี ๑๔ ข้อ คือ

- ๓.๑ การแบ่งงานกันทำ
- ๓.๒ อำนาจสั่งการ
- ๓.๓ ระเบียบวินัย
- ๓.๔ คำสั่งอย่างเดียวกันหรือความเป็นเอกภาพของการบังคับบัญชา
- ๓.๕ ทิศทางการทำงานอย่างเดียวกัน
- ๓.๖ ผลประโยชน์ของพนักงานเป็นรองประโยชน์ขององค์การ
- ๓.๗ หลักการจ่ายค่าตอบแทน
- ๓.๘ การรวมอำนาจ
- ๓.๙ สายการบังคับบัญชา
- ๓.๑๐ การมีระเบียบ
- ๓.๑๑ ความเท่าเทียมกัน
- ๓.๑๒ ความมั่นคงในการทำงาน
- ๓.๑๓ หลักความคิดริเริ่ม
- ๓.๑๔ หลักความสามัคคี

๔. หลักราชการ (Bureaucracy) บุคคลที่มีแนวคิดในเรื่องนี้คือ Max Weber ซึ่งเขาเชื่อว่าโครงสร้างองค์การตามหลักราชการจะมีความแตกต่างของผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์การเดียวกัน แต่มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และเป้าหมายในการทำงานไม่เท่ากัน แม้ว่าจะกำหนดมาตรฐานงานขึ้นมาแล้วก็ตาม แต่อาจทำงานได้ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน แต่ถ้ากำหนดโครงสร้างองค์การและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ให้เหมาะสม เพราะกฎเกณฑ์ข้อบังคับขององค์การจะทำให้พฤติกรรมของคนเป็นแบบเดียวกันและอำนาจบังคับบัญชาจะทำให้สั่งการได้ดีกว่าจะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว ทำให้งานขององค์การดำเนินต่อเนื่องตามโครงสร้างองค์การโดยไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ลักษณะองค์การที่จัดแบบระบบราชการเป็นรูปแบบองค์การที่จัดอย่างมีเหตุผล มีระเบียบ และการใช้อำนาจอย่างถูกหลักการ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ๕ ประการ คือ

- ๔.๑ มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน
- ๔.๒ มีสายการบังคับบัญชาลดหลั่นกันลงมา
- ๔.๓ มีระเบียบและกฎเกณฑ์อย่างเป็นทางการ

๔.๔ ไม่มีความเป็นส่วนตัว

๔.๕ การก้าวหน้าในอาชีพการงานยึดหลักคุณธรรม^{๔๔}

ข. แนวคิดที่ ๒ แนวคิดมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation Approach)

ปัจจัยตัวบุคคลในการทำงานเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นนับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๒๐ เป็นต้นมา ทำให้ผู้บริหารหันมาสนใจเรื่องของคน หรือพฤติกรรมของคน แนวคิดทางการบริหารด้านมนุษยสัมพันธ์ หรือการบริหารแนวพฤติกรรม หรือพฤติกรรมองค์การ เป็นแนวคิดที่มีสมมติฐานว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความต้องการให้ความคิดของตนเองเป็นจริง ซึ่งเน้นที่การจูงใจ ความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีมและการบริหารความขัดแย้งในการบริหารงาน การถือว่าปัจจัยตัวบุคคลมีความสำคัญในการทำงานนั้นมีนักบริหารจำนวนมากสนใจมาตั้งแต่ยุค ปี ค.ศ. ๑๙๘๙ เป็นต้นมา การบริหารตามแนวมนุษยสัมพันธ์ ต้องอาศัยทฤษฎีการบริหาร ๔ ทฤษฎี ได้แก่

๑. ทฤษฎีความต้องการของคน หรือทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ทฤษฎีนี้อธิบายความต้องการของมนุษย์เรียงลำดับเป็นขั้น ๆ ตั้งแต่ต่ำสุดจนสูงสุด ดังนี้

๑.๑ ความต้องการของร่างกาย

๑.๒ ความต้องการความปลอดภัย

๑.๓ ความต้องการทางสังคม

๑.๔ ความต้องการให้ตัวเองมีความสำคัญ

๑.๕ ความต้องการให้ความคิดของตัวเองเป็นจริง

๒. ทฤษฎีเอกซ์และวาย เป็นสมมติฐานที่เกี่ยวกับคน เป็นแนวคิดของ Duouglas Mc Gregor ซึ่งระบุธรรมชาติของคนไว้เป็นทฤษฎีเอกซ์และทฤษฎีวาย คือ ทฤษฎีเอกซ์มีแนวคิดเป็นลบ และทฤษฎีวายมีแนวคิดเป็นบวก การนำเอาสองทฤษฎีมาใช้ในการจูงใจคนให้ทำงานในแง่ของผู้บริหารจะสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารจะสร้างบรรยากาศในการทำงานอย่างไร ผู้บริหารที่มองคนในแง่ทฤษฎีเอกซ์ ก็จะกำหนดบรรยากาศในการทำงานที่เข้มงวดและควบคุมการทำงานของคน แต่ถ้าผู้บริหารที่มีทัศนคติต่อคนในแง่ของทฤษฎีวาย ก็จะสร้างบรรยากาศในการทำงานในทางให้คนมีส่วนร่วม มีความคิดอิสระและมอบหมายความรับผิดชอบให้กับผู้ปฏิบัติงาน การปฏิบัติต่อคนตามทฤษฎีวายจะกระตุ้นคนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเพิ่มผลผลิตในการทำงาน จะทำให้คนมีการพัฒนาและมีส่วนร่วมในงานมากขึ้นกว่าการปฏิบัติต่อคนตามทฤษฎีเอกซ์

๓. ทฤษฎีบุคลิกภาพกับองค์การ กล่าวคือ การบริหารตามแนวดั้งเดิมอาจไม่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของคนที่มีภาวะความเป็นเด็ก แต่ไม่ทุกคน เพราะภาวะความเป็นเด็กมักจะชอบทำตามความรู้สึกของตัวเอง แต่จะขัดแย้งกับบุคลิกภาพของคนที่มีความเป็นผู้ใหญ่ ที่สามารถควบคุมตัวเองในทางบวก จะทำให้คนไม่ว่าจะมีภาวะความเป็นเด็กหรือความเป็นผู้ใหญ่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

^{๔๔} เสนาะ ตีเยาว์, หลักการบริหาร, หน้า ๔๖-๔๙.

และได้ผลผลิตสูง แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากก็คือ การใช้วิธีการทางการบริหารขัดแย้งกับบุคลิกภาพของคน จะสร้างปัญหาทางการบริหารให้เกิดขึ้นส่งผลต่อการขาดงาน การมาสาย การต่อต้านอำนาจ และการวางแผนต่อกฎข้อบังคับ

๔. ทฤษฎีความเป็นผู้นำ ทฤษฎีความเป็นผู้นำนี้เน้นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้นำประสบความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งเสมือนแบบในการทำงานนั่นเอง ทฤษฎีแยกออกเป็น ๔ กลุ่มใหญ่ คือ

๔.๑ ทฤษฎีที่มหาวิทยาลัยไอโอวาสรุปไว้ เป็นพฤติกรรมการทำงาน ๓ แบบคือ แบบประชาธิปไตย แบบเผด็จการ และแบบเสรี

๔.๒ ทฤษฎีผู้นำของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตท ได้แยกผู้นำตามความสัมพันธ์ของผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ ๒ พฤติกรรมคือ ผู้นำที่เห็นใจคน และผู้นำที่มุ่งโครงสร้าง

๔.๓ ทฤษฎีของมหาวิทยาลัยมิชิแกน แยกผู้นำไว้ ๒ พฤติกรรม คือ ผู้นำที่เน้นคน และผู้นำที่เน้นผลผลิต

๔.๔ ทฤษฎี Managerial Grid เป็นทฤษฎีที่เน้นเช่นเดียวกับทฤษฎีของมหาวิทยาลัยมิชิแกน แต่วัดเป็นค่า ๕ พฤติกรรม ผู้นำที่สนใจคน กับผู้นำที่สนใจผลผลิต โดยมีค่าเป็น ๙,๙ ๑,๑ ๙,๑ ๕,๕ และ ๑,๑ ตามลำดับ^{๔๕}

ค. แนวคิดที่ ๓ แนวคิดเชิงปริมาณหรือการบริหารศาสตร์(Quantitative or Management Science Approach)

แนวคิดเชิงปริมาณหรือการบริหารศาสตร์ เน้นที่ใช้เทคนิคเชิงปริมาณ หรือเทคนิคทางคณิตศาสตร์มาใช้ตัดสินใจและแก้ปัญหาทางการบริหาร การนำแนวคิดเชิงปริมาณมาใช้ก็โดยยึดสมมติฐานว่าการใช้เทคนิคคณิตศาสตร์จะทำให้การตัดสินใจและแก้ปัญหาดีขึ้น ลักษณะสำคัญของแนวคิดการบริหารเชิงปริมาณ มีดังนี้

๑. เน้นการตัดสินใจเพื่อใช้ประโยชน์ทางการบริหาร
๒. ใช้มาตรการตัดสินใจโดยยึดหลักเศรษฐศาสตร์
๓. ใช้สูตรหรือรูปแบบการวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์หรือเชิงปริมาณ
๔. ต้องอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ประมวลข้อมูลจำนวนมาก^{๔๖}
- ง. แนวคิดที่ ๔ แนวคิดตามสถานการณ์ (Contingence Approach)

การบริหารตามสถานการณ์ มีสมมติฐานว่าสถานการณ์เป็นปัจจัยในการกำหนดวิธีการทางการบริหารที่จะนำไปใช้ในองค์การที่เป็นแนวคิดที่จะออกไปจากหลักการบริหารแบบดั้งเดิม ซึ่งถือ

^{๔๕} เสนาะ ดิยาวัว, หลักการบริหาร, หน้า ๕๐-๕๓.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๓-๕๔.

ว่าการบริหารเป็นสากลใช้ได้ในทุกสถานการณ์ มาเป็นการบริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์แต่ละอย่างให้เหมาะสม แนวความคิดการบริหารตามสถานการณ์ประกอบด้วยความสัมพันธ์ ๓ แนวคิด คือ

๑. แนวคิดเชิงระบบ เป็นแนวคิดทั่ว ๆ ไปและเลื่อนลอยเกินไป โดยระบุว่าทุกอย่างประกอบด้วยส่วนย่อยต่าง ๆ และส่วนย่อยเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กับภายในและมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมการเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่อยู่ภายนอกองค์กร ดังนั้นองค์กรก็เป็นเช่นเดียวกัน

๒. แนวคิดเชิงปฏิบัติ เป็นแนวคิดที่จะนำเอาส่วนประกอบเหล่านั้นมาใช้เป็นเครื่องมือปฏิบัติให้เกิดผลจริงในการบริหารงาน โดยพิจารณาปัจจัยที่เหมือนกันของส่วนประกอบอยู่ในกลุ่มเดียว ส่วนปัจจัยที่ต่างก็จัดไว้อีกจำพวกหนึ่ง จุดหมายปลายทางของแนวคิดเชิงปฏิบัติคือจะทำอย่างไรให้เอาส่วนประกอบเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดผลจริงในงานบริหาร

๓. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ อย่าง ซึ่งเป็นเทคนิคที่กำหนดว่าจะรวมเอาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ได้อย่างไร

จ. แนวคิดที่ ๕ แนวคิดสมัยใหม่ (Modern Approach)^{๔๗}

แนวคิดการบริหารสมัยใหม่ยังคงยึดหลักการบริหารแบบดั้งเดิม แนวคิดมนุษยสัมพันธ์ แนวคิดเชิงปริมาณ และแนวคิดตามสถานการณ์อยู่ แต่จะเลือกใช้ให้เหมาะสม เพราะไม่มีทฤษฎีการบริหารจัดการใดที่เป็นสากลและใช้ได้โดยสมบูรณ์แต่จะต้องปรับเปลี่ยน และเพิ่มแนวคิดใหม่ที่ไม่ใช่ทั้ง ๔ แนวคิดข้างต้นทั้งหมด เพราะภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนต้องเอามาผสมผสานให้เข้ากันอย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม แนวคิดสมัยใหม่มีสมมติฐานว่า มนุษย์เป็นสิ่งยุ่งยากซับซ้อน มีความต้องการที่หลากหลาย และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่มีความรู้ความสามารถที่สามารถพัฒนาได้อย่างตลอดเวลาอย่างไม่มีสิ้นสุด แนวคิดทางการบริหารจะต้องตอบรับกับความหลากหลายของมนุษย์ โดยการปรับกลยุทธ์ทางการบริหารและแสวงหาโอกาสให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวคิดการบริหารสมัยใหม่นอกจากผสมผสานแนวคิดทั้ง ๔ แนวคิดเดิมแล้ว ยังต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิดแบบดั้งเดิมบางอย่าง และเสริมด้วยแนวคิดอีก ๖ แนวคิด ได้แก่

๑. การบริหารคุณภาพโดยรวม มีหลักสำคัญคือ การใช้การวิเคราะห์ทางสถิติความแตกต่างของคุณภาพสินค้าที่เกิดจากกระบวนการผลิต องค์กรที่มีการจัดระบบควบคุมการผลิตทางสถิติตามความคิดของ Deming จะลดความแตกต่างในเรื่องคุณภาพสินค้าที่เกิดจากกระบวนการผลิตให้เหลือน้อยลง โดยในระยะแรกได้พัฒนาการควบคุมไว้ ๑๔ จุด ในกระบวนการผลิต ในที่สุดจากการเริ่มต้นนี้เองทำให้นำไปสู่การบริหารคุณภาพซึ่งมีปรัชญาว่า จะต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองตรงตามความต้องการของลูกค้า

๒. การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ เป็นการรวบรวมมาตรการทั้งที่ชัดเจนและไม่ชัดเจนของบริษัท ๖๒ แห่ง ที่บริหารงานดีที่สุดในสหรัฐอเมริกา ในจำนวนนี้มีจำนวนบริษัท ๓๖ แห่ง ความเป็นเลิศ

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔-๕๕.

และบริหารงานมายาวนานมากกว่า ๒๐ ปี ตลอดเวลาอันยาวนานนั้นบริหารงานมีกำไรและมีนวัตกรรมมาตลอด ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารบริษัทเหล่านี้ และทำการวิเคราะห์ลักษณะต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความเป็นเลิศก็ได้ข้อสรุปออกมา ๘ ข้อ ซึ่งลักษณะทั้ง ๘ ข้อนี้ ไม่ได้หมายความว่า ทุกบริษัทจะให้ความสำคัญเท่ากัน แต่แตกต่างกันตามสถานการณ์และลักษณะธุรกิจนั้น ลักษณะความเป็นเลิศทั้ง ๘ ข้อ มีดังนี้

๒.๑ มุ่งการกระทำ

๒.๒ ความใกล้ชิดกับลูกค้า

๒.๓ ให้ความสำคัญและเป็นผู้ประกอบการ

๒.๔ การเพิ่มผลผลิตโดยอาศัยคน

๒.๕ วิธีการบริหารอย่างง่าย ๆ

๒.๖ จงทำในสิ่งที่ต้องการถนัด

๒.๗ จัดโครงสร้างองค์การอย่างง่ายและมีพนักงานน้อย

๒.๘ มีทั้งเข้มงวดและผ่อนปรนขณะเดียวกัน

๓. การลดสายการบังคับบัญชา การลดสายการบังคับบัญชาให้สั้นลง ทำเพื่อลดค่าใช้จ่าย ปรับปรุงประสิทธิภาพและการแข่งขัน เพิ่มการให้พนักงานมีส่วนร่วมมากขึ้น ปรับตัวให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นและมุ่งไปสู่กิจกรรมการดำเนินงานที่องค์การมีความถนัดหรือทำได้ดีที่สุด การลดสายการบังคับบัญชาให้สั้นลงนั้นองค์การทำได้โดยอาศัยการลดขนาด การใช้พนักงานชั่วคราว และการให้อำนาจพนักงาน

๔. การเรียนรู้และปรับปรุงรูปแบบองค์การ การเรียนรู้และการปรับปรุงรูปแบบองค์การก็เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ทางการบริหาร และจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเองใหม่ จากการทำงานโดยเป็นหัวหน้างานมาเป็นหัวหน้าทีมงาน จากวิธีการบอกว่าจะทำอะไรและทำอย่างไร มาเป็นการรับฟัง จูงใจ และสอนงาน

๕. การแสวงจากภายนอก เป็นกระบวนการทำสัญญากับองค์การอื่นให้ดำเนินงานหรือให้บริการแทนองค์การของเรา เพราะว่าองค์การทำสัญญานั้นสามารถดำเนินการได้ดีกว่า และราคาถูกกว่า การหาแหล่งจากภายนอกอาจเกิดขึ้นเนื่องจากวิธีการหาจุดเด่นขององค์การอื่นแล้วองค์การของเราไม่สามารถทำได้ดีเท่ากับองค์การอื่น จึงว่าจ้างองค์การอื่นผลิตแทนหรือรับซื้อวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนมาทำการผลิตด้วยเหตุผลว่า ชิ้นส่วนนั้นคุณภาพดีกว่าและต้นทุนถูกกว่าผลิตเอง การหาแหล่งจากภายนอก นอกจากเรื่องสินค้าและบริการแล้วอาจรวมถึงการให้เป็นตัวแทนจำหน่าย การเก็บรักษาสินค้า การบริหารงานหรือการใช้สถานที่ทำงานขององค์การอื่นแทนที่จะจัดตั้งขึ้นเอง การจ้าง

บริษัทรักษาความสะอาด รักษาความปลอดภัย และรวมทั้งการจ้างพนักงานช่างนอกทำงานแทน เป็นต้น^{๔๘}

การจัดการ หมายถึงศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำโดยเป็นผลสำเร็จ โดยที่ผู้บริหารมักจะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่ผู้บริหารเป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว”^{๔๙}

การจัดการ (Management) หมายถึงการปฏิบัติหรือการดำเนินงานด้านการสั่งการ การจัดองค์การ และการพัฒนาบุคลากร เทคโนโลยี และเงินทุนไปใช้ในระบบการดำเนินงานที่มีการจัดหาบริการและสินค้าไปสู่ผู้อื่น^{๕๐}

การจัดการ หมายถึง การรวมกิจกรรมที่เกิดขึ้นในองค์การได้แก่ การวางแผนและการตัดสินใจ การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุมที่มุ่งเน้นในการจัดการ ด้านทรัพยากร ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ การเงิน การปฏิบัติการ ข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้นที่มีการบรรลุผลถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๕๑}

สรุปได้ว่า การจัดการ คือ การดำเนินงานหรือปฏิบัติงานที่หน่วยงานและบุคลากรของหน่วยงานนำมาใช้เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้ค่านี้นส่วนใหญ่ใช้ในหน่วยงานและบุคลากรของเอกชนแต่ทุกวันนี้ ได้มีการนำค่านี้นี้เข้ามาปรับใช้ในการบริหารภาครัฐด้วยการจัดการที่เป็นระบบโดยการนำเอา คน เงิน วัสดุ และเทคโนโลยีมาทำงานร่วมกันอย่างมีระบบระเบียบ มีแผน มีกระบวนการจัดทำเกี่ยวกับระบบคน ระบบงาน และระบบการใช้ปัจจัยทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีหลักการ เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ขององค์การ เกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า “แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์” จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จึงได้ประมวล สาระสำคัญไว้ ดังนี้

การบริหารงานเป็นกิจการคณะสงฆ์ที่จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ และเป็นภารกิจของพระสงฆ์หรือพระภิกษุจะต้องปฏิบัติ อันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการศาสนามี ๖ ประการดังนี้

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖-๖๒.

^{๔๙} Simon, Smithburg & Thompson, *Public Administration*, 14th ed., (New york: Alfred A. Knofe, 1971), p. 3.

^{๕๐} Cook, Curtis W. & Hunsaker, Philip L., *Management and Organization Behavior*, 3th. Ed., (New jersey: McGraw-Hill, 2001), p 5.

^{๕๑} Griffin, Ricky W., *Management*, 6th ed., (Boston, MA Houghton Mifflin Company, 1999), p. 7.

๑. ด้านการปกครอง

การปกครอง หมายถึง การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม หมายถึง งานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรในเขตปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ทั้งนี้ คำว่า การปกครอง แปลว่า การควบคุมดูแลรักษาควบคุมให้ท่านอยู่ในที่ที่ท่านควรอยู่^{๕๒} ด้วยเหตุนี้ พระสังฆาธิการจึงต้องดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช นอกจากนี้พระสังฆาธิการยังจะต้องทำหน้าที่ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่ง รวมตลอดทั้งควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในเขตปกครองของตน ชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยพร้อมทั้งตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน^{๕๓}

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า งานการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามเป็นงานเกี่ยวกับการปกครองพระภิกษุสามเณร ตลอดจนคฤหัสถ์ที่อยู่ภายในวัดให้ประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องเรียบร้อยดีงาม

งานปกครองเป็นงานนำ เป็นงานหลักซึ่งกว้างขวางยิ่งใหญ่อะเอียดอ่อนยิ่งกว่างานทั้งหลาย และเป็นงานที่ทำไม่เสร็จ ต้องคอยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมแก่สถานการณ์ปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา ถ้างานปกครองดำเนินไปอย่างใดงานอื่น ๆ ก็จะดำเนินไปอย่างนั้น ถ้างานปกครองดำเนินไปไม่ได้ งานบริหารลักษณะอื่น ๆ ก็ดำเนินไปไม่ได้เช่นกัน

ผู้ปกครองวัดก็คือ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการอันดับที่ ๙ เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการพระศาสนาอย่างยิ่งใหญ่ เพราะต้องปกครองวัด คำว่า “วัด” มีความหมาย ๒ ประการ คือ หมายถึง ศูนย์กลางแห่งการพระศาสนาทั้งปวง และหมายถึงแหล่งรวมของส่วนประกอบที่สำคัญของพระศาสนา ๕ ประการ คือ

๑. ศาสนสถาน ได้แก่ พื้นที่ตั้งวัดและบริเวณ มีลักษณะเป็นไปตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเหมาะที่จะเป็นเครื่องเสริมสร้างความวิเวก ความสงบ

๒. ศาสนวัตถุ ได้แก่ สิ่งปลูกสร้างเป็นศาสนะต่าง ๆ เป็นปูชนียวัตถุ ปูชนียสถานที่แสดงถึงความถูกต้องเรียบร้อย นำไปสู่ความสงบ

๓. ศาสนบุคคล ได้แก่ พระภิกษุสามเณรที่มีลักษณะตั้งอยู่ในศีลจารวัตร บำเพ็ญหน้าที่ศึกษา ปฏิบัติและแนะนำสั่งสอนเพื่อความสงบ บำเพ็ญสังฆมสังเคราะห์ตามสมณวิสัย ศิษย์วัดที่มี

^{๕๒} พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการปกครองคณะสงฆ์และการศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๘๗.

^{๕๓} สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒), หน้า ๗๑-๗๖.

ลักษณะเป็นพุทธมามกะ ตลอดจนทายาททายิกาที่มีแนวแห่งความเป็นอุบาสก อุบาสิกา มีความมั่นคงในพระศาสนาพอสมควร

๔. ศาสนธรรม ได้แก่ ระเบียบแบบแผน ขนบประเพณีทางศาสนา ตลอดถึงคำสั่งสอนและแนวปฏิบัติทางพระศาสนาที่ได้รับการยกย่องเชิดชู และศึกษาเล่าเรียนด้วยความเลื่อมใสในคุณค่าเป็นที่พึงพอใจ

๕. ศาสนกิจ ได้แก่ งานต่าง ๆ การพระศาสนา เช่น การศึกษา การเผยแพร่หรืองานเสริมสร้างความบริสุทธิ์ ความมั่นคงของสังคมชนล เพื่อความดำรงอยู่ด้วยดีของพระศาสนา

เจ้าอาวาสมีภาระหน้าที่ที่จะต้องบริหารส่วนประกอบที่สำคัญของพระศาสนาทั้ง ๕ นี้ไปพร้อม ๆ กัน ด้วยความรับผิดชอบ โดยนโยบายที่สุขุมรอบคอบ เหมาะสมแก่กาลเทศะ และสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ภารกิจที่เจ้าอาวาสจะต้องให้ความสนใจเอาใจใส่เป็นพิเศษ คือ “การบริหารศาสนาพุทธ” โดยเริ่มงานปกครองพระภิกษุสามเณรในวัดให้เป็นพื้นฐานในเบื้องต้น

นอกจากนี้ พระพุทธวรญาณ ยังกล่าวว่า จากภาระหน้าที่ของเจ้าอาวาส ทั้ง ๕ ประการดังกล่าวแล้ว เจ้าอาวาสยังต้องมีภาระหน้าที่สำคัญตามพระพุทธประสงค์ คือ การช่วยพัฒนาท้องถิ่นด้วย เพราะในปัจจุบัน ประชาชนนับถือพระภิกษุมีน้อย นับถือพระภิกษุมากกว่าการนับถือพระภิกษุจะต้องนับถือพระที่ท่านใช้ชีวิตของท่านตามพระพุทธประสงค์^{๕๔}

การบริหารหมู่คณะ คือ การปกครองดูแล ตลอดทั้งแนะนำสั่งสอน อบรม พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ที่มีที่อยู่หรือพำนักอยู่ในวัด ให้ประพฤติอยู่ในพระธรรมวินัย ตามกฎหมายของบ้านเมือง กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และการประกาศของมหาเถรสมาคม^{๕๕}

การที่พระสงฆ์จะมีบทบาทต่อสังคมนั้น คุณภาพของพระสงฆ์ เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ปัจจุบันพระสงฆ์มีคุณภาพลดน้อยถอยลงในด้านข้อวัตรปฏิบัติและความสามารถในการสอน และการเผยแผ่พระธรรม จึงทำให้พระสงฆ์สูญเสียความเป็นผู้นำในทางคุณธรรมและสติปัญญา และสูญเสียศรัทธาจากญาติโยม ดังนั้นการบริหารการปกครองและการดูแลพระสงฆ์เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้คุณภาพพระสงฆ์ดีขึ้น คุณภาพของพระสงฆ์จะดีขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยอย่างอื่นอีก ทั้งนี้ หากระบบการปกครองสงฆ์เป็นระบบกำกับดูแลพระสงฆ์ให้มีความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม สิ่งที่จะต้องมาเสริมควบคู่กันก็คือ ระบบกลั่นกรอง และกล่อมเกล่า ระบบกลั่นกรองมีไว้สำหรับคัดเลือกผู้ที่จะมาบวช ส่วนระบบกล่อมเกล่าสำหรับผู้ผ่านการบวชมาแล้ว อันที่จริงการกล่อมเกล่าผู้บวชนั้นมีอยู่แล้วตามพระธรรมวินัย โดยอุปัชฌาย์เป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้ และเป็นผู้รับรองต่อคณะสงฆ์ อุปัชฌาย์จะต้องมีหน้าที่กลั่นกรองและกล่อมเกล่า การกลั่นกรองเป็นขั้นแรกสำหรับผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกคณะ

^{๕๔} พระพุทธวรญาณ (มงคล วิโรจโน), ธรรมญาณนิพนธ์: ๑๐๐ ปีพระพุทธวรญาณ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๐.

^{๕๕} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), การบริหารวัด, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓๐.

สงฆ์ ขั้นตอนที่สำคัญกว่านั้นคือ การกล่อมเกลாதั้งในด้านความประพฤติ ความรู้ ความเข้าใจในทางธรรมให้เจริญงอกงามทั้งคุณธรรมและปัญญา แม้คณะสงฆ์ไม่มีระบบกลั่นกรองแต่ถ้ามีระบบกล่อมเกลาทีที่ดี ก็ยังมีหลักประกันว่า ผู้ที่มาบวชเป็นพระจะได้รับการศึกษาอบรมให้เป็นพระที่ดี สามารถทำหน้าที่ตามพระธรรมวินัยได้ ดังนั้นพระสงฆ์จะต้องสร้างระบบกล่อมเกลาทีที่ดี ได้แก่ ระบบกล่อมเกลาทีที่ไม่เป็นทางการ ก็คือ การดูแลเอาใจใส่ที่อุปัชฌาย์อาจารย์พึงมีต่อศิษย์ ส่วนระบบที่เป็นทางการก็คือ ระบบการศึกษาด้านปริยัติธรรมของพระสงฆ์ นอกจากนั้นการศึกษาโดยใช้พระธรรมวินัยเป็นเครื่องฝึกฝน พัฒนาตนนั้น การเล่าเรียนการวิชาการพระพุทธศาสนาและการฝึกฝนพัฒนาจิต ที่เรียกว่า ปริยัติ และปฏิบัติ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในชุมชนสงฆ์ วัดได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยจนมีฐานะเป็นศูนย์กลางของชุมชน พระสงฆ์ที่มีข้อวัตรปฏิบัติอยู่ในสังคมที่งดงามและมีความสามารถในการอบรมประชาชนให้มีหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการดำรงชีวิตนับว่ามีความสำคัญมาก^{๕๖}

พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต้องช่วยพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ทั้งนี้ วัดกับบ้าน พระกับชาวบ้าน เป็นของคู่กันมาช้านานแล้ว โดยที่วัดต้องเป็นแหล่งให้วิทยากรแก่ชาวบ้านทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม และประเพณี ประชาชนที่จะหันหน้าเข้ามาสู่วัดอาวรามกันมากขึ้น ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา บทบาทและกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดจัดทำพบว่า วัดมีความหมายที่สำคัญ ๆ อยู่ ๕ ประการ ดังนี้

๑. วัดเป็นที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสามเณร
๒. วัดเป็นที่บวชเรียนของลูกหลานชาวบ้าน
๓. วัดเป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้านรอบวัด
๔. วัดและพระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน
๕. วัดเป็นศูนย์กลางกิจกรรมของชุมชน^{๕๗}

ทั้งนี้บทบาทของพระสังฆาธิการในด้านการปกครองนั้น ยังได้มีการตั้งความคาดหวังถึงการแสดงบทบาทที่พึงประสงค์ของพระสังฆาธิการไว้ว่า

๑. รัฐและมหาเถรสมาคม ควรร่วมกำหนดนโยบายให้พุทธศาสนิกชนไปวัดในวันอาทิตย์ เพื่อปลูกฝังให้คนไทยใกล้ชิดศาสนธรรมและสามารถนำหลักศาสนธรรมปรับใช้วิถีชีวิตตนได้
๒. สถาบันผลิตพระสังฆาธิการ ควรกำหนดนโยบาย แผนและมาตรการในการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความพร้อมในด้านการบริหารวัดเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งฟื้นฟู

^{๕๖} พระไพศาล วิสาโล, พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกวิกฤต, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๗๖-๒๗๗.

^{๕๗} ชำเลียง วุฒิจันทร์, อ่างใน พระครูอรุณเขตคณารักษ์ (นิพนธ์ อดุลคุณโณ), “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๒๒.

และพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในการปฏิบัติภารกิจทั้ง ๖ ด้านของคณะสงฆ์ รวมทั้งเป็น
 ภัณฑมิตร์ของศาสนิกชน สามารถปลูกฝังและฝึกอบรมให้เยาวชนมีสัมมาทิฐิในการดำรงชีวิต

๓. วัด ควรปรับเปลี่ยนบทบาทให้ทันกับสังคมในเชิงรุก คือ จัดโครงการและกิจกรรมเป็น
 ประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยดึงเอาศาสนิก
 ชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดและพระเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชน มี
 ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ

๔. มหาเถรสมาคม ควรมีมาตรการให้ยุติพุทธพาณิชย์ อันเป็นการลดความศรัทธาของศา
 สนิกชน

๕. พระสงฆ์ ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจรรยา เพื่อปลูกศรัทธาให้เกิด
 ขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น

๖. ฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับ ควรให้ความสำคัญแก่วัดและพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้
 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเยาวชนและศาสนิกชนในแต่ละบทบาทหน้าที่ตาม
 ภารกิจคณะสงฆ์ เช่น สนับสนุนด้านงบประมาณ ความก้าวหน้าด้านสมณศักดิ์ การพัฒนาศักยภาพ
 และเชิดชูยกย่องให้เป็นที่ประจักษ์แก่หมู่คณะสงฆ์^{๕๘}

๒. ด้านการศาสนศึกษา

การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาของ
 บรรพชิตและคฤหัสถ์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งในอำนาจหน้าที่ของ มหาเถร
 สมาคม มาตรา ๑๕ ตรี มีความตอนหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา” ของคณะสงฆ์
 และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ของกฏมหาเถรสมาคม ได้กำหนดวิธีดำเนินการ
 ควบคุม และส่งเสริมศาสนศึกษาว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษาให้ดำเนินไปด้วยดี”

การจัดการศาสนศึกษา ดังกล่าว คณะสงฆ์ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้โดยชัดเจน แต่โดย
 หลักสูตรและเนื้อหาแล้ว คงอนุมานได้ว่า มีวัตถุประสงค์ ๙ ประการ คือ

๑. เพื่อพระสงฆ์รักษาตนและหมู่คณะ
๒. เพื่อใช้อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
๓. เพื่อใช้พัฒนาชาติบ้านเมืองด้วยคุณธรรมของศาสนา
๔. เพื่อใช้ในกิจการคณะสงฆ์และการศาสนา
๕. เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา
๖. เพื่อสร้างศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนา

^{๕๘} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการเสวนา เรื่องบทบาทที่พึงประสงค์ของวัด
 และพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย, พ.ศ. ๒๕๔๓, (อัสสัมชัญ).

๗. เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา
๘. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม
๙. เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติอันเป็นส่วนร่วม^{๕๙}

ส่วนพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ในมาตรา ๓๗ ว่า “เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์” จึงเห็นได้ว่า เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษาและวัดเป็นสถานศึกษา คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย พ.ศ. ๒๕๒๘ ก็กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสโดยตรง และให้เจ้าคณะเจ้าสังฆการีร่วมจัดด้วย ดังนี้

๑. เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษาในฐานะเจ้าสำนักเรียนหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา
๒. เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้จัดการในฐานะเจ้าสำนักเรียน คณะจังหวัด
๓. ในบางกรณีให้เจ้าคณะเจ้าสังฆการีร่วมจัดด้วย

จากบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการเป็นธุระเรื่องการศึกษาดังกล่าว บทบาทที่วัดและพระสงฆ์จะทำได้ คือ การศึกษา การเผยแผ่และการสงเคราะห์ ซึ่งในส่วนของการศึกษานั้น เป็นการให้บริหารด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ คือ การมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นับเป็นทางหนึ่งในการสร้างอุบาสก อุบาสิกา ให้ได้พุทธศาสนิกชนที่มีคุณภาพและเป็นกำลังของศาสนา อีกประการหนึ่งก็คือการไปสอนวิชาศีลธรรมตามโรงเรียนต่าง ๆ เป็นการอนุเคราะห์สังคมด้วยธรรมทาน การที่ให้พระสงฆ์ได้เข้าไปมีบทบาทในการศึกษาของชาติ ดังกล่าวนี้อาจจะทำให้เยาวชนและสังคมเห็นความสำคัญของวัดและพระสงฆ์

ทั้งนี้ องค์ประกอบในการจัดการศาสนศึกษาดังกล่าวจะดีหรือไม่ประการใดขึ้นกับเจ้าสำนักเรียนและหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา และครูอาจารย์ผู้บริหารการศาสนศึกษาที่ได้ช่วยแบกภาระการศาสนศึกษาอย่างเต็มกำลัง อันเป็นการแสดงกตัญญูต่อพระศาสนาและคณะสงฆ์ การจัดการศาสนศึกษานั้นแผนกที่ประสบปัญหา คือ การจัดการศึกษาแผนกบาลี เพราะขาดแคลนทั้งครูและนักเรียนและอุปสรรคอื่น ๆ ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องช่วยจัดการศึกษาแผนกบาลี อันเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาโดยตรง เพื่อให้พระสงฆ์เจริญด้วยวิชาความรู้และการศาสนศึกษาให้เจริญก้าวหน้า การศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลี และแผนกธรรมรวมเป็นการศึกษาหลักและสำคัญยิ่งของพระสงฆ์

^{๕๙} พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, หน้า ๔๑.

๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือหรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนศึกษาหรือสถาบันการศึกษาและบุคคลผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน

คณะสงฆ์ได้กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจการอันหนึ่งของคณะสงฆ์ การศึกษาสงเคราะห์นั้น ว่าโดยลักษณะ ควรแยกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. การศึกษานอกเหนือจากการศาสนศึกษาที่พระสงฆ์ดำเนินการเพื่อการสงเคราะห์ประชาชนหรือพระภิกษุสามเณร

๒. การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษา

การศึกษาสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ดำเนินการในลักษณะนี้ เป็นการจัดการศึกษา ซึ่งแบ่งได้เป็น ๔ ประเภท ตามพระเทพปริยัติสุธี กล่าวคือ

๑. โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระภิกษุในพระศาสนาได้จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของชาติและพระภิกษุสามเณรส่วนหนึ่งเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนให้เข้าใกล้วัดและได้ศึกษาหลักธรรมทางศาสนา

๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระสงฆ์ให้การศึกษาดูแบบปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน เป็นโอกาสให้พระสงฆ์ได้ใช้วิชาการศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ ด้วยหลักธรรมของพระศาสนา

๓. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีความมุ่งหมายให้วัดได้ช่วยอบรมนิสัยเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแต่ยังเด็ก ทั้งเป็นการให้วัดและพระสงฆ์ได้ร่วมพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติตั้งแต่วัยเด็ก

๔. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ (แผนกสามัญศึกษา) และมีการศึกษาวิชาพระปริยัติธรรม หมวดภาษาบาลี หมวดพระธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีการจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๗ และอยู่ในสังกัดกรมการศาสนา ขณะนี้วัดต่าง ๆ จำนวนมาก จัดตั้งแต่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แต่ยังมีได้จัดเป็นศาสนศึกษาหรือการศึกษาสงเคราะห์ โดยรูปการนั้น น่าจะจัดเป็น “การศึกษาสงเคราะห์” มากกว่า เพราะจะเป็นการศึกษาเพื่อสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรให้มีการศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญศึกษา ทั้งผู้เรียนและผู้สอนก็เน้นหลักทางวิชาสามัญศึกษา

การจัดการศึกษาและการจัดกิจกรรม ทั้ง ๔ ประเภทดังกล่าวนี้ นับเป็นงานที่พระสงฆ์มีโอกาสช่วยพัฒนาชาติบ้านเมืองโดยแท้

การสงเคราะห์การศึกษาอื่นที่เจ้าคณะ เจ้าอาวาส และพระภิกษุทั่วไป จัดการสงเคราะห์ เป็นการส่วนตัว หรือเป็นรูปแบบคณะสงฆ์ได้อีกหลายรูปแบบ ได้แก่

๑. จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา, มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา
๒. การช่วยพัฒนาการศึกษา
๓. การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษา
๔. ช่วยเฉพาะบุคคลกำลังศึกษา

การช่วยเหลือในรูปแบบดังกล่าว เป็นการสงเคราะห์การศึกษาอันเป็นผลดีแก่ประเทศชาติ โดยส่วนรวม และผลสะท้อนย้อนถึงคณะสงฆ์ การจัดการศึกษาการสงเคราะห์เองก็ดี การช่วยเหลือทางด้านการศึกษาดำเนินการจัดตั้งกองทุนก็ดี การช่วยเหลือสถานศึกษาก็ดี การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ การศึกษาก็ดี การช่วยเหลือเฉพาะบุคคลที่กำลังศึกษาก็ดี เหล่านี้ ล้วนแต่เป็นการจัดเป็นการศึกษา สงเคราะห์คณะสงฆ์โดยแท้

มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ ควบคุมและส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์และ ส่งเสริมการดำเนินการจัดการศึกษาของเจ้าอาวาสอันเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะทุกส่วน ทุกชั้นต้องมีส่วนควบคุมและส่งเสริมให้เจ้าอาวาสดำเนินการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ตามสมควร ถ้าเพิกเฉยเสียย่อมเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เพราะการศึกษาประเภทนี้เป็นภารกิจของคณะสงฆ์ หรือการพระศาสนา เป็นกิจการของวัดตามหน้าที่เจ้าอาวาส ส่วนการส่งเสริมนั้น เจ้าคณะควรให้การช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้ศึกษาได้ โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและระเบียบแบบแผนของพระสงฆ์ เช่น ช่วยขวนขวายในการสร้างอาคารเรียน ช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษา จัดตั้งทุน สงเคราะห์นักเรียนชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาตามหลักการประกาศของมหาเถรสมาคม ช่วยแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบ และพิจารณาให้กำลังใจและบำรุงขวัญ แก่เจ้าอาวาสตามควรแก่การปฏิบัติหน้าที่

๔. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การทำให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไปให้แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปทำให้ มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติ ปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น เพราะพระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้นมาเพื่อประโยชน์แก่ ชาวโลก หัวใจสำคัญในการเผยแผ่คำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก โดยให้ เกิดประโยชน์สุข ตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาตินี้) (๒) สัมปรายิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาติหน้า) (๓)ปรมัตถประโยชน์ (ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ นิพพาน) พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส มีหน้าที่ จะต้องรับผิดชอบด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามบทบัญญัติมาตรา ๓๗ (๓) แห่งพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังนี้

ตามบทบัญญัติได้จำแนกการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติ จะต้องจัด จะต้องทำ อันเป็นภารกิจประจำตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แยกออกเป็น ๒ ประการ คือ

๑. เป็นฐานะในการจัดการศึกษา อบรมและสั่งพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต

๒. เป็นฐานะในการอบรมและสั่งสอนแก่คฤหัสถ์

กำหนดหน้าที่หรือบทบาทที่วัดต่าง ๆ เจ้าคณะตำบล คณะสงฆ์อำเภอ และคณะสงฆ์จังหวัด เกี่ยวกับการเผยแผ่ ไว้ดังนี้

๑. หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์

๒. แนะนำ สั่งสอน อบรม ประชาชนให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ

๓. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับพระศาสนาโดยถูกต้อง^{๖๐}

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ว่า ทั้งวัดและพระสงฆ์ได้ทำงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนามากเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากมีหน่วยพระธรรมทูต ธรรมจาริก ธรรมพัฒนา และหน่วยพัฒนาทางจิต ซึ่งมีหน่วยอบรม อ.ป.ต. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ทั้งนี้การเผยแผ่จะได้ดีก็ต่อเมื่อ

๑. พระสงฆ์จะต้องศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในพระธรรมวินัย และปฏิบัติตามอย่างจริงจัง สอนอย่างไร ปฏิบัติได้ออย่างนั้น

๒. ไม่สอนให้คลาดเคลื่อนจากความจริง เพื่อผลประโยชน์ของตน

๓. ไม่ติดยึดในแง่ใดแง่หนึ่งของหลักธรรม

๔. ไม่เห็นแก่ความง่ายตีความพระธรรมวินัยตามชอบใจหรือตามความต้องการของประชาชน

๕. ไม่สนองความต้องการของผู้มีอำนาจ

๖. ประสานความเข้าใจ ความเชื่อหรือลัทธิศาสนาอื่น ๆ^{๖๑}

^{๖๐} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺณ), การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวี พลรัตน (บรรณาธิการ), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๘-๑๕๕.

^{๖๑} พระมหาสมทรง สิรินโร และคณะ, อ้างใน พระครูอริยเขตคณาภิรักษ์ (นิพนธ์ อุดมคุณ), “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๒๖-๒๗.

พุทธศาสนิกชนทุกคนมีหน้าที่ เผยแพร่พระพุทธศาสนาให้กว้างออกไป เพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก ความวัฒนาสถาพรของพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติไทย ผู้ที่จะทำหน้าที่เผยแพร่งศาสนาได้ดีต้องเป็นผู้รู้ศาสนาและปฏิบัติตนตามหลักธรรมในศาสนาได้โดยสมบูรณ์เป็นนิจ การเผยแพร่งศาสนามีกำใช้อยู่ ๒ คำ คือ คำว่า “เผยแพร่ง” และ “เผยแผ่ง” คำว่า “เผยแพร่ง” เป็นลักษณะของมิชชันนารี คือ มุ่งมั่นจะให้ผู้อื่นยอมรับในศาสนาของตน ซึ่งเป็นลักษณะแห่งการจูงใจให้อีกฝ่ายหนึ่งหันมานับถือคำสอนนั้น ๆ ส่วนคำว่า “เผยแผ่ง” หมายถึง การประกาศให้ทราบ หากทราบแล้วสนใจจะเป็นพุทธศาสนิกชนก็ไม่ใช่ที่รังเกียจ การเผยแผ่งเป็นศัพท์ที่มีลักษณะอะลุ่มอล่วยและแสดงถึงการมีใจกว้าง ไม่ผูกมัดกับผู้อื่นด้วยความคิดของตนเองหรือศาสนาของตน ในการเผยแพร่งหรือเผยแผ่งพระพุทธศาสนา ถ้ากระทำโดยคหุสัถย์ นิยมให้คำว่า เผยแพร่ง เช่น อำนาจหน้าที่ส่วนหนึ่งของกรรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ คือ การเผยแพร่งพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติไทย

องค์การ สมาคมต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จะใช้คำว่า เผยแพร่งพระพุทธศาสนา แต่ถ้าเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรหรือพระสงฆ์จะใช้คำว่า เผยแผ่ง เช่น “พระพุทธศาสนาแพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้ก็เพราะพระสาวกให้ช่วยกันเผยแผ่งพระพุทธศาสนา ถ้าขาดการเผยแผ่งแล้ว พระพุทธศาสนาจะไม่แพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้”

หน้าที่ในการเผยแผ่งหลักธรรมของวัดหรือพระสงฆ์ ส่วนมากเป็นการจัดการเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด จะต้องทำหน้าที่เผยแผ่งพระศาสนา ดังนี้

๑. อบรมพระภิกษุสามเณรให้มีสมณะสัญญาและอบรมในเรื่องจรรยาบรรณตลอดถึงการปฏิบัติอันเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างต่าง ๆ

๒. อบรมการทำวัตรสวดมนต์ให้เป็นไปโดยมีระเบียบเรียบร้อย

๓. หาอุบายวิธีให้ได้ยิน ได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือแนะนำที่เป็นประโยชน์

๔. แนะนำสั่งสอนธรรมประชาชนให้เข้าใจศาสนาพิธีและการปฏิบัติ

๕. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟังเรื่องเกี่ยวกับพระศาสนาโดยถูกต้อง

๖. หาอุบายวิธีสกัดกั้นสัทธิธรรมปฏิบัติให้เกิดขึ้นหรือบำบัดที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไปโดยที่ขอบ

๗. ขวนขวายเพื่อให้ศิษย์วัดมีความรู้ในเรื่องพระศาสนาและอบรมในทางศีลธรรม มีการไหว้พระ สวดมนต์ เป็นต้น

๘. ขวนขวายจัดตั้งห้องสมุด เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาธรรมบาลี หรือเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน หรือขวนขวายจัดหาหนังสือกับความรู้งั่วไปบ้าง ที่เกี่ยวกับการไหว้พระสวดมนต์บ้าง ที่

เกี่ยวกับศีลธรรมบ้าง ที่เกี่ยวกับประวัติพระบ้าง เพื่อให้ผู้รักษาศีลฟังธรรม ตามวัดต่าง ๆ ได้ท่อง ได้อ่านได้ ได้ฟังตามควรแก่สถานที่และโอกาส

๙. ขวนขวายจัดหาเครื่องอุปกรณ์การเรียนภาษาไทยบางประเภทสำหรับชั้นประถมขึ้นไว้ เพื่อให้เด็กขัดสนยืมใช้ในการเรียน

กิจการเผยแผ่พระศาสนาของพระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์ในปัจจุบันมีทั้งแบบประเพณีแบบปรับปรุง ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันและแบบที่จัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเฉพาะจัดขึ้น^{๖๒} มีการดำเนินการดังนี้

๑). การเผยแผ่ตามประเพณีคณะสงฆ์และตามประเพณีไทย ได้แก่ การเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนที่วัด ที่บ้านผู้อารธนาและที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ทั้งแบบเทศน์ธรรมดา คือ เทศน์รูปเดียวหรือเทศน์ปุจฉาวิสัชนา ๒ รูปขึ้นไป และได้รับการปรับปรุงมีการเทศน์ทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือบันทึกแผ่นเสียงหรือแบบบันทึกเสียง นำไปเผยแผ่ในที่ต่าง ๆ และโอกาสต่าง ๆ

๒). การเผยแผ่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ได้แก่ การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรม ในที่ประชุม ที่วัดหรือที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ หรือโดยทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ บันทึกแผ่นเสียงหรือแบบบันทึกเสียงนำไปเผยแผ่ในที่อื่น ในโอกาสต่าง ๆ รวมตลอดถึงการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะออกเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์

๓). การเผยแผ่แบบจัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเผยแผ่หรือเป็นสถานศึกษาเป็นการประจำหรือครั้งคราว หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษในวัด หรือในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น งานพระธรรมทูต งานพระธรรมจาริต งานอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) หน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ฯลฯ

๔). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านวิทยุสื่อสาร มีการตั้งเป็นสมาคมเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ยุวพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมส่งเสริมพระพุทธศาสนาต่าง ๆ การบรรยายธรรมในที่ประชุมและทางสื่อมวลชนต่าง ๆ การตั้งชมรมพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่าง ๆ ตลอดจนการศึกษาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาและในที่สาธารณะต่าง ๆ

๕). การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ วัดบางวัดจัดให้มีปาฐกถาธรรม เป็นประจำทุกสัปดาห์ หรือจัดกิจกรรมหลายประการ เช่น การหล่อเทียนเข้าพรรษา อาจมีการประกวดกัน วันสงกรานต์ จัดให้มีพิธีสงฆ์น้ำพระ การแห่พระธาตุ การขนทรายเข้าวัด การก่อเจดีย์ทราย

นอกจากนั้น นำทรัพย์ จันทน์หอม ยังได้กล่าวว่า กิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญพระพุทธศาสนาต่าง ๆ จัดให้มีเทศน์หรือปาฐกถาธรรมเป็นประจำทุก

^{๖๒} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณโย), การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวี พลรัตน์ (บรรณาธิการ)**, หน้า ๑๔๔.

สัปดาห์ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมอีกหลายประการ เช่น การหล่อเทียนเข้าพรรษา มีการประกวดเทียนพรรษา วันสงกรานต์ มีการจัดพิธีสงฆ์น้ำพระ การแห่พระธาตุ การแห่พระ การขนทรายเข้าวัด การก่อเจดีย์ทราย เป็นต้น

๕. ด้านการสาธารณูปการ

การสาธารณูปการ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ กล่าวว่า เป็น “คำนาม” หมายถึง “การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์” สำหรับ สาธารณูปการ ที่จัดเป็นระเบียบ บริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลาง และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า “การสาธารณูปการ” นั้น หมายถึง

๑. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน

๒. กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

๓. กิจการของวัดอื่น ๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร

๔. การศาสนสมบัติของวัด

การสาธารณูปการทั้ง ๔ ความหมายนี้ ส่วนมากบัญญัติไว้ในหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๓๗ (๑) เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและ ศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี การสาธารณูปการ ตามความหมายที่กล่าวมานี้ จะมีลักษณะของการกระทำการสาธารณูปการใน ๓ ประการ คือ

๑. การกระทำด้วยแรงความคิด แรงงานและทุนทรัพย์รวมถึงการควบคุม

๒. การกระทำด้วยเอกสารรายงาน

๓. การกระทำโดยการจัดประโยชน์

การกระทำใน ๓ ลักษณะนี้ บางอย่างเป็นกิจกรรมเฉพาะในหน้าที่ของเจ้าอาวาส เพราะเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติโดยตรงเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการ โดยเฉพาะการบางอย่างเจ้าอาวาสเริ่มแล้วผ่านการพิจารณาตามลำดับ ทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และราชอาณาจักร บางอย่างเริ่มต้นจากเจ้าคณะ และหรือเจ้าหน้าที่ทางราชอาณาจักร หรือผู้มีจิตศรัทธามุ่งช่วยการวัดและการคณะสงฆ์ ทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามระเบียบแบบแผนคณะสงฆ์ ดังนั้น ผู้จัดการสาธารณูปการ จึงได้แก่

๑. เจ้าอาวาส

๒. เจ้าคณะ

๓. เจ้าหน้าที่ทางราชอาณาจักร

๔. ผู้เจริญด้วยศรัทธามุ่งช่วยการวัด และการคณะสงฆ์

การจัดการสาธารณูปการ หมายถึง การลงมือปฏิบัติงานสาธารณูปการ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกันไปตามลักษณะงาน การก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์ ได้แก่ การก่อสร้างศาสนวัตถุขึ้นใหม่ การซ่อมแซมของเก่า และการปรับปรุงตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มีอยู่เดิมหรือที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การควบคุมและส่งเสริมการสาธารณูปการ เป็นงานที่ละเอียดอ่อนเป็นตัวหลักของการคณะสงฆ์แต่ผู้ปฏิบัติโดยตรง คือ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้น ต้องมีความสัมพันธ์ ๒ ประการ คือ ควบคุมการสาธารณูปการและส่งเสริมการสาธารณูปการ

การควบคุมดูแลวัดนั้น เจ้าคณะจะเพิกเฉยมิได้ ถ้าเพิกเฉยจะเป็นการละเว้นการปฏิบัติ ต้องสอดส่อง ดูแล ชี้แจง แนะนำในการสาธารณูปการของเจ้าอาวาส ดังนี้

๑. ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา
 ๒. ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัดให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะพอควรแก่สภาพท้องถิ่นและให้ก่อสร้างตามแบบแปลน
 ๓. ควบคุมให้แต่ละวัดที่สร้างถาวรวัตถุให้เป็นทรงไทย หรือให้รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ
 ๔. ควบคุมการเงินและบัญชีรายรับ-จ่ายของแต่ละวัดให้เป็นไปตามหลักบัญชี
 ๕. ควบคุมดูแลการเอกสารต่าง ๆ ของเจ้าอาวาส เช่น รายงานขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาให้เป็นไปโดยถูกต้อง
 ๖. ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวง
- การส่งเสริมกิจการของวัด เจ้าคณะทุกชั้นการส่งเสริมเจ้าอาวาสในการสาธารณูปการ ดังนี้
๑. ออกตรวจตราเยี่ยมเจ้าอาวาสให้เร่งรัดการพัฒนาวัด
 ๒. แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาส ดังนี้
 - ๒.๑ จัดหาช่างดำเนินการก่อสร้าง
 - ๒.๒ จัดแบบแปลนอาคารตลอดแผนผังวัด
 - ๒.๓ ดูแลการหาทุนก่อสร้างด้วยการขอเงินงบประมาณอุดหนุนจากทางราชการ
 - ๒.๔ ให้คำชี้แจงแนะนำการปฏิบัติงานสาธารณูปการเพื่อให้เข้าใจถูกต้อง
 - ๒.๕ ขจัดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านซึ่งมีการสาธารณูปการเป็นเหตุ
 ๓. แนะนำการจัดงานวัดและการเรียไร ให้เป็นไปตามระเบียบและคำสั่งมหาเถรสมาคม
 ๔. ช่วยยกฐานะวัดที่ได้พัฒนาดีแล้ว เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง

๕. ช่วยยกย่องเจ้าอาวาสผู้มีผลงานสาธารณูปการดี หรือแม้มองเจ้าอาวาสและหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสที่ควรยกย่องด้วยแต่อย่าให้เกินกว่าเจ้าอาวาส

๖. แนะนำชี้แจงการจัดประโยชน์ของวัดให้ถูกต้องตามกฎหมายกระทรวง

จะเห็นได้ว่า งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานระดับบาร์มีเจ้าอาวาส และเป็นงานละเอียดอ่อน เป็นงานระดับท้องถิ่นและการพระศาสนา เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่เจ้าอาวาสและเห็นผลงานเจ้าอาวาสได้เร็วกว่างานอื่น แต่ก็มักเป็นเหตุก่อปัญหา เช่น บางแห่งความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจนถึงลูกหลานใหญ่โต ก็เพราะการสาธารณูปการเป็นเหตุ หากเจ้าคณะให้เห็นความสำคัญเร่งรัดตรวจตรา ชี้แจง แนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสได้ดีแล้ว การขัดแย้งระหว่างวัดกับบ้านจะลดน้อยลงตามลำดับ และความสมัคศรสมานสามัคคีระหว่างบ้านกับวัดจะมีมากขึ้นเป็นเหตุให้การคณะสงฆ์และการพระศาสนาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการ จึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของเจ้าคณะทุกระดับชั้น

๖. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ของแก่หน่วยงานหรือของบุคคล หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรือการอุดหนุนจนเจือสถานที่ตั้งเป็นสาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไป

การสงเคราะห์ที่เป็นหลักของพระสงฆ์ คือ การสงเคราะห์ในด้านจิตใจและด้านวัตถุ

ด้านจิตใจ กระทำได้โดย

๑. เป็นที่ปรึกษาแนะนำในปัญหาชีวิตและด้านอื่น ๆ เช่น ทางวิชาการบางอย่าง

๒. ทำให้วัดร่มรื่น สมเป็นอารามให้ความร่มเย็นทางการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างของผู้ดำเนินชีวิตอันประเสริฐ เป็นที่ตั้งแห่งความเคารพศรัทธา เลื่อมใสและนับถือ สร้างความร่มเย็นเมื่อเห็นวัดและพระสงฆ์

ด้านวัตถุ กระทำได้โดย

๑. แนะนำชักจูงให้ผู้อื่นกระทำ เช่น การสาธารณูปโภค จัดให้มีโรงเรียน โรงพยาบาล ถนน บ่อน้ำ เป็นต้น

๒. นำสิ่งของหรือบริการที่รับจากผู้อื่นมาแบ่งปันให้มีประโยชน์กว้างขวางออกไป คือ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางนำไปบริการแก่สังคม^{๖๓}

^{๖๓} พระมหาสมทรง สิรินธโร และคณะ, อ้างใน พระครูอรุณเขตคณารักษ์ (นิพนธ์ อคฺควณโณ), “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๓๑-๓๓.

การสาธารณสงเคราะห์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคมข้อหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ได้กำหนดว่าเป็นวิธีการดำเนินการสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม” การสาธารณสงเคราะห์แยกโดยลักษณะที่ควรจะมี ๔ ประการ คือ

๑. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลได้แก่ วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจนหรือกิจการอื่น ๆ กิจการเหล่านี้อาจเป็นกิจการที่ตัวเองหรือโครงการที่กำหนดเองทั้งที่เป็นกิจการประจำหรือกิจการชั่วคราวก็ได้

๒. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น ซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่งได้ดำเนินการ เพื่อประโยชน์แก่สังคม ชุมชน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยป้องกันยาเสพติดให้โทษ หรือการช่วยป้องกันการติดโรคเอดส์ เป็นต้น

๓. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น สร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน (นอกวัด) สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และอื่น ๆ

๔. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในกาลที่ควรช่วยเหลือ เช่น การประสูตทุกกัฏ การประสูตอัคคีภัย การประสูตวาตภัย หรือคราวอากาศหนาวจัด หรือแม้ยามปกติตามโอกาส มีการจัดการช่วยเหลือด้วยการจัดการสงเคราะห์ เช่น สงเคราะห์คนชรา สงเคราะห์คนพิการและสงเคราะห์โดยประการอื่น

นอกจากนั้น นำทรัพย์ จันทน์หอม ยังได้กล่าวว่า กิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ จัดให้มีที่พักสำหรับประชาชน อาหารกลางวันสำหรับเด็ก ยารักษาโรค ห้องสมุดประชาชน จัดที่ดินให้ประชาชนอยู่อาศัย ตั้งหน่วยสงเคราะห์และศึกษาจิต ให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตด้านต่าง ๆ ด้วยความเมตตาธรรม

การสาธารณสงเคราะห์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามโอกาสอันควร จะมีระเบียบปฏิบัติชัดเจนสำหรับผู้จัดการสาธารณสงเคราะห์โดยส่วนมาก ได้แก่ วัดหรือเจ้าอาวาส ซึ่งมีบทบัญญัติว่าด้วยหน้าที่ของเจ้าอาวาส ดังนี้

๑. จัดกิจกรรมของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย
๒. เป็นธุระในการจัดการศึกษาอบรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
๓. ให้ความสะดวกตามสมควรแก่พุทธศาสนิกชน ในการบำเพ็ญกุศล

หน้าที่เหล่านี้ ย่อมเข้าได้กับการสาธารณสงเคราะห์อันเป็นการคณะสงฆ์หรือการพระศาสนา เจ้าอาวาสจึงต้องมีหน้าที่จัดการสาธารณสงเคราะห์ อันเป็นกิจการของวัด การให้การศึกษา

อบรมและการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล จัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) จะมีเจ้าอาวาสที่ตั้งหน่วยเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง

วิธีการจัดการสาธารณสงเคราะห์ที่เป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ได้กำหนดวิธีการไว้ชัดเจนในระเบียบมหาเถรสมาคม เพื่อให้กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีคณะกรรมการ มีการประชุม มีการปฏิบัติงานการอบรมประชาชนประจำตำบล การปฏิบัติงาน ควรจัดในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ

๑. อบรมทั่วไป ได้แก่ จัดประชุมอบรมแนะนำทางวิชาการ โดยมีวิทยากรบรรยายทางวิชาการ

๒. อบรมเฉพาะกรณี ได้แก่ จัดอบรมประชาชนเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยวิธีชี้แจงแนะนำชักชวนความเข้าใจ

๓. อบรมเฉพาะบุคคล ได้แก่ การพบปะบุคคลบางคนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือชี้แจงแนะนำชักชวนความเข้าใจในเฉพาะเรื่องอันเกี่ยวกับผู้นั้น

มหาเถรสมาคมได้กำหนดหลักการและวิธีการปฏิบัติและควบคุมส่งเสริมไว้ชัดเจน คือ กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๔๑๘ ซึ่งในระเบียบดังกล่าว กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ประการ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์ โดยระเบียบดังกล่าว กำหนดหน่วยงาน ให้ตั้ง ณ วัดใด วัดหนึ่ง ตำบลละหนึ่งหน่วย ให้จัดการเป็นรูปคณะกรรมการ โดยให้เจ้าอาวาสที่ตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง เจ้าอาวาสอื่นในเขตตำบลนั้น เป็นรองประธานกรรมการฝ่ายบรรพชิต กำนันในตำบลนั้นเป็นรองประธานกรรมการฝ่ายคฤหัสถ์ ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบล เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง อนึ่ง การสาธารณสงเคราะห์ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการพิจารณาจัดการสงเคราะห์ตามควรแก่โอกาส เช่น

๑. การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์ การป้องกันยาเสพติดให้โทษ เช่น ยาบ้า การช่วยป้องกันโรคเอดส์

๒. การช่วยเหลือสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

๓. การช่วยเหลือประชาชน ในโอกาสที่ควรช่วย เช่น การประสพอุทกภัยหรือช่วยคนชราหรือคนพิการ

การสาธารณสงเคราะห์จะต้องจัดเพื่อความเรียบร้อยดีงามและไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและความสงบสุขของบ้านเมือง จึงจะต้องว่าเป็นไปได้ด้วยความถูกต้อง และเป็นการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการดูแลให้เป็นไปในลักษณะเหมาะสมและควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนตามสมควร กรรมการโดยตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิ ๕-๙ คน เป็นกรรมการ สำหรับผู้ควบคุมและส่งเสริม มีคณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ผู้อำนวยการภาค และคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนกลาง

การควบคุมการสาธารณสุขสงเคราะห์ก็เพื่อให้การดำเนินการถูกต้องตามระเบียบและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปเพื่อสร้างสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์นั้น ควรดำเนินเป็นไปได้อย่างไม่มีอุปสรรค แนวการส่งเสริมพอสรุปได้ ดังนี้

๑. ชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่
๒. ช่วยในการกำหนดแผนงานของแต่ละปี
๓. ช่วยในคราวขาดแคลนทรัพยากร
๔. ช่วยยกย่องเชิดชูผู้ปฏิบัติหน้าที่
๕. ช่วยสนับสนุนด้านการทุนตามที่จะมีโอกาส
๖. ช่วยประสานงานคณะกรรมการให้เกิดความสามัคคีร่วมกันอย่างดี
๗. ช่วยการอื่นอันเหมาะสม

งานสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นงานของพระสงฆ์เพื่อประชาชน วัดเป็นสถานที่ใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งต้องเป็นผู้นำประชาชนในท้องถิ่น เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์โดยตรง กิจกรรมหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เป็นหน่วยงานเพื่อประโยชน์ดังกล่าวได้ดียิ่ง

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ ดังนี้ (๑) เพื่อความเรียบร้อยแห่งพระภิกษุสามเณร (๒) เพื่อการนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใส (๓) เพื่อการสร้างศาสนทายาทที่มีความรู้อันเป็นกำลังของพระพุทธศาสนาในอนาคต (๔) เพื่อความผูกพันระหว่างคณะสงฆ์กับประชาชนทั่วไป (๕) เพื่อสร้างแบบอย่างอันดีงามแก่ประชาชน (๖) เพื่อการประสานระหว่างคณะสงฆ์กับองค์กรของรัฐ อันจะทำให้เกิดความร่วมมือกันเป็นไปด้วยดี

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับที่พักสงฆ์

จากการศึกษาค้นคว้า “แนวคิดเกี่ยวกับที่พักสงฆ์” จากเอกสารวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ ดังนี้

ชาวพุทธโดยทั่วไปมักได้ยินและคุ้นเคยคำว่า ที่พักสงฆ์ สำนักสงฆ์ และวัด โดยส่วนใหญ่เข้าใจความหมายที่ไม่ตรงกับกฎหมาย และผลที่จะเกิดในทางกฎหมาย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๑ กำหนดให้วัดมี ๒ อย่างคือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาอย่างหนึ่ง และสำนักสงฆ์ อีกอย่างหนึ่ง สำหรับสำนักสงฆ์นั้นไม่ปรากฏว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้บัญญัติความหมายไว้ว่าหมายถึงอะไร แต่ย้อนกลับไปดูพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ฉบับแรก ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๕ กำหนดว่า วัดมี ๓ อย่าง คือ พระอารามหลวง อารามราษฎร์ และ ที่พักสงฆ์ และกำหนดให้ความหมายของคำว่า “ที่พักสงฆ์” คือวัดซึ่งยังมิได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

ต่อมาเมื่อมีการยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ และตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ขึ้นใช้บังคับแทน มาตรา ๓๘ กำหนดให้วัดมี ๒ อย่าง คือ วัดที่

ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา อย่างหนึ่ง และสำนักสงฆ์ อีกอย่างหนึ่ง ต่อมาได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ และตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันขึ้นใช้บังคับแทน โดยมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้วัดมี ๒ อย่าง คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาอย่างหนึ่ง และสำนักสงฆ์ อีกอย่างหนึ่ง โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ตราขึ้นในภายหลังมิได้มีบทบัญญัติให้เห็นว่ามีความประสงค์จะให้ลักษณะของสำนักสงฆ์มีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ จึงต้องถือว่าสำนักสงฆ์ หมายถึง วัดที่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

จากที่อ้างถึงพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน **จึงพอสรุปได้ว่า** ที่พักสงฆ์ หมายถึงสถานที่พำนักพักพิงชั่วคราวของพระภิกษุสามเณร ซึ่งยังมิได้เป็นวัดที่ต้องตามกฎหมาย ที่พักสงฆ์ จึงไม่มีสิทธิใช้คำว่า สำนักสงฆ์ หรือ วัด นำหน้าชื่อสถานที่ แต่หากดำเนินการขอสร้างวัด และตั้งวัดตามระเบียบของทางราชการ เมื่อได้รับอนุญาตให้สร้างวัด และตั้งวัดโดยถูกต้องตามกฎหมาย จึงจะถือว่าเป็นวัดที่ต้องตามกฎหมาย^{๖๔}

ความหมายของคำว่าที่พักสงฆ์ คือสถานที่พำนักพักพิงชั่วคราวของพระภิกษุสามเณรซึ่งยังมิได้เป็นวัดที่ต้องตามกฎหมาย แล้วการจะเป็นวัดที่ต้องตามกฎหมายมีขั้นตอนอย่างไรนั้น ก็ต้องเข้าใจก่อนว่า ตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ นั้น วัดมี ๒ อย่างคือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาอย่างหนึ่ง และสำนักสงฆ์ อีกอย่างหนึ่ง ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป ส่วนการสร้างวัดและตั้งวัดนั้นให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยที่ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ซึ่งออกตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติว่า

ข้อ ๑ บุคคลใดประสงค์จะสร้างวัด ให้ยื่นคำขออนุญาตต่อนายอำเภอท้องที่ที่จะสร้างวัดนั้น พร้อมด้วยรายการและเอกสาร ดังต่อไปนี้

๑. หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินที่จะยกให้สร้างวัดและที่ดินนั้นต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า ๖ ไร่

๒. หนังสือสัญญา ซึ่งเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน หรือผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินตามกฎหมายทำกับนายอำเภอ และเจ้าพนักงานที่ดินอำเภอ แสดงความจำนงจะให้ที่ดินดังกล่าวใน (๑) เพื่อสร้างวัด

๓. จำนวนเงินและสัมภาระที่จะใช้ในการสร้างวัดในระยะเริ่มแรก ต้องมีราคารวมกันไม่น้อยกว่า ห้าหมื่นบาท

^{๖๔} อุดมศักดิ์ ชูโตชนะ นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สถาบันพระสังฆาธิการ, **ที่พักสงฆ์ สำนักสงฆ์ และวัด (๑)**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://sta.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=337&Itemid=348 [๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

๔. แผนที่แสดงเขตที่ตั้งวัด ประกอบด้วยเขตติดต่อข้างเคียง และระยะทางระหว่างวัดที่จะสร้างขึ้นกับวัดอื่นโดยรอบ และให้แสดงแผนผังสิ่งก่อสร้างของวัดตามความเหมาะสมของสภาพที่ดิน โดยอาศัยแผนผังตามแบบ ก. แบบ ข. หรือแบบ ค. ท้ายกฎกระทรวงนี้เป็นหลักเท่าที่จะทำได้

๕. กำหนดเวลาที่จะสร้างวัดให้แล้วเสร็จตามแผนผังนั้น

ข้อ ๒ วัดที่จะสร้างขึ้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. สมควรเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์

๒. เป็นประโยชน์แก่ประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในรัศมี ๒ กิโลเมตร โดยเฉลี่ยวัดละไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ คน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น

๓. มีเหตุผลเชื่อได้ว่า เมื่อตั้งขึ้นแล้วจะได้รับการบำรุงส่งเสริมจากประชาชน

๔. ตั้งอยู่ห่างจากวัดอื่นไม่น้อยกว่า ๒ กิโลเมตร เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น

เมื่อได้มีการพิจารณาการปรึกษาและการรายงานการขอสร้างวัดโดยหน่วยราชการต่าง ๆ ตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคมแล้วให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติออกหนังสือให้สร้างวัดได้ โดยอาศัยอำนาจตาม พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหาร อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และ มติมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๓๐/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

สำหรับการขอตั้งวัดตามกฎหมายฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ข้อ ๔ เมื่อได้สร้างเสนาสนะขึ้นเป็นหลักฐาน พร้อมทั้งเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ได้แล้ว ให้ผู้ได้รับอนุญาตสร้างวัด ทายาท หรือผู้แทน เสนอรายงานการก่อสร้างวัดและจำนวนพระภิกษุที่จะอยู่ประจำไม่น้อยกว่า ๔ รูป พร้อมทั้งทั้งเสนอนามวัดพระภิกษุซึ่งสมควรเป็นเจ้าอาวาสเพื่อขอตั้งเป็นวัดต่อนายอำเภอและเมื่อมีการพิจารณา การปรึกษาและการรายงานการขอตั้งวัดโดยหน่วยงานราชการต่าง ๆ ตามลำดับ จนถึงมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะได้ประกาศตั้งวัดในราชกิจจานุเบกษาตามแบบ ว.๑ ท้ายกฎกระทรวง จากบทบัญญัติของกฎหมายและกฎกระทรวงดังกล่าว

จะเห็นได้ว่า วัดที่จะมีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่งหมายความว่ารวมถึงวัดประเภทสำนักสงฆ์ด้วย นั้น หลังจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติออกหนังสืออนุญาตให้สร้างวัดแล้ว ยังจะต้องมีการดำเนินการเพื่อขอตั้งเป็นวัดต่อนายอำเภอและผ่านขั้นตอนการพิจารณา การปรึกษาและการรายงานการขอตั้งวัด โดยหน่วยงานราชการต่าง ๆ ตามลำดับ จนเมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะจัดทำประกาศตั้งวัดเพื่อเสนอนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายลงนามประกาศแล้วจึงจะประกาศตั้งเป็นวัดในราชกิจจานุเบกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำขึ้นทะเบียนวัดต่อไป

ดังนั้นวัดประเภทสำนักสงฆ์ ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนในกิจการทั่วไปนั้นจะต้องมีการดำเนินการตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจนกระทั่งมีการประกาศตั้งเป็นวัดในราชกิจจานุเบกษาแล้ว หากอยู่ระหว่างการดำเนินการขอตั้งวัดก็จะเรียกว่า ที่พักสงฆ์ ซึ่งวัดประเภทสำนัก

สงฆ์และวัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา นั้น เมื่อเป็นนิติบุคคลแล้วย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่น และมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับ บุคคลธรรมดาตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ บัญญัติไว้ เช่นมี อำนาจในการทำ นิติกรรมกับบุคคลภายนอกโดยผ่านทางเจ้าอาวาส สิทธิในการมีกรรมสิทธิ์ใน ทรัพย์สิน ป้องกันรักษาทรัพย์สิน และติดตามทรัพย์สินกลับคืน สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองมิให้ใคร มาละเมิด เป็นต้น ซึ่งจะได้นำเสนอรายละเอียดในตอนต่อ ๆ ไป^{๖๕}

วัดในประเทศไทย ตามสถิติข้อมูลของกรมการศาสนา มีวัดซึ่งได้รับพระราชทาน วิสุงคามสีมา และยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา จำนวนทั้งสิ้น ๓๒,๗๑๐ วัด^{๖๖} โดยไม่ได้กล่าวถึง จำนวนสำนักสงฆ์ ซึ่งวัดตามมาตรา ๓๑ แห่งพระบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มีสองอย่างคือ วัดที่ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และสำนักสงฆ์ และมาตรา ๓๒ กล่าวว่า “การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกวัด และการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เป็นตามวิธีการที่กำหนดใน กฎกระทรวง” ซึ่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๐๗) ที่อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และ มาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้บัญญัติถึงการสร้างวัด การตั้งวัด การรวม วัด การย้ายวัด การยุบเลิกวัด และการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา โดยไม่ได้กล่าวถึงการสร้าง สำนักสงฆ์ ดังนั้น สำนักสงฆ์ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย ย่อมเป็นการใช้เรียกชื่อพ้องเป็นเพียงที่พิก สงฆ์ คือ เป็นที่พำนักของพระภิกษุที่ไม่ได้ขออนุญาตสร้างวัดและตั้งวัดเพราะสำนักสงฆ์ ตามมาตรา ๓๑ นั้น อาจแปลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือ วัดที่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ซึ่งถ้า เกิดคดีความขึ้น^{๖๗} ที่พิกสงฆ์ที่ไม่ได้ขออนุญาตในการสร้างวัดและการตั้งวัดย่อมไม่อยู่ในความคุ้มครอง หรือในบังคับของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ดังเช่นมาตรา ๓๔ บัญญัติว่า “ที่วัด และที่ ธรณีสงฆ์ จะโอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ^{๖๘}” เมื่อที่พิกสงฆ์ไม่ใช่วัด ย่อมไม่อยู่ในสายการ ปกครองของคณะสงฆ์ ทั้งฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายบ้านเมืองจึงควบคุมได้ยาก อีกทั้งการจัดประโยชน์ใน

^{๖๕} อุดมศักดิ์ ชูโตชนะ นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สถาบันพระสังฆาธิการ, **ที่พิกสงฆ์ สำนักสงฆ์ และ วัด (๑)**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://sta.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=343&Itemid=354 [๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

^{๖๖} คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๔๙๐/๒๕๔๒ ระหว่างวัดโนนสูง และนายสมร บุญคน กับพวกจำเลยว่า วัดที่ ได้รับอนุญาตให้สร้างเป็นวัดได้ แต่ยังไม่ดำเนินการจัดตั้งเป็นวัด เป็นเพียงสำนักสงฆ์ไม่มีอำนาจฟ้องคดี จึงถือว่ายังไม่ เป็นนิติบุคคล.

^{๖๗} คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๗๔๑/๒๕๔๑ ที่ดินพิพาทเป็นทรัพย์สินที่พระภิกษุ ส. ได้มาในระหว่างเวลาที่ อยู่ในสมณเพศ และพระภิกษุ ส. ไม่ได้จำหน่ายไปในระหว่างมีชีวิตหรือทำพินัยกรรมอย่างอื่น ที่ดินพิพาทจึงตกเป็น กรรมสิทธิ์ของวัด ซึ่งเป็นวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุ ส. ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๒๓ ดังนี้ ไม่ว่าโจทก์จะเข้ามา โดยสุจริตไม่ก็ตาม โจทก์ก็ย่อมไม่ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาท เพราะตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๔ ที่ วัดจะโอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติโจทก์ย่อมไม่มีอำนาจฟ้องขับไล่จำเลยซึ่งอาศัยอยู่ในที่ดินพิพาทได้.

อสังหาริมทรัพย์ ก็อาจไม่ถูกต้องตามกฎหมาย อาจก่อให้เกิดกรณีพิพาทขึ้นได้ ซึ่งอาจเป็นที่เสื่อมเสียแก่พระศาสนาได้เหมือนกัน^{๖๘}

ปัญหาข้อกฎหมายในการบริหาร จัดการ ศาสนสมบัติของวัด คือ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง และเนื่องจากวัดเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ การดูแลรักษาและจัดการก็เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้แทนของนิติบุคคล คือ วัด แต่แม้ว่าการดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัดใด ๆ จะเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ ก็ตาม การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดที่เจ้าอาวาสจะกระทำได้นั้น จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และจำเป็นต้องเป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งกำหนดวิธีการปฏิบัติในการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดไว้เป็นแม่บทให้เจ้าอาวาสถือปฏิบัติ ซึ่งการจัดการทรัพย์สินของวัดในด้านการลงทะเบียนทรัพย์สิน การจำหน่ายออกจากทะเบียน การทำทะเบียนที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่า วัดสามารถกระทำได้โดยเรียบร้อย เพราะมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบกับแบบทะเบียน แบบบัญชี และแบบพิมพ์อื่น ๆ กรมศานาก็ได้กำหนดไว้ให้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการดูแลและจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ของวัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งด้านพระศาสนาเอง และการจัดหารายได้เพื่อทำนุบำรุงรักษาวัด ก็ยังประสบปัญหาในการดำเนินการหลายประการ อาทิ

ปัญหาอันเนื่องด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้องพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ กฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎหมายเถรสมาคม บางส่วนไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้มีพื้นฐานมาจากพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๑๔๘๔ แม้จะมีการแก้ไขปรับปรุงมาตามลำดับก็ตาม ก็ยังคงมีลักษณะบางประการไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป คือ

๑. การเป็นผู้แทนของวัดของเจ้าอาวาสในการจัดการศาสนสมบัติของวัด

วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังนั้น จึงต้องตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่น ๆ ด้วย วัดทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเช่น เรื่อง สถานะนิติบุคคลของวัด เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ที่จะพึงมีได้เฉพาะบุคคลธรรมดา การแสดงเจตนาในการใช้สิทธิและหน้าที่จึงจำเป็นต้องมีผู้แทน ซึ่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑ วรรคสามว่า “เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป” ดังนั้นเจ้าอาวาสจึงเป็นทั้งผู้ปกครองของวัด ตามมาตรา ๓๗ (๒) และเป็นผู้แทนวัดตามมาตรา ๓๑ วรรคสาม ทั้งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา ๔๕ ตำแหน่งเจ้าอาวาส จึง

^{๖๘} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ปัญหาข้อกฎหมายในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://web.krisdika.go.th/activityDetail.jsp?actType=I&actCode=74&head=4&item=n5> [๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญยิ่ง หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของเจ้าอาวาส คือ บำรุงรักษาวัด จัดกิจการ และศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ตามมาตรา ๓๗ (๑) การจัดการศาสนสมบัติของวัดในปัจจุบัน จำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถสูงในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านศาสนาและด้าน รายได้ของวัด เจ้าอาวาสในฐานะผู้แทนของวัดมีทั้งบทบาทของสงฆ์ที่จะต้องจรจรหลวงพระพุทธรูปศาสนา รวมไปถึงการปกครองสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้ไต่บังค้ำบัณฑูชาในวัดและปกครองสอดส่องคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือ พำนักพักอาศัยอยู่ในวัดอีกทั้งยังทำหน้าที่ในการจัดการกิจการต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับวัดทั้งสิ้น โดยเฉพาะในฐานะผู้แทนของวัดในการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นศาสนสมบัติของวัด เจ้า อาวาสต้องมีผลผูกพันทางกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่น ๆ แต่การกำหนดคุณสมบัติของเจ้าอาวาส ตามกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ เป็นการให้ความสำคัญในการปกครองคณะสงฆ์ เท่านั้นไม่ได้กำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาในทางโลกเอาไว้ด้วย การจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ อันเป็นศาสนสมบัติของวัด กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าประเด็นที่ต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมาย เช่น นิติกรรม สัญญา เป็นต้น รวมไปถึงศาสตร์ในการบริหาร ซึ่งหากขาดความรู้ความเข้าใจการศึกษาทางโลกแล้ว อาจเป็นผลเสียและส่งผลไปถึงการมอบอำนาจให้บุคคลอื่นที่จะเข้ามารองรับอำนาจของเจ้าอาวาสใน ในฐานะผู้รับมอบอำนาจ รวมไปถึงการวางมาตรการหรือการมอบอำนาจให้บุคคล คณะกรรมการ หรือ คณะบุคคล ดำเนินการบริหารจัดการฯ แทนเจ้าอาวาส ก็อาจเกิดผลเสีย และไม่มีประสิทธิภาพในการ บริหารและจัดการได้ นอกจากนี้ตำแหน่งเจ้าอาวาส มาตรา ๔๕ ถือว่าเป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวล กฎหมายอาญา ถ้าเจ้าอาวาสหรือผู้แทนเจ้าอาวาสหรือผู้จัดประโยชน์ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดำเนินการจัด ประโยชน์แทนวัดโดยมิชอบ โดยหลักปฏิบัติดังกล่าวทั้งรู้และไม่รู้เท่าถึงการณ์ ถือว่ามีความผิดทาง กฎหมาย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว หากขาดการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ของวัดที่เหมาะสม เจ้าอาวาส อาจจะมีผลผิดในฐานะเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้

๒. การแต่งตั้งไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัด เป็นผู้จัดการศาสนสมบัติของวัด

การแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่ง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎมหาเถร สมาคม ว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนไวยาวัจกร ทั้งนี้ คำว่า“ไวยาวัจกร” หมายถึง คฤหัสถ์ผู้ได้รับ การแต่งตั้งให้มีหน้าที่เบิกความจ่าย “นิตยภัต” และมีอำนาจดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัดได้ตามที่ เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นหนังสือ นิตยภัตตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยการเบิกจ่ายนิตยภัต พ.ศ. ๒๕๑๔ หมายถึง เงินงบประมาณที่กรมการศาสนาได้รับเป็นประจำปีเพื่อจ่ายถวายอุปถัมภ์ ให้แก่ พระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้ง หรือพระภิกษุผู้ปฏิบัติหน้าที่พิเศษตามที่กำหนดไว้ในบัญชีอัตรานิตยภัต พระภิกษุผู้มีตำแหน่งหลายตำแหน่ง ทางราชการจะถวายนิตยภัตในตำแหน่งที่สูงกว่าเพียงตำแหน่ง เดียว พระภิกษุผู้ได้รับแจ้งการถวายนิตยภัต ในเขตจังหวัดพระนคร ธนบุรี นนทบุรี และ สมุทรปราการ ให้ไวยาวัจกร ไปขอเบิกนิตยภัตที่กรมการศาสนา ในเขตจังหวัดอื่นให้ไวยาวัจกรไปขอ เบิกนิตยภัตที่จังหวัดซึ่งพระภิกษุรูปนั้น สังกัดอยู่ภายในเดือนกันยายนของปี

การจัดหาประโยชน์จากศาสนสมบัติวัด ในกรณีที่วัดมีที่ดินมากพอจะนำมาหาประโยชน์ได้ ก็ให้วัดเหล่านั้นจัดหาประโยชน์เข้าวัดจากที่ดินเหล่านั้นได้ โดยการตั้งไวยาวัจกรเป็นตัวแทนของเจ้าอาวาส หรือแต่งตั้งผู้จัดหาประโยชน์ของวัดขึ้นดำเนินการ เหตุที่ต้องแต่งตั้งไวยาวัจกร ก็เพราะว่าการจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติวัด โดยเฉพาะอสังหาริมทรัพย์เป็นเรื่องธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ และการเงิน ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะให้เจ้าอาวาสเข้ามาจัดการด้วยตนเอง กฎหมายจึงตั้งให้ไวยาวัจกรเป็นตัวแทนเจ้าอาวาส และเป็นตัวแทนของวัด ซึ่งวัดต้องรับผิดชอบในการกระทำนั้น ถ้าได้กระทำภายในเขตอำนาจที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น ตำแหน่งไวยาวัจกร จึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญสำหรับกิจการของคณะสงฆ์ตำแหน่งหนึ่ง ตามบทบัญญัติกำหนดให้ช่วยงานเจ้าอาวาส หรือ แทนเจ้าอาวาสเมื่อได้รับมอบหมายหน้าที่จากเจ้าอาวาส จึงจะมีอำนาจโดยสมบูรณ์ในการดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัดตามที่ได้รับมอบหมาย จากคุณสมบัติของคฤหัสถ์ ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นไวยาวัจกร กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่ายังไม่ได้กำหนดคุณสมบัติบางประการของไวยาวัจกรที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน เช่น ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติทางการศึกษาของไวยาวัจกร อีกทั้งวาระในการดำรงตำแหน่ง และการสรรหาตัวบุคคลที่เหมาะสมกับกิจการที่ได้รับมอบอำนาจเฉพาะเรื่อง อำนาจในการแต่งตั้งไวยาวัจกร นั้น คือ เจ้าอาวาสของวัดนั้นปรึกษาสงฆ์ในวัดพิจารณาคัดเลือกคฤหัสถ์ผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ และโดยทั่วไปแล้วเจ้าอาวาสมักจะแต่งตั้งบุคคลที่มีความคุ้นเคย หรือญาติพี่น้อง ให้เป็นผู้จัดการประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัด และในการจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์บางประการจะต้องเกี่ยวข้องกับตัวบทกฎหมาย เช่น การทำนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ ซึ่งจะต้องรู้เรื่องกฎหมายอย่างถ่องแท้ ดังนั้นหากไวยาวัจกร ไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมย่อมทำให้เกิดผลเสียในการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็น ศาสนสมบัติของวัดได้

๓. การควบคุมตรวจสอบและการถ่วงดุลย์อำนาจของผู้เกี่ยวข้อง

จากกรณีผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ ในฐานะที่วัดเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ตามความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และตามความในมาตรา ๓๗ (๑) เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดำเนินการดูแลรักษาประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัด และเจ้าอาวาสมีอำนาจในการแต่งตั้งไวยาวัจกร ได้ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร ซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ผู้แทนและตัวแทนในการจัดการดูแลรักษาศาสนสมบัติในอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นศาสนสมบัติของวัด คือ เจ้าอาวาส และไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ต้องดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (๒๕๑๑) ซึ่งข้อ ๓ กำหนดให้การเช่าที่ดินหรืออาคาร เจ้าอาวาสต้องจัดให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และเก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐาน โดยที่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ข้อ ๓ นี้ ไม่ได้บัญญัติการควบคุมตรวจสอบของเจ้าอาวาสไว้ และในข้อ ๖ กำหนดให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทิน ให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง โดยตรวจได้เสมอในเมื่อมีความประสงค์

จะตรวจ แต่ไม่ควรทิ้งระยะเวลานานเกินไป และอาจมอบหมายให้ภิกษุรูปอื่นที่มีความรู้ทางบัญชีทำการตรวจแทนได้ อันเป็นการตรวจสอบเบื้องต้นของเจ้าอาวาส ซึ่งถ้าพบว่าไวยาวัจกรทุจริตต่อหน้าที่หรือไม่ปฏิบัติหน้าที่จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง หรือประมาทเลินเล่อในหน้าที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่วัดอย่างร้ายแรง เจ้าอาวาสอาจสั่งถอดถอนไวยาวัจกรผู้นั้นออกจากหน้าที่ได้ โดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกรสำหรับผู้จัดประโยชน์เป็นอำนาจในการแต่งตั้งของเจ้าอาวาส จึงอาจถอนคืนการจัดประโยชน์จากผู้นั้นได้ โดยแจ้งการถอนคืนแก่ผู้นั้นเป็นหนังสือไว้เป็นหลักฐาน อันเป็นการควบคุมตรวจสอบของเจ้าอาวาสได้อย่างสมบูรณ์ แต่สำหรับเจ้าอาวาสซึ่งมีหน้าที่บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ตามมาตรา ๓๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ นั้น ในบทกำหนดโทษ หมวด ๗ กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า ไม่ได้บัญญัติไว้ จึงไม่อาจควบคุมตรวจสอบได้โดยตรง อีกทั้งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ในการดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติของวัด ก็ไม่ได้กำหนดอำนาจให้ผู้ใดในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาส ดังนั้นถ้าเจ้าอาวาสฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และกฎกระทรวง ย่อมเกิดปัญหาในทางปฏิบัติในการควบคุมตรวจสอบ แต่ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นอาจใช้กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ในหมวด ๔ จริยาพระสังฆาธิการ ในข้อ ๔๓ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “พระสังฆาธิการต้องเอื้อเฟื้อต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎหมายเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ พระราชบัญญัติสมเด็จพระสังฆราชสังวร และปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด” ในการควบคุมดูแล แนะนำ ชี้แจง หรือสั่งให้เจ้าอาวาสผู้อยู่ในบังคับบัญชาปฏิบัติตามจริยาพระสังฆาธิการได้ เนื่องจากการดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติของเจ้าอาวาสนั้น ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎกระทรวง

๔. การจัดการศาสนสมบัติของวัดตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๐ วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้บัญญัติไว้ว่า “การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัตินี้ ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ว่าด้วยการดูแลรักษา และ จัดการศาสนสมบัติของวัด ซึ่งผูกพันให้วัดต้องปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนด และบางกรณีการดำเนินการจัดการศาสนสมบัติของวัดต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา ก่อน ได้แก่ กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ข้อ ๒ กำหนดว่า “การกั้นที่ดินซึ่งเป็นที่วัด ให้เป็นที่จัดประโยชน์ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบและได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม” ในข้อ ๔ “การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กลบนา หรือที่วัดที่กั้นไว้เป็นที่จัดประโยชน์ ที่มีกำหนดระยะเวลาการเช่าเกินสามปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา” และในข้อ ๕ “การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินสามพันบาทขึ้นไปให้เก็บรักษาโดยฝากกรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ หรือ ธนาคาร หรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ให้ฝากในนามของวัด” ข้อกำหนดดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่า ไม่เอื้อประโยชน์ในการพัฒนาสังฆาริมทรัพย์ที่เป็นศาสนสมบัติของวัด เกิดความล่าช้าและไม่สะดวกในการลงทุนเพื่อประโยชน์ตอบแทนของวัด อีกทั้งไม่มีข้อบัญญัติใดทั้งในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎกระทรวง

เป็นบทลงโทษ ถ้าไม่ปฏิบัติ ดังนั้นถ้าเจ้าอาวาสฝ่าฝืน กรรมการศาสนาก็ไม่มีอำนาจบังคับ แต่วัดอาจมีปัญหาด้านกฎหมายในสัญญาเช่าเกินสามปีในที่ดินสงฆ์ ที่กลบนา หรือที่จัดประโยชน์กับผู้เช่าได้ นอกจากนั้นกฎกระทรวงก็ไม่ได้บัญญัติถึงรายละเอียด และวิธีการจัดหาประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ของวัดอย่างชัดเจน ให้เป็นอำนาจของเจ้าอาวาสหรือตัวแทนที่จะจัดการหาประโยชน์ในที่ดินของวัดไปโดยลำพัง ไม่ต้องอยู่ในความควบคุมของหน่วยงานทางราชการ ซึ่งถ้าเจ้าอาวาสไม่สอดคล้องดูแลไว้วางใจ ผู้จัดประโยชน์อย่างทั่วถึง หรือตัวแทนที่แต่งตั้งทำหน้าที่ได้ไม่ดีพอ เป็นบุคคลที่ไม่เหมาะสม หรือไม่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการวัด อาจสูญเสียผลประโยชน์เป็นจำนวนมากได้

๕. ลักษณะของการผูกพันในนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ และผลผูกพันตามกฎหมาย ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ต่อผู้มอบ อำนาจและผู้รับมอบอำนาจ

เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้แทนโดยชอบด้วยกฎหมายของวัด ในฐานะที่วัดมีสถานภาพเป็นนิติบุคคลตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ มีความชอบธรรมที่จะบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด โดยเฉพาะอสังหาริมทรัพย์ของวัด กิจกรรมบางอย่างที่ต้องอาศัยรูปการบริหารจัดการในเชิงพาณิชย์อันเกี่ยวเนื่องด้วยอสังหาริมทรัพย์ของวัดตามกฎหมาย มีรูปแบบการจัดการตามกฎหมายในเรื่องของ นิติกรรมสัญญาเช่าต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้เช่าที่ดิน หรืออาคาร ซึ่งเป็นศาสนสมบัติของวัด ดังนั้นเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้แทนของวัดจึงมีผลผูกพันตามกฎหมายในอันที่จะลงนามในฐานะคู่สัญญาที่เข้าผูกพันในนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ ของวัด จากความไม่เหมาะสม รวมถึงข้อจำกัดในด้านวัฒนธรรมประเพณีสังคมไทยที่เคารพเทิดทูนพระภิกษุสงฆ์ จึงให้อำนาจเจ้าอาวาสที่จะมอบอำนาจให้กับบุคคลภายนอกเข้ามาดำเนินการแทนเจ้าอาวาสได้ กฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แต่เนื่องจากเจ้าอาวาสในฐานะตัวการผู้มอบอำนาจเฉพาะ ซึ่งได้กระทำไปในขอบเขตของอำนาจตามกฎหมายอันจะต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอก ซึ่งเข้ามาเป็นคู่สัญญากับวัดผลผูกพันดังกล่าวระหว่างผู้มอบอำนาจ และผู้รับมอบอำนาจ กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า ยังมีได้มีการกำหนดไว้อย่างเด่นชัดในพระราชบัญญัติพระสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอันเป็นอุปสรรคอย่างอื่นในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด โดยเฉพาะอสังหาริมทรัพย์ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ในการจัดการดูแลรักษา และหาประโยชน์ในศาสนสมบัติ เนื่องจากวัดเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน ซึ่งตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ ๒ ได้กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ในการดูแลรักษาและจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัดหลายฝ่ายด้วยกัน ซึ่งอาจจะอยู่ในฐานะ “ผู้แทน” ของวัด หรือ “ตัวแทน” ของวัด ถ้าได้กระทำกิจการใด ๆ ในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยชอบด้วย กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ แล้ว ก็ถือว่าได้กระทำภายในกิจการเพื่อประโยชน์แก่วัด โดยชอบด้วยกฎหมาย วัดจึงมีหน้าที่ต้องผูกพันในกิจการนั้น ๆ

๖. อำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาในคณะสงฆ์ในการควบคุมดูแลการจัดประโยชน์ ในศาสนสมบัติของวัด

การปกครองคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๒ “คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครอง

คณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายเถรสมาคม” และมาตรา ๒๐ ทวิ ได้บัญญัติไว้ว่า “เพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้มีเจ้าคณะใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์” สำหรับการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ได้จัดแบ่งเขตปกครองเป็นภาค จังหวัด อำเภอ และตำบล โดยมีเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล เป็นผู้ปกครองตามลำดับชั้น การปกครองคณะสงฆ์มีขั้นตอนที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการค่อนข้างยาวนาน อาจจะทำให้เกิดปัญหาในการควบคุมดูแลในปกครองของสงฆ์ได้ โดยเฉพาะการบริหารจัดการผลประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นศาสนสมบัติของวัด อีกทั้งไม่มีข้อบัญญัติถึงอำนาจและหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่เป็นผู้บังคับบัญชาของเจ้าอาวาส ในการควบคุมดูแลการจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัด กฎกระทรวงกำหนดไว้เป็นเพียงการเสนอเรื่องตามลำดับชั้นถึงกรมการศาสนา

๗. วัด สำนักสงฆ์ และที่พักสงฆ์

วัดในประเทศไทย ตามสถิติข้อมูลของกรมการศาสนามีวัดซึ่งได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา จำนวนทั้งสิ้น ๓๒,๗๑๐ วัด โดยไม่ได้กล่าวถึงจำนวนสำนักสงฆ์ ซึ่งวัดตามมาตรา ๓๑ แห่งพระบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มีสองอย่างคือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และสำนักสงฆ์ และมาตรา ๓๒ กล่าวว่า “การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกวัด และการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เป็นตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” ซึ่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๐๗) ที่อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้บัญญัติถึงการสร้างวัด การตั้งวัด การรวมวัด การย้ายวัด การยุบเลิกวัด และการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา โดยไม่ได้กล่าวถึงการสร้างสำนักสงฆ์ ดังนั้น สำนักสงฆ์ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย ย่อมเป็นการใช้เรียกชื่อพ้องเป็นเพียงที่พักสงฆ์ คือ เป็นที่พำนักของพระภิกษุที่ไม่ได้ขออนุญาตสร้างวัดและตั้งวัดเพราะสำนักสงฆ์ ตามมาตรา ๓๑ นั้น อาจแปลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือ วัดที่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ซึ่งถ้าเกิดคดีความขึ้น กรณีนี้ ที่พักสงฆ์ที่ไม่ได้ขออนุญาตในการสร้างวัดและการตั้งวัดย่อมไม่อยู่ในความคุ้มครองหรือในบังคับของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ดังเช่นมาตรา ๓๔ บัญญัติว่า “ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ จะโอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ และห้ามมิให้บุคคลใดยกอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัด และที่ธรณีสงฆ์” มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า “ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี” เมื่อที่พักสงฆ์ไม่ใช่วัด ย่อมไม่อยู่ในสายการปกครองของคณะสงฆ์ ทั้งฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายบ้านเมืองจึงควบคุมได้ยาก อีกทั้งการจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ ก็อาจไม่ถูกต้องตามกฎหมาย อาจก่อให้เกิดกรณีพิพาทขึ้นได้ ซึ่งอาจเป็นที่เสื่อมเสียแก่พระศาสนาได้เหมือนกัน^{๖๙}

^{๖๙} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ปัญหาข้อกฎหมายในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://web.krisdika.go.th/activityDetail.jsp?actType=I&actCode=74&head=4&item=n5> [๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

สรุปได้ว่า ที่พักสงฆ์ หมายถึงสถานที่ที่พนักพักพิงชั่วคราวของพระภิกษุสามเณร ซึ่งยังมิได้เป็นวัดที่ถูกตั้งตามกฎหมาย ที่พักสงฆ์ จึงไม่มีสิทธิใช้คำว่า สำนักสงฆ์ หรือ วัด นำหน้าชื่อสถานที่ แต่หากดำเนินการขอสร้างวัด และตั้งวัดตามระเบียบของทางราชการ เมื่อได้รับอนุญาตให้สร้างวัด และตั้งวัดโดยถูกต้องตามกฎหมาย จึงจะถือว่าเป็นวัดที่ถูกตั้งตามกฎหมาย

๒.๔ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีรายละเอียดเชิงพื้นที่ดังนี้

๒.๔.๑ ประวัติความเป็นมาของสวนผึ้ง

สวนผึ้ง เป็นอำเภอสุดเขตแดนราชบุรีติดสันเขาตะนาวศรี สุดแดนแผ่นดินไทย ทางด้านตะวันตกอีกด้วยเดิมทีนั้น สวนผึ้งขึ้นกับอำเภोजอมบึง ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้แยกตัวและยกฐานะขึ้นมาเป็นอำเภอสวนผึ้ง ภูมิประเทศ ของสวนผึ้งนั้นขนาบด้วยเทือกเขาตะนาวศรีเป็นพรมแดนตะวันตกมีทั้ง ป่าเขา น้ำตก ธารน้ำภาชี แม่น้ำต้นน้ำไหลเชี่ยวแต่ก็เป็นลำธารที่ยาวไกล หล่อเลี้ยงชีวิตคน ต้นไม้ และสัตว์ในที่แห่งนี้ ในแนวป่าลึกชนชายแดนระหว่างไทย กับพม่า มีต้นไม้ใหญ่โตมาก ขนาดสี่คนโอบ ต้นไม้มีบรรดาหมู่ผึ้ง และมีมาทำรังรังขนาดใหญ่มากรัง หนึ่ง ๆ กว้างเป็นเมตร ต้นหนึ่ง ๆ มีถึงกว่า ๒๐๐ รังทีเดียว ชาวบ้านกะเหรี่ยงจะอาศัยการตีรังผึ้ง ซึ่งถือเป็นน้ำหวานของป่าที่ หวานหอมบริสุทธิ์จากดอกไม้ป่า มาใช้ชืพต้นไม้แห่งรังผึ้งนี้ชาวบ้านกะเหรี่ยง เรียกว่า “ไหมซ่าเลียง” ชาวบ้านไทยเรียกว่า “ต้นชวนผึ้งหรือชวนผึ้ง” นี่เป็นที่มาของชื่อ อำเภอสวนผึ้งปัจจุบัน ยังมีน้ำผึ้งหวานหอมบริสุทธิ์แท้ จากป่าวางขายกันอยู่ แม้จะน้อยลงไปอย่างมากแล้วก็ตาม และมาจากแนวป่าเขตพม่าเสียส่วนใหญ่สวนผึ้ง เริ่มเป็นที่รู้จักของผู้คนเมืองกรุงอีกครั้ง ในยุคเศรษฐกิจแบ่งปันเป็นฟองสบู่อีกครั้งหนึ่งระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๘ ก็เพราะความงามตามธรรมชาติแวดล้อม ไปด้วยป่าเขาทำให้ผู้คนนิยมมาท่องเที่ยวใน ดินแดนแห่งนี้ เกิดการจัดสรรที่ดินมีบ้านพักแบบรีสอร์ท ชื่นชมมากมายมีร้านอาหาร การกินขึ้นเป็นดอกเห็ด เรียงรายตามสองข้างถนน นับจากเขตจอมบึงไล่เรื่อยมาจน สุดแดนอำเภอสวนผึ้ง

ลักษณะภูมิประเทศ เต็มไปด้วยป่าเขาเนินดิน พื้นดินเป็นที่ชันเสียส่วนใหญ่ จึงไม่ค่อยมีการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่ามากนัก นอกจากมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์แล้วยังพบแร่ดีบุกตามสันเขาอีกหลายแห่ง จึงมีการขุดร่อนแร่ขึ้นตั้งแต่ต้นสมัยรัตนโกสินทร์

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้เริ่มเปิดการค้าเสรี มีการสัมปทานทำเหมืองแร่อย่างเป็นลำเป็นสัน สวนผึ้งเมื่อก่อนเป็นเมืองกัน ดานขาดการติดต่อสันจร เริ่มเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีการให้สัมปทานบัตรขุดแร่ดีบุก เหมืองก็ถูกพัฒนามี การตัดถนนเข้าเหมืองระยะทางหลายสิบกิโลเมตร เพื่อลำเลียงเครื่องจักรไอน้ำ เครื่องยนต์ดีเซล เครื่องกลหนักมาใช้ทำเหมือง ผู้คนหลั่งไหลเข้ามาเป็นประชากรของเหมืองแต่ละแห่งมากมายนับร้อย ๆ คนทำให้เกิดชุมชน เกิดตลาด มีไฟฟ้า น้ำบาดาลให้ใช้ มีวัด โรงเรียน สถานือนามัย ร้านค้า มีแม้กระทั่งบาร์และบ่อน ในยุคนั้นสวนผึ้งจึงคึกคัก และเริ่มมีการคมนาคมติดต่อกับผู้คนภายนอกต่อมา แร่ดีบุกตก เหมืองเสื่อม ผู้คนอพยพไปอยู่ที่อื่น สวนผึ้งก็เงียบเหงาลง แต่ยังคงมีการค้าขายที่ชายแดนจนกระทั่งด่านปิดตัวลง การค้าขายจึงซบเซาลงอย่างมาก

อำเภอสวนผึ้งเดิมเป็นตำบลสวนผึ้งขึ้นอยู่กับอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ได้อนุมัติให้ตั้งกิ่งอำเภอสวนผึ้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๗ เปิดทำการบริการประชาชน เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๗ อำเภอสวนผึ้ง เดิม เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอจอมบึง เรียกว่า “ตำบลสวนผึ้ง” เป็นตำบลที่มีพื้นที่ กว้างขวาง ทุรกันดาร เต็มไปด้วยภูเขา ป่าไม้ การคมนาคม ไม่สะดวก ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง การปกครองดูแลเป็นไปด้วยความยาก ลำบาก รัฐบาลจึงได้จัดส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ที่ ๗๐ กรป.กลาง บก.ทหาร สูงสุด ประกอบด้วยทหาร ๓ เหล่าทัพ และข้าราชการ พลเรือน ซึ่งเป็นผู้แทนของ กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ พร้อมทั้งจะดำเนินการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ การคมนาคม และการเมือง ตั้งแต่วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๑๑-๒๕๑๔ ต่อมากระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศแบ่งพื้นที่อำเภอ จอมบึง โดยตั้งเป็นกิ่งอำเภอ เรียกว่า กิ่งอำเภอสวนผึ้ง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๗ และต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอสวนผึ้ง เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๖ ที่มาของคำว่า “สวนผึ้ง” เนื่องจากพื้นที่โดยทั่วไปของอำเภอมีสภาพแวดล้อมประกอบด้วย ธรรมชาติ ป่าไม้ เทือกเขา และมีต้นไม้ชนิดหนึ่งที่ชาว บ้านเรียกว่า “ต้นผึ้ง” ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีสีขาวนวลไม่มีเปลือกกะเทาะ หรือลอกให้เห็น และที่สำคัญคือจะมีผึ้งจำนวนมากนับล้านตัวมาอาศัยทำรัง บนต้นผึ้งเท่านั้น

มีเขตการปกครอง ๕ ตำบล คือ ตำบลสวนผึ้ง ตำบลป่าหวาย ตำบลบ้านบึง ตำบลท่าเคย และตำบลบ้านคา สภาพท้องถิ่นทุรกันดาร ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ มีภูเขาสลับซับซ้อนอยู่ทั่วไป ระยะทางจากอำเภอจอมบึง ๓๐ ก.ม. ห่างจากตัวจังหวัดราชบุรี ๖๐ กิโลเมตร และได้ประกาศตั้งเป็นอำเภอเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๕

๑. อาณาเขต

อำเภอสวนผึ้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลสวนผึ้ง ริมฝั่งซ้ายของลำน้ำภาชี อยู่ทางด้านทิศตะวันตก ของอำเภอจอมบึงและจังหวัดราชบุรี

ทิศเหนือ	ติดต่ออำเภอเมืองกาญจนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับสาธารณสุขสงคณิยมแห่งสหภาพพม่า

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอสวนผึ้ง มีสภาพเป็นที่ป่าและภูเขา มีที่ราบตามไหล่เขา และที่ราบตอนกลางของพื้นที่ ใช้สำหรับการเพาะปลูกและ เลี้ยงสัตว์บ้างเล็กน้อย

๓. พื้นที่

มีเนื้อที่ประมาณ ๒, ๑๔๕ ตารางกิโลเมตร

๔. คำขวัญอำเภอสวนผึ้ง

สาวกระเหรี่ยงเคียงถิ่นตะนาวศรี ลำภาชีแก่งส้มแมวแนวหินผา ธารน้ำร้อนบ่อคลึงตรึงติดตา น้ำผึ้งป่าหวานซึ่งติดตรึงใจ^{๗๐}

สรุปได้ว่า อำเภอสวนผึ้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตก ของอำเภอจอมบึงและจังหวัดราชบุรี ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ มีภูเขาสลับซับซ้อนอยู่ทั่วไป ระยะทางจากอำเภอจอมบึง ๓๐ ก.ม. ห่างจากตัวจังหวัดราชบุรี ๖๐ กิโลเมตร และได้ประกาศตั้งเป็นอำเภอเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๕ มีเนื้อที่ประมาณ ๒, ๑๔๕ ตารางกิโลเมตร มีเขตการปกครอง ๕ ตำบล คือ ตำบลสวนผึ้ง ตำบลป่าหวาย ตำบลบ้านบึง ตำบลท่าเคย และตำบลบ้านคา มีสภาพเป็นที่ป่าและภูเขา มีที่ราบตามไหล่เขา และที่ราบตอนกลางของพื้นที่ ใช้สำหรับการเพาะปลูกและ เลี้ยงสัตว์บ้างเล็กน้อย ปัจจุบันเพราะความงามตามธรรมชาติแวดล้อม ไปด้วยป่าเขาทำให้ผู้คนนิยมมาท่องเที่ยวใน ดินแดนแห่งนี้ เกิดการจัดสรรที่ดินมีบ้านพักแบบรีสอร์ต ขึ้นมากมายมีร้านอาหาร การกินขึ้นเป็นดอกเห็ด เรียงรายตามสองข้างถนน นับจากเขตจอมบึงไล่เรื่อยมาจน สุดแดนอำเภอสวนผึ้ง

๒.๔.๒ ข้อมูลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

โครงสร้างการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยมีพระครูจริยธรรมานุรักษ์ มีตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง ทำหน้าที่ดูแลปกครองคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้ง ซึ่งมีตำบลในเขตการปกครอง จำนวน ๓ ตำบล มีวัด จำนวน ๑๗ วัด และที่พักสงฆ์ จำนวน ๒๔ แห่ง ได้แก่

๑. ตำบลป่าหวาย-ท่าเคย โดยมีเจ้าอธิการธานินทร์ ถาวโร เป็นเจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย มีหน้าที่ดูแลปกครองคณะสงฆ์ จำนวน ๖ วัด ได้แก่ วัดทุ่งแหลม, วัดหนองหมี, วัดหนองขาม, วัดห้วยทรายทอง, วัดบางกล้วย, วัดเขาวงกตเจริญธรรม และที่พักสงฆ์ จำนวน ๙ แห่ง ได้แก่ ที่พักสงฆ์รางเสนห์, ที่พักสงฆ์มูลนิธินิชนทสาโร, ที่พักสงฆ์เขาศิลาลอย, ที่พักสงฆ์ร่มเกล้า, ที่พักสงฆ์เขยาสีหิรี, วิหารร้าง, ที่พักสงฆ์โป่งยอ, ที่พักสงฆ์ทิพย์มงคลแสงธรรม, ที่พักสงฆ์เขาห้วยยอด, ที่พักสงฆ์สวนธรรมปาริชาติ

๒. ตำบลท่าเคย โดยมีพระครูพิทักษ์อริยเขต เป็นเจ้าคณะตำบลท่าเคย มีหน้าที่ดูแลปกครองคณะสงฆ์ จำนวน ๖ วัด ได้แก่ วัดวังน้ำเขียว, วัดป่าหวาย, วัดท่าเคย, วัดเขาไก่แจ้, วัดเขากลิ้ง, วัดมะขามเอน และที่พักสงฆ์ จำนวน ๗ แห่ง ได้แก่ ที่พักสงฆ์ทุ่งศาลา, ที่พักสงฆ์บ่อเก่าบน, ที่พักสงฆ์ห้วยน้ำใส, ที่พักสงฆ์หัวสาม, ที่พักสงฆ์มนโรรห์, ที่พักสงฆ์เริ่มชัย, ที่พักสงฆ์ห้วยหนัก

๓. ตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี โดยมีพระครูวิบูลย์ทรรกิจ เป็นเจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี มีหน้าที่ดูแลปกครองคณะสงฆ์ จำนวน ๕ วัด ได้แก่ วัดสวนผึ้ง, วัดบ่อหวี, วัดห้วยม่วง, วัดป่าท่า

^{๗๐} การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี, ประวัติความเป็นมาของสวนผึ้ง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/karthxngtheiywthswnpuang/prawati-khwam-pen-ma-khxng-swnphung> [๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

มะขาม, วัดห้วยผากเทพประทานพร และที่พัทสงฆ์ จำนวน ๘ แห่ง ได้แก่ ที่พัทสงฆ์สวนป่าปริสุทธฺ์โธ, ที่พัทสงฆ์ธรรมสถานวิโมกสิวลัย, ที่พัทสงฆ์สาครมณี, ที่พัทสงฆ์วังส้มป่อย, ที่พัทสงฆ์ห้วยคลุม, ที่พัทสงฆ์ถ้ำหิน, ที่พัทสงฆ์เขาหัวช้าง^{๗๑}

๒.๔.๓ แนวคิดเกี่ยวกับที่พัทสงฆ์

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า “แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับที่พัทสงฆ์” จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จึงได้ประมวลสาระสำคัญ ไว้ดังนี้

ชาวพุทธโดยทั่วไปมักได้ยินและคุ้นเคยคำว่า ที่พัทสงฆ์ สำนักสงฆ์ และวัด โดยส่วนใหญ่เข้าใจความหมายที่ไม่ตรงกับกฎหมาย และผลที่จะเกิดในทางกฎหมาย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๑ กำหนดให้วัดมี ๒ อย่างคือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาอย่างหนึ่ง และสำนักสงฆ์ อีกอย่างหนึ่ง สำหรับสำนักสงฆ์นั้นไม่ปรากฏว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้บัญญัติความหมายไว้ว่าหมายถึงอะไร แต่ย้อนกลับไปดูพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ฉบับแรก ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๕ กำหนดว่า วัดมี ๓ อย่าง คือ พระอารามหลวง อารามราษฎร์ และ ที่สำนักสงฆ์ และกำหนดให้ความหมายของคำว่า “ที่สำนักสงฆ์” คือวัดซึ่งยังมิได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

ต่อมาเมื่อมีการยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ และตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ขึ้นใช้บังคับแทน มาตรา ๓๘ กำหนดให้วัดมี ๒ อย่าง คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา อย่างหนึ่ง และสำนักสงฆ์ อีกอย่างหนึ่ง ต่อมาได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ และตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันขึ้นใช้บังคับแทน โดยมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้วัดมี ๒ อย่าง คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาอย่างหนึ่ง และสำนักสงฆ์ อีกอย่างหนึ่ง โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ตราขึ้นในภายหลังมิได้มีบทบัญญัติให้เห็นว่ามีความประสงค์จะให้ลักษณะของสำนักสงฆ์มีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ จึงต้องถือว่าสำนักสงฆ์ หมายถึง วัดที่ยังมิได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

จากที่อ้างถึงพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จึงพอสรุปได้ว่า ที่พัทสงฆ์ หมายถึงสถานที่พำนักพักพิงชั่วคราวของพระภิกษุสามเณร ซึ่งยังมิได้เป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย ที่พัทสงฆ์ จึงไม่มีสิทธิใช้คำว่า สำนักสงฆ์ หรือ วัด นำหน้าชื่อสถานที่ แต่หากดำเนินการขอ

^{๗๑} สำนักงานเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง, ฐานข้อมูลการปกครองคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้ง ประจำปี ๒๕๖๐, (ราชบุรี: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง, ๒๕๖๐), หน้า ๑. (เอกสารเย็บเล่ม).

สร้างวัด และตั้งวัดตามระเบียบของทางราชการ เมื่อได้รับอนุญาตให้สร้างวัด และตั้งวัดโดยถูกต้องตามกฎหมาย จึงจะถือว่าเป็นวัดที่ถูกตั้งตามกฎหมาย^{๗๒}

ที่พัทลุง คือ สถานที่ที่พำนักพักพิงชั่วคราวของพระภิกษุสามเณรซึ่งยังมิได้เป็นวัดที่ถูกตั้งตามกฎหมาย แล้วการจะเป็นวัดที่ถูกตั้งตามกฎหมายมีขั้นตอนอย่างไรนั้น ก็ต้องเข้าใจก่อนว่า ตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ นั้น วัดมี ๒ อย่างคือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาอย่างหนึ่ง และสำนักสงฆ์ อีกอย่างหนึ่ง ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป ส่วนการสร้างวัดและตั้งวัดนั้นให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยที่ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ซึ่งออกตามความในมาตรา ๖ และ มาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติว่า

ข้อ ๑ บุคคลใดประสงค์จะสร้างวัด ให้ยื่นคำขออนุญาตต่อนายอำเภอท้องที่ที่จะสร้างวัดนั้น พร้อมด้วยรายการและเอกสาร ดังต่อไปนี้

๑. หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินที่จะยกให้สร้างวัดและที่ดินนั้นต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า ๖ ไร่

๒. หนังสือสัญญา ซึ่งเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน หรือผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินตามกฎหมายทำกับนายอำเภอ และเจ้าพนักงานที่ดินอำเภอ แสดงความจำนงจะให้ที่ดินดังกล่าวใน (๑) เพื่อสร้างวัด

๓. จำนวนเงินและสัมภาระที่จะใช้ในการสร้างวัดในระยะเริ่มแรก ต้องมีราคารวมกันไม่น้อยกว่า ห้าหมื่นบาท

๔. แผนที่แสดงเขตที่ตั้งวัด ประกอบด้วยเขตติดต่อข้างเคียง และระยะทางระหว่างวัดที่จะสร้างขึ้นกับวัดอื่นโดยรอบ และให้แสดงแผนผังสิ่งก่อสร้างของวัดตามความเหมาะสมของสภาพที่ดิน โดยอาศัยแผนผังตามแบบ ก. แบบ ข. หรือแบบ ค. ท้ายกฎกระทรวงนี้เป็นหลักเท่าที่จะทำได้

๕. กำหนดเวลาที่จะสร้างวัดให้แล้วเสร็จตามแผนผังนั้น

ข้อ ๒ วัดที่จะสร้างขึ้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. สมควรเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์

๒. เป็นประโยชน์แก่ประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในรัศมี ๒ กิโลเมตร โดยเฉลี่ยวัดละไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ คน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น

๓. มีเหตุผลเชื่อได้ว่า เมื่อตั้งขึ้นแล้วจะได้รับการบำรุงส่งเสริมจากประชาชน

๔. ตั้งอยู่ห่างจากวัดอื่นไม่น้อยกว่า ๒ กิโลเมตร เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น

^{๗๒} นายอุดมศักดิ์ ชูโตชนะ (นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ), ที่พัทลุง สำนักสงฆ์ และวัด (๑), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://sta.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=337&Itemid=348 [๕ มิถุนายน ๒๕๖๑].

เมื่อได้มีการพิจารณาการปรึกษาและการรายงานการขอสร้างวัดโดยหน่วยราชการต่าง ๆ ตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคมแล้วให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติออกหนังสือให้สร้างวัดได้ โดยอาศัยอำนาจตาม พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหาร อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และ มติมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๓๐/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

สำหรับการขอตั้งวัดตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ข้อ ๔ เมื่อได้สร้างเสนาสนะขึ้นเป็นหลักฐาน พร้อมทั้งจะเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ได้แล้ว ให้ผู้ได้รับอนุญาตสร้างวัด ทายาท หรือผู้แทน เสนอรายงานการก่อสร้างวัดและจำนวนพระภิกษุที่จะอยู่ประจำไม่น้อยกว่า ๔ รูป พร้อมทั้งเสนอนามวัดพระภิกษุซึ่งสมควรเป็นเจ้าอาวาสเพื่อขอตั้งเป็นวัดต่อนายอำเภอและเมื่อมีการพิจารณา การปรึกษาและการรายงานการขอตั้งวัดโดยหน่วยงานราชการต่าง ๆ ตามลำดับ จนถึงมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะได้ประกาศตั้งวัดในราชกิจจานุเบกษาตามแบบ ว.๑ ท้ายกฎกระทรวง จากบทบัญญัติของกฎหมายและกฎกระทรวงดังกล่าว

จะเห็นได้ว่า วัดที่จะมีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่งหมายความว่ารวมถึงวัดประเภทสำนักสงฆ์ด้วย นั้น หลังจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติออกหนังสืออนุญาตให้สร้างวัดแล้ว ยังจะต้องมีการดำเนินการเพื่อขอตั้งเป็นวัดต่อนายอำเภอและผ่านขั้นตอนการพิจารณา การปรึกษาและการรายงานการขอตั้งวัด โดยหน่วยงานราชการต่าง ๆ ตามลำดับ จนเมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะจัดทำประกาศตั้งวัดเพื่อเสนอนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายลงนามประกาศแล้วจึงจะประกาศตั้งเป็นวัดในราชกิจจานุเบกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำขึ้นทะเบียนวัดต่อไป

ดังนั้นวัดประเภทสำนักสงฆ์ ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนในกิจการทั่วไปนั้นจะต้องมีการดำเนินการตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจนกระทั่งมีการประกาศตั้งเป็นวัดในราชกิจจานุเบกษาแล้ว หากอยู่ระหว่างการดำเนินการขอตั้งวัดก็จะเรียกว่า ที่พักสงฆ์ ซึ่งวัดประเภทสำนักสงฆ์และวัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา นั้น เมื่อเป็นนิติบุคคลแล้วย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่น และมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ บัญญัติไว้ เช่นมีอำนาจในการทำ นิติกรรมกับบุคคลภายนอกโดยผ่านทางเจ้าอาวาส สิทธิในการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ป้องกันรักษาทรัพย์สิน และติดตามทรัพย์สินกลับคืน สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองมิให้ใครมาละเมิด เป็นต้น^{๗๓}

^{๗๓} นายอุดมศักดิ์ ชูโตชนะ (นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ), ที่พักสงฆ์ สำนักสงฆ์ และวัด (๒), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://skn.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=169&Itemid=133 [๕ มิถุนายน ๒๕๖๑].

สรุปได้ว่า ที่พัทสงฆ์ คือ สถานที่พำนักพักพิงชั่วคราวของพระภิกษุสามเณรซึ่งยังมิได้เป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย แล้วการจะเป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมายมีขั้นตอนอย่างไรนั้น ก็ต้องเข้าใจก่อนว่า ตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ นั้น วัดมี ๒ อย่างคือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาอย่างหนึ่ง และสำนักสงฆ์ อีกอย่างหนึ่ง ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า “งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร” จากเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ จึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ ดังนี้

พระครูเกษมสมุทรรคุณ (ทองหล่อ เขมธมฺโม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า (๑)ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการศึกษาสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๔ ส่วนด้านอื่น ๆ ที่เหลืออยู่ในระดับมากทุกด้าน (๒)ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการบริหารวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุของพระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีผลทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลด้านพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิกศศึกษา นักธรรม และวุฒิกศศึกษาเปรียญธรรม ไม่มีผลทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน (๓)ข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ ด้านการปกครองควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ด้านการบริหารจัดการพระสังฆาธิการทุกระดับ และควรจัดประชุมพระสังฆาธิการระดับอำเภอเป็นประจำอย่างน้อยปีละ ๔ ครั้ง เพื่อประโยชน์ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาควรสรรหาบุคลากรครูสอนพระปริยัติธรรมให้เพียงพอและมีประจำอยู่ในทุกสำนักเรียน และควรจัดอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยเพื่อช่วยประหยัดเวลาในการเรียนการสอนที่สูญเสียไปโดยไม่จำเป็น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรมีการประสานงานกันระหว่างวัด เพื่อกระจายการสนับสนุนทุนการศึกษาไปในทุก ๆ สถานศึกษา และวัดควรประสานงานกับภาครัฐและเอกชนที่ให้การอุปถัมภ์หรือมีหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาแก่สถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อมิให้การสงเคราะห์นั้นทับซ้อนกัน ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรพัฒนาด้านศักยภาพด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ เพื่อให้มีความรู้สามารถให้การอบรมสั่งสอน พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพกับคนทุกเพศทุกวัย

และพระสังฆาธิการควรทำงานในเชิงรุก คือ ไม่รอให้คนไปหาถึงวัด แต่เป็นฝ่ายนำธรรมะมาให้ประชาชนถึงบ้าน ด้านการสาธารณูปการ ควรณรงค์ให้พระสังฆาธิการดูแลรักษาเสนาสนะที่มีอยู่มากกว่าการก่อสร้างขึ้นมาใหม่ และรณรงค์การก่อสร้างเสนาสนะที่มีเอกลักษณ์ของศิลปะประจำถิ่น และ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อป้องกันปัญหาการสงเคราะห์ที่ซ้ำซ้อน เกิดประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ และควรกำหนดเป้าหมาย วัดอุประสงค์ที่ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติงาน^{๗๔}

พระครูสุวรรณจันทนิวิฐ (สมพงษ์ จันทโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการศึกษาพบว่า (๑) ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการใช้ทักษะการบริหารจัดการการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = ๓.๗๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x}$ = ๓.๘๗) อยู่ในระดับมาก รองลงมาทักษะด้านความคิดรวบยอด ($\bar{x}$ = ๓.๘๓) รองลงมาทักษะด้านเทคนิค ($\bar{x}$ = ๓.๗๗) รองลงมาทักษะด้านความคิด ($\bar{x}$ = ๓.๗๑) และทักษะด้านการสอน ($\bar{x}$ = ๓.๖๙) อยู่ในระดับน้อยสุด (๒) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการใช้ทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม ระดับการศึกษาเปรียญธรรม ระดับการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีระดับการศึกษาเปรียญธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน (๓) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีต่อทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสพบว่าทักษะเทคนิคของพระสงฆ์มีความสามารถทักษะเทคโนโลยีต่ำเมื่อเทียบกับการใช้งาน แต่ทักษะความสัมพันธ์ของมนุษย์พบว่าพวกเขาไม่ได้มีความสามารถในการบริหารจัดการการทำงานและร่วมทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับทักษะความคิดว่าหลักการของการจัดการการทำงานที่ไม่สมควร แต่ความคิดทักษะพบว่าพวกเขาใช้ความคิดเก่าและไม่ได้มีความคิดสร้างสรรค์และน่าสนใจและทักษะการเรียนการสอนพบว่าพวกเขาไม่ได้มีทักษะด้านการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและสมควร สนับสนุนเจ้าอาวาสที่จะมีการจัดการที่วัดในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี^{๗๕}

พระครูถาวรกาญจนธรรม (สมคิด ถาวโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (= ๓.๘๓๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายเป็นด้าน พบว่า พระสงฆ์มี

^{๗๔} พระครูเกษมสมุทรรคุณ (ทองหล่อ เขมธมโม), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

^{๗๕} พระครูสุวรรณจันทนิวิฐ (สมพงษ์ จันทโร), “ทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก-ข.

ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านการบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติ มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๔๒ และที่มีความคิดเห็นต่ำสุดคือ ด้านการบริหารและการปกครอง มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๙๐ (๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบสมมติฐาน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา วุฒิ การศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับขาดการบำรุงดูแลรักษาสิ่งก่อสร้างภายในวัด ขาดการรับฟังข้อ เสนอแนะของพระภิกษุ-สามเณรในการบริหารจัดการวัด พระภิกษุสามเณรไม่สนใจศึกษาเล่าเรียนนักธรรมและบาลี และขาดความเอาใจใส่ในการให้ความสะดวกเท่าที่ควร ส่วนข้อเสนอแนะคือ ควรมีการดูแลรักษาสาธารณสมบัติของวัดให้มีสภาพที่สมบูรณ์สวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย สนับสนุนส่งเสริมภิกษุภายในวัดให้มีการศึกษาในระดับสูง โดยมีการให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้สอนและผู้เรียนนักธรรมและบาลี ควรมีการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการใช้วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลให้มาก แนวทางในการส่งเสริมการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การบริหารของวัดควรดำเนินการบริหารวัดแบบบูรณาการ โดยการเชื่อมโยงกิจกรรมของวัดให้สอดคล้องกับการบริหารงาน คณะสงฆ์ มองเห็นความสำคัญการจัดวางแผนพัฒนาวัด ด้วยการจัดระบบภายในวัด โดยจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัดอย่างโปร่งใส จัดการศึกษาอย่างบูรณาการทั้งทางโลกและทางธรรม ดูแลรักษาความเรียบร้อย เพื่อให้ภิกษุสงฆ์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และให้ความช่วยเหลือกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์^{๗๖}

พระครูปลัดพงศ์พันธ์ ขนดีโสภโณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง” ผลการวิจัยพบว่า (๑) การบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = ๓.๗๙๘) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงาน และด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน (๒) ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำวัดไร่ขิงโดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กรรมการจัดงานที่มีสถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำวัดไร่ขิงโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนกรรมการจัดงานที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหาร

^{๗๖} พระครูถาวรกาญจนธรรม (สมคิด ถาวโร), “การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก-ข.

จัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) การศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการ ปิดทองหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง พบว่า วัดไร่ขิง พระอารามหลวง ขาดการวางแผนกำหนดอัตราคณะกรรมการให้สอดคล้องกับความต้องการของแผน ขาดการสอบถามความต้องการของคณะกรรมการในการจัดงานเทศกาลประจำปี ขาดการประเมินความคืบหน้าของการดำเนินการจัดงานที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการจัดงาน ขาดการกำหนดหน้าที่แต่ละแผนกเพื่อมอบหมายงานให้หัวหน้าแผนกและผู้ร่วมงานร่วมกันรับผิดชอบอย่างชัดเจน และขาดการแบ่งหัวหน้าแผนก เพื่อให้มีหน้าที่คอยรับผิดชอบดูแลต่องานอย่างชัดเจน แนวทางการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง ควรมีการวางแผนกำหนดอัตราคณะกรรมการให้สอดคล้องกับความต้องการของแผนก ควรมีการสอบถามความต้องการของคณะกรรมการในการจัดงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง ควรมีการประเมินความคืบหน้าของการดำเนินการจัดงานที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการจัดงาน ควรมีการกำหนดหน้าที่แต่ละแผนก เพื่อมอบหมายงานให้หัวหน้าแผนก และผู้ร่วมงานร่วมกันรับผิดชอบอย่างชัดเจน และควรมีการแบ่งหัวหน้าแผนก เพื่อให้มีหน้าที่คอยรับผิดชอบดูแลต่องานอย่างชัดเจน^{๗๗}

พระครูปลัดเจริญ สุวิโร (มีประเสริฐ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลากรด้านการบริหาร ด้านอาคารสถานที่ และด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับมากทุกด้าน (๒) ผลเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านพรรษา และวุฒิการศึกษาทางธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคล ด้านอายุ วุฒิ การศึกษาสามัญ และตำแหน่ง ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ข้อเสนอแนะสำหรับพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า ด้านบุคลากรควรจัดให้มีการสรรหานักเรียนเข้ามาศึกษาเล่าเรียน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาที่ดีและให้ทุกส่วนภาค ด้านการบริหาร ควรจัดบริการแนะแนวทางการศึกษาแก่นักเรียน โดยผ่านทางกิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียน กิจกรรมทางวิชาการ และการพบปะอาจารย์ที่ปรึกษาประจำ ด้านอาคารสถานที่ควรมีการแบ่งสัดส่วนที่ชัดเจนในอาคารสถานศึกษาเล่าเรียน และด้านการศึกษาสงเคราะห์ ผู้บริหารควรเป็นผู้เสียสละประโยชน์สุขส่วนตน

^{๗๗} พระครูปลัดพงศ์พันธ์ ขนดีโสภณ, “การบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก-ข.

เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์จากการให้การสงเคราะห์ โดยเอื้อประโยชน์ และสงเคราะห์ด้วยการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กผู้ยากไร้ และควรมีการติดตามผลการศึกษาของเด็กที่ได้รับทุนไป^{๗๘}

พระปลัดสุขสันต์ ยสินธโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก” ผลการศึกษาพบว่า (๑) ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = ๓.๑๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยด้านที่มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ($\bar{x}$ = ๓.๔๑) ส่วนรองลงมา ได้แก่ ด้านการเผยแผ่ ($\bar{x}$ = ๓.๓๘) และด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการศาสนศึกษา ($\bar{x}$ = ๒.๕๙) (๒) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ปัญหา อุปสรรคที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก พบว่า ด้านการปกครอง ขาดความเด็ดขาดในการดูแลอย่างทั่วถึงและยังย่อหย่อนในการปกครองเกินไป ด้านการศาสนศึกษา ขาดงบประมาณในการดำเนินงานในเรื่องสนับสนุนการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ยังขาดบุคลากรที่มีคุณภาพไม่เพียงพอเท่าที่ควร ด้านการเผยแผ่ การจัดอบรมให้แก่พระภิกษุสามเณรและศาสนิกชนทั่วไป ยังค่อนข้างน้อย ด้านการสาธารณูปการ ขาดปัจจัยในการทำนุบำรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ขาดการดำเนินกิจการสาธารณสงเคราะห์ด้วยการพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชน โดยข้อเสนอแนะ พบว่า ด้านการปกครอง พระภิกษุผู้บวชใหม่ต้องให้ความเคารพพระภิกษุผู้บวชก่อนตามพระธรรมวินัยที่บัญญัติไว้ ด้านการศาสนศึกษา ควรของบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อสนับสนุนเรื่องการศึกษาของพระภิกษุและสามเณร ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรจัดหางบประมาณการสนับสนุนการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ควรให้พระภิกษุสามเณรและศาสนิกชนทั่วไป ได้มีการจัดอบรมธรรมะหรือหลักการปฏิบัติ หรือควรจัดให้มีการสนทนาธรรมกันตามสมควร ด้านการสาธารณูปการ ควรดูแลรักษาความสะอาดเสนาสนะ และบริเวณสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดอยู่เสมอ เพื่อให้วัดมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านการสาธารณสงเคราะห์ จัดตั้งกองทุนให้แก่ชาวบ้าน เพื่อส่งเสริมอาชีพและรายได้^{๗๙}

^{๗๘} พระครูปลัดเจริญ สุวีโร (มีประเสริฐ), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดหัตตสมุทรวงคราม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

^{๗๙} พระปลัดสุขสันต์ ยสินธโร, “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐). หน้า ก-ข.

พระมหาฉัตรชัย ขยณณเมธี (ช่างทองคำ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ประสิทธิภาพการบริหารวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ประชากรมีความเห็นว่าวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี มีประสิทธิภาพต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชากรมีความเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับมาก ๕ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ สำหรับด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประชากรมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (๒) ประสิทธิภาพการบริหารวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยรวม ประชากรที่มีสถานภาพ อายุ และวุฒิการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับประชากรที่มีพรรษา วุฒิกศศึกษาสามัญและวุฒิกศศึกษาทางบาลี ต่างกัน มีความเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ปัญหาประสิทธิภาพการบริหารวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่ตอบเกี่ยวกับตัวบุคคลซึ่งเป็นผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาของแต่ละแผนกและหน่วยงานต่าง ๆ ภายในวัดเพราะว่า ประชากรหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ยังไม่เห็นผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาทำหน้าที่ในการบริหารอย่างเต็มกำลังความสามารถ แต่กล่าวโดยภาพรวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ต่อการบริหารวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับมากและมากที่สุด แสดงว่ามีการวางแผน นโยบายและวัตถุประสงค์ ในการบริหารงานได้เป็นอย่างดี ตลอดจนการวางตัวบุคคลในการทำงานได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นประชากรหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องการให้ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นมีภาวะความเป็นผู้นำที่ดีและทำงานอย่างเต็มความสามารถของตนเอง ด้วยความเสียสละ สามัคคี อดทนและเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ^{๑๐}

พระมหาอรรถพล นริสโร (คงตัน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตภาคเหนือ” ผลการศึกษาพบว่า (๑) บุคลากรมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตภาคเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานบุคคลทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนอัตรากำลังบุคลากร ด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากร และด้านการจรรงรักษาบุคลากร อยู่ในระดับ มาก ทั้ง ๔ ด้าน (๒) บุคลากรที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สำหรับบุคลากรที่มีวุฒิกศศึกษาแผนกสามัญ

^{๑๐}พระมหาฉัตรชัย ขยณณเมธี (ช่างทองคำ), “ประสิทธิภาพการบริหารวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

แผนกรรม และแผนกบาลี ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตภาคเหนือ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และบุคลากรที่มี อายุ พรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกด้าน (๓) ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตภาคเหนือ พบว่า ยังไม่มีการวางแผนที่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนหรือกระตุ้นให้บุคลากรในหน่วยงานในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนบุคลากร มีความล่าช้าในการสรรหา คัดเลือก และบรรจุ และขาดการติดตามและไม่เดินไปตามแผนการที่ได้กำหนดไว้ ระบบการประเมินยังไม่เป็นไปตามระบบและกลไก และส่วนใหญ่ไม่มีการชี้แจงรายละเอียดหลังการประเมิน เพื่อที่ได้ปรับปรุงข้อดีข้อเสีย และไม่มียุทธศาสตร์หรือแผนการรักษาประโยชน์บุคลากร และขาดความเสมอภาค ไม่มีแผนการที่ชัดเจนในด้านนี้^{๔๑}

พระภพ สุนทรธมโม (สุนทรภัก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการในอำเภอดำเนินสะดวกจังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๗, (๒) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และตำแหน่งต่าง ๆ กันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทุกด้านจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย (๓) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ด้านการปกครอง ควรมีการชี้แจงกฎระเบียบ และมีพระผู้ใหญ่ดูแลความประพฤติและจริยาวัตรต่าง ๆ ของพระภิกษุสามเณรและควรเพิ่มมาตรการกวดขันในการดูแล เพื่อให้พระภิกษุสามเณรในสังกัดอยู่ในระเบียบดีงามและเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ทั้งภายใต้พระวินัยบัญญัติกฎหมายอาญาและพระพุทธานุญาต และระเบียบแบบแผนอันดีของพระสังฆาธิการผู้ปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ควรมีการอบรมทุกอาทิตย์ เพื่อบอกประโยชน์และคุณค่าของการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรภายในวัด และควรมีมาตรการในการดูแล ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ควรจัดหาทุนในการช่วยเหลือให้เป็นระบบมีผู้ดูแลอย่างชัดเจนและเข้มแข็ง เพื่อการประสานงานที่ดี ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรมีเอกสารในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเพียงพอและทั่วถึงต่อพุทธศาสนิกชนที่มีความต้องการ ด้านการสาธารณูปการ ควรมีการเพิ่มที่พัก

^{๔๑}พระมหาอรรถพล นริสโร (คงตัน), “ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตภาคเหนือ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก-ข.

อาศัยให้เพียงพอ และ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ควรให้มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อช่วยกันในการให้ความช่วยเหลือแก่สังคม^{๔๒}

เพ็ญภา ปาสายอ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลตำบลก้อ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน” ผลการศึกษาพบว่า (๑) ระดับความระดับความคิดเห็นของประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลก้อ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.89$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้วพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลก้อ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=3.94$) ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=3.66$) ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=3.65$) ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=3.73$) ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย($\bar{x}=4.36$) ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=4.11$) (๒) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ มีระดับความคิดเห็นของประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลก้อ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน (๓) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลก้อ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูนพบว่า ด้านหลักนิติธรรม ยังขาดความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายและไม่มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง มีการจัดสรรงบประมาณไม่เหมาะสมกับความจำเป็นเร่งด่วน ด้านหลักคุณธรรม เกี่ยวกับการจะมีการจัดอบรมด้านข้อกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ด้านหลักความโปร่งใส เกี่ยวกับประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมตรวจสอบควรและแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ หลักการมีส่วนร่วม ควรจัดให้มีการประชุมหมู่บ้านและแจ้งข่าวสารข้อมูลการให้ทราบล่วงหน้าก่อนดำเนินการ หลักความรับผิดชอบ ควรมีการเสริมสร้างจิตสำนึกในสิทธิ หน้าที่และยอมรับผลจากการกระทำของตนให้แก่บุคลากร หลักความคุ้มค่า ใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่าและอยากให้ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (๔) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลก้อ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูนพบว่า ด้านหลักนิติธรรม ยังขาดความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายและไม่มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง มีการจัดสรรงบประมาณไม่เหมาะสมกับความจำเป็นเร่งด่วน ด้านหลักคุณธรรม เกี่ยวกับการจะมีการจัดอบรมด้านข้อกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ด้านหลักความโปร่งใส เกี่ยวกับประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมตรวจสอบควรและแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ หลักการมีส่วนร่วม ควรจัดให้มีการประชุมหมู่บ้านและแจ้งข่าวสารข้อมูลการให้ทราบล่วงหน้าก่อนดำเนินการ หลักความ

^{๔๒} พระภพ สุนทรธมโม, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

รับผิดชอบ ควรมีการเสริมสร้างจิตสำนึกในสิทธิหน้าที่และยอมรับผลจากการกระทำของตนให้แก่บุคลากร หลักความคุ้มค่า ใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่าและอยากให้ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง^{๘๓}

อดิศักดิ์ จ้อยรักษา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาล ตำบลหนองหอยอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า (๑) ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = ๓.๓๗) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสมานัตตตา ($\bar{x}$ = ๓.๔๓) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านอัตถจริยา ($\bar{x}$ = ๓.๓๓) (๒) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุธรรม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ที่จอดรถไม่เพียงพอ ห้องน้ำไม่สะอาด การมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมของประชาชนมีน้อย ขาดความกระตือรือร้นในการทำงานเท่าที่ควร และการจัดสรรงบประมาณไม่ทั่วถึง^{๘๔}

ศฤงคาร นันทะชัย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารงานของเทศบาล ตำบลก้อ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ตามทัศนะของประชาชน” ผลการศึกษาพบว่า (๑) บทบาทที่คาดหวังของประชาชน ในการบริหารของเทศบาลตำบลก้อ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ตามทัศนะของประชาชน ในงานหลัก ๖ ประเด็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และบทบาทที่เป็นจริงของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลก้อ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในงานหลัก ๖ ประเด็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน (๒) การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารงานของเทศบาลตำบลก้อ อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม ด้วยการทดสอบค่าที ได้แก่ บทบาทที่คาดหวัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ และบทบาทที่เป็นจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๑ พบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาลตำบลก้อ อำเภอสี จังหวัดลำพูน พบว่า ขาดการพัฒนากระบวนวิธีปฏิบัติให้ทันสมัย ถนนภายในหมู่บ้านสภาพไม่ดีการขนส่งสินค้าทางการเกษตรไม่สะดวก การขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะไฟยังไม่ทั่วถึง ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กชำรุดเสียหายอย่างมากมีการระบาดของไข้เลือดออกเพิ่มมากขึ้นขาดการสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

^{๘๓}เพ็ญญา ปาสายอ, “การบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลตำบลก้อ อำเภอสี จังหวัดลำพูน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก-ข.

^{๘๔}อดิศักดิ์ จ้อยรักษา, “ประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาล ตำบลหนองหอยอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก-ข.

อย่างเพียงพอ ควรให้ทุนการศึกษาที่ให้แก่บุตรผู้ยากจนการมอบเครื่องกันหนาวได้ไม่ทั่วถึงที่ทำกินไม่เพียงพอ ไม่มีแหล่งน้ำใช้ในการเกษตร ไม่มีอาชีพเสริมที่มั่นคงให้ประชาชน ขาดตลาดในการระบายสินค้าการแปรรูปอาหาร การทำปลากรอบ การท่องเที่ยวขาดการประชาสัมพันธ์การบริการข่าวสารต่าง ๆ ไม่ทั่วถึงการกำจัดขยะมูลฝอยยังต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น ขาดการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างจริงจัง^{๘๕}

สรุปได้ว่า การบริหาร เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการบริหารของแต่ละองค์การหรือหน่วยงานมีความแตกต่างกันไปตามเป้าหมายการดำเนินงาน เช่น องค์การธุรกิจมีการบริหารจัดการเพื่อให้ได้ผลกำไรสูงสุด องค์การทางการศึกษามีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาแก่นักศึกษามากที่สุด เป็นต้น แต่มีสิ่งที่เหมือนกันคือ ต้องอาศัยวิธีการ บุคลากรเจ้าหน้าที่ วัตถุดิบ เป็นปัจจัยนำเข้าเพื่อใช้ในการบริหารจัดการนั้น ๆ

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า “งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์” จากเอกสารการวิจัยต่าง ๆ จึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ ดังนี้

พระครูสิทธิวิชโรภิต (ประสิทธิ์ สมมาบุญโณ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร)” ผลการศึกษาพบว่า (๑) ภาวะผู้นำเป็นการที่ผู้นำใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยการ โดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งซึ่งใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้ร่วมใจกันดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ผู้นำแนวพุทธจะเป็นผู้มีหลักธรรมในการเป็นผู้นำ เช่น หลักในการครองตน ด้วยหลักพรหมวิหาร และครองงานด้วยการมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารจัดการและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาหลักทศตียปาปนิกรธรรม (๒) พระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) มีการบริหารจัดการเริ่มต้นจากการวางระเบียบ กฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันก่อน เป็นผู้นำในการฟื้นฟูสำนักเรียนบาลีขึ้นในวัด เป็นผู้วางแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา เป็นผู้นำในการจัดตั้งโรงเรียนเด็กก่อนเกณฑ์เป็นแห่งแรก เป็นผู้นำในการจัดตั้งกองทุนนิศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาของวัดคูยางและเด็กก่อนเกณฑ์ เป็นผู้เขียนหลักธรรมเตือนใจแก่พุทธศาสนิกชนในโอกาสและวาระต่าง ๆ และเป็นพระมหาเถระนักพัฒนา นักคิด นักออกแบบเสนาสนะภายในวัด จัดหมวดหมู่สังฆาวาส พุทธาวาสอย่างเป็นระบบ (๓) ภาวะผู้นำในการประยุกต์ใช้หลักทศตียปาปนิกรธรรมของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร) ในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ พบว่า ด้านการปกครองพระ

^{๘๕} ศฤงคาร นันทะชัย, “บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารงานของเทศบาล ตำบล ก้อ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ตามทัศนะของประชาชน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก-ข.

ธรรมภาณพิลาสเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดนโยบายในการปกครองที่มีรูปแบบและวิธีการทำงานที่แน่นอนและชัดเจน มีการกระจายอำนาจการปกครอง การสร้างค่านิยมที่ดี การส่งเสริมท้องถิ่นให้เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการสนับสนุนการทำงานเป็นทีมที่มีความยุติธรรมในการแก้ไขข้อพิพาท โดยมุ่งเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความเป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพในการทำงาน และก่อให้เกิดความสามัคคีของหมู่คณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชร เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านศาสนศึกษาพระธรรมภาณพิลาสเป็นผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุและสามเณรได้มีความรู้อย่างแตกฉานเพื่อที่จะได้อบรมสั่งสอนผู้อื่นได้ จึงได้มีการสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งด้านภาคปริยัติธรรม คือ บาลีและนักธรรมและในระดับอุดมศึกษาและหลักสูตรพัฒนาพระสังฆาธิการ ด้านการเผยแผ่พระธรรมภาณพิลาสได้มีการจัดตั้งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนา โครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งเน้นการเผยแผ่เชิงรุกและได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่เจ้าคณะพระสังฆาธิการ พระภิกษุสามเณรในเขตปกครองจังหวัดกำแพงเพชรให้มีความสามารถในการสื่อสารและเทคนิควิธีการในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า ด้านการศึกษาสงเคราะห์พระธรรมภาณพิลาสสนับสนุนการศึกษาสำหรับเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไปให้มีโอกาสได้ศึกษาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมเพื่อคุณภาพประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตอันจะเป็นการช่วยรักษาความมั่นคงของชาติ และยังทำให้พระภิกษุสามเณรมีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถจากที่ได้ศึกษานำมาอบรมสั่งสอนแก่เด็ก เยาวชนและประชาชน ด้านการสาธารณูปการพระธรรมภาณพิลาสมีนโยบายให้คณะสงฆ์การดูแล รักษาและพัฒนาศาสนสมบัติ รวมถึงอนุรักษ์โบราณสถานและจัดทำแผนพัฒนาวัดอย่างเป็นระบบ ด้านการสาธารณสงเคราะห์พระธรรมภาณพิลาสได้ส่งเสริมกิจการสาธารณะประโยชน์ เช่น โครงการวัดช่วยวัด โครงการส่งเงินสมทบทุนมูลนิธิต่าง ๆ รวมทั้งความสำคัญในการอนุรักษ์ศาสนสถานไว้ให้ชนรุ่นหลังด้วย^{๔๖}

พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทรโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากสองด้านคือ ด้านการปกครองและด้านการศึกษา ส่วนด้านอื่น ๆ ที่เหลือ คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง (๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิมัธยมศึกษา นักธรรมและตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรีโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทุกด้าน จึง

^{๔๖} พระครูสิทธิวิชโรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาปญโญ), “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก-ข.

ปฏิเสสมมติฐานการวิจัย (๓) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านการปกครอง ควรมีการชี้แจงกฎ ระเบียบ และมีพระผู้ใหญ่ดูแลความประพฤติและจริยวัตรต่าง ๆ และควรเพิ่มมาตรการ กวดขัน ในการดูแล ด้านการศาสนศึกษา ควรมีการอบรมในทุกอาทิตย์เพื่อบอกประโยชน์และคุณค่าของการศึกษาแก่ พระภิกษุ สามเณรภายในวัด และควรมีมาตรการในการดูแล ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรจัดหาทุน ในการช่วยเหลือให้เป็นระบบและมีผู้ดูแลอย่างชัดเจนและเข้มแข็ง เพื่อการประสานงานที่ดี ด้านการ เผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรมีเอกสารในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเพียงพอและทั่วถึงต่อ พุทธศาสนิกชนที่มีความต้องการ ด้านการสาธารณูปการ ควรมีการเพิ่มที่พักอาศัยให้เพียงพอ และ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรให้มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วยกันในการให้ ความช่วยเหลือแก่สังคม^{๘๗}

พระครูสมุทรประภากร (เฉลิม ปภังกร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหาร จัดการด้านการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหาร และด้านการปกครอง (๒) ผลการ เปรียบเทียบระหว่างสถานภาพส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการปกครองของ พระสังฆาธิการอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรมและตำแหน่งพระสังฆาธิการ ต่อประสิทธิภาพการบริหาร จัดการด้านการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ซึ่ง ปฏิเสสมมติฐานที่ตั้งไว้ทุกด้าน (๓) ปัญหา และอุปสรรคของการบริหารจัดการด้านการปกครองของ พระสังฆาธิการ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า มีปัญหาการกระจายตัวของบุคลากร ทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มีปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลในการทำงานค่อนข้างล่าช้า ทำให้นโยบายไม่ สอดคล้องกับบริบททางสังคมในแต่ละพื้นที่ มีปัญหาด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างพระสังฆาธิการ และจุดศูนย์รวมอำนาจอยู่กับผู้นำสงฆ์เพียงรูปใดรูปหนึ่ง สำหรับข้อเสนอแนะ และแนวทาง คือ ด้าน บุคลากร ควรเน้นศักยภาพการปฏิบัติงานด้วยการพัฒนาการศึกษา โดยมีการประเมิน และติดตามผล อย่างสม่ำเสมอ ด้านการบริหาร ควรทำงานอย่างบูรณาการ โดยให้บุคลากรรุ่นใหม่ได้มีส่วนร่วมเรียนรู้ หลักการทำงาน ส่วนด้านการปกครอง ควรมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน จากข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน^{๘๘}

^{๘๗} พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทโร), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

^{๘๘} พระครูสมุทรประภากร (เฉลิม ปภังกร), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

พระครูสังฆรักษ์พัศวีร์ อธิปณโณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การจัดประชุมพระภิกษุสามเณรเพื่ออบรมด้านวัตรปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย ถึงจะมีการปฏิบัติมากก็จริง แต่บางวัดโดยเฉพาะเจ้าอาวาสยังไม่ค่อยเคร่งครัดเท่าที่ควร ทั้งนี้ควรกำหนดเป็นตารางการทำวัตรไว้อย่างชัดเจน และถ้าพระรูปใดไม่ลงมาทำวัตรก็ควรจะมีบทกำหนดลงโทษไว้อย่างชัดเจน นอกจากพระรูปนั้นติดภารกิจจำเป็น เช่น สอนหนังสือในโรงเรียน^{๘๙}

พระมหาอานนท์ อานนโท ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดชุมพรกับการประยุกต์ใช้หลักสิกขาอุปัชฌายธรรม ๗” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสิกขาอุปัชฌายธรรม ๗ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดชุมพรโดยส่วนมากแล้วได้นำหลักสิกขาอุปัชฌายธรรม ๗ ไปใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวม อยู่ในเกณฑ์ที่มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๘ โดยพระสังฆาธิการในจังหวัดชุมพรได้ดำเนินการประชุมพระภิกษุสามเณรในพื้นที่เขตปกครองเป็นประจำและยังมีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์กับผู้นำชุมชน พร้อมกันนี้ยังมีการประเมินผล ให้ความสำคัญกับการประชุมโดยสละเวลาเข้ามาเข้าร่วมประชุม มีการวางกฎระเบียบให้แก่คณะสงฆ์ด้วยการรณรงค์ให้วัดเป็นสถานที่ปลอดบุหรี่ มีการยกย่องพระมหาเถระผู้ทำคุณงามความดี และเชิดชูให้เป็นเกียรติประวัติ ทำความเข้าใจในการบริหารงานตามจารีตพระพุทธศาสนา มีการอนุรักษ์ธรรมชาติโดยให้ความรู้ถึงประโยชน์ของธรรมชาติ ทั้งนี้ยังส่งเสริมการปรับภูมิทัศน์ภายในอาวาสในเขตปกครองให้เป็นลานธรรม เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านธรรมะ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจหลักธรรมและส่งผลให้เกิดทัศนคติใหม่ ๆ ในหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาการเปรียบเทียบเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักสิกขาอุปัชฌายธรรม ๗ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดชุมพร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ตำแหน่งพระสังฆาธิการ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่พระสังฆาธิการนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญไม่พบความแตกต่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๙๐}

พระมหาณัติกร วรธมโม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๐ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศาสนศึกษาและด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับ

^{๘๙}พระครูสังฆรักษ์พัศวีร์ อธิปณโณ, “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ก-ข.

^{๙๐}พระมหาอานนท์ อานนโท, “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดชุมพรกับการประยุกต์ใช้หลักสิกขาอุปัชฌายธรรม ๗”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ก-ข.

ด้านอื่น ๆ คือ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการปกครอง ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล คือ ตำแหน่งพระสังฆาธิการ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ วุฒิทางการศึกษาทางธรรม และวุฒิทางการศึกษาทางเปรียญธรรม พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุและจำนวนพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ วุฒิทางการศึกษาทางธรรม และวุฒิทางการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๙๑}

พระมหาขวลิต ขาตเมธี (คงแก้ว) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต” ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระภิกษุสามเณรในจังหวัดภูเก็ตมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามสถานภาพ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนพระภิกษุสามเณรที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต ไม่แตกต่างกัน^{๙๒}

พระมหาไถ่รุ่ง รุจิธมโม (ทองมา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า พระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานครทั้ง ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านการสาธารณูปการ พระสังฆาธิการให้ความสำคัญการวางแผนการก่อสร้างอาคารเสนาสนะภายในวัดอย่างเป็นระบบ มีการควบคุมดูแลการก่อสร้างโดยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และความเป็นชาวพุทธมีการจัดสาธารณูปโภคภายในวัด, ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีการตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกระดับชั้นและมีการมอบทุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกระดับชั้น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการส่งเสริมให้พระภิกษุไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ มีการอบรมพระภิกษุสามเณรให้รู้จักวิธีการเผยแผ่ธรรมะแก่ประชาชน ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ให้ความร่วมมือกับชุมชนเพื่อช่วยงานสังคม และดำเนินการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้านที่เข้ามา

^{๙๑}พระมหามณเฑียร วรธมโม, “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ก-ข.

^{๙๒}พระมหาขวลิต ขาตเมธี (คงแก้ว), “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ก-ข.

ทำบุญในวัด ด้านการศาสนศึกษา จัดสรรงบประมาณการเงินจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนนักเรียน บาลี และปริยัติอย่างทั่วถึงและคัดเลือกครูสอนนักเรียน บาลีที่มีคุณภาพสอนและใช้กฎระเบียบการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะและออกกฎระเบียบใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวัดอยู่เสมอ ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการตั้งแต่ระดับเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ความคิดเห็นของการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ โดยภาพรวม ทั้ง ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ แนวทางการบริหารจัดการ พระสังฆาธิการต้องมีส่วนร่วมและเข้าร่วมประชุมตามมติมหาเถรสมาคมเพื่อชี้แจงข่าวสารการประชุมหรือเพื่อชี้แจงกฎระเบียบภายในวัด มีการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมโดยเพิ่มบุคลากรทางการศึกษาทั้งครูผู้สอนและนักเรียน และส่งเสริมให้ขวัญกำลังใจครูผู้สอน ผู้บริหารควบคุมอบุติศึกษาสงเคราะห์แก่ผู้เรียนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สถานศึกษา หน่วยราชการ และเอกชน ตลอดจนวางแผนสร้างเสนาสนะเท่าที่จำเป็น ควรนำงบประมาณไป พัฒนาด้านอื่นให้สมดุลกัน และมีส่วนร่วมกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อการจัดกิจกรรมการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ให้มากขึ้น^{๙๓}

พระครูวินัยธรรมสหาย สุวิชาโน (อยู่สำราญ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน (๒) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ด้านการปกครอง: ผู้ปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับชั้น ควรลงพื้นที่เพื่อดูแล ให้คำปรึกษา และบำรุงขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้ปกครองเป็นประจำ, การออกกฎ ระเบียบ ภายในวัด นอกจากต้องเป็นไปตามหลักพระธรรม

^{๙๓} พระมหาไถ่รุ่ง รุจิธมโม (ทองมา), “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ก-ข.

วินัยแล้ว ผู้ปกครองควรจัดประชุมโดยให้ผู้ได้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการบัญญัติ กฎ ระเบียบ แสดงทัศนะ แล้วจึงตั้งโดยใช้มติในที่ประชุมนั้น ด้านการศาสนศึกษา: ควรจัดอาคารเรียนหรือห้องเรียนพระปริยัติธรรมแยกออกเป็นเอกเทศเพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมโดยเฉพาะ, คณะสงฆ์ควรจัดให้มีการอบรมนักเรียนก่อนสอบในทุกระดับทั้งชั้นมัธยมศึกษา-โท และเอก โดยจัดสรรผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มาเป็นวิทยากร ซึ่งอาจกระทำโดยจัดให้เป็นกิจกรรมการอบรมนักเรียนประจำอำเภอก่อนสอบ, ควรจัดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมตลอดทั้งปี เว้นไว้เพียงในวันธัมมัสสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และเทศกาลสำคัญ ๆ ประจำปี เท่านั้น, ควรจัดหาเครื่องมือและสื่อการสอนที่ทันสมัย ด้านการศึกษาสงเคราะห์: ควรกระจายทุนศึกษาสงเคราะห์ให้เข้าถึงผู้ที่มีความต้องการอย่างแท้จริง ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา: ควรเลือกวิธีการนำเสนอและนำเทคนิคในการเผยแผ่ที่สามารถกระตุ้นและสร้างความสนใจแก่ประชาชนในกลุ่มวัยรุ่นได้, ควรทำงานเชิงรุก เผยแผ่โดยอาศัยสื่อกลางในชุมชนนั้น ๆ อาทิ เสียงตามสายของหมู่บ้าน ด้านการสาธารณูปการ: ควรประสานงานและขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการหรือองค์กร การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามาให้ การสนับสนุนเงินทุนในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะแก่วัดในสังกัดพื้นที่ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์: คณะสงฆ์ควรประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในการสงเคราะห์คนในชุมชน^{๙๔}

พระอธิการมนัส ปญญาวฑฺฒโน (געอสวสฺส) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี” ผลการศึกษาพบว่า (๑) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๔๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือด้านเทคนิคการเผยแผ่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๒ และด้านสื่อในการเผยแผ่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๔ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และด้านนโยบายการเผยแผ่ ด้านบุคลากรผู้เผยแผ่ ด้านรูปแบบการเผยแผ่ อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน (๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพไม่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่าง เป็นการปฏิเสธสมมติฐานของการวิจัย ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการศึกษานักธรรม และวุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เป็นการยอมรับสมมติฐานของการวิจัย (๓) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านนโยบายการเผยแผ่ ควรปรับปรุงนโยบายให้มีความ

^{๙๔} พระครูวินัยธรสมชาย สุวิชาโน (อยู่สำราญ), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

ชัดเจน มีความเป็นไปได้ในการที่จะทำการเผยแผ่ในแต่ละพื้นที่นั้น ด้านบุคลากรผู้เผยแผ่ ควรให้มีการอบรมส่งเสริมบุคลากร ด้านเผยแผ่ให้มากและควรใช้สื่อเข้ามาประกอบด้วย ด้านรูปแบบการเผยแผ่ ควรที่จะนำสื่อการสอนมาใช้เสริมไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อผู้ฟัง และควรเน้นให้มีกิจกรรมเข้าแทรก เพื่อดึงดูดผู้ฟังให้มีสมาธิกับกระบวนการที่เผยแผ่ ด้านเทคนิควิธีการเผยแผ่ ควรสร้างกระบวนการโดยเสริมเทคนิคต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับพื้นที่นั้นและตัวบุคลากรต้องมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ ด้านการสร้างกระบวนการเผยแผ่เพื่ออบรมแก่บุคลากรต่อไปอีก ด้านสื่อในการเผยแผ่ พบว่า ควรมีการอบรมให้รู้จักการสร้างสื่อ และใช้สื่อในการสอนให้เป็นทั้งข้อมูลและความแม่นยำ เหมาะสมแก่ผู้รับสารอย่างดียิ่ง^{๙๕}

พระหัตสนัย ปริบุญโญ (สุวรรณจินดา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาพบว่า (๑) บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๓๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศาสนศึกษาและด้านการศึกษาสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน (๒) ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิทางการศึกษาสายสามัญของพระสังฆาธิการผู้ตอบแบบสอบถาม มีผลทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม และตำแหน่งพระสังฆาธิการ ไม่มีผลทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่าง (๓) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการใน จังหวัดสงขลา ได้แก่ ด้านการปกครอง ควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ด้านการบริหารจัดการแก่พระสังฆาธิการทุกระดับ และควรจัดประชุมพระสังฆาธิการ เพื่อประโยชน์ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา ควรสรรหาบุคลากรครูสอนพระปริยัติธรรมให้เพียงพอและมีประจำอยู่ในทุกสำนักเรียน และควรจัดอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยเพื่อช่วยประหยัดเวลาในการเรียนการสอน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรมีการประสานงานกันระหว่างวัด เพื่อกระจายการสนับสนุนทุนการศึกษาไปในทุก ๆ สถานศึกษา และวัดควรประสานงานกับภาครัฐและเอกชนที่ให้การอุปถัมภ์หรือมีหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาแก่สถานศึกษาในพื้นที่ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ เพื่อให้มีความรู้ สามารถให้การอบรมสั่งสอน พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพกับคนทุกเพศทุกวัย และ พระสังฆาธิการควรทำงานในเชิงรุก คือ ไม่รอให้คนเข้าไปหาถึงวัด แต่เป็นฝ่ายนำธรรมะมาให้ประชาชนถึงบ้าน ด้านการสาธารณูปการ ควรรณรงค์ให้พระสังฆา

^{๙๕} พระอธิการมนัส ญาณวฑฺฒโน (เง่อสวัสด์), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี”, *วิทยานพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ก-ข.

การดูแลรักษาเสนาสนะที่มีอยู่ มากกว่าการก่อสร้างขึ้นมาใหม่ และรณรงค์การก่อสร้างเสนาสนะที่มีเอกลักษณ์ของศิลปะประจำถิ่น และ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ควรประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อป้องกันปัญหาการสงเคราะห์ที่ซ้ำซ้อน เกิดประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ และควรกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติงาน^{๙๖}

พระสุรินทร์ จิตกาโร (ประเสริฐวาทิ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาในจังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า (๑) พระภิกษุและพระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านศาสนศึกษาในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๙ และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า พระภิกษุและพระสังฆาธิการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านศาสนศึกษาในจังหวัดนครปฐม มากที่สุด คือ การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมสำหรับบาลีและหรือนักธรรมขึ้นภายในวัด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๘, รองลงมา การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนนักธรรมบาลีแก่พระสังฆาธิการอย่างทั่วถึง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๖ และสุดท้าย ครูสอนธรรมศึกษาสอนเนื้อหาส่งเสริมให้เกิดความกตัญญูกตเวทิต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๗๑ (๒) พระภิกษุและพระสังฆาธิการที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านศาสนศึกษาในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นข้อ พบว่า พระภิกษุและพระสังฆาธิการที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านศาสนศึกษาในจังหวัดนครปฐม ในข้อ ๙.มีแนวคิดหรือจัดการศึกษาให้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม, ๑๐.มีแนวคิดหรือจัดการศึกษาให้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม, ๑๑.มีแนวคิดหรือจัดตั้งโรงเรียนศาสนสงเคราะห์และมีการสนับสนุนส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง, ๑๓.ครูสอนธรรมศึกษาสอนเนื้อหาส่งเสริมให้เกิดความกตัญญูกตเวทิต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์, ๑๔.ครูสอนธรรมศึกษาสอนเนื้อหาส่งเสริมให้เกิดความกตัญญูกตเวทิต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ และ ๑๕.มีความคิดจะจัดตั้งหรือจัดตั้งโรงเรียนธรรมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนข้ออื่น ๆ พระภิกษุและพระสังฆาธิการมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน (๓).ปัญหาส่วนใหญ่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านศาสนศึกษา คือ ทุนสนับสนุนและการนำโอกาสการให้ความรู้แก่ประชาชนที่ถูกต้องตามหลักธรรมของพระพุทธองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสอนให้นำปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันได้ยังมีไม่มาก (๔) สรุปจากการสัมภาษณ์ ทำให้เห็นว่าการศาสนศึกษาในจังหวัดนครปฐมมีการดำเนินการอยู่แล้ว แต่ต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ให้มีความรู้มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นกำลังในสั่งสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป (๕) ข้อเสนอแนะต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านศาสนศึกษา ควรมีพระสังฆาธิการที่มีการบริหาร

^{๙๖} พระหัตถ์สนธิ์ ปริบูรณ์ (สุวรรณจินดา), “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ก-ข.

จัดการในด้านต่าง ๆ ด้านการศาสนศึกษาให้สมบูรณ์ เพราะหากคณะสงฆ์มีความพร้อมในการรองรับ ด้านการศาสนศึกษา ย่อมทำให้ประชาชนมาวัดแล้วเกิดศรัทธา เกิดความยินดี เกิดความสุขใจ มาทำบุญ ทำกุศลต่าง ๆ ^{๙๗}

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้น ผู้บริหารที่สำคัญคือพระสังฆาธิการในระดับต่าง ๆ เป็นลำดับชั้น ในงานบริหารและปฏิบัติงานนั้นพระสังฆาธิการในทุกระดับ ต้องช่วยกันขับเคลื่อนกิจการงานคณะสงฆ์ และประสานสัมพันธ์กันอย่างมีระบบระเบียบ มีความเคารพให้เกียรติกัน มีความสมัคสมานสามัคคีแก่กัน มีการจงใจและให้ขวัญกำลังใจ ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม ภายใต้พระธรรมวินัย กฎระเบียบข้อปฏิบัติและประเพณีวัฒนาอันถูกต้องดีงาม กิจการงานคณะสงฆ์ย่อมบังเกิดความเจริญรุ่งเรืองสร้างความมั่นคงยั่งยืนให้เกิดแก่คณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

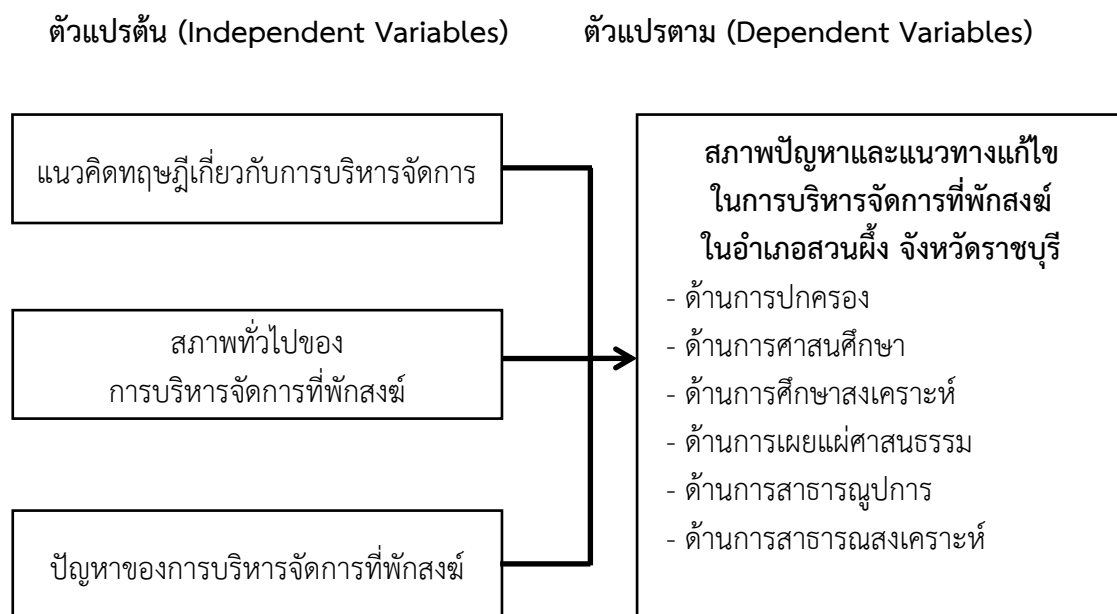
^{๙๗} พระสุรินทร์ จิตตกาโร (ประเสริฐวาที), “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาในจังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ก-ข.

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัสดุในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” นี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ที่ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัสดุในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากแนวคิด/ทฤษฎีตามภารกิจของคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายพระสงฆ์ ฉบับที่ ๒๓ รวม ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการปกครอง (๒) ด้านการศาสนศึกษา (๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (๔) ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม (๕) ด้านการสาธารณูปการ (๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์ ดังแสดงใน ภาพที่ ๒.๑

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ของที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยได้กำหนดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญ (Key Informants) จากผู้ที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับสาระสำคัญของการวิจัย จำนวน ๑๗ รูป/คน ประกอบด้วยรายชื่อต่อไปนี้

กลุ่มที่ ๑ พระสังฆาธิการ จำนวน ๑๒ รูป

๑. พระครูพุทธานุรักษ์ (ชิตงโร) ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง

วัดชมพูาหยา ราชบุรี

๒. พระครูพิทักษ์อรัญเขต (อิสยาโณ) เจ้าคณะตำบลท่าเคย วัดวังน้ำเขียว ราชบุรี

๓. เจ้าอธิการธำนิทร์ ถาวโร เจ้าคณะตำบลป่าหยา-ท่าเคย

วัดทุ่งแหลม ราชบุรี

๔. พระครูวิบูลภัทรกิจ (โอภาโส)	เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี/
ผจร. วัดหนองหมี่ ราชบุรี
๕. พระครูสถิตอรัญเขต (จันทาโร)	เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี
๖. พระครูปลัดประพลมศักดิ์ พลญาโณ	หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี
๗. พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ	หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี
๘. พระมหาสุวิทย์ สุวิฑฺโธ	หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี
- กลุ่มที่ ๒ หัวหน้าหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน ๖ คน
๑. นายชรัท เหลืองสอาด	นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี
๒. นายกิตติพัศ แก่นไร่	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ อำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี
๓. นายสุชาติ บัวบาง	เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วย
ป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๓ ราชบุรี
๔. นางดวงธิดา ศศินรากุล	เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนา
จังหวัดราชบุรี
๕. นางนพพร สิ้นคง	เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี
๖. พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ	รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ
ราชบุรี
- กลุ่มที่ ๓ ตัวแทนภาคประชาสังคม/ชุมชน จำนวน ๓ คน
๑. นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี
๒. นายวิเชียร ยิ้มพราย	ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี
๓. นางสุนันท์ สบายจิตร	กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามสำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งมีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพลักษณะของเครื่องมือดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือ

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. ปรับปรุงแก้ไข

๗. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๒.๑ พระปิฎกโกศล, ดร.

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๒ พระครูวิสุทธาณันทคุณ, ดร.

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๓ พระครูวาทิรวัดน์, ดร.

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

๒.๔ พระมหากั้ววาล ธีรธมโม, ผศ.ดร.อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

๒.๕ ดร.ปิ่นณธร เขียวชัยพลกษ

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๓.๓ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

๑. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๔. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้อาศัยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒. ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

๑. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
๒. นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
๓. วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
๔. สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” จะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยแบ่งเนื้อหา ออกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการปกครอง (๒) ด้านการศาสนศึกษา (๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (๔) ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม (๕) ด้านการสาธารณูปการ และ (๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๗ รูป/คน จากผู้ที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับสาระสำคัญของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลสังเคราะห์จากการเก็บข้อมูลและคำสัมภาษณ์ โดยได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งจะได้นำเสนอรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๔.๑ สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๔.๒ ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๔.๓ แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีทัศนะร่วมกันมีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

๔.๑.๑ สภาพทั่วไปในด้านปกครอง

ที่พักสงฆ์ซึ่งอยู่ในการปกครองดูแลตามระเบียบพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เหมือนวัดทั่วไป ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างถูกต้องและอยู่ในการปกครองดูแลตามระดับการปกครองของคณะสงฆ์ด้วยเช่นกัน ซึ่งที่พักสงฆ์นี้แม้ในจะยังไม่เป็นวัดโดยสมบูรณ์ก็ตามแต่ก็มีโอกาสพัฒนาให้ครบ

ตามระเบียบการจัดตั้งวัดได้ในอนาคตต่อไป^๑ สำนักสงฆ์ ที่พักสงฆ์ วัดทุกวัดก็ให้ความร่วมมือในด้านการปกครองให้ความเคารพและนับถือตามลำดับ เมื่อมีหนังสือส่งไปก็รับทราบ อาราธนามาประชุม ก็มาตามเวลานัดหมายไม่ว่าจะเป็นด้านอื่น ๆ การสนับสนุนหนังสือที่ส่งมา ในเรื่องการอุปถัมภ์ต่าง ๆ ก็ดีสละทรัพย์กันตามลำดับ และการปกครองก็ปฏิบัติตามคำสั่งมหาเถรสมาคม เมื่อมีหนังสือนับว่ามี ความสามัคคีของคณะสงฆ์ และก็ปฏิบัติมาด้วยความเรียบร้อยเสมอมา^๒

การดูแลความสงบเรียบร้อยของที่พักสงฆ์แต่ละที่ก็เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งจะต้องมีเจ้าสำนักที่พักสงฆ์ดูแลปกครองที่พักสงฆ์เปรียบเหมือนเป็นเจ้าอาวาสของวัด ต้องอยู่ในการปกครองดูแลของเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัดในเขตปกครองที่สังกัดอยู่ตามลำดับไป ซึ่งก็จะมีการประชุมและการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับคณะสงฆ์ในเขตปกครองตามปกติทั่วไปซึ่งการปฏิบัติตามหลักการปกครองต่าง ๆ ภายในที่พักสงฆ์ก็ดูแลและปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ตามตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๗ บัญญัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ดังนี้ ๑. บำรุงรักษา จัดกิจการ และศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ซึ่งที่พักสงฆ์ก็ต้องมีการบำรุงรักษาและ จัดกิจการ และศาสนสมบัติของที่พักสงฆ์ให้เป็นไปด้วยดี การระวางรักษาเพื่อให้คงอยู่ รักษาให้อยู่ใน สภาพดี ทำให้งอกงาม ทำให้เจริญ ดังนั้นการบำรุงรักษานอกจากดูแลรักษาที่พักสงฆ์ และสิ่งก่อสร้าง ต่าง ๆ ภายในที่พักสงฆ์ไม่ว่าจะเป็น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์ โรงครัว หอฉันนี้ให้อยู่ในสภาพดีแล้ว ยังจะต้องพัฒนา ปรับปรุงให้ดีขึ้นด้วย ดังนั้นสภาพการบริหารจัดการที่ที่พักสงฆ์ก็ ยังคงอยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าสำนักที่จะต้องคอยดูแลและบริหารตามหลักการบริหารกิจการของ คณะสงฆ์ตามอรรถภาพของภูมิประเทศแถบชนบท^๓

การบริหารจัดการตามความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอและเจ้าคณะตำบล จัดแบ่งกันดูแลรับผิดชอบ คือ เจ้าคณะตำบลป่าห้วย-ท่าเคย ดูแลปกครอง ที่พักสงฆ์ จำนวน ๙ แห่ง, เจ้าคณะ ตำบลท่าเคย ดูแลปกครองที่พักสงฆ์ จำนวน ๗ แห่ง, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ดูแลปกครองที่ ที่พักสงฆ์ จำนวน ๘ แห่ง แต่ก็ยังไม่สะดวกในการส่งเอกสาร เพราะคนละทิศละทาง^๔ สภาพการ เดินทางในถนนหนทางในเขตอำเภอสวนผึ้ง ซึ่งแต่ละสถานที่ตั้งของที่พักสงฆ์ก็มีความห่างไกลกันมาก การติดต่อสื่อสาร โดยการเดินทางและส่งเอกสารก็เป็นไปด้วยความลำบาก ซึ่งต้องใช้เวลาในการ เดินทางบ้างแต่ก็ยังสามารถดำเนินการได้ การปกครองดูแลที่พักสงฆ์ปัจจุบันก็สามารถจัดการดูแลได้ดี พอสมควรซึ่งก็ต้องนำหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์เข้ามาช่วยดูแลในการบริหารจัดการด้วย และ ต้องอยู่ในหลักพระธรรมวินัยให้ถูกต้อง^๕

^๑สัมภาษณ์ พระครูประทุมมาภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าห้วย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๒สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรุณเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๓สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวโร, เจ้าคณะตำบลป่าห้วย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๔สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภักตกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๕สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปิริสุทโธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปิริสุทโธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

การบริหารที่פקสงฆ์ของอำเภอสวนผึ้งจะมีหลักวิธีที่แตกต่างจากหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปบ้างแต่ก็สามารถควบคุมจัดการดูแลได้โดยให้ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าที่פקสงฆ์ให้ยังคงสังกัดพระในวัดเดิมอยู่ซึ่งยังดำรงตำแหน่งหน้าที่เป็นพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้งอยู่ โดยให้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าที่פקสงฆ์ในเขตไปด้วยเพื่อให้่ายต่อการบริหารงานในอำเภอซึ่งถ้าให้ลาออกจากสังกัดเดิมและตำแหน่งพระสังฆาธิการที่สังกัดอยู่เดิม ก็จะไม่มืบทบาอะไรมากในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะสงฆ์ ดังนั้นในเขตอำเภอสวนผึ้งจึงได้มีการกำหนดกฎระเบียบในพื้นที่ขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น และไม่ทำให้พระที่เป็นพระสังฆาธิการอยู่แล้วต้องลาออกไป ซึ่งถ้าปล่อยให้ลาออกจากพระสังฆาธิการไปก็เหมือนกับพระทั่วไปที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้ และอีกอย่างหนึ่งซึ่งบางที่ทำให้หมดกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่แห่งใหม่ไปด้วย ดังนั้นทางคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้งจึงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เพื่อให้การปกครองที่פקสงฆ์ในพื้นที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และได้มีการปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบันนี้ ทำให้การบริหารด้านการปกครองนี้เป็นไปด้วยดี^๖

ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าที่פקสงฆ์ก็ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นพระสังฆาธิการอยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งควบกับการทำหน้าที่เป็นหัวหน้าที่פקสงฆ์ไปด้วยการบริหารที่פקสงฆ์ของแต่ละที่จะได้รับนโยบายจากเจ้าคณะตำบลและเจ้าคณะอำเภอเหมือนปกติทั่วไปที่จะต้องปฏิบัติในฐานะพระสังฆาธิการได้ ที่ทางคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้งกำหนดให้หัวหน้าที่פקสงฆ์ในพื้นที่ไม่ต้องลาออกจากสังกัดของวัดเดิมเพื่อเปิดโอกาสให้พระที่ทำหน้าที่หัวหน้าที่פקสงฆ์มีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ทางคณะสงฆ์เหมือนเดิม เพื่อไม่ให้เสียโอกาสเสียทรัพยากรบุคคลที่ช่วยงานคณะสงฆ์ และส่วนใหญ่หัวหน้าที่פקสงฆ์ในพื้นที่ก็จะสรรหาพระสังฆาธิการภายในเขตที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะสามารถทำหน้าที่ได้ให้รับหน้าที่ไปเป็นหัวหน้าที่פקสงฆ์ เพราะพระสังฆาธิการในพื้นที่สามารถจะควบคุมดูแล และพูดคุยได้ง่ายต่อการบริหารการปกครองมากกว่าที่จะสรรหาพระนอกเขตพื้นที่มาทำหน้าที่เป็นหัวหน้าที่פקสงฆ์ และการทำหน้าที่ดูแลที่פקสงฆ์ก็จะง่ายขึ้น การคัดสรรพระที่จะไปดูแลหรือทำหน้าที่หัวหน้าที่פקสงฆ์ก็จะเน้นพระสังฆาธิการที่มีความรู้ความสามารถและพรรษาอายุกาลที่เหมาะสมในด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิด้วย ซึ่งทำให้่ายต่อการดูแลปกครองและการรับนโยบายต่าง ๆ ของทางคณะสงฆ์ด้วย^๗

การดูแลและทำหน้าที่ของพระสงฆ์ในการปกครองก็จะเป็นการดูแลปกครองที่อยู่ในพระธรรมวินัยให้ถูกต้องเหมาะสม การประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ของแต่ละที่פקสงฆ์ก็มีข้อกำหนดหรือกติกาของที่פקสงฆ์เฉพาะตามไปด้วยเพื่อให้พระสงฆ์ที่อยู่ร่วมกันเกิดความสามัคคี การปกครองของที่פקสงฆ์ในแต่ละที่นั้นพระที่פקอยู่ก็ต้องมีการช่วยกันดูแลอยู่แล้วแต่อาจจะดูแลได้ไม่เต็มที่มาก เนื่องจากแต่ละที่มีจำนวนพระน้อยจึงต้องพยายามที่จะทำให้พระที่อยู่กันอยู่ด้วยกันไปนาน ๆ^๘ การปกครองของพระสงฆ์ก็มีการบริหารดูแลจัดการตามกระบวนการและขั้นตอนของพระธรรมวินัยของสงฆ์อยู่

^๖สัมภาษณ์ พระครูสถิตอรัญเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๗สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลผดุงศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่פקสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๘สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

แล้ว ส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามาก็จะเป็นกฎระเบียบที่เฉพาะหรือข้อกำหนดที่ตั้งขึ้นในแต่ละที่ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งก็จะดูแลและทำหน้าที่ของที่พักสงฆ์นั้น ๆ ไป และหัวหน้าที่พักสงฆ์ก็จะทำหน้าที่ดูแลอบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณรในปกครองให้อยู่ในกฎระเบียบต่าง ๆ ของพระธรรมวินัย และยังต้องทำหน้าที่ในการเป็นที่พึ่งหลักทางใจของประชาชนและชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อที่จะได้สร้างความศรัทธาเลื่อมใสของประชาชนมากยิ่งขึ้น และยังสามารถเป็นศูนย์รวมแห่งความศรัทธาของชุมชนด้วย^๙ ขึ้นอยู่กับหัวหน้าที่พักสงฆ์ในการบริหารการปกครองดูแลเพราะจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารการปกครองดูแลพระภิกษุ สามเณรภายในที่พักสงฆ์นั้น เพราะจะต้องควบคุมส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามตามพระธรรมวินัย และยังต้องทำหน้าที่ดูแลสั่งสอนพระภิกษุ สามเณรตลอดจนคฤหัสถ์ที่อยู่ภายในที่พักสงฆ์ให้ปฏิบัติให้ถูกต้องเรียบร้อยดีงาม ซึ่งงานปกครองนี้จะต้องปฏิบัติด้วยพระเดช และพระคุณ ซึ่งจะต้องสามารถสั่งการในการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในที่พักสงฆ์ได้อีกทั้งยังต้องคอยดูแลพระภิกษุ สามเณร เมื่อยามเจ็บป่วยไข้ต่าง ๆ ที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ซึ่งเป็นพระเดชและพระคุณที่จะต้องมี และยังต้องดูแลศาสนสถานต่าง ๆ ให้มีความสงบเรียบร้อยรวมทั้งศาสนวัตถุที่อยู่ภายในที่พักสงฆ์ ให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยถูกต้องตามพระธรรมวินัย^{๑๐}

เป็นการดูแลความสงบเรียบร้อยให้กับพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ซึ่งการดูแลปกครองต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ก็จะมี การดูแลปกครองตามลำดับชั้นเหมือนกันกับของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งก็จะมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลแต่ละชั้นนั้นแตกต่างกันไป โดยทางคณะสงฆ์ก็มีเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์ เป็นพระที่จะคอยทำหน้าที่ในด้านการบริหารโดยตรง ในแต่ละพื้นที่ของอำเภอสวนผึ้ง การดูแลปกครองต่าง ๆ ก็อาจจะติดขัดบ้างในเรื่องของการเดินทางเพราะวัดหรือที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้งนั้นมีความห่างไกลกันพอสมควรต้องใช้เวลาในการเดินทางอยู่บ้าง และเนื่องจากในปัจจุบันนี้มีการนำเทคโนโลยีในการสื่อสารเข้ามาช่วยก็จะทำให้การติดต่อสื่อสารทำได้ง่ายขึ้น จะเป็นไลน์ เฟสบุ๊ค เป็นต้น แต่บางวัดหรือที่พักสงฆ์บางที่ก็อาจจะยังใช้งานไม่เป็นด้วยเช่นกัน^{๑๑} การปกครองดูแลต่าง ๆ อำนาจหน้าที่ก็ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสวัดหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์ ในการปกครองดูแลความสงบเรียบร้อยของพระภิกษุสามเณร ซึ่งเป็นอำนาจโดยชอบ และการดูแลปกครองนี้ก็ยักรวมถึงคฤหัสถ์ที่มาอาศัยอยู่ภายในวัดซึ่งจะต้องดูแลความประพฤติให้เรียบร้อยดีงามด้วยเช่นกัน แล้วต้องมีการบริหารจัดการดูแลปกครองให้ถว้ถึงรวมทั้งคณะกรรมการวัดที่เข้ามาช่วยในการบริหารวัดด้วย เพราะบางพื้นที่การบริหารจัดการวัดบางที่อำนาจไปอยู่ที่คณะกรรมการวัดก็มี ดังนั้นควรมีการดูแลในส่วนนี้ให้มากเพื่อจะไม่ให้เกิดปัญหาในการปกครองได้ และในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งที่พักสงฆ์มีจำนวนมากหลายที่การดูแลปกครองในแต่ละที่ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดก็เป็นไปได้ยากเพราะเกี่ยวกับการเดินทางไปมา ที่พักสงฆ์ในบางที่ต้องใช้เวลาเดินทางมาก อีกทั้งถนนที่เข้าไปที่พักสงฆ์ยัง

^๙ สัมภาษณ์ นายกิตติพัทธ์ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรการเดินทางไปก็อาจจะไม่สะดวกมากนักทำให้การดูแลปกครองในบางพื้นที่อาจจะเข้าไปดูได้ไม่ได้ทั่วถึงเท่าที่ควร^{๑๒}

การดูแลปกครองพระภิกษุสามเณรในพื้นที่ก็ขึ้นอยู่กับปกครองของคณะสงฆ์ในพื้นที่ที่จะมีอำนาจในการสั่งการ หรือออกเอกสารต่าง ๆ ในการดูแลและให้ปฏิบัติตามคำสั่งที่ทางมหาเถรสมาคมแจ้งมาผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและมาที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ซึ่งเอกสารต่าง ๆ ที่ได้ผ่านมาทางหน่วยงานนี้ก็จะมีขั้นตอนลำดับขั้นตามกระบวนการ ทำให้บางครั้งหนังสือเอกสารต่าง ๆ กว่าจะมาถึงวัดหรือที่พักสงฆ์แต่ละที่ทำให้เกิดความล่าช้ามาก อีกทั้งบางที่การสั่งการงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องให้ทางวัดจัดบางที่หนังสือก็มาในวันที่จะต้องจัดกิจกรรมเลยก็มี ซึ่งเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันนี้ที่มีการจัดส่งเอกสารที่จะต้องมีการจัดกิจกรรมทำให้เกิดความล่าช้า หรือเอกสารการทำงานต่าง ๆ ที่ทางคณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ จะเป็นคำสั่ง กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อห้าม ซึ่งมีความจะเป็นที่จะต้องทราบและจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังต้องมีการประกาศหรือแจ้งให้พระภิกษุสามเณรได้ทราบ ซึ่งจะต้องเป็นภาระหน้าที่ของผู้ปกครองดูแลที่จะต้องปฏิบัติตาม^{๑๓} การดูแลปกครองต่าง ๆ เป็นภาระหน้าที่ของเจ้าอาวาสโดยตรงหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์ ซึ่งจะต้องดูแลพระภิกษุ สามเณรให้อยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย ซึ่งจะต้องมีการอบรมสั่งสอนศีลอาจารย์ต่าง ๆ และขนบธรรมเนียมประเพณีการปฏิบัติต่าง ๆ ให้ถูกต้อง และหน้าที่ที่พึงปฏิบัติ ในด้านปริยัติ ควรให้การศึกษาอบรมสั่งสอนให้ความรู้ในพระธรรม และพระวินัยอย่างถูกต้อง ให้การศึกษาในชั้นความรู้ขั้นธรรมและบาลี เพื่อจะได้ทราบและสามารถนำความรู้ขึ้นไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ในด้านการปฏิบัติ ควรที่จะต้องดูแล และสอดส่องความประพฤติต่าง ๆ ของพระภิกษุสามเณรที่อยู่ในอำนาจการปกครองทั้งหมดด้วยความเสมอภาคกัน สิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ ซึ่งจะต้องกำกับดูแล และให้คำแนะนำต่าง ๆ เมื่อมีการปฏิบัติที่ผิด จะต้องมีการจัดแบ่งภาระหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรภายในวัดหรือที่พักสงฆ์ให้ปฏิบัติเป็นกิจวัตรด้วย เช่น การไหว้พระ สวดมนต์ การทำวัตรเช้า-เย็น การกวาดลานวัด การปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิ เป็นต้น หรือมีการทำกิจกรรมภายในวัดหรือที่พักสงฆ์ ที่จะมีการดึงดูดให้ประชาชนร่วมเข้ามาทำกิจกรรมภายในวัดด้วย เป็นการฝึกการปลูกฝังให้ประชาชนเข้ามาวัดอยู่ประจำ เช่นการทำบุญตักบาตร วันพระ หรือกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจะต้องสอดแทรกการปฏิบัติธรรมนี้เข้าไปด้วย เพื่อจะได้ทำให้จิตใจสงบ การปฏิเวธ เป็นการที่พระภิกษุสามเณร หรือประชาชนที่เข้ามาปฏิบัติธรรมกันเกิดความรู้ความเข้าใจจากการปฏิบัติธรรมนั้น โดยเฉพาะบุคคลนั่นเอง ซึ่งจะเป็นความรู้สึกที่รับรู้จากการปฏิบัติ แต่ถ้าไม่ปฏิบัติก็ไม่สามารถที่จะเข้าถึงได้ เป็นต้น^{๑๔}

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางนพพร สีนคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

งานในหน้าที่ของพระสงฆ์มีมากมายหลายด้านซึ่งขึ้นอยู่กับภาระหน้าที่ที่ได้รับแต่ละรูป จะเป็นพระภิกษุ สามเณร และระดับที่สูงขึ้นเป็นเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หัวหน้าที่พักสงฆ์ ภายในวัดหรือที่พักสงฆ์นั้น การดูแลปกครองในด้านนี้ก็ต้องเป็นไปในอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมา พระภิกษุ สามเณรก็ต้องรับคำสั่งจากเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์ภายในวัด เพื่อที่จะทำหน้าที่ของตนให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานภาระหน้าที่แต่ละอย่างก็ต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลด้วยเช่นกัน ว่ามีความรู้ความสามารถแค่ไหนระดับใด และดูว่าสมควรที่จะมอบหมายให้ทำงานได้หรือไม่ ไม่ใช่เป็นการบังคับให้เขาทำโดยที่เขาไม่มีความรู้ไม่มีความสามารถอะไรเลย งานก็จะไม่เสดหรือเกิดความเสียหายได้ ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ในการปกครองดูแลควรจะต้องมีไหวพริบสอดส่อง ดูแลผู้ผู้อยู่ในการปกครองทั้งหมดว่าเป็นอย่างไร ซึ่งจะต้องขึ้นกับดุลพินิจด้วยว่าจะตัดสินใจอย่างไร และควรมีการประชุมกันอย่างเนืองนิตย์ เพื่อเป็นการพูดคุยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติกันอยู่ว่ามี ปัญหา อุปสรรคอะไรบ้างเพื่อจะได้หาแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป งานในกิจการของคณะสงฆ์หลัก ๆ ก็มี ๖ ด้าน ในด้านการปกครองนี้จะเป็นการสำคัญมาก เพราะถ้าปกครองไม่ดี งานคณะสงฆ์ในด้านอื่น ๆ ก็ไม่สามารถขับเคลื่อนไปได้ด้วยเช่นกัน ถือได้ว่าเป็นงานหลักงานสำคัญของแต่ละวัดด้วยเช่นเดียวกัน^{๙๕} การปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติถูกต้องตามพระธรรมวินัย เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์โดยตรง ซึ่งจะต้องคอยสอดส่องดูแลความประพฤติต่าง ๆ ที่ปฏิบัติกันให้ถูกต้อง อีกทั้งการตั้งกฎระเบียบต่าง ๆ ที่จะปฏิบัติกันควรจะต้องมีการประชุมเพื่อที่จะได้ข้อมติที่เป็นไปในทางเดียวกันของแต่ละวัดหรือที่พักสงฆ์ ส่วนใหญ่การจะตั้งกฎระเบียบข้อบังคับภายในวัดหรือที่พักสงฆ์จะเป็นไปโดยอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสรูปเดียวหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์เพียงรูปเดียวเท่านั้น ไม่ค่อยจะมีการประชุมปรึกษาหารือกันเท่าที่ควรเป็นการออกกฎระเบียบโดยผู้เดียวบางครั้งทำให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นได้ จึงควรมีการประชุมปรึกษาหารือและหาข้อตกลงร่วมกันจะเป็นการดีที่สุดเพื่อที่จะปฏิบัติร่วมกันและอยู่กันอย่างสงบไม่มีปัญหาเกิดขึ้นได้ ส่วนคฤหัสถ์ที่มาอาศัยภายในวัดก็ควรที่จะต้องเรียนรู้และรับทราบข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่เป็นการสมควรปฏิบัติต่อพระภิกษุสามเณรภายในวัดหรือที่พักสงฆ์ด้วย เพราะต้องอาศัยอยู่กับวัดการปฏิบัติตนต่าง ๆ ก็ควรจะต้องปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้อง และดีงาม การประชุมปรึกษาหารือภายในวัดหรือที่พักสงฆ์นี้สามารถจะแบ่งเบาภาระหน้าที่ของเจ้าอาวาสหรือที่พักสงฆ์ได้ในการดูแล เพราะสามารถแบ่งภาระหน้าที่มอบหมายให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ด้วยกับช่วยกันดูแลรักษา สอดส่องช่วยเหลือกันด้วยก็จะเป็นการดี^{๑๖}

^{๙๕} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศินรากุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปในด้านปกครอง การปฏิบัติตนของพระภิกษุสามเณรในที่พักสงฆ์ จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย อำนาจหน้าที่ในการบริหารปกครองก็ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์ ต้องคอยควบคุมดูแลและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามในการปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรในปกครองของตนให้อยู่ได้ด้วยความสะดวกดี ประองตองกัน

๔.๑.๒ สภาพทั่วไปในด้านการศาสนศึกษา

ควรเป็นโอกาสอันดี เมื่อบวชเข้ามาแล้วควรจะศึกษาด้านการปริยัติอย่างน้อย มีคุณนักรธรรมดิดตัว ศึกษาในการความเป็นไปพระพุทธศาสนา จะได้ช่วยกันปกป้องพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนสืบไป^{๑๗} โดยรวมมีการผลักดันให้พระสงฆ์ได้รับการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติ และส่งเสริมการศึกษาของพระสงฆ์โดยทั่วถึง และมีบ้างที่เป็นชาวต่างชาติ ความรู้ความเข้าใจยังมีน้อยอยู่บ้าง^{๑๘} การถ่ายทอดการเรียนการสอนของพระ ของสามเณร ของนักเรียนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นแบบพี่สอนน้อง ครูพักลักจำ ไม่มีการถ่ายทอดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ และขาดศักยภาพองค์ความรู้ที่เป็นแบบเป็นแผน^{๑๙} รู้สึกมีความภูมิใจระดับหนึ่งเนื่องจากที่พักสงฆ์รางเสนห์ในปัจจุบันนี้มีพระสงฆ์ที่จำพรรษาจำนวน ๕ รูป ตอนนี้นำกำลังศึกษาอยู่ ๓ รูป โดยเป็นพระคุณเจ้าที่มีคุณภาพ และเป็นผู้เห็นความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้าเป็นการพัฒนางานบริหารของคณะสงฆ์ของไทยให้มีประสิทธิภาพ^{๒๐} ทางคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้งได้มีนโยบายในการส่งเสริมการศึกษาในด้านนี้ให้มากขึ้นโดยนักธรรมชั้นตรีก็มีการอบรมกวดวิชาก่อนสอบเป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นนโยบายของทางคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ที่กำหนดมาให้ทุกอำเภอมีการจัดอบรมกวดวิชานักธรรมชั้นตรีในทุกพื้นที่ของทางคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ซึ่งทางคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้งก็ได้รับนโยบายมาจัดการอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้พระสงฆ์เกิดการพัฒนาความรู้ และกระตุ้นให้พระสงฆ์สนใจใฝ่ใจกับการศึกษาให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง^{๒๑}

โดยกำหนดให้มีนโยบายในการศึกษานักธรรมชั้นตรี โท และเอก เมื่อศึกษาจบนักธรรมก็ให้ไปเรียน การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต่อ หรือกับผู้สนใจไปศึกษาในหลักสูตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ปบ.ส) และให้ได้รับการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี หลักสูตรการจัดการเชิงพุทธ ต่อ และสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นปริญญาโท และระดับปริญญาเอกต่อไป^{๒๒} และมีการวางแผนนโยบายในทุกวัดมีการจัดการเรียนการสอนนักธรรมด้วย โดยให้แต่ละวัดที่มีความพร้อม

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อริยเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวโร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิโร, หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปิริสุทโธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปิริสุทโธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูประทุมภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

จัดเป็นสถานที่สอนและจัดสรรหาบุคลากรผู้ทำการสอน เป็นการรวมให้นักเรียนมาเรียนในสถานที่เดียวกัน^{๒๓} ที่พักสงฆ์แต่ละที่ก็ยังมีการจัดการเรียนการสอนบ้างตามสมควรตามอัธยาศัย โดยพระที่จบชั้นที่สูงกว่าเป็นผู้ดำเนินการสอนเหมือนรุ่นพี่สอนรุ่นน้องที่จะให้ความรู้พื้นฐานของการศึกษาในพระธรรมวินัยได้ แต่เนื่องจากสถานที่พักสงฆ์แต่ละที่มีบุคลากรน้อยจึงต้องบริหารจัดการความรู้เป็นไปตามอัธยาศัยที่เหมาะสมเพื่อให้มีผู้สืบทอดศาสนทายาทรักษาพระธรรมวินัยให้อยู่ต่อไปได้ บางสถานที่ผู้ที่ป็นหัวหน้าที่พักสงฆ์ก็จะเป็นผู้ดำเนินการสอนเองเป็นต้น^{๒๔} การศึกษาของพระสงฆ์ก็เป็นไปตามระเบียบตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ทางคณะสงฆ์ได้จัดวางไว้เป็นพื้นฐานคือบวชมาแล้วก็ต้องศึกษาพระธรรมวินัย ต้องเรียนนักธรรมต่อเรียนบาลี แต่การศึกษาที่นอกเหนือไปจากนี้ก็ขึ้นอยู่กับความสนใจในแต่ละบุคคลว่าจะสนใจศึกษาเพิ่มเติมต่อหรือไม่ ที่พักสงฆ์ในแต่ละที่ก็คงจะสนับสนุนการศึกษานักธรรมและบาลีเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว แต่ถ้าจะศึกษาเพิ่มเติมมากกว่านี้ก็ควรจะต้องจัดหางบประมาณมาช่วยเหลือเพิ่มเติมไป^{๒๕}

การเรียนการสอนนักธรรมของพระภิกษุก็บริหารจัดการโดยหัวหน้าที่พักสงฆ์ ตามหลักสูตรของแม่กองธรรมสนามหลวง ในการเรียนนักธรรมชั้นตรี โท และเอก มีพระภิกษุจำพรรษาจำนวน หรือบวชมาก็เพียงไม่กี่วันก็ลาสิกขา และเมื่อมีพระบวชเข้ามาใหม่ก็มีการจัดการอบรมสั่งสอน ถ้าบวชไม่นานก็จะมีหลักสูตรระยะสั้น ๑๕ วัน และ ๓๐ วันที่จะจัดให้มีการศึกษาและทำความเข้าใจในหลักของการปฏิบัติตนต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามหลักของมหาเถรสมาคมได้ระบุไว้^{๒๖} การศึกษาของพระสงฆ์ก็เป็นไปในลักษณะตามอัธยาศัยที่จะต้องคอยดูแลสั่งสอน อบรมให้อยู่ในกรอบตามพระธรรมวินัย และต้องให้พระภิกษุ สามเณรมีการศึกษาเล่าเรียน และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามพระธรรมวินัย เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ของพระภิกษุ สามเณร เป็นการสืบทอดต่อพระพุทธศาสนาต่อไป^{๒๗} ก็มีการจัดให้พระภิกษุ สามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนตามหลักของพระธรรมวินัยในการศึกษานักธรรมชั้นตรี โท เอก เป็นไปตามอัธยาศัย เพราะบางสถานที่ก็ไม่มีใครมีความพร้อมเรื่องครูสอน บางที่ไม่มีผู้เรียน ในปัจจุบันก็ได้มีการจัดการโดยรวมในพื้นที่ตำบลจัดการเรียนการสอน ๑ ที่ และคัดสรรผู้สอนในพื้นที่มาสอนให้ความรู้ เป็นการรวมกันสอนซึ่งก็ต้องมีการเดินทางมาเรียนหรือมาสอนอีกเช่นกัน ดังนั้นก็ต้องมีการจัดงบประมาณ หรือพาหนะเดินทางด้วยเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก^{๒๘}

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอรัญเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลณคักดี พลญาโณ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายกิตติพิศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

พระภิกษุสามเณรก็มีการจัดการเรียนการสอนธรรมะอยู่ตลอด ถ้ามีพระบวชใหม่ก็จะมี การดูแลและอบรมสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ปัจจุบันก็มีข้อกำหนด จากส่วนกลางให้มีการบวชอย่างน้อย ๑๕ วัน หรือ ๓๐ วันเป็นอย่างน้อย ซึ่งหลักสูตรการเรียนรู้นี้ก็จะ กำหนดแยกเป็นรายวิชาไปเพื่อให้ายต่อการเรียนรู้และปฏิบัติ แต่ถ้าบวชอยู่นานและต้องการจำ พรรชาก็จะเรียนนักธรรมชั้นตรี และให้ได้ทำการสอบภายในพรรษาด้วย ซึ่งการเรียนการสอนนี้แต่ละ วัดโดยทั่วไปก็มีการจัดการเรียนการสอน แต่ถ้าวัดไหนไม่มีความพร้อมก็จะมี การรวมภายในตำบลจัด สอนเพียงหนึ่งวัดและให้วัดภายในเขตหรือที่พักระหว่างที่มีพระใหม่เดินทางมาเรียนได้^{๒๙} การจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตรของแม่กองธรรมสนามหลวงก็มีระบุกำหนดการเรียนด้วยกัน ๔ วิชา วิชากระทั่ วิชาธรรม วิชาพุทธ และวิชาวินัย ซึ่งแต่ละวิชาก็ให้ความรู้ที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับเทคนิควิธีการ สอนของผู้สอนด้วยว่าจะมีเทคนิคหรือใช้วิธีในการเรียนการสอนแบบไหน ถ้านำวิธีการสอนแบบใช้ เครื่องมือที่ทันสมัยมาช่วยในการสอนก็จะมี ความน่าสนใจมากขึ้นซึ่งจะทำให้เกิด ความสนใจในการ เรียนได้ และสภาพแวดล้อมของในห้องเรียน นอกห้องเรียน ต้องมีความเหมาะสมในการเรียนการสอน ด้วย เพื่อเป็นการช่วยให้สามารถเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ^{๓๐} ผู้ที่ผ่านการเรียนการสอนนักธรรมชั้นตรี และ สอบได้ก็จะได้เรียนในชั้นโทและเอกต่อไป แต่ถ้าไม่ได้สอบต่อก็จะลาสิกขาออกไปหมด ปัจจุบันส่วนใหญ่ ก็จะมีบวชอยู่กันได้ไม่นานก็จะลาสิกขาทั้งหมดเพราะติดลางานมาบวชหรือติดเรียนอยู่แล้วลามาบวช จึงทำให้บวชอยู่ได้ไม่นาน อีกทั้งผู้ที่มาบวชแล้วแต่มีภาระหน้าที่การงานเกือบทั้งหมด ซึ่งทำให้ พระภิกษุจำพรรษาแต่ละวัดหรือที่พักระหว่างที่มีจำนวนน้อยตามลงไปด้วย^{๓๑} การศึกษาของพระสงฆ์เป็น หน้าที่หลักของเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์ที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นภายในวัดหรือที่ พักสงฆ์นั้น ๆ แต่ถ้าไม่มีความพร้อม ก็จะมีการไปร่วมเรียนหรือว่าร่วมสอนช่วยเหลือกัน การเรียนการ สอนของพระส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะแบบพี่สอนน้อง คือพระที่สอบได้นักธรรมชั้นเอกก็จะมาทำ หน้าที่สอนนักธรรมชั้นโท ส่วนพระที่สอบได้นักธรรมชั้นโทก็จะมาทำหน้าที่ในการสอนนักธรรมชั้นตรี เป็นต้น และเนื่องจากการสอนแบบนี้ซึ่งผู้สอนก็สอนตามความรู้ที่มีกับหนังสือเรียน และการท่องจำ เนื้อหาการเรียน จึงไม่ค่อยจะมีเทคนิคหรือวิธีการสอนที่แบบใหม่^{๓๒} สภาพการเรียนการสอนเป็น แบบเดิม ๆ ไม่มีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน และการสอบวัดผลเป็นแบบสอบปีละ ๑ ครั้ง ไม่มีการ ช่อมจึงทำให้ผู้สอบที่ตกหมดกำลังใจที่จะเรียนก็มี บางรูปก็มีการสอบมาหลายครั้งหลายปี แล้วก็สอบ ไม่ผ่าน ต้องนำเทคโนโลยีอุปกรณ์การช่วยสอนที่ทันสมัยมาช่วยเสริมการเรียนการสอนเพื่อจะได้ให้ ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น^{๓๓}

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นางนพร สิ้นคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศินรากุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้อำเภอเมืองราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปในด้านการศาสนาศึกษา หน้าที่การจัดการเรียนการศึกษาของ พระสงฆ์เจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์เป็นเจ้าสำนักที่จะต้องคอยดูแลและส่งเสริมสนับสนุนให้มีการ จัดการเรียนการสอนเกิดขึ้น เพราะเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ และจัดหาผู้สอนหรือสอนเองก็ตาม อดภาพ ถ้ามีผู้มาคอยช่วยสอนก็จะแบ่งเบาภาระงานของเจ้าสำนักเรียนได้ แต่ก็ต้องมีการจัดอุปกรณ์ การเรียนการสอนให้พร้อม รวมทั้งสถานที่ที่จัดห้องเรียนก็ต้องมีความพร้อมด้วย จึงจะสามารถจัดการ เรียนการสอนได้ การเรียนก็มีนันทธรรมและบาลี เป็นหลักถ้าเจ้าสำนักพร้อมจัดด้านไหนก็ตามสะดวก และแต่ละที่ควรจะต้องจัดให้มีให้ได้

๔.๑.๓ สภาพทั่วไปในด้านศึกษาสงเคราะห์

เวลานี้ทางคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้งก็ได้ทำอยู่แล้ว ตามกำลังที่พอจะทำได้ เพราะบางสำนัก บางวัด บางครั้งก็ไม่ค่อยมีกำลังปัจจัย และบางวัดก็มีทุนทรัพย์ ก็มีปัญหา และก็แจกทุนการศึกษาปีละ ๒ ครั้งติดต่อกันมาหลายปี พร้อมทั้งเลี้ยงอาหารกลางวันนักเรียนด้วย^{๓๔} พระสังฆาธิการในอำเภอสวน ผึ้งส่งเสริมในการให้แจกทุนสนับสนุนการศึกษานักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ แทบทุกโรงเรียน^{๓๕} มีการ ตั้งทุน มอบทุน ร่วมกันพร้อมกันปีละครั้ง ทั้ง ๓ ระดับ คือ ระดับประถม มัธยม อุดมศึกษา ที่วัดหนอง หมากก็ได้อยู่แล้ว แต่ก็เฉพาะเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส และหัวหน้าที่พักสงฆ์ บ้างบาง แห่งเท่านั้นเองฯ ยังน้อยอยู่^{๓๖} ต้องบูรณาการเกี่ยวกับการศึกษา คือ ให้ทุนในการศึกษาจนจบ หลักสูตร^{๓๗} มีการจัดสรรพระเข้าไปสอนหนังสือในโรงเรียนเป็นพระสอนศีลธรรม เพื่อช่วยดูแลให้เด็ก นักเรียนได้ศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ แล้วส่งเสริมให้มีการ แจกทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดี และแจกทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่สอบธรรมศึกษาได้ ในแต่ละชั้น มีการจัดสรรหาทุนตั้งกองทุนอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียนให้ตามโรงเรียนที่ขาดแคลน อาหารกลางวัน จัดหาซื้ออุปกรณ์ในการเรียนให้แก่เด็กนักเรียนตามโรงเรียนที่ขาดแคลน และมีการ จัดหาสิ่งของมอบให้ตามโรงเรียนในวันเด็กทุกปี^{๓๘}

การจัดทุนมอบทุนให้แก่เด็กนักเรียนตามโรงเรียนก็จัดมอบทุนทุกปีด้วยเช่นกัน และ นโยบายของคณะสงฆ์จะมีการแจกทุนมอบทุนอยู่ทุกวัดให้ปฏิบัติกันทุกปีเหมือนกัน จะมีการแจกทุน มากหรือน้อยก็ตาม^{๓๙} ซึ่งจะต้องให้เป็นไปตามระเบียบของหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน การแจกทุนทางคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้งก็มีนโยบายให้แต่ละวัดมีการจัดมอบทุนแจกทุนกันทุกปี จะ

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อริยเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวโร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิโร, หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปรีสุทโธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปรีสุทโธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระครูประทุมมาภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

มากน้อยก็ขอให้มีการมอบบ้าง เพราะในแต่ละปีก็จะมีการรวบรวมยอดการแจกทุนส่งมอบให้กับทางเจ้าคณะจังหวัดรวบรวมจัดส่งเจ้าคณะภาคต่อไปด้วยเช่นกัน^{๔๐} ดังนั้นด้านการศึกษาสงเคราะห์ของทางคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้งก็ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตลอดทุกปี เพื่อให้งานคณะสงฆ์ขับเคลื่อนต่อไปได้ด้วยดีเรียบร้อย มีการจัดหาซื้ออุปกรณ์การเรียน เช่น สมุด ดินสอ ปากกา หนังสือเรียน อุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ จัดมอบให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลน และยังมีชุดนักเรียนต่าง ๆ อีก เพื่อจะสงเคราะห์เด็กนักเรียนที่ขาดแคลนตามโรงเรียนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องทุกปี เพราะเด็กนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่ขาดแคลนนั่นก็มีมากพอสมควรดังนั้นทางคณะสงฆ์จึงต้องลงพื้นที่ดูแลสอดส่องให้ความช่วยเหลือในด้านนี้^{๔๑} เพราะพระสังฆาธิการทุกระดับชั้น สามารถให้ความช่วยเหลือได้ตามกำลังตามความเหมาะสมที่สมควร และนโยบายพระสังฆาธิการทุกระดับนี้ก็เกี่ยวเนื่องกับหัวหน้าที่พักสงฆ์ของแต่ละที่ด้วยในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งนี้ ทางคณะสงฆ์ก็ได้ให้กำชับให้หัวหน้าที่พักสงฆ์แต่ละที่ดำเนินการในด้านศึกษาสงเคราะห์นี้แก่โรงเรียนที่ใกล้เคียงมาตลอด แล้วยังมีนโยบายเพิ่มเติมมาโดยที่ให้ที่พักสงฆ์แต่ละที่ที่ไม่มีโรงเรียนใกล้เคียงได้ร่วมบริจาคปัจจัยรวมไว้ที่กองทุนของคณะสงฆ์อำเภอเพื่อจัดเก็บรวบรวมไว้ส่งมอบทุนให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลนผลัดเปลี่ยนโรงเรียนกันไปตามพื้นที่ของอำเภอสวนผึ้งเพื่อครอบคลุมพื้นที่ได้ทั่วทั้งหมด^{๔๒}

อีกทั้งยังให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมช่วยกันดูแลสอดส่อง ตามโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีความขาดแคลนอย่างเร่งด่วนที่จะเข้าไปช่วยเหลือได้ ทางคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้งได้จัดการในด้านนี้ได้ดีอยู่แล้วเพราะได้เห็นทางคณะสงฆ์ดำเนินการตามโรงเรียนในพื้นที่อยู่ประจำทุกปี จะเป็นการมอบทุนแจกทุน ตั้งกองทุนต่าง ๆ ที่คอยช่วยเหลือตามโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งทางคณะสงฆ์ก็เห็นปฏิบัติอยู่เป็นประจำอยู่ทุกปี แต่อาจจะเวียนไปตามโรงเรียนที่ขาดแคลนอย่างเร่งด่วนบ้างก็มี เพราะนโยบายของทางคณะสงฆ์ได้ให้ความสำคัญกับด้านนี้มากอยู่เช่นเดียวกัน^{๔๓} ดังนั้นที่พักสงฆ์ต่าง ๆ ที่เพิ่งสร้างหรือหรือเปิดมาได้ไม่นานก็อาจจะไม่สามารถแจกทุนมอบทุนให้ตามโรงเรียนได้เต็มที่ และบางพื้นที่ที่มีที่พักสงฆ์แต่ก็อาจจะไม่มีโรงเรียน ทางคณะสงฆ์ก็ยังได้มีนโยบายในการรวบรวมปัจจัยในการตั้งกองทุนไว้ช่วยเหลือด้วย ซึ่งทำให้มองเห็นได้ว่าทางคณะสงฆ์ของอำเภอสวนผึ้งนั้นได้ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดีทุกปีทุกวัดและทุกที่พักสงฆ์ งบประมาณในการแจกทุนที่พักสงฆ์ยังติดเรื่องการก่อสร้างศาสนสถานจึงต้องใช้ทุนทรัพย์เป็นอย่างมากจึงไม่สามารถแจกทุนการศึกษาได้อย่างเต็มที่^{๔๔} งานด้านศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ที่ทำอยู่ในปัจจุบันก็จะเห็นเป็นการมอบทุน แจกทุนสงเคราะห์ต่าง ๆ แก่เด็กนักเรียนผู้ยากไร้ หรือตามโรงเรียนที่ขาดแคลน ซึ่งที่ทราบทางคณะสงฆ์ก็มีการจัดการงานด้านนี้อยู่ทุกปี เพื่อที่เข้าไปตามโรงเรียนสงเคราะห์ช่วยเหลือเท่าที่พอจะทำได้ ส่วนการจัดสรรหาทุนหรืออุปกรณ์

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอรัญเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลมศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นายกิตติพิศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๔} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

การเรียนการสอนก็มีการจัดสรรหาช่วยเหลือตามโรงเรียนต่าง ๆ อยู่ประจำ อีกทั้งยังมีการจัดหาทุนเข้าโครงการอาหารกลางวันตามโรงเรียนที่ขาดแคลน และสิ่งของต่าง ๆ ที่สามารถพอจัดหาและช่วยเหลือได้^{๔๕} การจัดหาทุน การมอบทุน การแจกทุน ของแต่ละที่ที่มีการทำกันอยู่บ้าง จะมากจะน้อยก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละที่ มีมากก็แจกมาก มีน้อยก็แจกน้อย ตามอัตภาพไป แล้วบางพื้นที่ไม่มีโรงเรียนก็เลยไม่ได้แจกก็มี การช่วยเหลืออุปกรณ์หรือสิ่งของที่จำเป็นให้กับโรงเรียน ก็มีอยู่บ้างเป็นประจำส่วนใหญ่ก็จะเป็นการรวบรวมสิ่งของอุปกรณ์ที่จำเป็นของวัดหรือที่พักระงฆ์ที่ได้บริจาคมา และนำไปมอบให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลนเพราะบางวัดหรือที่พักระงฆ์ไม่มีโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงจึงต้องมีการรวบรวมและนำไปมอบให้กับโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงต่อไป^{๔๖}

คณะสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้งก็มีการมอบทุนแจกทุนกับนักเรียนตามโรงเรียนที่ขาดแคลน อยู่เป็นประจำทุก จะมากจะน้อยก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพของเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์แต่ละที่ อีกทั้งยังมีการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการศึกษาที่เป็นมอบให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลน หรือขอความอนุเคราะห์มาทางคณะสงฆ์ ทางวัดหรือที่พักระงฆ์ ก็มีการจัดสรรและหาตามที่ต้องการ^{๔๗} การช่วยเหลือสิ่งของและการมอบทุนต่าง ๆ ให้แก่เด็กนักเรียนก็มีการปฏิบัติอยู่เป็นประจำอย่างวันเด็กที่ผ่านมาจากวัดหรือที่พักระงฆ์ก็มีการมอบของขวัญให้กับโรงเรียนต่าง ๆ หลายแห่งเป็นการมอบของขวัญให้กับเด็กในวันเด็ก และยังมีมีการมอบทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่สอบธรรมศึกษาผ่านด้วย ซึ่งเป็นกำลังใจให้กับเด็กนักเรียนที่สอบผ่านเป็นต้น^{๔๘} การมอบทุนหรือแจกทุนแต่ละครั้งบางบางวัดหรือที่พักระงฆ์ไม่มีโรงเรียนอยู่ใกล้ก็จะมีมีการรวบรวมเข้าส่วนกลางของคณะสงฆ์ แล้วจัดสรรแบ่งไปมอบช่วยเหลือให้เด็กนักเรียนตามโรงเรียนที่เรียนดีแต่ฐานะทางบ้านยากจน ซึ่งเป็นการกระจายมอบถึงให้ทั่วถึงกัน^{๔๙} บางวัดหรือที่พักระงฆ์ที่มีโรงเรียนใกล้ส่วนใหญ่ก็จะมีมีการแจกทุนให้แก่โรงเรียนที่ใกล้ นั้นเพียงโรงเรียนเดียวมากกว่า บางวัดหรือที่พักระงฆ์ไม่มีเรียนบางที่ก็ไม่ได้มีการแจกทุนมอบทุนเลยก็มี แต่โดยภาพรวมส่วนใหญ่ก็จะมีมีการแจกทุนมอบทุนเป็นประจำปีละครั้งหรือสองครั้งบ้างก็มี ก็จะแจกไปตามสมควรแก่ศักยภาพที่พอจะแจกได้ เพราะทางคณะสงฆ์ก็ไม่ได้บังคับโดยตรงว่าจะต้องแจกเหมือนกันไปทุกวัดหรือที่พักระงฆ์^{๕๐}

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๔๗} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๘} สัมภาษณ์ นางนพร สิ้นคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๐} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศินรากุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปในด้านศึกษาสงเคราะห์ ทางคณะสงฆ์ก็มีการบริหารจัดการงานด้านนี้เป็นประจำ โดยมีการจัดมอบทุนแจกทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนนักศึกษาตามโรงเรียนและสถาบันการศึกษาเป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นหน้าที่ของพระสังฆาธิการทุกระดับชั้นที่จะต้องปฏิบัติ

๔.๑.๔ สภาพทั่วไปในการเผยแผ่ศาสนาธรรม

ก็ได้จัดให้เทศน์ มีการแสดงปาฐกถาธรรม อยู่เสมอให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องศีล ๕ อยู่ตลอด ให้ตั้งตนประกอบสัมมาชีพ มีการเสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น เช่น ผู้ยากไร้^{๕๑} ผลักดันให้ทุกวัดมีการทำบุญวันพระเพื่อโยมจะได้เข้ามาวัดทำบุญฟังธรรมเป็นการทำให้โยมนั้นมีความเคยชินกับวัดมากขึ้น^{๕๒} ต่างคนต่างรูปเผยแผ่ใครเผยแผ่มันตามแต่ความสะดวกไม่แน่นอน, เผยแผ่ศาสนาธรรมตามใจตัวเองไม่นำหลักธรรมคำสอนจากพระไตรปิฎกมาเผยแผ่^{๕๓} ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมนั้นพระคุณเจ้าต้องเพิ่มศักยภาพให้ทันยุคทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ โดยเฉพาะในระบบเทคโนโลยี^{๕๔} การเผยแผ่ศาสนาธรรมของแต่ละที่พักสงฆ์ของอำเภอสวนผึ้งก็มีการจัดการบริหารตามความเหมาะสม เพราะที่พักสงฆ์แต่ละที่ยังมีสถานที่จำกัด ที่นำพาพุทธศาสนิกชนที่จะเข้ามาฟังเทศน์ ฟังธรรม รักษาศีล ปฏิบัติธรรม และจัดกิจกรรมได้ไม่เต็มที่ แต่ละสถานที่พักสงฆ์ยังขาดบุคลากรที่จะทำหน้าที่เผยแผ่ ซึ่งหัวหน้าที่พักสงฆ์ก็รับหน้าที่เผยแผ่เองทำให้บางที่การบริหารจัดการที่พักสงฆ์ก็ทำให้เกิดความล่าช้าไปบางส่วนด้วย^{๕๕} ซึ่งส่วนใหญ่ที่พักสงฆ์ในแต่ละที่ก็ต้องเร่งการการพัฒนาในด้านสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เพื่อรองรับการเผยแผ่ในด้านนี้อย่างมาก เพราะถ้าไม่ได้พัฒนาสถานที่ให้พร้อมเพื่อรองรับพุทธศาสนิกชนที่จะเข้ามาที่พักสงฆ์ก็อาจจะทำให้ประชาชนที่เข้ามาทำบุญในที่พักสงฆ์นั้นน้อยลงไปด้วยเช่นเดียวกัน^{๕๖}

การเผยแผ่ศาสนาธรรมของที่พักสงฆ์แต่ละที่ก็สามารถทำได้โดยตามความเหมาะสมเพราะจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะชักชวนให้ประชาชนเข้ามาเยอะ ๆ ก็ยังไม่มีความพร้อมในเรื่องสถานที่ยังคับแคบ ยังคงต้องบริหารจัดการเรื่องสถานที่ให้พร้อมตามไปด้วยเพื่อรองรับประชาชนที่เข้ามาในที่พักสงฆ์ในแต่ละที่ และยังมีการเผยแผ่อยู่เป็นประจำจะเป็นกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือกิจกรรมวันเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งก็จะมีการจัดงานเพื่อส่งเสริมในการเผยแผ่อยู่เป็นประจำ จะเป็นเทศนา บรรยายธรรม ก็มีจัดกันตามอัตราของแต่ละสถานที่^{๕๗} พระสงฆ์แต่ละที่ที่มีการเผยแผ่ศาสนาธรรมเป็นประจำอยู่แล้ว จะเป็นวันสำคัญทางศาสนา หรือวันที่สำคัญอื่น ๆ ซึ่งจะเห็นอยู่ประจำ

^{๕๑} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อริยเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๒} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวโร, เจ้าคณะตำบลป่าห้วย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๓} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๕๔} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิโร, หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสนหันทครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๕} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปรีสุทโธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปรีสุทโธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๖} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอริยเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๗} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

แต่การเผยแพร่ส่วนใหญ่ก็จะเห็นในลักษณะการเทศน์ การบรรยายธรรม การสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นหลัก ส่วนการประชาสัมพันธ์ก็ยังมีการจัดทำป้ายโฆษณาต่าง ๆ มากมาย และมีการจัดรถโฆษณาเพื่อแจ้งให้ทราบ หรือเสียงตามสายต่าง ๆ เป็นต้น ปัจจุบันพระสงฆ์ก็มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ หรือเทคโนโลยีเข้ามาช่วยมากมาย ซึ่งเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายได้บ้างบางส่วน และสามารถประชาสัมพันธ์ผ่านโลกออนไลน์ได้ เช่น ทางไลน์ เฟสบุ๊ก^{๕๘} การเผยแพร่ศาสนธรรมของที่พักสงฆ์ในพื้นที่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นการแสดงธรรม เทศนาต่าง ๆ หรือมีพระสอนศีลธรรมเข้าสอนตามโรงเรียน^{๕๙}

การบรรยายธรรมหรือแสดงธรรมส่วนใหญ่ก็จะเป็นเกี่ยวกับงานบุญต่าง ๆ ในวันที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา และการทำบุญในวันธรรมสวนะ เป็นสำคัญซึ่งทางวัดหรือที่พักสงฆ์แต่ละที่ก็จะมีการปฏิบัติอยู่เป็นประจำ การเผยแพร่ทั่วไปก็จะเป็นการเทศนา การแสดงธรรม ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น^{๖๐} เพราะวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาแต่ละวันก็มีความสำคัญแตกต่างกันไป และยังมีการแสดงธรรมในวันธรรมสวนะ ทุก ๘ ค่ำ ๑๔ ค่ำ และ ๑๕ ค่ำ เป็นประจำตลอดปี บางแห่งอาจจะปฏิบัติแตกต่างกันไปบ้างแต่ก็มีการปฏิบัติเป็นประจำตลอดปีด้วยเช่นกัน^{๖๑} อีกทั้งยังมีการเผยแพร่โดยใช้เทคโนโลยีช่วยในการเผยแพร่ซึ่งก็จะเป็นความรู้ความสามารถเฉพาะตัวบุคคลที่มีความสามารถในการใช้สื่อได้ มีทั้งสื่อวิทยุกระจายเสียง สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อโทรทัศน์ เป็นต้น^{๖๒} การเผยแพร่ของพระสงฆ์เพื่อเป็นการสืบทอดต่อของพระพุทธศาสนาให้ยืนยาว เพราะเป็นการประกาศศาสนธรรมให้คนที่ไม่รู้ไม่เข้าใจ ได้รู้และเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง^{๖๓} เพื่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้แล้วสั่งสอนให้พุทธบริษัทได้รู้ตาม และเพื่อให้พระพุทธานุสาสนะคงอยู่ได้ยาวนานมั่นคง^{๖๔}

ลักษณะการเผยแพร่ศาสนธรรมของพระสงฆ์ในปัจจุบันก็มีการใช้สื่อที่ทันสมัยมากขึ้น จะเป็นสื่อออนไลน์ที่มีการเทศน์หรือแสดงธรรมบันทึกเป็นวิดีโออัปโหลดลงยูทูปก็มี หรือลงในเฟซบุ๊ก^{๖๕} สื่อต่าง ๆ เหล่านี้บางที่บางแห่งก็นำมาประยุกต์ใช้บอกบุญแก่ญาติโยม หรือประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ที่ทางวัดจะจัดขึ้น ซึ่งพระสงฆ์หลาย ๆ วัดหรือที่พักสงฆ์ ก็มี

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายทรี เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๙} สัมภาษณ์ นายกิตติพิศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๑} สัมภาษณ์ พระครูประทุมภาภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๒} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยัมพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๖๔} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๕} สัมภาษณ์ นางนพพร สิ้นคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

การจัดทำเพื่อเผยแพร่ก็มี^{๖๖} จะมีก็บางพื้นที่ที่ยังมีการจัดการบริหารการเผยแพร่ธรรมะที่เป็นแบบเดิม ซึ่งยังขาดความรู้และการนำสื่อที่ทันสมัยมาช่วยให้งานเผยแพร่ทำให้เข้าถึงและรวดเร็ว^{๖๗}

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปในด้านการเผยแพร่ศาสนาธรรม มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการเผยแพร่มากขึ้น ซึ่งสามารถทำให้เข้าถึงผู้รับได้ไวอีกทางหนึ่ง ซึ่งหลาย ๆ แห่งได้นำมาใช้กันมากขึ้น

๔.๑.๕ สภาพทั่วไปในด้านการสาธารณูปการ

ด้านการก่อสร้างทุกสำนัก ที่พัก และวัด ก็มีการก่อสร้างกันอยู่แทบจะทุกสำนัก และวัดด้วย ทำให้มีความเจริญเกิดขึ้นแก่ผู้พบเห็นเป็นการฉลองศรัทธาไปด้วย^{๖๘} ให้มีการทำสร้างตามแบบแผนจัดระเบียบโซนบอกขอบเขตตามระเบียบหรือภูมิประเทศ^{๖๙} ด้านเสนาสนะ ถาวรวัตถุ เช่น โบสถ์ วิหาร เจดีย์ ศาลาการเปรียญที่สร้างกัน ยังไม่มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของ ๘ ชาติพันธุ์, การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการ ไม่ได้เป็นไปตามแบบแปลนของกรมการศาสนาเป็นต้น^{๗๐} ต้องจัดระเบียบแบบแผนในการสร้างถาวรวัตถุและจัดทำแผนผังในแต่ละจุด^{๗๑} ที่พักสงฆ์ส่วนใหญ่ในแต่ละที่ยังต้องพัฒนาในด้านนี้อย่างมาก และยังคงงบประมาณที่มาช่วยเหลือในการก่อสร้างต่าง ๆ ทำให้การพัฒนางานในด้านนี้จึงต้องค่อยเป็นค่อยไปที่จะสร้างสาธารณูปการต่าง ๆ ในที่พักสงฆ์^{๗๒} สภาพที่พักสงฆ์ทั่วไปก็ยังขาดสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่จะต้องดำเนินการก่อสร้าง การสร้างก็สร้างตามที่มีงบประมาณในการก่อสร้างค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไป มีงบก็ค่อยสร้างต่อ งบประมาณก็หยุดก่อสร้างไป^{๗๓} จากหน่วยงานภาครัฐยังมีน้อยอยู่มากที่จะมาสนับสนุนการก่อสร้างของที่พักสงฆ์ต่าง ๆ อาศัยแรงศรัทธาจากญาติโยมที่มาทำบุญส่วนใหญ่ และที่พักสงฆ์แต่ละที่ยังไม่ค่อยมีการติดต่อกับโยธาที่ใกล้เคียงให้เข้ามาคอยช่วยเหลือเรื่องรูปแบบการก่อสร้างศาสนวัตถุต่าง ๆ^{๗๔}

^{๖๖} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๗} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศินรากุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๘} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อริยเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๙} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวโร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๐} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๗๑} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๒} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปรีสุทโธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปรีสุทโธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๓} สัมภาษณ์ พระครูประทุมมาภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๔} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอริยเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

การก่อสร้างต่าง ๆ ในที่พิกสงฆ์ก็จะเป็นการก่อสร้างศาสนวัตถุแบบค่อยเป็นค่อยไปซึ่งต้องใช้งบประมาณในการก่อสร้างการจัดหางบประมาณต่าง ๆ ก็จะเป็นการบอกบุญจากญาติโยมให้บริจาคช่วยในการก่อสร้าง ซึ่งก็ต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไปเพราะงบประมาณบางส่วนก็ต้องจัดสรรแบ่งไปจัดการงานในด้านอื่นด้วยเช่นกัน ซึ่งจะต้องดูแลเพื่อให้เกิดความเรียบร้อย ส่วนสถานที่ที่ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วก็มีการใช้งานและดูแลซ่อมบำรุงให้การใช้งานต่าง ๆ เป็นไปโดยสะดวกอยู่เสมอ ซึ่งจะต้องให้พระดูแลจัดการในส่วนของการทำความสะอาดไป^{๗๕} การก่อสร้างต่าง ๆ ภายในที่พิกสงฆ์ ก็จะเป็นเงินบริจาคต่าง ๆ ที่ญาติโยมมาทำบุญทั่วไป ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน และก็รวบรวมมาดำเนินการก่อสร้างศาสนสถานต่าง ๆ ภายในที่พิกสงฆ์ และการก่อสร้างในปัจจุบันจะต้องมีแบบแปลนที่ดีได้มาตรฐานผ่านจากวิศวกรโยธาในการตรวจแบบแปลนด้วยจะยิ่งดี เพราะจะผ่านมาตรฐานและจะสามารถรองรับการใช้งานได้ยาวนาน^{๗๖} การก่อสร้างสาธารณูปการต่าง ๆ ภายในที่พิกสงฆ์ ส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งปลูกสร้างใหม่ ดังนั้นจึงไม่มีการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนสมบัติของวัดก็มีการจัดการดูแลอยู่ตลอดการเก็บรักษา ทำความสะอาดให้พร้อมใช้งาน ที่พิกสงฆ์ส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดทำแปลนแผนผังของสถานที่ภายในที่พิกสงฆ์ เนื่องจากสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ยังคงมีการก่อสร้างอยู่ต่อเนื่อง และยังขาดความต่อเนื่องในการก่อสร้างเนื่องจากสภาพที่พิกสงฆ์แต่ละที่ขาดสภาพคล่องในการจัดหางบประมาณในการก่อสร้าง ไม่มีความรู้ในการจัดการสาธารณูปการให้เป็นระเบียบ และมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการโยธาตำบล อำเภอหรือจังหวัด เพื่อขอความรู้หรือปรึกษาจากโยธาในการก่อสร้างศาสนสถานต่าง ๆ ว่าจะต้องจัดระเบียบอย่างไร และควรจะทำอย่างไร และการก่อสร้างต้องจัดให้เหมาะสมกับสภาพชุมชนในพื้นที่ด้วย เพื่อป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในด้านประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นและชุมชน^{๗๗} งานสาธารณูปการในสภาพปัจจุบันก็มีการก่อสร้างเสนาสนะต่าง ๆ ภายในวัดและที่พิกสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้งก็มีเห็นอยู่หลายที่หลายแห่ง และแต่ละที่ก็จะมีมีการก่อสร้างเสนาสนะที่ใหญ่โต บางที่สร้างใหญ่มากตั้งแต่ขาดคนดูแลรักษา และก็ไม่ใช้งานได้ไม่เต็มที่^{๗๘}

แต่ละที่ไม่ค่อยมีการจัดแบบแปลนของวัดหรือของที่พิกสงฆ์เพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ส่วนการพัฒนาวัดหรือที่พิกสงฆ์ให้ร่มรื่นให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม หรือเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจก็จะเห็นธรรมชาติมากเพราะในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งยังถือได้ว่ายังมีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของธรรมชาติอยู่มาก การจัดการเสนาสนะต่าง ๆ จะรักษาธรรมชาติไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้จะเป็นการดีมาก^{๗๙} ที่พิกสงฆ์แต่ละที่ก็มีการบริหารจัดการสาธารณูปการในสำนักเพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และให้

^{๗๕} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่พิกสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๗๖} สัมภาษณ์ นายชรัท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๗} สัมภาษณ์ นายกิตติพิศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๘} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๗๙} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

อยู่ในความสะอาด สว่าง สงบ เนื่องจากในปัจจุบันมีการรณรงค์ให้วัดทุกวัดเริ่มมีการตื่นตัวในการ นำหลักการของ ๕ส มาใช้ในการพัฒนาวัดมากขึ้น^{๘๐} ซึ่งเป็นการในการที่จะทำให้วัดมีความดึงดูดใจให้ประชาชนมีความสนใจในการเข้าวัดมากขึ้น และบางวัดได้มีการจัดทำแผนผังแสดงสถานที่ตั้งศาสนสถานต่าง ๆ ภายในวัดด้วย ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่ได้เดินทางมาวัด^{๘๑} การก่อสร้างต่างภายในที่พักรังยังมีการดำเนินการตามสภาพของศักยภาพของแต่ละที่พักรังจะจัดได้เนื่องจากยังต้องมีการพัฒนาศาสนสถานต่าง ๆ อีกหลายอย่าง แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งธรรมชาติในที่พักรังนั้นด้วย^{๘๒} การก่อสร้างสาธารณูปการต่าง ๆ ยังต้องมีรูปแบบในการก่อสร้างให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของคนภายในชุมชนด้วย ซึ่งจะเป็นการดีเพราะจะได้ลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาในภายหลังได้^{๘๓} เนื่องจากที่พักรังแต่ละที่จะต้องคำนึงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนด้วย รวมทั้งประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่คนในชุมชนปฏิบัติกันสืบต่อกันมา ซึ่งพอจะเป็นแนวทางในกำหนดวางแผนการก่อสร้างศาสนสถานต่อไป^{๘๔}

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปในด้านการสาธารณูปการ จะต้องประสานกับชุมชนที่ใกล้เคียงให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน ประเพณีและวัฒนธรรมที่คนในชุมชนปฏิบัติกันสืบต่อกันมา จะได้นำมาเป็นแนวคิดในการวางแผนในการก่อสร้างเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับชุมชนนั้น ๆ ได้

๔.๑.๖ สภาพทั่วไปในด้านสาธารณสงเคราะห์

บางครั้งวัดที่อยู่ชายแดนก็จะมีปัญหาเรื่องทรัพย์สิน เพราะบางครั้งไม่ได้ติดต่อทางราชการ ต้องใช้ทุนของวัดโดยตรง^{๘๕} มีการผลักดันให้ทุกวัดช่วยเหลือสังคมรอบวัดทุกวัดอยู่แล้ว^{๘๖} ยังเป็นแบบการทำใครทำมัน^{๘๗} ให้การช่วยเหลือญาติโยมโดยเฉพาะที่พักรังรางเสนห์นั้นประสานงานกับ อบต.ท่าเคย โดยทางที่พักรังรางเสนห์ได้รับอนุญาตจากโรงพยาบาลสวนผึ้งให้เป็นรกรับผู้ป่วยติดเตียง และให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม^{๘๘} ที่พักรังแต่ละที่ก็ยังมีความขาดแคลนในด้านนี้ไม่ใช่น้อยนัก เนื่องจากยังต้องมีการพัฒนาที่พักรังของตัวเองอยู่แล้ว ทำให้การช่วยเหลือที่ต้องใช้ปัจจัยจึงน้อยกว่าปกติ แต่ก็ยังมีการสงเคราะห์ช่วยเหลือในด้านนี้อยู่บ้างแต่อาจจะลดบทบาทน้อยลงมา การ

^{๘๐} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๘๑} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๒} สัมภาษณ์ นางนพพร สิ้นคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๓} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๔} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิราภูล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๕} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อริยเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๖} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวโร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๗} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภักตกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๘๘} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิธ, หัวหน้าที่พักรังรางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ช่วยเหลือผู้อื่นของที่พักสงฆ์ส่วนใหญ่ก็อาจจะเป็นการช่วยเหลือแบบตามอัตภาพที่พอช่วยเหลือได้ อาจจะได้แต่ไม่เต็มທີ່เพราะศักยภาพของที่พักสงฆ์แต่ละที่โดยรวมนั้นยังต้องมีการพัฒนาสถานที่ของตนเอง^{๔๙} การช่วยเหลือผู้ยากไร้อาจจะทำให้ที่พักพิงอาศัยเป็นครั้งคราวอยู่ได้บ้าง การช่วยเหลือด้านอาหารก็อาจจะช่วยเหลือตามอัตภาพที่มี^{๕๐}

ที่พักสงฆ์แต่ละที่ยังมีพระภิกษุที่อยู่อาศัยพักน้อยมาก ดังนั้นการดูแลในด้านนี้ยังคงเน้นภายในที่พักสงฆ์ก่อน เพื่ออนุเคราะห์คอยช่วยเหลือกันเอง เพื่อให้มีกำลังใจในการที่จะพัฒนาที่พักสงฆ์ต่อไป ที่พักสงฆ์แต่ละที่ที่ได้พัฒนาสถานที่ของตนเองได้มากพอสมควรแล้วก็จะเริ่มมีบทบาทในการบริจาคช่วยเหลือต่าง ๆ ได้มากขึ้นตามความเหมาะสม การช่วยเหลือบริจาคของที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้งก็ยังมีปฏิบัติกันอยู่ในคราวที่ทางคณะสงฆ์ระดมทุนปัจจัยในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ ในแต่ละปี ก็มีการบริจาคช่วยเหลือเป็นสิ่งของบ้าง บริจาคปัจจัยบ้าง เพื่อให้ความอนุเคราะห์ที่จะพอทำได้บ้างตามอัตภาพ^{๕๑} การสงเคราะห์ของที่พักสงฆ์ในปัจจุบันที่สามารถทำได้ก็มี ๒ อย่างด้วยกัน คือ ๑ การสงเคราะห์ด้านจิตใจ ที่คอยเป็นที่ปรึกษาแนะนำปัญหาชีวิตและด้านอื่น ๆ ให้กับประชาชนรอบ ๆ ที่พักสงฆ์ และจัดที่พักสงฆ์ให้ดูร่มรื่นร่มเย็น รักษาต้นไม้ จัดสถานที่ให้ประชาชนที่เข้ามาเห็นรู้สึกสบายใจ ร่มเย็นสามารถเข้ามาพักผ่อน และมาปฏิบัติธรรมภายในที่พักสงฆ์ได้ จัดปฏิบัติธรรมแก่ผู้ที่เข้ามาทำบุญตามความเหมาะสม ๒. สงเคราะห์ด้านวัตถุ เป็นผู้นำการชักชวนให้ผู้อื่นเข้ามาทำบุญ บริจาคการสร้างสาธารณูปโภคภายในหมู่บ้านโดยร่วมกับผู้นำชุมชน จะเป็นปัจจัยหรือสิ่งของต่าง ๆ ที่รับบริจาคมาเข้าร่วมกับชุมชนในการก่อสร้างให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมของชุมชน ที่พักสงฆ์ก็สามารถจะคอยช่วยเหลือสาธารณสงเคราะห์ได้บ้างโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนที่คอยให้ความช่วยเหลือในด้านที่จำเป็นต่อการพัฒนาชีวิตของคนในชุมชน จะเป็นการให้ใช้สถานที่ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่พอหาได้^{๕๒}

ทางคณะสงฆ์มีการจัดการช่วยเหลือต่าง ๆ ตามความเหมาะสมในการสงเคราะห์ช่วยเหลือด้านสิ่งของอุปโภค บริโภค ต่าง ๆ และสถานที่ที่พักพิงผู้ประสบภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังมีการช่วยเหลือในด้านจิตใจแก่ผู้ประสบภัยผู้ที่เข้ามาพักพิง^{๕๓} ยังมีการบริจาคเป็นปัจจัยที่คอยช่วยเหลือแก่ผู้ยากไร้ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ซึ่งบางครั้งก็มีการประสานงานช่วยเหลือเป็นครั้งคราว ซึ่งหน่วยงานของภาครัฐในอำเภอสวนผึ้งก็ยินดีให้ความร่วมมือ เมื่อทางคณะสงฆ์มีการประสานงานมา และยังช่วยเหลือสนับสนุนประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ใกล้เคียงให้คอยดูแลและเฝ้าระวัง

^{๔๙} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระครูประทุมภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๑} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอรัญเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๒} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลณศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๕๓} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ภัยต่าง ๆ ร่วมแบ่งปันช่วยเหลือให้กับชุมชน^{๙๔} อีกทั้งเป็นงานสงเคราะห์ที่ทางคณะสงฆ์พึงกระทำด้วย เป็นบทบาทหน้าที่อย่างหนึ่ง การช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ ในบางครั้งก็อาจจะเป็นการตั้งศูนย์คอยช่วยเหลือให้กับหมู่บ้านได้ โดยร่วมกับชุมชนเพื่อเป็นการสงเคราะห์ที่จะทำให้ประชาชนเลื่อมใสศรัทธาตามมาด้วยเช่นกัน^{๙๕} และคอยประสานงานการช่วยเหลือกับหน่วยงานของภาครัฐที่ใกล้เคียงและภาคเอกชนที่ใกล้เคียงด้วย เพราะที่พัทลุงมีในแต่ละชุมชนส่วนใหญ่หัวหน้าที่พัทลุงก็จะเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชุมชนนั้นพอสมควรจึงสามารถที่จะชักจูงใจให้ประชาชนในชุมชนสามารถปฏิบัติหรือทำตามได้ด้วยเช่นกัน^{๙๖}

การช่วยเหลือเกื้อกูลให้ความสงเคราะห์ในด้านนี้ซึ่งเป็นการดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปในสาธารณประโยชน์แก่ชุมชน ในการช่วยเหลือและสนับสนุนจนเจือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติต่าง ๆ^{๙๗} จะเป็นการช่วยในการชักจูงใจให้ผู้มีจิตศรัทธามาร่วมกันบริจาคหรือการตั้งเป็นกองทุนสงเคราะห์งานที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณและชุมชน ซึ่งวัดหรือที่พัทลุงสามารถดำเนินงานได้^{๙๘} จะเป็นงานกิจการภายในวัดหรือที่พัทลุงจะดำเนินงานร่วมกับชุมชนเพื่อจัดตั้งเป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หรือห้องสมุดเพื่อประชาชน ก็สามารถจะดำเนินการได้โดยประสานงานกับชุมชนในพื้นที่นั้นๆ^{๙๙} หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนที่ร่วมกับพัฒนาวิถีชีวิตหรือความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และปลอดภัย ที่สามารถจะช่วยเหลือได้^{๑๐๐} จะเป็นปัจจัยและสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ หรือเกื้อกูลในด้านสถานที่ ในการสงเคราะห์เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในงานอันเป็นสาธารณะ รวมทั้งให้การศึกษาอบรมประชาชนในด้านวิชาชีพให้กับชุมชนได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น^{๑๐๑}

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปในด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นหน้าที่ที่สำคัญด้านหนึ่งที่เจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พัทลุงจะต้องดำเนินงานในด้านนี้เพื่อเป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนและในงานกิจการที่เป็นสาธารณะของชุมชนในพื้นที่ซึ่งจะต้องประสานงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เพื่อเป็นการช่วยเหลือและทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น

^{๙๔} สัมภาษณ์ นายกิตติพัศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๕} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๙๖} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๗} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๙๘} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๙} สัมภาษณ์ นางนพร สีนคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นางดวงจิตา ศคินรากุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๔.๒ ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีทัศนะร่วมกันมีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

๔.๒.๑ ปัญหาและอุปสรรคในด้านปกครอง

เวลานี้มีเรื่องปัญหาที่พักสงฆ์ ก็จะมีการก่อสร้างเปิดขึ้นใหม่หลายสำนัก เพราะทางอำเภอสวนผึ้งเป็นแหล่งที่ท่องเที่ยว ทำให้เศรษฐกิจดี และอากาศดีเย็นสบาย ทำให้มีผู้มีจิตศรัทธาเข้ามาถวายที่ดินให้ก่อสร้าง ทำให้เป็นปัญหาเกี่ยวกับทางราชการบ้าง แต่ก็สามารถที่จะคุยได้^{๑๐๒} ด้านความรู้สึกละเอียดมากเกินพอดี เพราะที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้งนั้นมีจำนวนมากพอ ๆ กับวัดการที่จะดูแลให้ทั่วถึงนั้นก็ต้องมีการสั่งการให้เจ้าคณะผู้ปกครองดูแลคอยดูแลสอดส่องอยู่บ่อย ๆ และเนื่องจากที่พักสงฆ์แต่ละที่มีที่ตั้งที่ห่างไกลกัน จึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ควรจะต้องประสานงานให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแลเส้นทางในการเดินทาง เพื่อที่จะต้องพัฒนาถนนหนทางต่าง ๆ ให้เกิดความสะดวกสบายมากขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการเดินทาง และจะได้ลดเวลาในการเดินทางมากขึ้น^{๑๐๓} การปกครองดูแลในภูมิภาคประเทศแถบอำเภอสวนผึ้ง มีความลำบากอยู่บ้าง ด้านหนทางในการสัญจรบางแห่งหนทางไกลเลยลำบากมีอยู่บ้าง อีกทั้งถนนหนทางต่าง ๆ บางพื้นที่ยังไม่ได้ได้รับการพัฒนา เพราะไม่มีการติดต่อประสานงานในชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาช่วยดูแลถนนหนทางต่าง ๆ เนื่องจากบางพื้นที่ในอำเภอสวนผึ้ง เป็นพื้นที่ป่าเขามากพอสมควร การที่จะเดินทางให้ไปมาสะดวกได้ก็ต้องขึ้นอยู่กับหน่วยงานของรัฐที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางในการเดินทางต่าง ๆ ด้วย เพื่อจะได้อำนวยความสะดวกของประชาชนในพื้นที่และเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ที่พักสงฆ์หรือวัดที่ได้ตั้งขึ้นด้วยเช่นกัน^{๑๐๔}

การเดินทางส่งเอกสารที่อยู่คนละทิศละทาง ด้านความเสียสละของหัวหน้าที่พักสงฆ์ไม่ค่อยมี เช่น ด้านสาธารณสงเคราะห์กับชาวบ้านใกล้เคียง ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ยากจนขาดแคลน ๆ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ไม่ให้ความร่วมมือกับทางผู้ปกครอง เวลาแจกทุนการศึกษาประจำปี รวมกันที่เจ้าคณะอำเภอจัดรวมปีละครั้ง^{๑๐๕} ด้านการปกครองดูแลที่พักสงฆ์ ให้มีการดูแลอบรม การประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ส่งสอนศึกษาเล่าเรียน^{๑๐๖} ในการทำงานปฏิบัติในพื้นที่บางครั้งไม่สามารถทำงานให้ลุล่วงตามความประสงค์ได้เพราะบางครั้งมีญาติโยมมาหาเจ้าอาวาสไม่อยู่เพราะต้องไปศึกษา

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ พระครูประทุมภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรัญเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปิริสุโข, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปิริสุโข ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงเป็นที่มาของปัญหามาจนทุกวันนี้^{๑๐๗} เนื่องจากที่พัทธสงฆ์แต่ละที่มีความห่างไกลกันมาก การเดินทางต่าง ๆ ทำให้เกิดความล่าช้า และการดูแลปกครองต่าง ๆ ให้ทั่วถึง ก็อาจจะทำได้ล่าช้าตามไปด้วย การดูแลปกครองในที่พัทธสงฆ์แต่ละที่ก็ต้องมีหัวหน้าที่พัทธสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถปกครองดูแลภายในที่พัทธสงฆ์นั้นบางที่พระที่อยู่ในการปกครองดูแลของหัวหน้าที่พัทธสงฆ์ในแต่ละที่อาจจะดูแลได้ไม่ครอบคลุม^{๑๐๘} หัวหน้าที่พัทธสงฆ์ในแต่ละที่ยังต้องทำหน้าที่หลายอย่างซึ่งจะทำให้การดูแลภายในที่พัทธสงฆ์นั้นอาจจะไม่ทั่วถึง อีกทั้งยังมีบุคลากรที่อยู่ภายในที่พัทธสงฆ์นั้นน้อยตามไปด้วยจึงทำให้ภาระหน้าที่ต่าง ๆ ตกอยู่ที่หัวหน้าที่พัทธสงฆ์รูปเดียว ส่วนการตั้งกฎระเบียบต่าง ๆ ภายในที่พัทธสงฆ์นั้นก็ยังมีการกำหนดแต่ละที่ยังแตกต่างกันบ้างขึ้นอยู่กับพื้นที่ของชุมชนและพื้นที่ของที่พัทธสงฆ์ตั้งอยู่ด้วย^{๑๐๙}

เนื่องจากสภาพของที่พัทธสงฆ์ยังไม่ได้รับการตั้งให้เป็นวัดรูปแบบการพัฒนายังคงต้องช่วยเหลือตนเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะทำให้ดำเนินการในด้านการปกครองได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร จึงต้องบริหารจัดการตามสภาพในพื้นที่ที่ตั้งที่พัทธสงฆ์ และเนื่องจากในแต่ละที่พัทธสงฆ์พระภิกษุที่อยู่ยังมีน้อยก็ยังคงดูแลและปกครองได้ตามปกติเพื่อให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย และเนื่องจากที่พัทธสงฆ์ยังต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมากจึงทำให้การบริหารด้านการปกครองในฐานะพระสังฆาธิการยังดำเนินการได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร^{๑๑๐} พระภิกษุในที่พัทธสงฆ์แต่ละที่มีจำนวนน้อยทำให้ดูแลศาสนสถานได้ไม่เต็มที่เพราะต้องคอยสอดส่องดูแลอยู่ตลอด ขาดการวางกฎระเบียบของแต่ละที่พัทธสงฆ์ไม่แน่นอนตายตัว เพราะขึ้นอยู่กับหัวหน้าที่พัทธสงฆ์แต่ละที่^{๑๑๑} การปกครองในแต่ละที่พัทธสงฆ์ยังดำเนินการได้ไม่เต็มที่ซึ่งต้องรอการพัฒนาขอจัดตั้งเป็นวัดต่อไป ซึ่งยังมีบทบาทน้อยในการบริหารการปกครอง ส่วนในการดูแลที่พัทธสงฆ์ที่พัทธอยู่ หัวหน้าที่พัทธสงฆ์ก็ยังทำหน้าที่ในการบริหารการปกครองเป็นหลักอยู่ แต่ก็ยังปฏิบัติได้ไม่เต็มที่มากนักเพราะยังต้องมีกิจสำคัญในด้านอื่น ๆ ที่จะต้องปฏิบัติอยู่เพราะต้องคอยดูแลที่พัทธ การบวชเรียน การต้อนรับประชาชนที่มาทำบุญต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งหน้าที่เหล่านี้จะต้องสอดคล้องกับงานคณะสงฆ์ และอยู่ในพระธรรมวินัยด้วย^{๑๑๒}

ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารคน บริหารงานซึ่งทำให้เกิดความแตกแยกภายในหมู่คณะได้ เพราะการใช้พระเดชพระคุณที่มีอยู่อาจจะมากเป็นบางส่วนเกินไปจึงทำให้เกิดความขัดแย้งได้ ขาดการประสานสามัคคีโดยเฉพาะการประชุมจะต้องมีการปฏิบัติกันอยู่ประจำและทำอยู่บ่อย เพื่อจะได้พูดคุยถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วจะได้คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ช่วยกันแก้ไขให้สำเร็จไปได้ด้วยดี ขาดการประสานงานกับชุมชนและหัวหน้าชุมชนที่ใกล้เคียง ถ้าประสานงานกันได้ก็เป็นอีกทาง

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิธ, หัวหน้าที่พัทธสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พัทธสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอรรถเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่พัทธสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ นายกิตติพิศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

หนึ่งที่จะช่วยคอยสอดส่องเป็นหูเป็นตารอบ ๆ ที่พักสงฆ์ ขาดการใช้เทคโนโลยีเข้ามาคอยช่วยในการดูแลรักษาความปลอดภัยต่าง ๆ ภายในพื้นที่ เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดต่าง ๆ ภายในเขตพื้นที่พักสงฆ์ ในการช่วยบันทึกความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ภายในที่พักสงฆ์ได้ทุกวัน^{๑๑๓} ปัญหาส่วนใหญ่ก็จะเป็นด้านที่ตั้งของวัดและที่พักสงฆ์ในพื้นที่ ซึ่งยังมีความห่างไกลกันอยู่พอสมควร เพราะพื้นที่ในอำเภอสวนผึ้งเป็นพื้นที่กว้างใหญ่ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่กำลังพัฒนา ขาดการจัดระเบียบศาสนสถานภายในวัดให้ดูสะอาดร่มรื่น เพราะบางวัดหรือที่พักสงฆ์ก่อสร้างไม่ได้จัดวางระเบียบสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบหรือแยกให้เป็นสัดส่วนไป จึงทำให้มองดูไม่เป็นระเบียบ^{๑๑๔}

การดูแลปกครองในวัดหรือที่พักสงฆ์แต่ละที่ขาดการประชุมปรึกษาหารือในการตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ภายในวัดหรือที่พักสงฆ์นั้น ๆ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาตามมาภายหลังได้ และการดูแลปกครองนั้นเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์จะต้องสามารถเข้ากับชุมชนให้ได้จะได้ประสานงานกันกับหัวหน้าชุมชน และคนในชุมชนได้ เพราะเนื่องจากบางพื้นที่ที่พักสงฆ์ตั้งอยู่หัวหน้าที่พักสงฆ์ไม่ค่อยเข้าหาคนในชุมชนหรือหัวหน้าชุมชน จึงไม่สามารถทำความเข้าใจในประเพณีวัฒนธรรมของคนในชุมชนได้ อีกทั้งไม่ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องในพื้นที่ในการปรึกษาหารือต่าง ๆ ในข้อจำกัดบางอย่าง เพราะในพื้นที่ที่พักสงฆ์ที่ตั้งนั้นบางที่เกิดปัญหาในเรื่องที่ดินที่ตั้งเป็นที่พักสงฆ์นั้น ทำให้หัวหน้าที่พักสงฆ์ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้เนื่องจากบางปัญหาที่เกิดขึ้นจะต้องมีการประสานงานของหน่วยงานภาครัฐที่จะต้องเข้ามาคอยช่วยแก้ปัญหาด้วย เพราะเป็นข้อของกฎหมายของบ้านเมือง และผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลก็ขาดความรู้ความสามารถในการจัดการดูแลเรื่องของเอกสารต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาด้วย^{๑๑๕} พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในการปกครองดูแลไม่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำเอกสารต่าง ๆ ที่ทางคณะสงฆ์ดำเนินการส่งมาหรือหน่วยงานภาครัฐจัดส่งมาให้ทางวัดหรือที่พักสงฆ์ ซึ่งเป็นปัญหามากที่จะต้องพัฒนาในด้านนี้ให้มาก เพื่อที่จะได้รองรับการจัดทำเอกสารที่ถูกต้องและการจัดเก็บต่าง ๆ ที่พักสงฆ์ในแต่ละที่ไม่มีการประชุมกันในเรื่องการตั้งข้อบังคับหรือการออกระเบียบการปฏิบัติต่าง ๆ ภายในที่พักสงฆ์ การออกกฎต่าง ๆ หัวหน้าที่พักสงฆ์ก็จะตั้งเองซึ่งบางครั้งการไม่ประชุมปรึกษารื้อก่อให้เกิดปัญหาการอยู่ร่วมกันได้ในภายหลัง ขาดการประสานงานกับภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จะเป็นหัวหน้าชุมชนหรือคนในชุมชน เพราะว่าถ้าไม่มีการประสานงานกันบางครั้งการทำงานต่าง ๆ ของที่พักสงฆ์นั้นก็เกิดปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชนนั้นได้ หรือบางครั้งก็เกิดปัญหากับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่หัวหน้าที่พักสงฆ์ควรจะต้องพิจารณาให้มาก เพราะจะต้องอยู่ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ไปตลอด^{๑๑๖}

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

การควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรในสังกัดที่ดูแลขาดการเอาใจใส่คอยดูแลให้เสมอภาคกัน รูปไหนที่อยู่สนิทกับหัวหน้าที่พักสงฆ์ก็จะปฏิบัติกันดี ส่วนรูปไหนไม่เข้ากับหัวหน้าที่พักสงฆ์ก็จะปฏิบัติแตกต่างกันออกไปบ้าง จึงเป็นปัญหาในบางพื้นที่ที่จะต้องบริหารจัดการให้ดีเพราะถ้าบริหารงานภายในที่พักสงฆ์โดยที่มีจิตใจเอนเอียงไม่เสมอภาคกัน ก็จะทำให้เกิดปัญหาของความสามัคคีตามมาด้วยเช่นกัน การประชุมปรึกษาหารือจะต้องมีการปฏิบัติกันอยู่ตลอด เพื่อพูดคุยในเรื่องของการปฏิบัติต่าง ๆ ในกฎระเบียบข้อบังคับที่ตั้งขึ้นเพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกัน และปฏิบัติให้เหมือนกัน เป็นการทำให้ความสามัคคีเกิดขึ้นภายในที่พักสงฆ์นั้น แม้กระทั่งคฤหัสถ์ที่อาศัยอยู่ด้วยควรที่จะต้องรับรู้และรับทราบในข้อปฏิบัติต่าง ๆ ด้วย เพื่อการช่วยกันดูแลสอดส่องภายในที่พักสงฆ์นั้น ๆ ร่วมกัน^{๑๑๗} การดูแลปกครองของที่พักสงฆ์ขาดการมีส่วนร่วมของพระภิกษุสามเณรในการวางแผนงาน และนโยบายต่าง ๆ ภายในที่พักสงฆ์ และการจัดแบ่งหน้าที่ในการช่วยดูแลรักษาบำรุง เนื่องจากไม่มีการจัดการประชุมการปรึกษาหารืองานต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาการอยู่ร่วมกันภายในที่พักสงฆ์นั้นได้ จะมากจะน้อยก็ขึ้นอยู่กับว่าในพื้นที่นั้นมีจำนวนพระภิกษุสามเณรอยู่ด้วยมากเท่าไร เพราะบางที่มีพระภิกษุจำนวนมากก็ทำให้ยากต่อการดูแลด้วยเช่นกัน หรือบางที่มีจำนวนน้อยการดูแลในด้านอาคารสถานที่ก็อาจจะไม่ทั่วถึง ผู้บริหารจะต้องมีการส่งสอนอบรมเป็นประจำต้องนำปฏิบัติให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ภายในที่พักสงฆ์ให้เห็นคุณค่าของการปฏิบัติกิจที่สมควรปฏิบัติ และต้องให้อยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย เป็นหลัก และต้องดูแลอบรมสั่งสอนคฤหัสถ์ที่มาอาศัยอยู่ในที่พักสงฆ์ด้วยเพื่อจะได้ปฏิบัติตนถูกต้องและดีงาม^{๑๑๘}

ขาดการวางแผน และนโยบาย ในการปฏิบัติ เนื่องจากการพัฒนาภายในที่พักสงฆ์ จะต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากพระภิกษุสามเณรภายในที่พักสงฆ์ ที่จะต้องช่วยดูแลรักษาเสนาสนะต่าง ๆ ให้อยู่ในความสะดวกเป็นระเบียบเรียบร้อย และความร่มรื่นภายในการปลูกต้นไม้ การดูแลรักษาทะนุบำรุงให้คงไว้ ซึ่งจะต้องร่วมกันพัฒนาต่อไป ขาดการประสานงานกับคณะกรรมการของวัดหรือที่พักสงฆ์ ซึ่งจะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือหรือกิจการงานต่าง ๆ ที่จะจัดทำขึ้นร่วมกัน การแบ่งเบาภาระงานหรือหน้าที่ต่าง ๆ ต้องให้ถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งคนภายในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงซึ่งจะต้องมีการประสานงานและเข้าถึงด้วยเพราะถ้าวัดหรือที่พักสงฆ์เข้ากับชุมชนได้ดีก็จะเป็นการดีในการคอยช่วยเหลือดูแลสอดส่องซึ่งกันและกัน และจะทำให้เกิดความสามัคคีกันมากยิ่งขึ้น และจะทำให้ทราบถึงประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย^{๑๑๙}

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ นางนพพร สิ้นคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ นางดวงจิตา ศศิณารกุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สรุปได้ว่าปัญหาและอุปสรรคในด้านการปกครอง วัดหรือที่พักสงฆ์ขาดการประสานงาน ร่วมกันกับชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดความขัดแย้งต่าง ๆ เกิดขึ้นและเป็น ปัญหาที่จะต้องรีบแก้ไข อีกทั้งการประชุมปรึกษาหารืองานภายในที่พักสงฆ์เองก็ควรจะให้พระภิกษุ สามเณรมาร่วมกันช่วยกันปรึกษาหารืองานกิจการต่าง ๆ หรือการตั้งข้อบังคับกฎระเบียบต่าง ๆ ให้ เป็นไปในความคิดเห็นร่วมกันเพื่อจะได้ปฏิบัติร่วมกันด้วยความสามัคคี

๔.๒.๒ ปัญหาและอุปสรรคในด้านการศาสนศึกษา

มีอุปสรรคบางอย่างบางครั้งที่ขาดแคลนหนังสือเรียนบ้าง แต่ทางคณะสงฆ์ก็ร่วมสมทบ บริจาคด้วย ทำให้การศึกษาเดินไปได้ด้วยดี^{๑๒๐} ปัญหาในเขตสวนผึ้ง จะเป็นปัญหาด้านระยะทางการคมนาคมโดยส่วนมาก ซึ่งแต่ละที่พักสงฆ์อยู่ห่างกันมาก ทำให้การเดินทางไปมา และการติดต่องานทำให้เกิดการล่าช้า และการเดินทางที่จะมาเรียนก็ทำให้เกิดปัญหาด้วยเช่นกัน และรถที่จะโดยสารการเดินทางมาศึกษาของแต่ละที่พักสงฆ์ก็ยังมีไม่ครบ^{๑๒๑} ส่วนที่มีก็ยังไม่สมบูรณ์ เพราะเป็นรถเก่าที่จะต้องดูแลรักษาซ่อมบำรุงมากกว่าปกติ ซึ่งเมื่อเดินทางระยะทางที่ไกลมากก็ทำให้เกิดปัญหาการเสียกลางทางได้^{๑๒๒} ขาดแบบแผนในการเรียน การสอนที่ชัดเจนในระดับที่พักสงฆ์ต่าง ๆ, พระและสามเณรบางท่านไม่มาน, พระผู้จะทำหน้าที่สอนมีน้อย ซึ่งในปัจจุบันนี้ระยะเวลาในการสอบธรรมของนักธรรมชั้นตรี มีเวลาที่สอนน้อยมาก ทำให้การเรียนการสอนนั้นอาจจะสอนได้ไม่เต็มที่ เพราะทางแม่กองธรรมสนามหลวงจัดเวลาสอบให้อยู่ก่อนออกพรรษา ซึ่งบางวิชาทำให้เวลาการเรียนการสอนไม่พอ ทำให้สอนไม่ทันบ้างก็มี ทำให้ต้องมีจัดการเรียนการสอนรายวิชานั้นให้สั้นลง กระชับ และจะอธิบายให้ลึก และทำความเข้าใจก็เลยน้อยลงตามด้วย^{๑๒๓} การรวมการจัดการเรียนการสอน หัวหน้าที่พักสงฆ์ ในแต่ละสถานที่พักสงฆ์นั้นห่างไกลกันมาก การที่จะมาเรียนในสถานที่เดียวกันที่ทางคณะสงฆ์จัดไว้ให้ก็ไม่สะดวกด้วยเช่นกัน เพราะบางที่พักสงฆ์ มีพระใหม่เรียนรูปเดียวก็ไม่คุ้มค่ากับค่ารถ ค่าน้ำมันที่จะต้องเดินทางไปเรียนต่างสถานที่ บางครั้งจึงต้องหยุดให้พระเดินทางไปเรียนเนื่องจากภาระค่าใช้จ่ายไม่ไหว อีกทั้งต้องมีการดูแลเรื่องภัตตาหารที่จะต้องเลี้ยงพระผู้ที่เข้ามาเรียนด้วยในพรรษา เจ้าของสถานที่ที่จัดสถานที่เรียนก็เลยต้องรับภาระส่วนค่าอาหารนี้ไปด้วย บางครั้งรับภาระไม่ไหวก็ต้องลดค่าใช้จ่ายบางส่วนไปด้วยเช่นกัน การเดินทางที่ไกลมากทำให้มีส่วนให้พระที่เดินทางมาเรียนเกิดความท้อใจเหมือนกัน เพราะผลจากการเดินทางทำให้เหนื่อยล้า กลับมาสถานที่พักของตนกว่าจะถึงก็มีดบ้างก็มี ทำให้การทบทวนวิชาที่เรียนรู้อาจจะไม่ได้ผลเต็มที่ตามไปด้วย^{๑๒๔}

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรัญเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ พระครูประทุมภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปิริสุโข, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปิริสุโข ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ต้องบูรณาการในเรื่องการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ที่สำคัญเจ้าอาวาสทุกวัดควรให้ความสำคัญ และอีกปัญหาหนึ่งที่พบเจอบ่อยมาก ก็คือพระคุณเจ้ามักจะอ้างว่าไม่มีเวลา ประการสุดท้ายญาติโยม มักจะพูดเสมอว่า เจ้าอาวาสและพระลูกวัดอีก ๒ รูป เทียบ^{๑๒๕} มีบุคลากรน้อยที่จะเป็นผู้ให้ความรู้ เกี่ยวกับการศึกษาของพระ อีกทั้งจำนวนพระที่มีอยู่ในปัจจุบันของที่พัทลุงแต่ละที่ก็มีอยู่เพียงน้อย มาก พระภิกษุที่บวชเข้ามาใหม่ ๆ ก็บวชมาอยู่น้อยวันมากทำให้ไม่มีบุคลากรเพิ่มเติมมา จึงเป็นปัญหา สำคัญอย่างมาก และพื้นที่ในอำเภอสวนผึ้งมีอาณาเขตกว้างมาก การเดินทางต่าง ๆ ก็ยังมีผลต่อที่พัท ลุงแต่ละที่ด้วยเพราะอยู่ห่างไกลกันมาก^{๑๒๖} ด้านสถานที่ในการจัดสถานที่เรียนที่สอนที่พัทลุงแต่ละ ที่ยังไม่มีความสะดวกในการจัดสถานที่เรียนที่สอนเพราะสถานที่สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ยังไม่มีความ พร้อมอีกทั้งด้านการเดินทางไปมายังไม่สะดวกเท่าที่ควร จึงเป็นปัญหาหลักกว่าที่พัทลุงส่วนใหญ่ไม่ สามารถจัดไปสถานที่รวมสอนนักเรียนได้ เพราะถ้ารวมก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากด้วยทำ ให้ที่พัทลุงไม่อาจรับหน้าที่นี้ได้ เพราะจะเป็นภาระเพิ่มขึ้นมาอีก^{๑๒๗} ที่พัทลุงแต่ละที่ขาดบุคลากรที่ จะทำหน้าที่ในการสอนจึงต้องเป็นภาระหน้าที่ของหัวหน้าที่พัทลุงที่จะต้องลงมือดำเนินการสอนเอง อาจจะไม่ได้เต็มที่เพราะต้องมิกงานด้านอื่น ๆ ที่ต้องดำเนินการดูแลไปด้วย ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน มีน้อยต้องจัดหาเองตามความเหมาะสม ขาดสำนักเรียนที่จะจัดการเรียนการสอนบางครั้งที่มีพระบวช เข้ามาใหม่จึงต้องส่งพระไปเรียนที่ต่างสถานที่บ้างเพื่อความสะดวกในด้านการจัดการกิจการอื่น ๆ ของที่พัทลุง^{๑๒๘} ขาดพระที่จะมาเรียนเพราะพระสงฆ์ในแต่ละที่เริ่มมีจำนวนน้อยลง การจัดการเรียน การสอนในแต่ละที่พัทลุงก็แตกต่างกันไป ตามแต่ละสะดวก ขาดอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน เนื่องจากหนังสือเรียนในแต่ละชั้นวิชาไม่ค่อยมีจึงจัดหาซื้อใหม่เพิ่มเติม ขาดงบประมาณการสนับสนุน จากส่วนกลางหัวหน้าที่พัทลุงแต่ละที่จึงต้องรับภาระจัดหาให้เอง ขาดสถานที่ในการจัดการเรียนการ สอนเนื่องจากที่พัทลุงแต่ละที่ยังต้องมีการบริหารจัดการเรื่องสถานที่ภายในที่พัทลุงซึ่งมีการก่อสร้าง ใหม่อยู่ตลอดจึงไม่ค่อยสะดวกที่จะจัดสถานที่เรียนให้เรียบร้อยได้จึงต้องรวมไปเรียนกับวัดที่พร้อม หรือที่พัทลุงที่พร้อมในการจัดการเรียนโดยส่งไปเรียนรวมกับเขา^{๑๒๙}

พระภิกษุที่จำพรรษามีจำนวนน้อยในแต่ละที่พัทลุง การที่จะจัดส่งเสริมให้มีการเรียน การสอนนักเรียนและบาลีก็เป็นไปไม่ต่อเนื่อง และพระภิกษุที่บวชเข้ามาใหม่ส่วนใหญ่ก็จะบวชอยู่ได้ ไม่นาน ปัจจุบันนี้ยังมีข้อกำหนดเพิ่มเติมว่าต้องบวชขั้นต่ำ ๑๕ วันอย่างน้อยซึ่งส่วนใหญ่ที่เข้ามาบวชก็ ไม่ค่อยอยู่จำพรรษาอยู่แล้วยังมีข้อกำหนดเพิ่มเติมมาก็เลยยิ่งทำให้การบวชในพื้นที่ลดน้อยลงตามไป ด้วย เพราะเนื่องจากคนที่เข้ามาบวชใหม่นั้นส่วนใหญ่ก็จะมีหน้าที่การงาน และยังติดเรียนอยู่จึง เป็นปัญหาหลักที่ทำให้บวชอยู่ได้ไม่นานมากนัก จึงทำให้พระภิกษุบวชอยู่จำพรรษาน้อย จึงทำให้การ

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิโร, หัวหน้าที่พัทลุงรางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทโธ, หัวหน้าที่พัทลุงป่าสวนผึ้งปริสุทโธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ พระครูสถิตธรรมาเขต เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลศักดิ์ พลญาโณ หัวหน้าที่พัทลุง ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด นายอำเภอสวนผึ้ง, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

เรียนการสอนนักธรรมและบาลี จึงทำให้ไม่ต่อเนื่อง และบางที่เมื่อบวชจำพรรษาได้ ๑ พรรษา ส่วนใหญ่ก็จะลาสิกขาไปหมด จึงไม่สามารถเรียนต่อถึงนักธรรมชั้นโท และเอกได้^{๑๓๐} ที่พักสงฆ์ส่วนใหญ่มีพระภิกษุจำพรรษาน้อยทำให้การจัดการเรียนการสอนของพระสงฆ์ไม่มีความต่อเนื่องขาดผู้ที่ทำการเรียน และที่พักสงฆ์แต่ละที่ก็ขาดความพร้อมในการจัดสถานที่การเรียนการสอนต่าง ๆ ขาดงบประมาณในการจัดการศึกษาของพระสงฆ์ เพราะจะต้องใช้ในการจัดซื้อหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ เป็นต้น ขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ร่วมกับการสอนในปัจจุบันส่วนใหญ่ก็ยังไม่รู้เรื่องแบบเดิม ๆ ที่ยังไม่พัฒนามากเท่าที่ควร อีกทั้งการเรียนการสอนของพระในวิชานักธรรมชั้นตรี โท เอก ของพระสอบปีเดียวครั้งเดียว ไม่มีการสอบซ่อม จึงทำให้พระผู้สอบหมดกำลังใจการเรียนต่อไปด้วยเช่นกัน^{๑๓๑} วัดหรือที่พักสงฆ์ในแต่ละที่มีความห่างไกลกันอยู่มากทำให้การเดินทางเกิดความลำบากหรือทำให้เกิดความเหนื่อยลำในการเดินทางทำให้เวลาเข้ามาเรียนมีอาการง่วงนอนและเรียนไม่รู้เรื่องขาดอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน เช่น หนังสือเรียน โต๊ะเรียน สถานที่จัดการสอน เป็นต้น เพราะเมื่อรวมกันเรียนความพร้อมในที่นี้ก็ต้องเป็นเจ้าของสถานที่ที่จะต้องรับภาระในการจัดการไปรูปแบบการเรียนการสอนเป็นการสอนแบบเดิม ๆ ที่ต้องคอยท่องจำทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้ง่ายบางครั้งก็อาจจะไม่เข้าเรียน ขาดการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ หรือเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น^{๑๓๒}

ขาดการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย เพราะเนื่องจากยังใช้การเรียนการสอนแบบเดิม ๆ โดยการอ่านและท่อง โดยไม่มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการช่วยสอนและยังขาดความรู้ที่จะใช้งานด้วย ขาดการพัฒนาความรู้ของผู้ทำหน้าที่ในการสอน ซึ่งจะต้องมีการเรียนรู้เทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ ๆ นอกจากการใช้เขียนกระดานดำ อ่านให้ฟัง ให้ท่องจำ ขาดแคลนบุคลากรผู้ทำหน้าที่สอน เนื่องจากแต่ละที่แต่ละวัดมีจำนวนพระภิกษุน้อยที่มีอยู่ก็ลาสิกขาหรือละโลกนี้ไปแล้ว ก็ไม่มีบุคลากรที่จะมาแทนที่ ในการช่วยสอนภาระหน้าที่ก็ตกเป็นของเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์ไป ขาดความพร้อมในด้านสถานที่ เพราะที่พักสงฆ์แต่ละที่ความพร้อมด้านสถานที่แตกต่างกันบางที่ยังสร้างไม่เสร็จก็มี^{๑๓๓} ขาดการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการสอน เป็นการสอนแบบเดิม ๆ ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนได้ ขาดอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน หนังสือเรียนมีอย่างจำกัดไม่พอกับผู้เรียน เนื่องจากไม่มีงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ จึงเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียนที่จะต้องจัดหาและคอยดูแล ขาดการส่งเสริมพัฒนาความรู้บุคลากรผู้ทำการสอน เพราะขาดการฝึกฝนอบรมในการใช้สื่อช่วยในการสอน ที่สอนได้ก็สอนตามอัตภาพ

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ นายกิตติพัศ แก่นไร่ นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยัมพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

ไป^{๑๓๔} ขาดความพร้อมของด้านสถานที่ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากที่พักสงฆ์แต่ละที่ซึ่งยังต้องการดำเนินการก่อสร้างสถานที่เสนาสนะต่าง ๆ ภายในสำนักจึงต้องมีการจัดหางบประมาณเพื่อมาช่วยเหลือซึ่งก็เป็นไปได้ยาก เนื่องจากงบประมาณภาครัฐหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ไม่สามารถให้งบช่วยเหลือแก่ที่พักสงฆ์ได้ เนื่องจากยังไม่ได้มีการจัดตั้งให้เป็นวัด^{๑๓๕}

ขาดการจัดสรรงบประมาณในการช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอน ซึ่งทางส่วนกลางไม่มีการจัดงบสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าอาวาสและหัวหน้าที่พักสงฆ์ที่จะต้องรับผิดชอบไป ซึ่งจะต้องจัดหางบประมาณเอง อุปสรรคการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ก็ต้องจัดหาไว้ขาดบุคลากรผู้ทำการสอนเนื่องจากในแต่ละที่ยังมีพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถจำนวนน้อยซึ่งที่มีอยู่ก็ลดน้อยลงไป และขาดการพัฒนาการใช้สื่อที่มาเสริมการช่วยสอนต่าง ๆ^{๑๓๖} ขาดความพร้อมในด้านสถานที่ในการจัดการเรียนการสอน เพราะที่พักสงฆ์แต่ละที่ยังดำเนินการก่อสร้างอาคารสถานที่ จึงต้องมีการใช้งบประมาณในการก่อสร้างมากอยู่และการสรรหางบประมาณต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็จะได้จากทำบุญของประชาชนมาช่วย ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการสอนที่ทันสมัย เนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการพัฒนาด้านความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้สื่อต่าง ๆ จึงเป็นการสอนแบบเดิม ๆ^{๑๓๗}

สรุปได้ว่า ปัญหาอุปสรรคในด้านการศาสนศึกษา บุคลากรผู้ทำการสอนขาดความรู้ความสามารถในการใช้อุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยและเทคโนโลยีมาช่วยในการสอน การเรียนการสอนเป็นการสอนแบบเดิม ๆ ไม่ปรับเปลี่ยนวิธีไม่มีเทคนิคใหม่ ๆ ขาดงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ขาดความพร้อมด้านสถานที่ในการจัดการเรียนการสอน

๔.๒.๓ ปัญหาและอุปสรรคในด้านศึกษาสงเคราะห์

บางครั้งการแจกทุนการศึกษานั้น บางครั้งวัดหรือสำนักไม่ใคร่พร้อมเพราะยังไม่ถึงเวลาแจก เพราะต้องใช้ทุน^{๑๓๘} จะมีก็แต่กำลังในการสนับสนุนนั้นมีน้อย^{๑๓๙} เจ้าอาวาส และหัวหน้าที่พักสงฆ์ไม่ค่อยให้ความสำคัญร่วมมือกับคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้ง^{๑๔๐} จะต้องระดมทุน และที่จะหาทุนมาจากที่ไหน

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ นางนพพร สิ้นคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อริยเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวโร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

เพราะต้องทำความเข้าใจในสภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันนี้ด้วย^{๑๔๑} ที่พักสงฆ์ในแต่ละที่อาจจะไม่มีโรงเรียนให้คอยสงเคราะห์มากนัก จึงอาจจะไม่ค่อยได้มีบทบาทมากนักในการที่จะคอยช่วยเหลือสงเคราะห์ ขาดงบประมาณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพราะที่พักสงฆ์แต่ละที่ก็ยังคงขาดปัจจัยในการพัฒนาสถานที่อยู่มากด้วยเช่นกัน จึงไม่สามารถที่จะมีบทบาทในด้านนี้มากเท่าใดนัก^{๑๔๒} ที่พักสงฆ์ในแต่ละที่ยังคงขาดปัจจัยที่จะดำเนินการแจกทุนศึกษาสงเคราะห์ ที่จะแจกก็อาจแจกด้วยทุนทรัพย์ของหัวหน้าที่พักสงฆ์นั้นเองตามอัตภาพจะมากน้อย หรือก็ทุนก็ตามที่พอมิจะแจกให้ได้ และส่วนใหญ่ที่พักสงฆ์แต่ละที่ไม่ค่อยมีโรงเรียนที่อยู่ใกล้ด้วยเพราะแต่ละที่พักสงฆ์ได้สร้างขึ้นใหม่ขึ้นนั้นก็เพราะแรงศรัทธาจากญาติโยมในชุมชนที่ร่วมกันสร้างหรือตั้งมานั่นเอง^{๑๔๓} ขาดงบประมาณในการแจกทุนการศึกษาแก่นักเรียนผู้เรียนดีเพราะที่พักสงฆ์แต่ละที่จะต้องจัดสรรงบประมาณที่ที่พักสงฆ์ และการจัดหาอุปกรณ์การเรียนมอบให้แก่โรงเรียนที่ขาดแคลน^{๑๔๔} โดยทางคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้งก็มีการรวบรวมในพื้นที่เพื่อร่วมกันนำไปมอบให้กับโรงเรียนในพื้นที่ที่ขาดแคลน และยังมีการจัดหาทุนในการช่วยเหลือโรงเรียนในโครงการอาหารกลางวันให้แก่โรงเรียนที่ขาดแคลน เพื่อช่วยเหลือเด็กนักเรียนในพื้นที่^{๑๔๕}

ขาดปัจจัยที่จะนำมาแจกทุนการศึกษา หรืออุปกรณ์สิ่งของต่าง ๆ ที่จะนำมาช่วยเหลือโรงเรียน เพราะงบประมาณของที่พักสงฆ์แต่ละที่ก็มีไม่มากนัก ได้มาก็จะนำไปดำเนินการก่อสร้างอาคารสถานที่ภายในที่พักสงฆ์มากกว่า ถ้าแจกทุนก็ต้องเป็นภาระหน้าที่ของหัวหน้าที่พักสงฆ์เองโดยตรง^{๑๔๖} ขาดการสนับสนุนการหาเงินทุนช่วยเหลือ เพราะที่ทำอยู่ปัจจุบันก็จะร่วมกันทำตามอัตภาพช่วยเหลือสงเคราะห์การแจกทุนมอบทุนต่าง ๆ และการจัดซื้ออุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนตามโรงเรียนที่ขาดแคลน ที่พักสงฆ์บางที่ก็ไม่มีความพร้อมในการจัดมอบทุนหรือช่วยเหลือในด้านวัสดุอุปกรณ์ เพราะยังติดการพัฒนาที่พักสงฆ์หลาย ๆ อย่าง ซึ่งหัวหน้าที่พักสงฆ์แต่ละที่ก็ยังมิชิดจกักต้อย^{๑๔๗} ไม่มีมีการจัดแบ่งปัจจัยที่จะทำงานในกิจการคณะสงฆ์แต่ละด้านเพื่อให้เป็นสัดส่วนที่เหมาะสม แม้ทางแต่ละที่พักสงฆ์ก็ขาดปัจจัยหรือทุนทรัพย์ที่มาก และเป็นการช่วยเหลือโรงเรียนและนักเรียนที่ขาดแคลนในพื้นที่ ขาดการบริหารจัดการที่ดีทำให้ไม่สามารถจัดแบ่งงบประมาณจากภายนอกมาคอยช่วยเหลือในด้านนี้ ที่พักสงฆ์บางที่ก็เน้นที่จะพัฒนาในด้านอื่นมากกว่าการมอบทุน

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิโร, หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอริยเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ พระครูประทุมภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าห้วย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลศักดิ์ พลญาโณ หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ นายกิตติพิศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

การแจกทุน เพราะเห็นว่าโรงเรียนใกล้เคียงกับที่พักสงฆ์นั้นไม่มีก็เลยไม่จัดหาหรือทำการมอบทุนในส่วนนี้^{๑๔๘}

ขาดการจัดหาทุนการศึกษาในการแจกทุนมอบทุน เพราะทุนที่แจกส่วนใหญ่ก็จะเป็นภาระส่วนตัวของเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์ ขาดการประสานงานจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชน ในการติดต่อหางบสนับสนุนช่วยเหลือ ขาดความร่วมมือในการแจกทุนมอบทุน เพราะหัวหน้าที่พักสงฆ์บางที่ก็ไม่มีทุนเพราะไม่มีโรงเรียนใกล้ที่ตั้งที่พักสงฆ์ จึงไม่ได้สนใจในด้านนี้ ไม่มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือหรือกองทุนการศึกษาของนักเรียน และกองทุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับโรงเรียนที่ขาดแคลน^{๑๔๙} บางพื้นที่โรงเรียนไม่มีอยู่ใกล้วัดหรือที่พักสงฆ์ ก็จะไม่มีการช่วยเหลือในด้านนี้ในบางพื้นที่ ไม่มีการจัดตั้งกองทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนจะมีตั้งบ้างก็เป็นบางวัดหรือที่พักสงฆ์บางที่เท่านั้น ขาดการประสานงานกับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดหางบประมาณช่วยเหลือเด็กนักเรียนและโรงเรียนที่ขาดแคลน ไม่มีการตั้งกองทุนช่วยเหลือโครงการอาหารกลางวันมอบให้แก่โรงเรียนที่ขาดแคลน^{๑๕๐} ขาดการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์แก่เด็กนักเรียนในด้านนี้ เพราะบางวัดหรือที่พักสงฆ์บางแห่งไม่มีการจัดมอบทุนก็มี ขาดการจัดตั้งกองทุนโครงการอาหารกลางวันช่วยเหลือตามโรงเรียนที่ขาดแคลน จะมีการจัดตั้งอยู่บ้างก็บางแห่ง ขาดงบประมาณในการมอบทุน ซึ่งเป็นภาระของเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์จะต้องดำเนินการเอง^{๑๕๑}

บางที่บางแห่งขาดการเอาใจใส่ช่วยเหลือ เนื่องจากต้องนำงบประมาณไปใช้ในด้านอื่นที่จะต้องใช้งบประมาณมาก เช่น การก่อสร้าง การพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดหรือที่พักสงฆ์ มีไม่ได้จัดสรรปันส่วนมาใช้ในด้านนี้^{๑๕๒} ขาดการจัดตั้งคณะกรรมการที่จะมาคอยดูงานในส่วนนี้ ซึ่งทางคณะสงฆ์มีนโยบายให้มีการแจกทุนมอบทุนสงเคราะห์อยู่แล้ว แต่ก็ยังไม่มีคณะกรรมการที่จะมาทำหน้าที่ในส่วนรวมนี้โดยตรง การที่จะมอบทุนแจกทุนก็จึงเป็นไปแบบจะทำหรือไม่ทำก็ได้เป็นแบบนี้ไป^{๑๕๓} ขาดการสรรหางบประมาณจากส่วนกลางมาช่วยเหลือ หรือจัดสรรงบมาให้ตั้งเป็นกองทุนสงเคราะห์ในด้านนี้โดยตรง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนโยบายมาอย่างเดียวให้แต่ละวัดหรือที่พักสงฆ์ต้องปฏิบัติกัน จึงขาดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติกัน^{๑๕๔} ขาดรูปแบบการบริหารจัดการงานในส่วนนี้ จึงไม่มีแรงจูงใจที่อยากจะ

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ นายกิตติพัทธ์ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ นางนพพร สิ้นคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

แจกทุนหรือมอบทุนกัน และมองข้ามความสำคัญในงานศึกษาสงเคราะห์นี้ไป ขาดการประสานงานกันที่จะคอยพูดคุยและทำความเข้าใจในด้านนี้^{๑๕๕}

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในด้านศึกษาสงเคราะห์ ขาดการจัดตั้งกองทุนศึกษาสงเคราะห์ให้เป็นรูปธรรม ขาดการส่งเสริมสนับสนุนและแรงจูงใจให้ทุกวัดหรือทุกที่ที่พึงสงฆ์เห็นคุณค่าและความสำคัญของงานด้านนี้

๔.๒.๔ ปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่ศาสนาธรรม

ปกติพระ หรือเจ้าอาวาส ก็ให้ธรรมะอยู่เสมอ และใช้นโยบายสอนเรื่องเศรษฐกิจไปด้วย เช่น เดิมทำไร่ ก็ไม่ค่อยพอใช้จ่ายก็หันไปปลูกพืชอื่นแทน ทำให้มีเงินเข้ามาจ่ายในครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ ร่ำรวยยิ่งขึ้น^{๑๕๖} ปัญหาอุปสรรคคือเรื่องของภาษาจึงต้องค่อยเป็นค่อยไป^{๑๕๗} หัวหน้าที่พึงสงฆ์ ยังไม่เข้าใจยุทธศาสตร์การเผยแผ่ศาสนาธรรมทั้งเชิงรุกและเชิงรับ, หัวหน้าที่พึงสงฆ์แต่ละแห่งไม่ทบทวนหลักธรรมคำสอนเลยไม่รู้จะเอาอะไรมาเผยแผ่^{๑๕๘} ในบางพื้นที่นั้นพระคุณเจ้านั้นไม่มีความรู้ในระบบเทคโนโลยีจึงเป็นปัญหาเรื่องการใช้สื่อการสอนอันเกี่ยวข้องกับการเผยแผ่ศาสนาธรรม^{๑๕๙} ที่พึงสงฆ์ในแต่ละสถานที่ส่วนใหญ่ยังต้องมีการพัฒนาด้านสถานที่เพื่อรองรับประชาชนที่เข้ามาทำกิจกรรม ดังนั้นการเผยแผ่ศาสนาธรรมของที่พึงสงฆ์จึงต้องบริหารจัดการด้านสถานที่ให้ประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมได้อย่างสมควร และต้องจัดการที่พึงอำนวยความสะดวกด้วย^{๑๖๐} การเผยแผ่ศาสนาธรรมของที่พึงสงฆ์แต่ละที่ที่ยังดำเนินการอยู่ตามอัตภาพที่มีอย่างจำกัดอยู่ ทั้งด้านบุคลากรผู้เผยแผ่ผู้ที่จะทำหน้าที่หลักสำคัญก็ยังคงเป็นผู้ที่ทำหน้าที่หัวหน้าที่พึงสงฆ์เอง ซึ่งต้องดูแลที่พึงสงฆ์ด้วยในด้านอื่น ๆ ซึ่งบางครั้งหัวที่พึงสงฆ์เองก็ต้องบริหารจัดการด้วยตัวเองเกือบทั้งหมดทำให้การดูแลในด้านต่าง ๆ อาจจะดูแลได้อย่างไม่ทั่วถึง เพราะจะต้องทำหน้าที่ในด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย^{๑๖๑}

ส่วนใหญ่แต่ละที่พึงสงฆ์ก็ยังขาดบุคลากรที่จะเผยแผ่ดังนั้นหัวหน้าที่พึงสงฆ์ก็จะมาทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาธรรมเอง แต่ก็ทำได้อย่างไม่เต็มที่สมบูรณ์มากนัก เพราะยังต้องมีกิจหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ของที่พึงสงฆ์ที่ต้องดูแลด้วย แต่กิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญทางศาสนาที่พึงสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศคินรากุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรัญเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิโร, หัวหน้าที่พึงสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ พระครูประทุมมาภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พึงสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ทุกทีที่มีการจัดกิจกรรมอยู่ เช่น การทำบุญวันพระ ๘ คำ ๑๔ คำ และ ๑๕ คำ ถ้าไม่ติดกิจที่สำคัญอะไรก็จัดการทำบุญตลอดปี และวันสำคัญทางศาสนาวันวิสาขบูชา มาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันปีใหม่ ก็มีการจัดทำกิจกรรมเพื่อเผยแผ่อยู่ทุกปีแต่ก็จัดตามอัตราตามสมควร^{๑๖๒} การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งยังขาดงบประมาณที่จะต้องใช้ในการจัดกิจกรรมที่สำคัญเนื่องจากที่พัทลุงในแต่ละที่ยังไม่มีความพร้อมในด้านสถานที่ และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่มีเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการเผยแผ่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ จึงทำให้ติดขัดเรื่องการจัดสถานที่หรือการจัดเตรียมความพร้อมของการจัดกิจกรรมไปด้วย^{๑๖๓} การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเผยแผ่ยังขาดความรู้ความสามารถในด้านนี้กันมาก เพราะเป็นความรู้สมัยใหม่ที่นำสื่อออนไลน์เข้ามาใช้จึงต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และต้องรู้เท่าทันข่าวสารต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งการเผยแผ่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ต้องมีความระมัดระวังเป็นอย่างมากด้วย^{๑๖๔} ยังขาดการนำเทคโนโลยีนำเข้ามาใช้ในการเผยแผ่ศาสนธรรมยังเป็นการเผยแผ่แบบเดิม ๆ ยังไม่ค่อยได้พัฒนามาเท่าไร จึงทำให้ขาดความดึงดูดใจ^{๑๖๕}

ขาดเทคนิควิธีการเผยแผ่แบบใหม่ ๆ ขาดความพร้อมเรื่องสถานที่ในการจัดกิจกรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากสถานที่ในที่พัทลุงมีจำกัดบางแห่งมีแค่ศาลา ที่พักของพระภิกษุก็อยู่รวมกันในศาลา การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ก็อยู่ที่เดียวกันไป จึงไม่ค่อยจะเหมาะสมเท่าที่ควร^{๑๖๖} ขาดความรู้ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเผยแผ่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จะมาช่วยเผยแผ่ เพราะส่วนใหญ่หัวหน้าที่พัทลุงต้องทำหน้าที่เองแทบทั้งหมด พระภิกษุมีจำนวนน้อยในแต่ละที่พัทลุงจึงไม่สามารถหาใครมาสับเปลี่ยนหรือช่วยลดภาระในการเผยแผ่ของหัวหน้าที่พัทลุง ขาดพัฒนาในการเข้ารับการอบรมการพัฒนาศักยภาพในการเผยแผ่เพิ่มเติม ที่จะเผยแผ่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นแบบเดิม ๆ คือ การเทศนา แสดงธรรม และการบรรยายธรรม เป็นต้น^{๑๖๗} ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จะนำเทคนิคและวิธีการสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการเผยแผ่ ซึ่งผู้ที่มีความรู้ความสามารถก็ยังมีจำกัดอยู่มาก ขาดการส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมการเรียนรู้วิธีการใช้เครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีในการเผยแผ่^{๑๖๘} ขาดงบประมาณสนับสนุนที่จะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ร่วมกับการเผยแผ่ศาสนธรรม ซึ่งยังมีราคาสูงอยู่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ พระครูสถิตธรรมาเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลคัคคี พลญาโณ, หัวหน้าที่พัทลุง ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ นายกิตติพัศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๘} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยัมพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

ที่จะมาทำหน้าที่เผยแพร่ ที่มีอยู่ก็ยังขาดการพัฒนาการใช้สื่อยังใช้สื่อสมัยใหม่ยังไม่ค่อยเป็น^{๑๖๙} ขาดการประชาสัมพันธ์ของกิจกรรมที่ส่งเสริมการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง อาจจะไม่มีการวางแผนการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า เพราะบางทีใกล้ถึงงานกิจกรรมถึงจะมีการขึ้นป้ายประชาสัมพันธ์ก็มี^{๑๗๐} ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแพร่ ซึ่งปัจจุบันหาได้ยากมาก เนื่องจากที่มีอยู่ก็ลาสิกขาไป ไม่ค่อยมีบุคลากรใหม่เข้ามาเพิ่มเติมหรือเสริมที่ขาดไป ที่พักสงฆ์บางที่ยังไม่มีความพร้อมด้านสถานที่ เพราะติดการก่อสร้างยังไม่เสร็จ^{๑๗๑} ขาดความรู้ความสามารถในการใช้สื่อออนไลน์ช่วยในการเผยแพร่ศาสนธรรม เนื่องจากยังขาดการฝึกอบรมและพัฒนาในการเรียนรู้^{๑๗๒}

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในด้านการเผยแพร่ศาสนธรรม ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแพร่ส่วนใหญ่ ยังมีความรู้ความสามารถที่จะนำสื่อสมัยใหม่มาใช้ในการเผยแพร่ไม่ค่อยเป็น ขาดการจัดการส่งเสริมการอบรมในด้านเทคนิคและวิธีการเผยแพร่โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้

๔.๒.๕ ปัญหาและอุปสรรคในด้านการสาธารณูปการ

รู้สึกว่าได้ดี ก้าวหน้ามากกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ทางสำนักที่พิกัดขึ้นมากกว่าแต่ก่อน เมื่อ ๒๐ ปีที่แล้ว^{๑๗๓} โดยรวมไม่มีปัญหาจะมีบ้างบางเรื่องความรู้ความเข้าใจในการจัดการและกำลังทรัพย์^{๑๗๔} หัวหน้าที่พักสงฆ์ขาดความรู้ ขาดความเข้าใจในการก่อสร้างเสนาสนะ และถาวรวัตถุต่าง ๆ^{๑๗๕} ในการสร้างถาวรวัตถุที่มีปัญหา ก็คือการขาดสภาพคล่องเรื่องของการใช้จ่ายในการสร้างจึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการสร้าง^{๑๗๖} ที่พักสงฆ์ยังขาดงบประมาณในการก่อสร้างสาธารณูปการต่าง ๆ ภายในอย่างมากเนื่องจากที่พักสงฆ์แต่ละที่ยังมีปัญหาเหมือนกัน และด้านที่ดินต่าง ๆ ที่จะมาก่อสร้างก็จะต้องจัดระเบียบให้ดี และต้องมีแบบแปลนต่าง ๆ ที่จะก่อสร้างด้วย^{๑๗๗} การก่อสร้างต่างยังขาดการประสานงานจากโยธาเข้ามาช่วยคอยดูแลรูปแบบของศาสนสถานที่จะก่อสร้างเพื่อให้ได้มาตรฐานทนต่อการใช้งานต่าง ๆ การก่อสร้างยังขาดงบประมาณในการก่อสร้าง ขาดการสนับสนุนช่วยเหลืองบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐที่จะมาสนับสนุนการก่อสร้าง เนื่องจากที่พักสงฆ์ต่าง ๆ ยังไม่ได้ขึ้น

^{๑๖๙} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗๐} สัมภาษณ์ นางนวพร สิ้นคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗๑} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗๒} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗๓} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรัญเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗๔} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวโร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗๕} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๗๖} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗๗} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ทะเบียนจัดตั้งเป็นวัดจึงยังไม่สามารถของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐได้^{๑๗๘} ที่พัทลุงซึ่งส่วนใหญ่จะไม่มีงบการจัดทำแปลนสถานที่ภายในที่พัทลุงซึ่งจะคอยอำนวยความสะดวกที่เข้ามาที่พัทลุงพื้นที่ในการก่อสร้างศาสนสถานของที่พัทลุงยังมีพื้นที่จำกัดอยู่พอสมควรซึ่งจะต้องควรได้รับการพัฒนาขยายพื้นที่ต่อไป หัวหน้าที่พัทลุงขาดความรู้ด้านการก่อสร้างทำให้ผู้รับเหมาก่อสร้างโกงเงินค่ารับเหมาได้ หรืออาจจะสั่งซื้อวัสดุก่อสร้างที่ไม่ได้มาตรฐานมาดำเนินการก่อสร้าง^{๑๗๙}

สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ขาดงบประมาณเป็นหลัก ซึ่งการหางบประมาณของที่พัทลุงก็จะเป็นงบประมาณจากการบริจาคจากญาติโยมผู้มาทำบุญทอดผ้าป่า ทอดกฐินต่าง ๆ ส่วนการดูแลรักษาซ่อมบำรุงบูรณปฏิสังขรณ์ต่าง ๆ ก็ขาดผู้ดูแลรักษาที่มีความรู้ พระที่อยู่ก็จะดูแลตามสภาพไปอันไหนซ่อมบำรุงได้ก็ซ่อม ขาดความรู้เรื่องการดูแลที่ถูกต้อง หัวหน้าที่พัทลุงยังขาดความรู้ในการก่อสร้างเพราะเขตพื้นที่ในอำเภอสวนผึ้งจะมีประเพณีวัฒนธรรมแตกต่างกันไปในบางพื้นที่ ทำให้สิ่งปลูกสร้างศาสนสถานต่าง ๆ บางที่ไม่เข้ากับวิถีชีวิตของประเพณี วัฒนธรรมของคนในชุมชน^{๑๘๐} ขาดงบประมาณในการก่อสร้างซึ่งที่พัทลุงในแต่ละที่ก็ยังมีงบดำเนินการก่อสร้างศาสนสถานต่าง ๆ อยู่ตลอดและยังต้องใช้งบประมาณที่มากอยู่ด้วย หัวหน้าที่พัทลุงขาดความรู้ในการวางแผนแบบแปลนต่าง ๆ ของสิ่งก่อสร้าง ยังไม่ทราบขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ การก่อสร้างจึงยังคงใช้แบบเดิม ๆ คืออยากสร้างอะไรก็สร้างประมาณนั้น ขาดการประสานงานขอความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ จะเป็นโยธาจังหวัด อำเภอตำบลเป็นต้น ที่จะคอยให้ความรู้ในด้านนี้ได้^{๑๘๑} การก่อสร้างบางครั้งก่อให้เกิดปัญหากับชุมชนเนื่องจากสิ่งปลูกสร้างไม่เข้ากับประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชุมชนจึงเกิดปัญหาความขัดแย้ง หัวหน้าที่พัทลุงขาดความรู้ในการพัฒนาสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ขาดการจัดระเบียบแบบแปลนของที่พัทลุง ขาดการสรรหางบประมาณมาช่วยสนับสนุน ขาดการควบคุมการก่อสร้าง ขาดความรู้ในการจัดทำเอกสารต่าง ๆ และการจัดประโยชน์ต่าง ๆ ขาดการจัดหาช่างดำเนินการก่อสร้าง ขาดการชี้แนะจากผู้มีความรู้มีประสบการณ์ในการก่อสร้าง^{๑๘๒}

เสนาสนะในบางพื้นที่มีการจัดการสร้างที่ใหญ่มากเกินไปทำให้ไม่สามารถดูแลรักษาได้ทั่วถึง และขาดบุคลากรที่จะมาคอยช่วยดูแลรักษาศาสนสถานต่าง ๆ ที่สร้างไว้ ขาดงบประมาณในการก่อสร้างศาสนสถานต่าง ๆ ภายในวัดหรือที่พัทลุง เพราะส่วนใหญ่จะแต่ละที่บที่จะก่อสร้างก็เป็นงบจากประชาชนทั่วไปที่มาทำบุญให้กับวัดหรือที่พัทลุง และเงินส่วนนี้ก็จะมาจากการทอดผ้าป่า บ้าง ทอดกฐินบ้าน เป็นต้น ดังนั้นเงินในส่วนนี้ทางวัดและที่พัทลุงก็นำมาก่อนสร้างศาสนสถาน

^{๑๗๘} สัมภาษณ์ พระครูประทุมภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗๙} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอริยเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘๐} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่พัทลุง ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๑} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘๒} สัมภาษณ์ นายกิตติพิศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ต่อไป^{๑๘๓} ขาดการประสานงานกับผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์ในการก่อสร้างของภาครัฐ ที่จะมาช่วย คอยดูแลแบบแปลนสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ว่าได้มาตรฐานหรือไม่ เมื่อก่อสร้างไปแล้วจะไม่เกิดการ เสียหายหรือชำรุดได้ไ้ และทำให้สิ่งปลูกสร้างเหล่านี้สามารถใช้งานได้อย่างเต็มที่และมีประโยชน์ให้ ได้มากที่สุด และควรจัดเขียนแผนผังของวัดหรือที่พักสงฆ์ขึ้นเป็นป้ายขนาดใหญ่เพื่อบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดหรือที่พักสงฆ์นั้น ๆ ให้ได้ทราบว่ามีอะไรบ้าง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มา ทำบุญ เป็นต้น^{๑๘๔} ขาดการประสานงานกับชุมชน เนื่องจากที่พักสงฆ์แต่ละที่ตั้งอยู่กับชุมชนอยู่แล้ว ควรจะต้องมีการเข้าไปประสานงานหรือทำความเข้าใจให้มากเพราะเป็นการช่วยลดความขัดแย้งที่ จะเกิดขึ้นตามมาภายหลังได้^{๑๘๕} ขาดความร่วมมือจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ สนับสนุนช่วยเหลือการจัดสรรงบประมาณต่าง ๆ ที่จะมาดำเนินการก่อสร้าง เพราะจะต้องมี กระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย^{๑๘๖} ขาดความรู้ในการจัดทำเอกสารต่าง ๆ ที่จะนำไปขอ งบประมาณและขั้นตอนต่าง ๆ จากหน่วยงานเพราะจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และจัดทำเอกสารให้ถูกต้องด้วย และจะต้องทราบขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ^{๑๘๗} ขาดการวางแผนผังสิ่งปลูก สร้างภายในที่พักสงฆ์ เนื่องจากแต่ละที่ยังไม่มีความพร้อมในเรื่องอาคารสถานที่ จึงไม่ได้จัดเขียน แผนผังขึ้นให้ทราบภายในที่พักสงฆ์^{๑๘๘} ขาดความรู้ความสามารถในการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ ที่จะมา ดำเนินงานก่อสร้าง ทำให้เกิดปัญหาขึ้นในภายหลังได้ เพราะผู้รับเหมาส่วนใหญ่พอเบิกเงินได้ก็ไม่ได้มาดำเนินการก่อสร้างต่อก็มีและหลายแห่งมาก จึงต้องมีการหาความรู้เพิ่มเติมในด้านนี้^{๑๘๙}

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในด้านการสาธารณูปการ ส่วนใหญ่เพราะจะขาดความรู้ ความสามารถในการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ ไม่มีการตั้งคณะกรรมการมาคอยช่วยเหลือ ขาดงบประมาณ ในการดำเนินการก่อสร้างเสนาสนะเพราะขาดการประสานงานขาดความรู้ที่จะเข้าถึงได้ และบาง ที่ยังเกิดความขัดแย้งกับชุมชนเพราะสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในชุมชน

^{๑๘๓} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๔} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘๕} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๖} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘๗} สัมภาษณ์ นางนพพร สิ้นคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘๘} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘๙} สัมภาษณ์ นางดวงจิตา ศคินรากุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๔.๒.๖ ปัญหาและอุปสรรคในด้านสาธารณสงเคราะห์

ทางหน่วยราชการ หรือวัดที่มีคนบริจาคมากอยู่แล้วควรมาสงเคราะห์ วัดหรือสำนักสงฆ์ที่ยังด้อย จะเป็นการพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป^{๑๙๐} ส่วนมากจัดการตามเท่าที่กำลังของแต่ละวัดทำได้^{๑๙๑} ที่พักสงฆ์บางแห่งมีรายรับน้อยไม่พอจะสงเคราะห์ใคร, บางที่มีรายรับพอจะสงเคราะห์ได้ แต่ไม่ค่อยเสียสละ^{๑๙๒} ในบางครั้งมีปัญหาคือรถที่พักสงฆ์รางเส้นหัดขัดข้องและในช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมเนื่องจากสถานที่จะไปแจกอยู่ไกล และเป็นอุปสรรคในการเดินทาง เช่น เวลาฝนตกทำให้ถนนลื่นและทำให้เสียเวลา^{๑๙๓} งานด้านนี้ส่วนใหญ่หน่วยงานภาครัฐก็ในมีความสำคัญในด้านนี้มากอยู่บางครั้งทางที่พักสงฆ์อาจจะดำเนินการได้ไม่เต็มที่มากนักเพราะขาดการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ จึงทำให้เกิดการซ้ำซ้อนในการทำงานบ้างบางอย่าง ทำให้เกิดปัญหาและกับการทำความเข้าใจกับหน่วยงานในพื้นที่^{๑๙๔} การทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เมื่อเกิดปัญหาหรือมีผู้ประสบภัยในพื้นที่ ทางคณะสงฆ์ก็เลยไม่ค่อยมีบทบาทในการช่วยเหลือมากนักและไม่ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะทางคณะสงฆ์ต้องผ่านขั้นตอนกระบวนการของขึ้นการปกครองในแต่ละชั้นจนกว่าจะมาถึงในพื้นที่ได้จึงเกิดความล่าช้ามากไม่ทันกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยเหลือได้ทัน^{๑๙๕}

ขาดการประสานงานงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชนและชุมชน ทำให้การช่วยเหลือต่าง ๆ ทำได้ไม่ทั่วถึง และไม่ทันเวลา ขาดความรู้ในการช่วยเหลือขั้นพื้นฐานว่าต้องการอะไรที่จำเป็นและสำคัญ จึงไม่สามารถช่วยเหลือได้ถูกทางเพราะขาดความเข้าใจที่ไม่มีการประสานงานกัน การช่วยเหลือในด้านนี้ส่วนใหญ่ที่พักสงฆ์ก็ไม่สามารถปฏิบัติได้เต็มที่เพราะขาดความพร้อมในด้านงบประมาณ และที่สามารถทำได้ก็จะเป็นการสงเคราะห์ในด้านจิตใจที่จะสามารถพอช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่^{๑๙๖} ขาดงบประมาณในการจัดการในด้านนี้เนื่องจากการช่วยเหลือต่าง ๆ ทางคณะสงฆ์ก็ต้องคอยรับภาระในด้านสถานที่ สิ่งของเครื่องใช้อุปโภค บริโภค พร้อมทั้งเครื่องอำนวยความสะดวกที่จำเป็นก็เป็นการสมควร อีกทั้งยังมีหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และหัวหน้าชุมชนที่คอยรับการติดต่อประสานงานให้ความร่วมมือ ที่พักสงฆ์ในพื้นที่ขาดสถานที่อำนวยความสะดวก เพราะบางแห่งยังก่อสร้างไม่เสร็จจึงไม่สามารถรองรับและให้การช่วยเหลือได้ไม่เต็มที่^{๑๙๗} ขาดการจัดตั้งกองทุนในการช่วยเหลือกิจุลงานสาธารณสงเคราะห์ เพราะที่ทำอยู่ปัจจุบันก็จะเป็นลักษณะการ

^{๑๙๐} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ธรรมาเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๙๑} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๙๒} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๙๓} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเส้นหัดนครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๙๔} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปรีสุทโธ หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปรีสุทโธ, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๙๕} สัมภาษณ์ พระครูสถิตธรรมาเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๙๖} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลมงคลี พลญาโณ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๙๗} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

จัดทำกันเองไม่มีการจัดตั้งเป็นกองทุนในการช่วยเหลือและสงเคราะห์ต่าง ๆ ขาดทุนทรัพย์หรืองบประมาณในการช่วยเหลือเพราะที่ทำอยู่ก็จะเป็นการหาทุนหรือปัจจัยจากญาติโยมที่มาทำบุญ^{๑๙๘}

ขาดความรู้ความสามารถในการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์เนื่องจากขาดการประสานงานกับชุมชน ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน ขาดการแนะนำและชักจูงใจให้คำปรึกษาต่าง ๆ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดความรู้พื้นฐานในการช่วยเหลือว่าผู้ประสบภัยต่าง ๆ ต้องการอะไร ขาดวัสดุหรือสิ่งของที่ช่วยในการสนับสนุน เช่น รถยนต์ เป็นต้น ขาดบุคลากรที่จะมาคอยช่วยสนับสนุนเนื่องจากที่พักสงฆ์แต่ละที่ก็มีพระภิกษุจำนวนน้อย^{๑๙๙} ที่พักสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือในด้านนี้เพราะเนื่องจากมีบทบาทในด้านนี้น้อยมากการจะมีผู้ประสบภัยแต่ละครั้งนั้นยังมีน้อยอยู่มากและภัยพิบัติต่าง ๆ ก็จะเป็นภัยพิบัติจากธรรมชาติ การช่วยเหลือต่าง ๆ ก็จะเป็นการจัดตั้งแบบชั่วคราว ไม่มีการประสานงานกับภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่จะเข้ามาช่วยสนับสนุนประสานงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น^{๒๐๐} ส่วนใหญ่ก็จะปฏิบัติกันเองที่สามารถจะพอช่วยเหลือได้ตามอัตภาพ การสงเคราะห์ต่าง ๆ ทางที่พักสงฆ์ ต่าง ๆ ในพื้นที่ก็ยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างเต็มที่เพราะยังติดเรื่องการก่อสร้างศาสนสถานในวัดหรือที่พักสงฆ์อยู่^{๒๐๑} และเนื่องด้วยบทบาทของพระสงฆ์ในด้านนี้น้อยที่พอจะช่วยเหลือได้ก็จะเป็นในด้านจิตใจ ที่จะช่วยสงเคราะห์หรือเยียวยาผู้ประสบภัยเหล่านี้^{๒๐๒}

การสงเคราะห์ในด้านสถานที่ทางที่พักสงฆ์ก็พอช่วยเหลือได้บ้างแต่ก็ไม่เต็มที่มากนักยังขาดสถานที่เพื่อรองรับการใช้งานอยู่เพราะส่วนใหญ่สถานที่พักสงฆ์แต่ละที่ก็ยังดำเนินการก่อสร้างอยู่นั่นเอง^{๒๐๓} และงานด้านสงเคราะห์ผู้ยากไร้ทางคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้งก็สามารถกระทำไม่ได้เต็มที่เพราะปัจจุบันต้องคอยเฝ้าระวังมิฉฉาชีอยู่ตลอดเวลาที่จะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ภายในวัดและที่พักสงฆ์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของวัดและที่พักสงฆ์^{๒๐๔} ไม่มีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ในด้านนี้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากผู้ประสบภัยต่าง ๆ นาน ๆ จะมีเกิดภัยพิบัติการช่วยเหลือต่าง ๆ จึงจะเป็นแบบเฉพาะกิจขึ้นมาแทน คือเมื่อเกิดเหตุขึ้นถึงจะมีการจัดตั้งหน่วย

^{๑๙๘} สัมภาษณ์ พระครูประทุมภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๙๙} สัมภาษณ์ นายกิตติพัศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐๐} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๐๑} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐๒} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยัมพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๐๓} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐๔} สัมภาษณ์ นางนพพร สีนคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ช่วยเหลือชั่วคราวขึ้นมา^{๒๐๕} บางวัดหรือที่พัทสงฆ์เกิดความขัดแย้งกับคนในชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมาทำให้การประสานงานต่าง ๆ ที่จะคอยช่วยเหลือกัน หรือสนับสนุนกันก็ต้องเป็นไปแบบติดขัดอยู่ตลอด^{๒๐๖}

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ขาดการประสานงานกันของ คณะสงฆ์กับชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมมือกันช่วยเหลือ ขาดการปรึกษาหารือในการวางแผน และนโยบายในการปฏิบัติ ขาดงบประมาณในการสนับสนุนช่วยเหลือ ซึ่งจะต้องเป็นภาระของเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์

๔.๓ แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีทัศนะร่วมกันมีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

๔.๓.๑ แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในด้านปกครอง

ควรจะจำกัดสำนักที่จะเปิดใหม่ ไม่ให้มากเกินไป ควรตั้งหัวหน้าที่พักสงฆ์ ที่พอจะมีความรู้พระธรรมและวินัย ไม่เห็นแก่เอกภลามากเกินไป การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ^{๒๐๗} โดยรวมมีระเบียบความเป็นไปในแนวทางเดียวกันจะมีบ้างบางที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารแต่ก็มีส่วนน้อย^{๒๐๘} ด้านการปกครอง ควรจัดให้แต่ละตำบลดูแลปกครองเฉพาะตำบลของตนไม่ควรจัดแบบอยู่คนละทิศคนละทางแบบปัจจุบัน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรจะให้หัวหน้าที่พักสงฆ์มีส่วนร่วมตามกำลังเท่าที่ทำได้ไม่บังคับ ไม่ใช่ว่าไม่สนใจเลย^{๒๐๙} ดำเนินการกำหนดตามกฎหมายเถรสมาคมและให้คำแนะนำให้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจโดยปราศจากอคติ เช่น เวลาที่มีญาติโยมมาขอขมิ้นของวัดก็ไม่ควรกักของ เช่นมีใช้เพียงพอแต่กลับไม่ให้ ดังเกิดปัญหามาแล้วในอดีตจึงต้องมีการบูรณาการให้มีความทัดเทียมกันและมีความเสมอภาค และมีความเหมาะสมดังนี้ เป็นต้น^{๒๑๐} ควรมีการคัดสรรพระที่จะมาทำหน้าที่หัวหน้าที่พักสงฆ์แต่ละที่และควรจะเป็นพระในพื้นที่ เพื่อง่ายต่อการปกครองดูแล และอีกทั้ง

^{๒๐๕} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐๖} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐๗} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรุณเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐๘} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวโร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐๙} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๑๐} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ยังสามารถเข้าถึงพื้นที่ทำความรู้จักกับคนในพื้นที่ ชุมชนได้ง่ายด้วยเช่นกัน^{๒๑๑} ควรจะมีการกำหนดกฎระเบียบให้เหมือนกัน และการปฏิบัติในทิศทางเดียวกันเพื่อให้่ายต่อการปกครอง และยังเป็นการทำให้คณะสงฆ์เกิดความสามัคคีที่จะทำกิจกรรมของคณะสงฆ์ร่วมกัน และควรจะให้หัวหน้าที่พักสงฆ์แต่ละที่มีการศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เหมือนกันทุกที่เพื่อที่จะได้นำความรู้ที่ศึกษามาปฏิบัติที่พัทสงฆ์ และได้ปฏิบัติให้เหมือนกัน^{๒๑๒}

ควรจะมีแนวทางในการช่วยเหลือในการบริหารด้านการปกครองนี้ โดยการตั้งกฎระเบียบในการบริหารงานที่เป็นรูปธรรม และมีแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้งมีจำนวนหลายแห่ง และแต่ละแห่งก็มีพื้นที่ห่างไกลกันพอสมควรการดูแลปกครองอาจจะไม่ทั่วถึงมากนัก เช่น แนวทางในการบริหารจัดการด้านศาสนสถานของที่พักสงฆ์ แนวทางการบริหารจัดการด้านศาสนวัตถุ แนวทางการบริหารจัดการศาสนบุคคล แนวทางการบริหารจัดการด้านศาสนธรรม และแนวทางการบริหารจัดการด้านศาสนกิจ เป็นต้น ซึ่งเป็นภาระกิจที่สำคัญที่จะพัฒนาที่พักสงฆ์ให้ดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยต่อไป^{๒๑๓} ควรจะมีกฎระเบียบพื้นฐานที่เหมือนกันของแต่ละที่พักสงฆ์ เนื่องจากในอำเภอสวนผึ้งมีที่พักสงฆ์จำนวนหลายที่เพื่อให้เป็นกฎระเบียบพื้นฐานจะได้นำไปปฏิบัติได้เหมือนกัน เพราะนอกจากพระธรรมวินัยแล้วยังมีข้อตกลงภายในต่าง ๆ ที่หัวหน้าที่พักสงฆ์กำหนดขึ้นเพื่อให้การดูแลปกครองเป็นไปด้วยดี เพราะกิจของหัวหน้าที่พักสงฆ์แต่ละที่ก็มีมากอยู่เพราะจะเป็นกิจของสงฆ์ที่ปฏิบัติร่วมกับคณะสงฆ์จึงต้องบริหารจัดการให้ดีด้วย^{๒๑๔}

ควรมีการพัฒนาความรู้ของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และต้องดำเนินงานของคณะสงฆ์ต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามภาระหน้าที่ เพราะหัวหน้าที่พักสงฆ์ก็เปรียบเสมือนกับเจ้าอาวาส ภาระบทบาทหน้าที่จึงไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการดำเนินงานต่าง ๆ ควรจะต้องมีการจัดแบ่งภาระหน้าที่มอบให้กับผู้ที่สามารถทำหน้าที่ได้และมีความถนัด แต่ถ้าไม่ถนัดก็ควรจะให้ได้รับการเรียนรู้เพิ่มเติม หรือการสลับสับเปลี่ยนงานไปเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้ และที่สำคัญควรมีการประชุมอบรมให้ความรู้แก่พระภิกษุในปกครองอยู่เป็นประจำ คฤหัสถ์ไวยาวัจกร และศิษย์วัดด้วย เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ยังต้องต้องอยู่ในความดูแลอยู่ตลอดซึ่งจะต้องบริหารจัดการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย^{๒๑๕} ควรมีการนำเทคโนโลยีมาคอยช่วยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยภายในวัดหรือที่พักสงฆ์ โดยเฉพาะการติดกล้องวงจรปิดภายในพื้นที่เพื่อความเรียบร้อยของที่พักสงฆ์เพราะสามารถช่วยได้

^{๒๑๑} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑๒} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอรัญเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑๓} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลมศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๑๔} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑๕} สัมภาษณ์ นายกิตติพิศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

เวลาที่ไม่ได้อยู่หรือเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจด้านนอก^{๒๑๖} ควรมีการประสานงานกับคนในพื้นที่ หัวหน้าชุมชน คนในชุมชน ท้องที่รอบ ๆ บริเวณที่พักสงฆ์เพื่อจะได้ช่วยเป็นหูเป็นตาคอยสอดส่องดูแลที่พักสงฆ์ได้บ้าง เพราะการเดินทางต่าง ๆ มีถนนเดินทางเข้าได้พวกมีฉ้อฉลก็อาศัยหรือแฝงตัวมาเพื่อหากินในทางมิชอบได้ ควรมีการจัดสถานที่ต่างภายในที่พักสงฆ์ให้ดูสะอาดร่มรื่นเป็นธรรมชาติ และมีที่พักผ่อนหย่อนใจภายในวัดหรือที่พักสงฆ์ ควรมีการประชุมอยู่เนืองนิตย์ เพื่อพูดคุยปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น จะได้ช่วยกันหาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างลุล่วงไปได้ด้วยดีเรียบร้อย^{๒๑๗}

ควรมีการบริหารจัดการที่ดีให้ถูกต้องตามอำนาจหน้าที่ในการดูแลปกครองพระภิกษุ สามเณรให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามสมณวิสัย ในการอบรมสั่งสอนให้มีความประพฤติให้เป็นไปตามกรอบของพระธรรมวินัย และดูแลคุณวิสัย อุบาสก อุบาสิกา ให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา ควรมีการวางแผนการจัดแบ่งหน้าที่ภายในวัดหรือที่พักสงฆ์ ให้เข้ากับความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อช่วยลดภาระหน้าที่ของเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์ได้ หรือจะเป็นการสับเปลี่ยนหน้าที่กันทำเพื่อเป็นการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถต่อไป ควรมีการส่งเสริมให้ผู้อยู่ในการดูแลปกครองได้รับการพัฒนาด้านความรู้เพิ่มมากขึ้นในการจัดส่งไปอบรมในสถานที่ต่าง ๆ ที่มีการจัดขึ้น หรือส่งไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไปเพื่อเป็นการพัฒนาต่อยอดความรู้^{๒๑๘} ควรมีการประชุมร่วมกันของพระภิกษุสามเณรภายในอยู่ตลอดอาจจะเป็นอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง หรือเดือนละครั้ง อย่างน้อย เพื่อจะได้มาพูดคุยปรึกษาหารืองานต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อจะได้แก้ปัญหา และช่วยกันดูแลสอดส่องให้เป็นไปด้วยดี อีกทั้งการตั้งกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ภายในที่พักสงฆ์ ควรจะต้องให้มีการปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้เกิดความสามัคคีภายในหมู่คณะด้วย ควรจะมีการประสานงานกับชุมชน เพราะพื้นที่พักสงฆ์ในแต่ละที่ก็จะตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนอยู่แล้ว การจะเข้าไปติดต่อประสานงานต่าง ๆ กับชุมชนควรจะมีการปฏิบัติอยู่บ่อย ๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้คนในชุมชนมาเข้าวัดหรือที่พักสงฆ์มากยิ่งขึ้น เพราะเนื่องจากในปัจจุบันมีข่าวสารต่าง ๆ ที่ทำให้ภาพลักษณ์ของคณะสงฆ์เสียหายไปมาก ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาในด้านนี้ให้สำคัญเพื่อจะได้ดึงศรัทธาจากประชาชน คนในชุมชนให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาแล้วหันเข้ามาทำบุญกับวัดหรือที่พักสงฆ์ให้มากยิ่งขึ้น^{๒๑๙}

ควรมีการปรับปรุงสถานที่ในที่พักสงฆ์ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดูสะอาดร่มรื่น และรักษาศรัทธาให้คงอยู่ไว้ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอสวนผึ้งยังเป็นพื้นที่ป่าเขาอยู่มาก การธำรงรักษาศรัทธาไว้เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องปฏิบัติกัน และควรมีการประสานงานและเข้าถึงคนในชุมชนในพื้นที่ด้วย เนื่องจากวัดหรือที่พักสงฆ์นั้น ๆ อยู่ใกล้เคียงกับชุมชนอยู่แล้ว การติดต่อสื่อสาร

^{๒๑๖} สัมภาษณ์ พระครูประทุมศิริรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑๗} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๑๘} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑๙} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยัมพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

หรือการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ในการดูแลสอดส่องควรที่จะต้องช่วยกันดูแลกับคนในชุมชนพื้นที่นั้นด้วย เพื่อให้คนในชุมชนมองเห็นคุณค่าของการดูแลรักษาวัดหรือที่พิกสงฆ์นั้นให้มากเพราะเป็นศูนย์รวมน้ำใจของคนในชุมชน อีกทั้งพระสงฆ์จะเป็นผู้นำความศรัทธาเลื่อมใสให้กับคนในชุมชนด้วย ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญที่จะต้องคอยเอาใจใส่ ควรที่มีการประชุมและประสานงานต่าง ๆ เพื่อจะได้ร่วมกันวางแผน นโยบายต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้ความสามัคคีเกิดขึ้นอย่างยาวนาน เพื่อช่วยลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วย^{๒๒๐} ควรมีการพัฒนาาร่วมกับชุมชนด้วย เพราะที่พิกสงฆ์แต่ละที่มีชุมชนใกล้เคียงอยู่แล้วการที่จะดึงคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนางานต่าง ๆ ภายในที่พิกสงฆ์ก็เป็นเรื่องจำเป็น เพราะการที่จะสร้างเสนาสนะต่าง ๆ ภายในที่พิกสงฆ์ก็ควรจะให้เข้ากับวิถีชีวิตกับคนในชุมชนด้วย เพราะจะต้องอยู่ร่วมกันอีกยาวนานจะได้ไม่ทำให้คนในชุมชนห่างวัดหรือที่พิกสงฆ์ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความศรัทธาความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชนด้วย การประสานงานต่าง ๆ ก็จะเป็นไปได้ด้วยดี ความสงบก็จะเกิดขึ้น ลดความขัดแย้งวัดหรือที่พิกสงฆ์ที่มีอยู่ให้น้อยลงได้ รวมทั้งเป็นการปลูกฝังให้คนในชุมชนเกิดความรักวัดหรือที่พิกสงฆ์มากยิ่งขึ้นตามมาด้วย ควรมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อจะได้ทันสมัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะพื้นที่ต่าง ๆ ของที่พิกสงฆ์แต่ละที่มีความห่างไกลกันอยู่มากพอสมควรการดูแลปกครองให้ทั่วถึงทุกที่ก็เป็นไปได้ยาก ดังนั้นจึงควรหาช่องทางการติดต่อสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็วนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด เพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็วด้วย การประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ของวัดหรือที่พิกสงฆ์ควรมีอยู่ประจำ เพื่อเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องหรือมีการร่วมกับชุมชนในพื้นที่จัดตั้งหอกระจายข่าวขึ้นเพื่อเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ทั่วถึงทุกบ้านภายในพื้นที่ เพราะรอบๆ วัดหรือที่พิกสงฆ์ส่วนใหญ่ก็ใกล้กับชุมชนอยู่แล้วสามารถเป็นศูนย์กลางให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี^{๒๒๑}

ควรมีการดูแลการปกครองให้คงไว้ซึ่งพระธรรมวินัยเป็นหลัก เพราะความเป็นอยู่ของพระภิกษุสามเณรภายในที่พิกสงฆ์แต่ละที่ก็มีหัวหน้าที่พิกสงฆ์เป็นผู้มีอำนาจในการดูแลปกครองอยู่แล้ว ซึ่งจะต้องดูแลปกครองพระภิกษุสามเณรให้มีการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย อีกทั้งต้องมีการส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถของพระภิกษุสามเณรในด้านการศึกษาหาความรู้ตามพระธรรมวินัยด้วย เพื่อทำความเข้าใจในหลักของการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งคฤหัสถ์ที่อาศัยอยู่ภายในที่พิกสงฆ์ซึ่งจะต้องอบรมดูแลสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องอยู่เนืองนิตย์ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่จะต้องดูแล และก็ต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่และชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงด้วย เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน เพราะสถานที่ของวัดหรือที่พิกสงฆ์ ส่วนใหญ่จะมีอาคารที่กว้างขวางสามารถรองรับคนที่มาใช้งานได้จำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่ชุมชนที่อยู่ใกล้ ๆ วัดหรือที่พิกสงฆ์นั้นก็มักจะขอเข้าใช้งานอยู่ตลอดเช่นกัน และควรจัดพระภิกษุสามเณรคอยดูแลทำความสะอาด เพื่อให้เกิดความร่มรื่น แล้วพร้อมใช้งานได้อยู่เสมอ การรักษาและทำนุบำรุงสิ่งปลูกสร้างเสนาสนะต่าง ๆ ก็ควรที่จะแบ่งภาระหน้าที่ไปถ้ามีจำนวนพระภิกษุสามเณรเยอะ แต่ถ้ามีจำนวนน้อยก็ควรจะมีมือกัน

^{๒๒๐} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒๑} สัมภาษณ์ นางนพพร สีนคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ดูแลรักษาเป็นต้น^{๒๒๒} ควรมีการประสานงานกับคณะสงฆ์ในพื้นที่ในการจัดสรรแบ่งพระภิกษุให้มาจำพรรษาตามวัดหรือที่พักสงฆ์ที่มีพระภิกษุสามเณรจำนวนน้อย เช่น บางที่มีจำนวน ๒ รูป ก็มีซึ่งยากต่อการดูแลรักษาเสนาสนะให้ทั่วถึงได้ ดังนั้นทางคณะสงฆ์ควรจัดสรรหรือหาพระภิกษุสงฆ์ในพื้นที่ที่มีจิตอาสาอยากจะทำปรับเปลี่ยนบทบาทภาระหน้าที่ให้ลองไปอยู่ที่พักสงฆ์ที่มีพระภิกษุจำนวนน้อยเพื่อเป็นการช่วยลดภาระหน้าที่ของหัวหน้าที่พักสงฆ์นั้นด้วย อีกทั้งยังช่วยคอยดูแลรักษาที่พักสงฆ์นั้น ควรมีการประสานงานกับชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงที่อยู่รอบ ๆ วัดหรือที่พักสงฆ์นั้นเพื่อจะได้คอยช่วยเหลือดูแลสอดส่องความเรียบร้อยได้ เนื่องจากวัดหรือที่พักสงฆ์แต่ละที่มีพระภิกษุจำนวนน้อยการที่จะดูแลสอดส่องอาจจะไม่ทั่วถึงจึงต้องอาศัยคนในชุมชนให้คอยช่วยเป็นหูเป็นตาให้ได้บ้าง เนื่องจากคนในชุมชนจะรู้และทราบดีกว่าว่าคนในพื้นที่หรือคนต่างพื้นที่ และคนในชุมชนก็มีการเดินทางสัญจรไปมาผ่านอยู่ตลอดซึ่งจะสามารถคอยช่วยดูแลได้บ้าง ควรจะมีการติดกล้องวงจรปิดเพื่อที่จะได้ลดภาระหน้าที่ในการดูแลงานภายในวัดและที่พักสงฆ์ได้ เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ที่ทันสมัยสามารถตรวจจับความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ภายในวัดหรือที่พักสงฆ์ได้ และมีการบันทึกลงในเครื่องบันทึกซึ่งจะสามารถมาเปิดดูย้อนหลังได้เมื่อเวลาที่เกิดปัญหาภายในที่วัดหรือที่พักสงฆ์เกิดขึ้น^{๒๒๓}

สรุปได้ว่า แนวทางการแก้ไขในด้านการปกครอง ควรจะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือพระภิกษุสามเณรภายในปกครองอยู่เป็นประจำเพื่อที่จะได้ปรึกษาหารืองานที่จะต้องดูแลและรักษา ร่วมกัน รวมทั้งควรจะมีการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการดูแลและทำให้เห็นคุณค่าของการดูแลรักษาที่พักสงฆ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างศรัทธาความเลื่อมใสให้กับคนในชุมชนด้วย

๔.๓.๒ แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในด้านการศาสนศึกษา

ควรจัดระเบียบการปกครองให้รัดกุม แต่ไม่ถึงกับเข้มข้นให้ผู้ปกครองมีสิทธิที่จะเข้าไปดูแลและแนะนำการบริหารและการปกครอง^{๒๒๔} พยายามส่งเสริมให้พระสังฆาธิการได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อจะได้ส่งเสริมสั่งสอนพระเถรภายในวัด ที่พัก ได้รับความรู้ความเข้าใจได้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย^{๒๒๕} จัดทำแบบแผนในการเรียนการสอนทั้งธรรมศึกษาของนักเรียน และนักธรรมชั้นตรี-โท-เอกของพระเถร ฉบับย่อ ๆ, จัดบวชพระ และสามเณร เพื่อเพิ่มจำนวนพระและเถร, จัดอบรมหรือประชุม คัดสรร พระผู้ที่จะมาช่วยสอนเพิ่มทุกพรรษา (ทุกปี)^{๒๒๖} บังคับให้เรียนถึงนักธรรมชั้นเอก^{๒๒๗}

^{๒๒๒} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒๓} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒๔} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรัญเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒๕} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒๖} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๒๗} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปิริสุโท, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปิริสุโท ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ต้องปรับทัศนคติทั้งพระและโยมให้เกิดความเข้าใจในระบบการศึกษาในยุคปัจจุบันของพระสงฆ์ และต้องให้คำแนะนำเพื่อให้ญาติโยมเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง โดยไม่เป็นมิชฌาภิบาล^{๒๒๘} ควรจะให้ความสำคัญกับการบวชให้มากขึ้นเพื่อที่จะรักษาบุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้อยู่ได้ต่อไป และเพิ่มเติมบุคลากรที่มีอยู่น้อยให้เพิ่มมากขึ้น และให้บุคลากรที่มีอยู่ได้รับการพัฒนาความรู้ในแต่ละระดับชั้นของนักธรรม เพื่อจะได้คอยช่วยเหลืองานในที่พัทสงฆ์แต่ละที่ได้ด้วย^{๒๒๙} ควรจัดสถานที่สอนรวมให้เป็นสถานที่ของวัดในเขตอำเภอสวนผึ้งที่มีความพร้อมด้านสถานที่ ด้านบุคลากร และค่าใช้จ่าย เพื่อจะได้รับหน้าที่ในด้านนี้ได้อย่างเหมาะสม ควรมีการจะรวบรวมปัจจัยในเขตตำบล หรืออำเภอเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายกับวัดที่รับหน้าที่จัดการเรียนการสอน เพราะต้องมีค่าใช้จ่ายที่จำเป็นด้วยเช่นกัน เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ เป็นต้น รวมทั้งช่วยค่าใช้จ่ายให้แก่พระที่เดินทางมาเรียนด้วย เนื่องจากแต่ละวัดแต่ละที่พัทสงฆ์ในพื้นที่ที่มีความห่างไกลกันมากพอสมควร การเดินทางกลับไปมาทุกวันจึงต้องมีการจัดการและเตรียมการให้พร้อมด้วย^{๒๓๐} ควรจัดหาบุคลากรในการสอนในพื้นที่ และจัดสถานที่ในการสอนรวมสอนในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อต่อการเดินทางไปเรียนได้สะดวก และจัดหางบประมาณส่งเสริมในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดกำลังใจกับครูสอน และงบประมาณจัดการในการเดินทางของพระที่ไปเรียนหรือจัดหารถรับส่งพระที่ไปเรียนเพื่ออำนวยความสะดวก^{๒๓๑}

ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นให้แต่ละที่เพื่อจะได้นำมาใช้บริหารได้และลดภาระของหัวหน้าที่พัทสงฆ์ลงไปด้วย ควรมีพาทนรถรับส่งพระที่ไปเรียนรวมเพื่อจะง่ายต่อการไปเรียน และลดภาระค่าใช้จ่ายของที่พัทสงฆ์แต่ละที่ได้ด้วยเพื่อจะได้นำไปใช้ในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อไปได้^{๒๓๒} ควรมีการบริหารจัดการที่ไปในทิศทางเดียวกันด้วยการรณรงค์ให้รู้คุณค่าของการบวชจำพรรษาว่ามีคุณค่ามีประโยชน์อย่างไรบ้าง และเมื่อบวชควรมีการจัดกิจกรรมให้พระภิกษุที่บวชใหม่เห็นคุณค่าของการบวชจำพรรษา และการเรียนนักธรรมและบาลี ควรมีการจัดสถานที่เรียนของนักธรรมบาลีให้มีบรรยากาศที่น่าเรียนรู้ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย แล้วควรจัดให้มีงบประมาณการเรียนของพระภิกษุสามเณรในการใช้จ่ายต่าง ๆ เพราะการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งก็จะต้องมีการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนหนังสือเป็นต้น ซึ่งยังขาดแคลนและยังเป็นภาระที่หัวหน้าที่พัทสงฆ์ต้องคอยรับภาระอยู่ในปัจจุบัน^{๒๓๓} ควรมีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของพระโดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการช่วยสอนให้มากขึ้น ควรมีการพัฒนาพระสงฆ์ผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการสื่อต่าง ๆ ในการช่วยสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์มาก

^{๒๒๘} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิธ, หัวหน้าที่พัทสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒๙} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปรีสุทโธ, หัวหน้าที่พัทสงฆ์ป่าสวนผึ้งปรีสุทโธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม

๒๕๖๑.

^{๒๓๐} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอรัญเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓๑} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่พัทสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๓๒} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓๓} สัมภาษณ์ นายกิตติพิศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ที่สุด^{๒๓๔} อีกทั้งยังเป็นการชักจูงใจให้เกิดความสนใจในการเรียนการสอน ควรมีการจัดการหลักสูตร การเรียนของพระภิกษุสงฆ์ เนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนของพระภิกษุ สามเณรยังเป็น หลักสูตรเดิม ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน อีกทั้งยังต้องเป็นการท่องจำมากกว่าการ นำมาประยุกต์ใช้จริง ๆ ขาดงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน เพราะจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการ จัดสถานที่ เช่น โต๊ะเรียน ห้องเรียน อุปกรณ์การเรียน ซึ่งจะต้องใช้งบประมาณพอสมควร ซึ่งในแต่ละ ปีก็จะเป็นภาระของเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์นั้น ๆ ไป^{๒๓๕}

ควรมีการจัดงบประมาณที่ใช้ในการเรียนการสอน การเดินทางของผู้เรียนหรือผู้สอน ควร จัดสถานที่การเรียนการสอนให้มีสภาพแวดล้อมที่น่าเรียน ร่มรื่น ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอกเพื่อให้ ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียน ควรจัดให้ครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนหรือเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ได้ ห้องเรียนควรมีการจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการสอนด้วย เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายโปรเจคเตอร์ หรือจอทีวีที่สามารถต่อ คอมพิวเตอร์ออกจอได้ เครื่องเสียง ที่ช่วยให้สะดวกต่อการสอน เป็นต้น^{๒๓๖} ควรมีการพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรที่ทำหน้าที่สอนให้มีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อ และอุปกรณ์ในการ จัดการเรียนการสอน และเทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัยเพื่อเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการ เรียนมากขึ้น อีกทั้งควรจะมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อ เป็นการทบทวนเนื้อหาของการเรียน^{๒๓๗} ควรมีการจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือสนับสนุนในด้านการ จัดการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณร เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งต้องมีการใช้ งบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียน และจัดสถานที่เรียนให้เหมาะสมพร้อมที่จะทำการเรียน การสอน รวมทั้งบรรยากาศในห้องเรียนควรจัดให้มีความพร้อมด้วย ผู้เรียนจะได้มีสมาธิในการ เรียน^{๒๓๘}

ควรจัดหาพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถในการฝึกอบรมมาเป็นวิทยากรในการสอน บุคลากรให้มีความรู้เพิ่มเติมในการสื่อหรืออุปกรณ์ช่วยในการสอนเนื่องจากปัจจุบันมีสื่อที่ทันสมัย หลากอย่างสามารถมาบูรณาการเข้าร่วมใช้ในการสอนได้^{๒๓๙} ถ้าพระภิกษุผู้เรียนมีจำนวนน้อยควรมี การจัดการเรียนการสอนที่รวมไว้ในสถานที่จัดการเรียนการสอนที่เดียวกัน เพื่อช่วยลดงบประมาณใน การสอนได้ และ อีกทั้งยังเป็นการสืบเปลี่ยนสรรหาผู้ที่จะมาทำการสอนที่มีความรู้ความสามารถมา

^{๒๓๔} สัมภาษณ์ พระครูประทุมภักดิ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓๕} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๓๖} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓๗} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยัมพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๓๘} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓๙} สัมภาษณ์ นางนพพร สีนคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ช่วยในการสอนได้ และควรมีการจัดการในการอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนและผู้สอนด้วย เช่น จัดพาหนะ หรือการจัดสรรงบประมาณเดินทางที่มารวมเรียนที่เดียวกัน^{๒๔๐} ควรมีการตั้งคณะกรรมการภายในพื้นที่โดยจัดตั้งรวมเจ้าสำนักเรียนภายในตำบลแล้วคัดสรรคัดเลือกบุคลากรที่จะมาทำหน้าที่ในการสอน รวมทั้งรวมผู้เรียนที่ต่างสถานที่ให้มาเรียนรวมที่เดียวกัน เพื่อให้ได้มาตรฐาน และผู้สอนก็มีกำลังใจเพิ่มมากขึ้นเพราะมีผู้เข้าเรียนมากขึ้น^{๒๔๑}

สรุปได้ว่า แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในด้านการศาสนาศึกษา ควรจะต้องมีการคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนำสื่อการสอนที่ทันสมัยมาช่วยในการสอนด้วยเพราะเป็นเทคนิคและวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสนใจมากขึ้นได้ และควรมีการจัดสรรงบประมาณมาช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนด้วยเพื่อแบ่งเบาภาระของเจ้าสำนักที่เปิดทำการเรียนการสอน

๔.๓.๓ แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในด้านศึกษาสงเคราะห์

ควรสละทุนทรัพย์ช่วยไม่ว่าจะเป็นวัดหรือสำนักที่พิกสงฆ์ เพื่อให้เด็กหรือนักเรียนจะได้มีกำลังใจ ทำให้การศึกษาก้าวหน้า บรรลุวัตถุประสงค์ ของการคณะสงฆ์ต่อไป^{๒๔๒} ปัญหาไม่มีแนวทางแก้ไขจึงค่อยเป็นค่อยไป^{๒๔๓} ควรให้เจ้าอาวาสและหัวหน้าที่พักสงฆ์ เสียสละและช่วยกันหน่อยเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ พระศาสนา ถ้าเยาวชนมีความรู้ มีการศึกษาที่ดี และสูงยิ่งขึ้นไป^{๒๔๔} ในการสงเคราะห์ควรที่จะสงเคราะห์ในด้านการใช้ชีวิต ให้รู้จักคุณค่าของเงิน ปลูกฝังคุณธรรมในการดำรงชีวิต^{๒๔๕} เน้นเรื่องการศึกษาให้เป็นรูปแบบ และประชาสัมพันธ์ และใช้สื่อให้เข้าถึงการศึกษาให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด^{๒๔๖} ที่พิกสงฆ์ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ในด้านนี้ได้โดยมีส่วนร่วมกับทางคณะสงฆ์ของอำเภอในการบริจาคปัจจัย หรือการมีส่วนร่วมในการแจกทุนสงเคราะห์ หรือบริจาคสิ่งของที่จำเป็นแก่โรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง^{๒๔๗} ควรมีการรวบรวมปัจจัยเข้าส่วนกลางเพื่อที่จะได้คัดสรรโรงเรียนที่มีความจำเป็นขาดสนในทุนการศึกษานั้นให้ได้รับและสลับสับเปลี่ยนโรงเรียนกันไป เพื่อจะได้ทั่วถึง และมีการรวบรวมสิ่งของ

^{๒๔๐} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔๑} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔๒} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรัญเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔๓} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวโร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔๔} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๔๕} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔๖} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔๗} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

เครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับโรงเรียนจะเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ ที่จะไปบริจาค เพื่อจะได้กระจายความช่วยเหลือได้ทั่วถึงกันไป หรือจะรวบรวมไว้แล้วจัดสรรแบ่งให้เท่า ๆ กันทุกโรงเรียนทุกปี เป็นต้น^{๒๔๘}

ควรจัดให้มีการจัดหาทุน หรือบอกบุญแก่ญาติโยมที่มาทำบุญให้ร่วมเป็นเจ้าภาพในงานด้านนี้เพิ่มมากขึ้น จะเป็นสิ่งของหรือเครื่องอุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนต่าง ๆ ของโรงเรียน หรือให้มีการจัดตั้งกองทุนการศึกษาในพื้นที่ และจัดตั้งคณะกรรมการมาคอยดูแลงบประมาณในส่วนนี้ เพื่อที่จะได้ร่วมประชุมและคัดสรรเลือกโรงเรียนที่ขาดแคลนในพื้นที่เพื่อให้สามารถดูแลและกระจายความช่วยเหลือได้ครอบคลุมพื้นที่ ซึ่งจะได้ช่วยแก้ปัญหาได้บ้างเพราะตามโรงเรียนก็ต้องการความช่วยเหลือจะมากจะน้อยก็จะคัดเลือกแบ่งสรรปันส่วนให้กระจายความช่วยเหลือไปได้ทั่วถึง^{๒๔๙} ให้ทางคณะสงฆ์อำเภอหรือตำบลรวบรวมการจัดสรรแบ่งแจกทุนให้ตามโรงเรียนที่ขาดแคลนในพื้นที่ที่จะได้เป็นการกระจายในทุกโรงเรียนในพื้นที่ และสับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ และลำดับความสำคัญของโรงเรียนที่ขาดแคลนมากก่อนให้เข้าไปดำเนินการช่วยเหลือโดยด่วน^{๒๕๐} ควรมีการจัดแบ่งการจัดทุนมอบทุนให้แก่โรงเรียนตามความเหมาะสม เพราะการมอบทุนตามโรงเรียนบางครั้งไม่ผ่านการตรวจพิจารณาว่าสมควรได้ได้รับทุนการศึกษาจริง ๆ เพราะบางครั้งมอบทุนให้นักเรียนผู้เรียนดีเรียนเก่งแต่ฐานะทางบ้านของเด็กก็มีฐานะดีอยู่แล้ว เป็นต้น ควรมีการคัดสรรเด็กที่เรียนดีแต่ยากจนชัดเจนจริง ๆ เพื่อให้เป็นขวัญกำลังใจแก่เด็กนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใฝ่รู้และสามารถเรียนต่อไปในชั้นที่สูงขึ้นต่อไป^{๒๕๑} และควรจัดให้เด็กนักเรียนที่ได้รับทุนการเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้เข้าวัดบ้าง หรือมีกิจกรรมที่เด็กนักเรียนสามารถมาช่วยเหลือแบ่งเบาภาระแก่วัดบ้าง เด็กนักเรียนบางคนรับทุนการศึกษาก็จริงบางที่ยังไม่รู้เลยว่าพระภิกษุที่มามอบทุนอยู่ที่วัดไหน เป็นต้น จึงควรสนับสนุนให้เด็กนักเรียนที่ได้รับทุนควรจะได้ทราบข้อมูลผู้ที่มาแจกทุนด้วย^{๒๕๒}

ควรมีการจัดตั้งกองทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน และการช่วยเหลือโครงการอาหารกลางวันแก่โรงเรียนที่ขาดแคลน จัดหางบประมาณจากศรัทธาของญาติโยมที่มาทำบุญโดยการแสดงธรรม หรือบรรยายธรรมให้ญาติโยมเห็นคุณค่าของการศึกษา และการช่วยเหลือเด็กนักเรียนในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เข้าสู่สังคมต่อไป^{๒๕๓} ควรมีการจัดตั้งกองทุนการศึกษา สำหรับเด็กนักเรียนผู้มีผลการเรียนดีแต่ฐานะทางบ้านยากจน และจัดตั้งกองทุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กเพื่อช่วยเหลือตามโรงเรียนที่ขาดแคลน จะเป็นปัจจัย หรือข้าวสารอาหารแห้งต่าง ๆ ก็สามารถรวมกัน

^{๒๔๘} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอรุณเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔๙} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลผดุงศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๕๐} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕๑} สัมภาษณ์ นายกิตติพัทธ์ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕๒} สัมภาษณ์ พระครูประทุมามาริรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕๓} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

และนำไปมอบให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลน^{๒๕๔} ควรมีการประสานงานกับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน เพื่อติดต่อของบสนับสนุนในการช่วยเหลือเด็กและโรงเรียนที่ด้อยโอกาสต่าง ๆ หรือที่ขาดแคลนจริง ๆ ควรมีการจัดตั้งกองทุนการศึกษาสงเคราะห์ให้กับเด็กนักเรียนที่ยากจน และมีการรวบรวมมอบให้แก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ฐานะทางบ้านยากจน^{๒๕๕}

ควรมีการจัดตั้งกองทุนโครงการอาหารกลางวันมอบให้แก่โรงเรียนที่ขาดแคลนเพื่อเป็นการช่วยเหลือ อาจจะเป็นข้าวสารอาหารแห้ง หรือปัจจัย สิ่งของอุปโภคต่าง ๆ ที่สามารถมาทำอาหารมามอบให้แก่โรงเรียนที่ขาดแคลน ควรมีการจัดสรรผลัดเปลี่ยนมอบให้กับโรงเรียนเวียนกันไปเพื่อจะได้ทั่วถึงทุกโรงเรียนในพื้นที่เฉพาะโรงเรียนที่ขาดแคลนอย่างเร่งด่วนก็ควรจะได้รับเข้าไปช่วยเหลือก่อน เป็นต้น^{๒๕๖} ควรมีคณะกรรมการที่การดูแลและคัดเลือกเด็กที่จะแจกทุนด้วย หรือจะคัดเลือกเด็กที่สอบธรรมศึกษาได้ เป็นต้น เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่เด็ก ๆ ให้เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ธรรมศึกษา หรืออยากสอบธรรมศึกษาให้ได้^{๒๕๗} ควรมีการบอกบุญแก่ญาติโยมที่มาทำบุญให้ได้ทราบ และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จะจัดขึ้นนี้มีความสำคัญอย่างไรบ้าง เพื่อให้ทราบและเห็นคุณค่า ควรมีการจัดการเทศน์หรือแสดงธรรมในการจัดตั้งเป็นกองทุนขึ้นมาช่วยเหลือ จะให้ทุกวัดจัดเทศน์หรือแสดงธรรมอย่างน้อยปีละครั้ง โดยปัจจัยที่ได้มอบเข้ากองทุนสงเคราะห์ส่วนกลางไว้^{๒๕๘} ควรมีการจัดตั้งกองทุนโครงการอาหารกลางวันให้กับเด็กแล้วมอบให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลนเพื่อจะได้เข้าไปช่วยเหลือลดภาระให้กับทางโรงเรียน จะเป็นปัจจัยหรือข้าวสารอาหารแห้งอาหารสดก็ได้ หรือจะมีการจัดทอดผ้าป่าเข้าโครงการอาหารกลางวันก็ได้^{๒๕๙}

สรุปได้ว่า แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในด้านศึกษาสงเคราะห์ ทางคณะสงฆ์ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่ดูแลงานในด้านนี้และมีการตั้งกองทุนศึกษาสงเคราะห์จะเป็นของส่วนรวมหรือตามวัด และให้ทางคณะสงฆ์แต่ละวัดหรือที่พักระดมให้มีการจัดกิจกรรมการเทศน์หรือทอดผ้าป่าเข้ากองทุนปีละครั้ง

^{๒๕๔} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕๕} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๕๖} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕๗} สัมภาษณ์ นางนพพร ลินคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕๘} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕๙} สัมภาษณ์ นางดวงจิตา ศคินรากุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๔.๓.๔ แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม

มีการอบรมสั่งสอนส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับศาสนทายาทที่มีโอกาสได้บวชเข้ามาแต่มีเวลาน้อยให้ได้รับความรู้ความเข้าใจได้บ้างพอสมควรอยู่เท่าที่ทำได้^{๒๖๐} จัดทำคู่มือ ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมแบบเชิงรุกและเชิงรับ, แนะนำยุทธศาสตร์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมแก่หัวหน้าที่พักสงฆ์^{๒๖๑} ต้องพยายามฝึกทักษะให้แก่พระคุณเจ้าให้มีความรู้ความเข้าใจในระบบเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน^{๒๖๒} ควรสรรหาบุคลากรที่จะทำหน้าที่คอยช่วยเหลือด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของแต่ละที่พักสงฆ์ เพราะที่พักสงฆ์แต่ละที่ยังมีบุคลากรน้อย ที่มีอยู่การควรให้มีการพัฒนาความรู้และความสามารถเพื่อที่จะได้ทำหน้าที่เผยแผ่ได้^{๒๖๓} ควรมีการจัดการส่งเสริมให้ที่พักสงฆ์แต่ละที่มีแนวทางการปฏิบัติเหมือนกันโดยมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมในการทำบุญทุกวันพระ เพื่อให้ญาติโยมที่อยู่รอบวัดหรือที่พักสงฆ์ได้มาร่วมกันทำบุญเข้าวัดอยู่อย่างตลอด และควรให้แต่ละที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาตามที่แต่ละที่พักสงฆ์สามารถจะจัดได้ตามอัตภาพที่เหมาะสม^{๒๖๔} ควรมีการจัดอบรมให้แก่พระภิกษุในพื้นที่ในการให้ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่เพื่อจะทำให้ไม่รู้สึกเบื่อและเป็นการจูงใจประชาชนทำให้สนใจที่อยากจะเข้ามารับการเผยแผ่มากขึ้น จะเป็นการจัดปายประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่ต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้ประชาชนที่ได้พบเห็นเกิดความสนใจที่จะเข้ามารับการเผยแผ่ของพระสงฆ์^{๒๖๕} ควรจัดหางบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในส่วนภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หรือภาคเอกชนที่จะสามารถร่วมสนับสนุนงบประมาณในการจัดการได้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แล้วส่วนกลางควรให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านงบประมาณด้วยเพราะส่วนใหญ่จะให้จัดกิจกรรมแต่ไม่มีงบประมาณในการจัดมาให้จึงต้องเป็นภาระแก่เจ้าของสถานที่จัดไป^{๒๖๖}

ควรให้พระภิกษุได้เข้ารับการอบรมการใช้สื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสม และสามารถเข้าถึงได้ง่าย ใช้งบประมาณน้อย เพื่อช่วยในการเผยแผ่ศาสนาธรรมได้ดี และควรจะมีการเผยแผ่ที่เฉพาะด้าน หรือเฉพาะวัย ตามไปด้วย เนื่องจากคนทำงานในแต่ละด้านแต่ละสาขา ก็มีความสนใจแตกต่างกันไป ช่วงอายุวัยก็สำคัญ เพราะจะสามารถสื่อสารเผยแผ่เข้าไปถึงเฉพาะเจาะจงเข้าถึงได้ดี^{๒๖๗} ควรมีการพัฒนาความรู้

^{๒๖๐} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖๑} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๖๒} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิโร, หัวหน้าที่พักสงฆ์รางแสนหันทครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖๓} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖๔} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอรุณเขต เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖๕} สัมภาษณ์ พระครูประทุมมาภิรักษ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖๖} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๖๗} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

เรื่องการเผยแผ่ที่นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ เพื่อเป็นการดึงดูดใจประชาชนให้เกิดความสนใจ และควรจัดสถานที่พักของพระสงฆ์ให้แยกจากสถานที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เป็นสัดส่วนและเป็นที่เจริญตาแก่ประชาชนที่เข้ามาทำบุญ^{๒๖๘} ควรมีการอบรมบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่เพิ่มขึ้น หรือควรมีการจัดการอบรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง^{๒๖๙} เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมความรู้ของพระสงฆ์ที่จะทำหน้าที่ในการเผยแผ่ให้มีความทันสมัยและทันต่อสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ของปัจจุบันควรมีการฝึกอบรมการพัฒนาด้านการเผยแผ่ให้ทันสมัยโดยมีการนำสื่อต่าง ๆ เข้ามาใช้ประกอบการเผยแผ่ให้มากขึ้น^{๒๗๐} ควรมีการจัดหาบุคลากรที่พอจะช่วยเผยแผ่ได้ให้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถ ในฝึกฝนอบรมด้านการเผยแผ่ และจัดหางบประมาณในการสนับสนุนส่งบุคลากรไปอบรมด้วย เพราะว่าการจะไปอบรมแต่ละครั้งก็ต้องมีค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายอยู่บ้างก็ควรจัดหาเพื่อให้ไม่เป็นภาระของผู้เข้าฝึกอบรม^{๒๗๑}

ควรมีการประชาสัมพันธ์โดยทำป้ายติดประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้นเพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรมได้ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ลงระบุไว้ในป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ก็จะช่วยทำให้ประชาชนสามารถได้รับรู้แล้วสามารถจัดแบ่งเวลาให้เข้ามาร่วมกิจกรรมที่ทางวัดหรือทางที่พักสงฆ์จัดขึ้นได้^{๒๗๒} ควรมีการจัดฝึกอบรมพระนักเผยแผ่รุ่นใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อจะได้พัฒนาความรู้ความสามารถในเทคนิควิธีการเผยแผ่แบบที่สามารถนำสื่อมาช่วยในการเผยแผ่ได้^{๒๗๓} ควรมีการจัดงบประมาณสนับสนุนในด้านการเผยแผ่นี้ สรรหางบประมาณจากการบอกบุญให้ญาติโยมได้ทราบเพื่อแบ่งเบาภาระจากเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์^{๒๗๔} ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเผยแผ่ให้มากขึ้น โดยมีลักษณะที่วัดหรือที่พักสงฆ์ที่อยู่ใกล้เคียงชุมชนสามารถเข้าไปพบปะคนในชุมชนบ่อย ๆ โดยการสอดแทรกธรรมะไปด้วย หรือจะจัดกิจกรรมที่วัดและชุมชนได้ปฏิบัติด้วยกันบ่อย ๆ เป็นต้น^{๒๗๕}

^{๒๖๘} สัมภาษณ์ นายกิตติพัทธ์ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖๙} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๗๐} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗๑} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๗๒} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗๓} สัมภาษณ์ นางนพพร สิ้นคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗๔} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗๕} สัมภาษณ์ นางดวงจิตา ศศิณารกุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สรุปได้ว่า แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ควรมีการจัดการอบรมพระภิกษุที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมให้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่รูปแบบที่ทันสมัยและสามารถใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ให้หลากหลายและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมให้มากขึ้น

๔.๓.๕ แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในด้านการสาธารณูปการ

โดยรวมต้องค่อยเป็นค่อยไป^{๒๖๖} จัดหาแบบแปลน เสนาสนะและถาวรวัตถุให้เหมาะสมกับที่พิกสงฆ์ที่อยู่ในเขตชุมชนนั้น ๆ เช่น ที่พิกสงฆ์ที่อยู่ในหมู่บ้านของไทยเชื้อสายมอญก็ควรจะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของไทยเชื้อสายมอญไว้เป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น^{๒๖๗} ให้มีแบบแผนการก่อสร้างอนุรักษ์ต้นไม้เดิมไว้ และให้ปลูกต้นไม้ในวัดที่พิกสงฆ์เพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสถานที่เป็นสัปปายะ^{๒๖๘} ทำตามกำลังทรัพย์มีเท่าไรก็ทำเท่านั้นแล้วปัญหาก็จะไม่เกิด^{๒๖๙} ควรมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่มีความรู้ความสามารถด้านโยธามาช่วยดูแลแบบแปลนการก่อสร้างต่าง ๆ ภายในที่พิกสงฆ์ เพื่อให้ถูกต้องตามหลักการก่อสร้าง เพื่อให้สิ่งปลูกสร้างที่จะสร้างขึ้นภายในที่พิกสงฆ์อยู่ได้คงทนถาวร และใช้งานได้อย่างเต็มที่สมบูรณ์^{๒๗๐} ควรมีการติดต่อประสานงานจากหน่วยงานภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อจัดสรรงบประมาณเข้ามาช่วยสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างต่าง ๆ ที่สำคัญ ควรมีการประสานงานกับโยธาในพื้นที่ในการจัดการวางแผนผังของที่พิกสงฆ์ และรูปแบบของศาสนสถานที่จะก่อสร้างให้เป็นรูปแบบที่ถูกต้อง ให้ได้มาตรฐานและเพื่อให้สถานที่ก่อสร้างนั้นคงอยู่ถาวร และใช้งานได้ยาวนาน^{๒๗๑} หัวหน้าที่พิกสงฆ์ควรจะต้องศึกษาหาความรู้ในด้านนี้เพิ่มมากขึ้นเพื่อที่จะได้รู้เท่าทันผู้รับเหมาก่อสร้างได้ไม่ให้ออกค่าก่อสร้าง^{๒๗๒} หัวหน้าที่พิกสงฆ์ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการก่อสร้างซึ่งจะได้นำความรู้มาใช้และพัฒนาที่พิกสงฆ์ ควรจัดหางบประมาณจากส่วนอื่นมาเพิ่ม จากส่วนภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชนที่มีศักยภาพที่จะสามารถของบประมาณมาสนับสนุนได้ แต่ละที่พิกสงฆ์ควรมีการจัดทำแปลนสถานที่ภายในที่พิกสงฆ์ว่ามีอะไรบ้างเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทางมา^{๒๗๓} ควรจัดระเบียบการ

^{๒๖๖} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวโร เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖๗} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภักตกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๖๘} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พิกสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖๙} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิธ, หัวหน้าที่พิกสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗๐} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พิกสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗๑} สัมภาษณ์ พระครูประทุมามิรัจฉ, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗๒} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอริยเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗๓} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลคัคคี พลญาโณ, หัวหน้าที่พิกสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

ก่อสร้างภายในที่พัทลุง มีแบบแปลนงานก่อสร้างต่าง ๆ หรือทำแผนผังศาสนสถานภายในที่พัทลุง เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ามาในที่พัทลุง^{๒๘๔}

ควรจะให้ผู้ที่มีความรู้ด้านการก่อสร้างจากหน่วยงานภาครัฐมาให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ พระสงฆ์เพื่อจะได้สามารถบริหารจัดการงานให้ถูกต้องตามระเบียบการก่อสร้างต่าง ๆ ที่ได้มาตรฐาน ควรจัดหาช่างผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการดำเนินการก่อสร้าง เพื่อให้สามารถจัดการก่อสร้างต่าง ๆ ให้มีการใช้งานใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่^{๒๘๕} ควรจัดทำแปลน แผนผังของวัดเพราะแปลนวัด หรือแผนผังของวัดเป็นการบอกกว่าสถานที่สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ตั้งที่ไหนเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้ามาในสถานที่^{๒๘๖} ควรดูแลการจัดสรรหาทุนจากการของบประมาณอุดหนุนจาก หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยลดภาระการเรียไธจากญาติโยม^{๒๘๗} ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จากการประสานงานพูดคุยหรือประชุมเกี่ยวกับเรื่องประเพณี วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นและใน ชุมชน ว่ามีประเพณีวัฒนธรรมอย่างไร เพื่อจัดสร้างศาสนสถานให้สอดคล้อง และช่วยลดความขัดแย้ง ที่เกิดขึ้นด้วย^{๒๘๘} ควรมีการจัดสถานที่ภายในวัดหรือที่พัทลุงให้ดูสะอาดร่มรื่น เพื่อเป็นการชักชวน ให้เข้ามาพักผ่อนหย่อนใจได้ เพราะสถานที่ร่มรื่นก็จะดึงดูดให้ประชาชนสนใจได้มาก ควรมีการ ประสานงานกับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอสนับสนุนงบในการก่อสร้าง^{๒๘๙}

เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของประชาชนที่มาทำบุญ เพราะญาติโยมที่มาทำบุญก็อยาก เห็นศาสนสถานี่ ๆ ที่ทำบุญสร้างนั้นให้เสร็จไว ๆ แต่ก็อาจจะเหนื่อยใจบ้างเมื่อมาทำบุญสร้างแล้วแต่ ก็ยังไม่เสร็จตลอด^{๒๙๐} ควรจะมีการเข้าถึงชุมชนในท้องถิ่นให้มากขึ้นเพื่อจะได้ทราบสภาวะหรือสภาพ ของชุมชนว่ามีวิถีชีวิตอย่างไร ประเพณีวัฒนธรรมอย่างไร จะได้มาช่วยปรับเปลี่ยนแนวคิดในการก่อ นสร้างเสนาสนะต่าง ๆ ให้เข้ากับวิถีชีวิตของท้องถิ่นและคนในชุมชน เพื่อจะได้เกิดความชื่นในและ อยากรจะเข้ามาบอย ๆ อีกทั้งยังเป็นการช่วยลดความขัดแย้งระวัดหรือที่พัทลุงกับชุมชนในท้องถิ่นที่ จะเกิดขึ้นได้^{๒๙๑} ควรมีจัดให้มีคณะกรรมการให้เข้ามาคอยช่วยดูแลและดำเนินการงานก่อสร้างต่าง ๆ

^{๒๘๔} สัมภาษณ์ นายทรีท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๘๕} สัมภาษณ์ นายกิตติพัศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๘๖} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๘๗} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๘๘} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๘๙} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙๐} สัมภาษณ์ นางนพพร สิ้นคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙๑} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ภายในที่พักสงฆ์ แล้วประสานงานกับเจ้าหน้าที่โยธาในเขตพื้นที่ให้มาเป็นที่พักอาศัยช่วยดูแลงานการก่อสร้างต่าง ๆ มีความเป็นมาตรฐานและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น^{๒๙๒}

สรุปได้ว่า แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในด้านการสาธารณสุขการ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการมาคอยดูแลการดำเนินงานการก่อสร้างต่าง ๆ ภายในที่พักสงฆ์ เพราะจะไปคอยช่วยดูแลงานการก่อสร้างต่าง ๆ ให้ดำเนินงานไปได้ด้วยดี และควรมีการประสานงานกับโยธาทายในเขตพื้นที่เพื่อให้เป็นที่พักอาศัยงานการก่อสร้างต่าง ๆ ให้อยู่ในมาตรฐาน เช่น มีการเขียนแปลนการก่อสร้างต่าง ๆ ก่อนการก่อสร้าง ควรมีการจัดทำแผนผังสถานที่ภายในที่พักสงฆ์เพื่ออำนวยความสะดวกและจัดสถานที่พักสงฆ์ให้เป็นระเบียบ

๔.๓.๖ แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในด้านสาธารณสุขสงเคราะห์

ควรที่ฝ่ายปกครองควรจะมาร่วมให้การอุปถัมภ์บ้างเป็นบางครั้ง จะได้รับความชื่นชม^{๒๙๓} ส่วนมากจะแก้ไขตามเท่าที่กำลังของแต่ละวัดจะทำได้ และมีการร่วมด้วยช่วยกันกับคณะสงฆ์และข้าราชการในท้องที่อยู่เสมอ^{๒๙๔} ควรจะรวบรวมกันทั้งหมด ทั้งอำเภอในการช่วยเหลือสร้างที่อยู่ให้ผู้ยากจน ตามกำลังที่จะทำได้ปีละแห่งเป็นต้น, ผู้ป่วยติดเตียงก็รวบรวมกันไปเยี่ยมกันทั้งเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส หัวหน้าที่พักสงฆ์ หมุนเวียนกันไป เดือนละตำบล เป็นต้น^{๒๙๕} แก้ไขระบบรถที่พักสงฆ์ให้มีความพร้อม และมีความรวดเร็วเพื่อให้งานไม่สะดุด และมีความคล่องตัวและที่สำคัญก็คือคนขับรถต้องมีความพร้อมด้วยจึงจะทำให้งานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น^{๒๙๖} ควรมีการประสานงานหน่วยงานคณะสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานภาคเอกชน และชุมชนที่มีการร่วมงานกันในพื้นที่ เพื่อที่จะได้แบ่งหน้าที่ในการช่วยเหลือต่าง ๆ ได้ทันทั่วถึง และจะได้ง่ายต่อการจัดการและสรรหาสิ่งของในการอำนวยความสะดวกได้มากขึ้น^{๒๙๗}

ควรมีการติดต่อสื่อสารที่เปิดโอกาสให้มีการลดขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ ลงบ้าง เพื่อให้เกิดความฉับไวเพื่อการช่วยเหลือลงพื้นที่ได้ทันเหตุการณ์ ทางคณะสงฆ์ตามลำดับชั้นการปกครองควรจะมีการประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐ หรือหน่วยงานภาคเอกชนในอำเภอไว้บ่อย ๆ เช่น การประชุม การปรึกษาหารือการช่วยเหลือต่าง ๆ เวลาที่เกิดภัยพิบัติเกิดขึ้นภายในพื้นที่ เพื่อที่จะได้เข้าไปคอยดูแลช่วยเหลือได้ทัน อย่างเช่น การให้ที่พักสงฆ์ใกล้เคียงในพื้นที่เข้าไปคอยช่วย

^{๒๙๒} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙๓} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรุณเขต, เจ้าคณะตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙๔} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธานิน ถาวโร, เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙๕} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภักตกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๙๖} สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙๗} สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ดูแลผู้ประสบภัยพิบัติจากอัคคีภัย ทำให้ไร่ที่พักอาศัยโดยให้เข้าไปดูแลคอยช่วยเหลือให้ที่พักพิงช่วย
คราว และรอให้หน่วยงานของภาครัฐจัดสรร ที่อยู่อาศัยให้กับผู้ประสบภัยแล้วเสร็จก็ให้กลับไปอยู่ได้
ตามปกติ เป็นต้น^{๒๙๘} ควรมีการติดต่อประสานงานกับภาครัฐและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้ง
ภาคเอกชนและชุมชนเพื่อจะได้ร่วมมือกันช่วยเหลือในทิศทางที่ถูกต้องและตรงกับความต้องการจริง
อีกทั้งควรที่จะเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับงานในด้านนี้ให้ลึกมากกว่านี้เพื่อจะได้เข้าใจการสงเคราะห์ที่
ถูกต้อง^{๒๙๙} เพราะการให้ที่ดีและมีประโยชน์มากที่สุดคือให้กำลังใจ ให้ความรู้ที่จะเอาตัวรอดให้ได้
มากกว่า เพราะบางครั้งสิ่งของให้ไปช่วยแล้วผู้ที่ถูกช่วยไม่ทำอะไรให้ดีขึ้นกว่าเดิมของที่ช่วยเหลือก็
อาจจะหมดตามไปด้วยเช่นกัน ดังนั้นควรให้เขาทำความเข้าใจแล้วให้การช่วยเหลือตนเองในขั้น
พื้นฐานได้ด้วย เพราะจะเป็นการช่วยเหลือระยะยาวที่ดี^{๓๐๐}

ควรมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อยู่
บ่อยๆ เช่นการประชุม ปรึกษาหารืองานต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้เสมอ ซึ่งจะเป็นการคอยเฝ้าระวัง
และให้ความช่วยเหลือได้ทันเวลาที่ จัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนช่วยเหลือหรือจัดตั้งเป็น
กองทุนในการช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อจะได้รองรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทัน และประสานงานกับ
หน่วยงานคณะสงฆ์ในการให้ความรู้และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ ขึ้นพื้นฐานที่จำเป็น^{๓๐๑} ควร
มีการประสานงานกับชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชน เพื่อจะได้ติดต่อ
ประสานงานให้ความรู้และทำความเข้าใจต่าง ๆ ของการสาธารณสงเคราะห์ที่จำเป็น ควรจัดสรรหา
งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชน เพื่อนำมาช่วยเหลือจะ
ได้ลดภาระค่าใช้จ่ายของหัวหน้าที่พักสงฆ์ได้บ้าง^{๓๐๒} ควรขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากภาครัฐมาให้
ความรู้แก่บุคลากรโดยการอบรมบุคลากรที่มีอยู่ และคนในชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มี
คุณภาพ ควรมีการประสานงานกับคนในชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชนที่
จะเข้ามาช่วยประสานงานต่าง ๆ ที่จะทำให้ร่วมกัน อีกทั้งมาช่วยเหลือด้านความปลอดภัยต่าง ๆ โดย
การเฝ้าระวังเป็นหูเป็นตาให้กับวัด บ้าน และชุมชนที่ใกล้เคียง เพื่อจะได้คอยช่วยเหลือสอดส่องให้อยู่
ในความสงบเรียบร้อยอยู่ตลอด^{๓๐๓}

^{๒๙๘} สัมภาษณ์ พระครูสถิตอริยเขต, เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙๙} สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลมศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๐๐} สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐๑} สัมภาษณ์ นายกิตติพัศ แก่นไร่, นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐๒} สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี,
๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๐๓} สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม
๒๕๖๑.

ควรจัดหางบประมาณในการสนับสนุนช่วยเหลือจะจัดตั้งเป็นกองทุนสาธารณสงเคราะห์ที่อาจจะจัดขึ้นโดยวัดหรือที่พักร่วมกับชุมชน เพื่อเป็นทุนสำรองในการช่วยเหลือต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้เพื่อจะเป็นเงินกองกลางไว้สำหรับคอยช่วยเหลือวัดและชุมชน^{๓๐๔} ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารดูแลโดยจัดให้มีวัดหรือที่พักร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมอยู่ด้วยกับชุมชน เพื่อจะได้ทราบความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ภายในชุมชนว่ามีเหตุการณ์หรือมีผู้ประสบภัยเกิดขึ้นอะไรบ้าง จะได้ประสานงานและให้ความช่วยเหลือได้ทันที่^{๓๐๕} ควรมีการประสานงานกับภาครัฐและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผน และนโยบายในการปฏิบัติร่วมกันที่ชัดเจน เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกัน^{๓๐๖} ควรจัดอบรมให้ความรู้ร่วมกันในพื้นที่ชุมชน โดยมีวัดหรือที่พักร่วม บ้าน และโรงเรียน และให้วิทยากรผู้มีความรู้ความเข้าใจมาจัดอบรม และทำความเข้าใจให้กับชุมชนในพื้นที่เมื่อมีการเกิดเหตุการณ์ที่เป็นภัยเกิดขึ้น ให้รู้จักวิธีการช่วยเหลือต่าง ๆ ขึ้นพื้นฐานที่จำเป็น^{๓๐๗} ควรมีการจัดกิจกรรมช่วยเหลือในพื้นที่ร่วมกันโดยมีวัดหรือที่พักร่วมกับมือกับตัวแทนชุมชนในตำบล ตัวแทนของหมู่บ้านในการลงพื้นที่เป็นประจำอย่างน้อยให้มีการจัดร่วมกันเดือนละครั้ง เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ได้ทั่วถึง^{๓๐๘}

สรุปได้ว่า แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในด้านสาธารณสงเคราะห์ ควรมีการประสานงานร่วมมือกันกับชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ในการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยต่าง ๆ ภายในพื้นที่ สลับสับเปลี่ยนกันไป ให้ทั่วทุกพื้นที่ และจะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือในการวางแผน และนโยบายในการปฏิบัติร่วมกันเป็นประจำ เพื่อให้งานดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง

^{๓๐๔} สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๐๕} สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร, กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

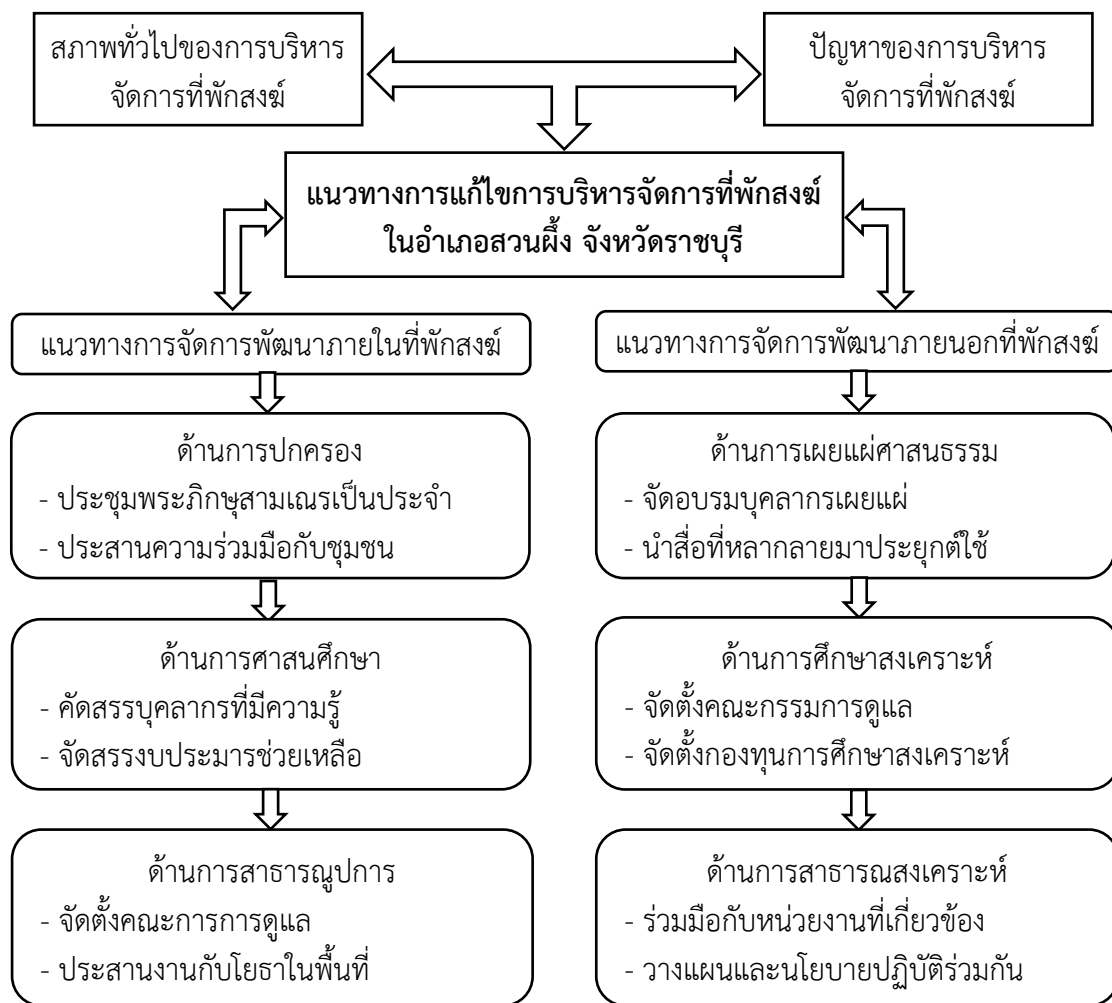
^{๓๐๖} สัมภาษณ์ นางนพพร สิ้นคง, เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐๗} สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐๘} สัมภาษณ์ นางดวงจิตตา ศศิณารกุล, เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ในภาพที่ ๔.๑ แสดงให้เห็นแนวทางการแก้ไขการบริหารจัดการที่พักงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ใน ๖ ด้าน

๑. ด้านการปกครอง

ปัญหาและอุปสรรค

- ขาดการประสานงานร่วมกันกับชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- การประชุมปรึกษาหารืองานภายในที่พักงฆ์เองก็ควรจะให้พระภิกษุสามเณรมาช่วยกันปรึกษารื่องานกิจการต่าง ๆ หรือการตั้งข้อบังคับกฎระเบียบต่าง ๆ ให้เป็นไปในความคิดเห็นร่วมกันเพื่อจะได้ปฏิบัติร่วมกันด้วยความสามัคคี

แนวทางการแก้ไข

- ประชุมปรึกษาหารือพระภิกษุสามเณรภายในปกครองอยู่เป็นประจำ
- ประสานงานกับชุมชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการดูแลและทำให้เห็นคุณค่าของการดูแลรักษาที่พักงฆ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างศรัทธาความเลื่อมใสให้กับคนในชุมชนด้วย

๒. ด้านการศาสนศึกษา

ปัญหาและอุปสรรค

- บุคลากรผู้ทำการสอนขาดความรู้ความสามารถในการใช้อุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย
- ขาดงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ขาดความพร้อมด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน

แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนา

- คัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนำสื่อการสอนที่ทันสมัยมาช่วยในการสอนด้วย
- จัดสรรงบประมาณมาช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนด้วยเพื่อแบ่งเบาภาระของเจ้าสำนักที่เปิดทำการเรียนการสอน

๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ปัญหาและอุปสรรค

- ขาดการจัดตั้งกองทุนศึกษาสงเคราะห์ให้เป็นรูปธรรม
- ขาดการส่งเสริมสนับสนุนและแรงจูงใจให้ทุกวัดหรือทุกที่พักงฆ์เห็นคุณค่าและความสำคัญของงานด้านนี้

แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนา

- ทางคณะสงฆ์ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่ดูแลงานในด้านนี้

- ตั้งกองทุนศึกษาสงเคราะห์จะเป็นของส่วนรวมหรือตามวัด
- แต่ละวัดหรือที่พักสงฆ์ให้มีการจัดกิจกรรมการเทศน์หรือทอดผ้าป่าเข้ากองทุนปีละครั้ง

๔. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม

ปัญหาและอุปสรรค

- ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความสามารถที่จะนำสื่อสมัยใหม่มาใช้ในการเผยแผ่ไม่ค่อยเป็น

- ขาดการจัดการส่งเสริมการอบรมในด้านเทคนิคและวิธีการเผยแผ่โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้

แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนา

- จัดการอบรมพระภิกษุที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมให้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่รูปแบบที่ทันสมัย

- สามารถใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ให้หลากหลายและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมให้มากขึ้น

๕. ด้านการสาธารณูปการ

ปัญหาและอุปสรรค

- ขาดความรู้ความสามารถในการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ ไม่มีการตั้งคณะกรรมการมาคอยช่วยเหลือ

- ขาดงบประมาณในการดำเนินการก่อสร้างเสนาสนะเพราะขาดการประสานงานขาดความรู้ที่จะเข้าถึงได้ และบางที่ยังเกิดความขัดแย้งกับชุมชนเพราะสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในชุมชน

แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนา

- จัดตั้งคณะกรรมการมาคอยดูแลการดำเนินงานการก่อสร้างต่าง ๆ ภายในที่พักสงฆ์

- ประสานงานกับโยธาภายในเขตพื้นที่เพื่อให้เป็นที่ปรึกษางานการก่อสร้างต่าง ๆ ให้อยู่ในมาตรฐาน

- จัดทำแผนผังสถานที่ภายในที่พักสงฆ์เพื่ออำนวยความสะดวกและจัดสถานที่พักสงฆ์ให้เป็นระเบียบ

๖. ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

ปัญหาและอุปสรรค

- ขาดการประสานงานกันของคณะสงฆ์กับชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมมือกันช่วยเหลือ

- ขาดการปรึกษาหารือในการวางแผน และนโยบายในการปฏิบัติ

- ขาดงบประมาณในการสนับสนุนช่วยเหลือ

แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนา

- ประสานงานร่วมมือกันกับชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ในการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยต่าง ๆ

- ประชุมปรึกษาหารือในการวางแผน และนโยบายในการปฏิบัติร่วมกันเป็นประจำ เพื่อให้งานดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัสดุ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการพัสดุ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการที่พัสดุ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และเพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาในการบริหารจัดการที่พัสดุ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๑๗ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาเชิงพรรณนาความผลจากการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัสดุ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” สรุปตามประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัสดุ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการปกครอง

สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัสดุ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการปกครองได้แก่ สภาพปัญหาว่าัดหรือที่พัสดุขาดการประสานงานร่วมกันกับชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดความขัดแย้งต่าง ๆ เกิดขึ้น และเป็นปัญหาที่จะต้องรีบแก้ไข อีกทั้งการประชุมปรึกษาหารือภายในที่พัสดุเองก็ควรจะให้พระภิกษุสามเณรมาร่วมกัน ช่วยกันปรึกษาหารืองานกิจการต่าง ๆ หรือการตั้งข้อบังคับกฎระเบียบต่าง ๆ ให้เป็นไปในความคิดเห็นร่วมกันเพื่อจะได้ปฏิบัติร่วมกันด้วยความสามัคคี แนวทางการแก้ไข ควรจะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือพระภิกษุสามเณรภายในปกครองอยู่เป็นประจำเพื่อที่จะได้ปรึกษาหารืองานที่จะต้องดูแลและรักษาร่วมกัน รวมทั้งควรจะมีการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการดูแลและทำให้เห็นคุณค่าของการดูแลรักษาที่พัสดุมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างศรัทธาความเลื่อมใสให้กับคนในชุมชนด้วย

๕.๑.๒ สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการศึกษา

สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการศึกษา ได้แก่ บุคลากรผู้ทำการสอนขาดความรู้ความสามารถในการใช้อุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยและเทคโนโลยีมาช่วยในการสอน การเรียนการสอนเป็นการสอนแบบเดิมๆ ไม่ปรับเปลี่ยนวิธีไม่มีเทคนิคใหม่ ๆ ขาดงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ขาดความพร้อมด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน แนวทางการแก้ไขควรจะต้องมีการคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนำสื่อการสอนที่ทันสมัยมาช่วยในการสอนด้วยเพราะเป็นเทคนิคและวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสนใจมากขึ้นได้ และควรจะมีการจัดสรรงบประมาณมาช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนด้วยเพื่อแบ่งเบาภาระของเจ้าสำนักที่เปิดทำการเรียนการสอน

๕.๑.๓ สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการศึกษาสงเคราะห์

สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ ขาดการจัดตั้งกองทุนศึกษาสงเคราะห์ให้เป็นรูปธรรม ขาดการส่งเสริมสนับสนุนและแรงจูงใจให้ทุกวัดหรือทุกที่พัทสงฆ์เห็นคุณค่าและความสำคัญของงานด้านนี้ แนวทางการแก้ไข ทางคณะสงฆ์ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่ดูแลงานในด้านนี้และมีการตั้งกองทุนศึกษาสงเคราะห์จะเป็นของส่วนรวมหรือตามวัด และให้ทางคณะสงฆ์แต่ละวัดหรือที่พัทสงฆ์ให้มีการจัดกิจกรรมการเทศน์หรือทอดผ้าป่าเข้ากองทุนปีละครั้ง

๕.๑.๔ สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม

สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ได้แก่ ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความสามารถที่จะนำสื่อสมัยใหม่มาใช้ในการเผยแผ่ไม่ค่อยเป็น ขาดการจัดการส่งเสริมการอบรมในด้านเทคนิคและวิธีการเผยแผ่โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ แนวทางการแก้ไข ควรมีการจัดการอบรมพระภิกษุที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมให้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่รูปแบบที่ทันสมัย และสามารถใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้หลากหลายและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมให้มากขึ้น

๕.๑.๕ สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการสาธารณูปการ

สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ ส่วนใหญ่เพราะจะขาดความรู้ความสามารถในการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ ไม่มีการตั้งคณะกรรมการมาคอยช่วยดูแล ขาดงบประมาณในการดำเนินการก่อสร้างเสนาสนะเพราะขาดการประสานงานขาดความรู้ที่จะเข้าถึงได้ และบางที่ยังเกิดความขัดแย้งกับชุมชนเพราะสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในชุมชน แนวทางการแก้ไข ควรมีการ

จัดตั้งคณะกรรมการมาคอยดูแลการดำเนินงานการก่อสร้างต่าง ๆ ภายในที่พักสงฆ์ เพราะจะไปคอยช่วยดูแลงานการก่อสร้างต่าง ๆ ให้ดำเนินงานไปได้ด้วยดี และควรมีการประสานงานกับโยธาทายในเขตพื้นที่เพื่อให้เป็นที่ปรึกษางานการก่อสร้างต่าง ๆ ให้อยู่ในมาตรฐาน เช่น มีการเขียนแปลนการก่อสร้างต่าง ๆ ก่อนการก่อสร้าง ควรมีการจัดทำแผนผังสถานที่ภายในที่พักสงฆ์เพื่ออำนวยความสะดวกและจัดสถานที่พักสงฆ์ให้เป็นระเบียบ

๕.๑.๖ สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านสาธารณสงเคราะห์

สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ ขาดการประสานงานกันของคณะสงฆ์กับชุมชน ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมมือกันช่วยเหลือ ขาดการปรึกษาหารือในการวางแผน และนโยบายในการปฏิบัติ ขาดงบประมาณในการสนับสนุนช่วยเหลือ ซึ่งจะต้องเป็นภาระของเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์ แนวทางการแก้ไข ควรมีการประสานงานร่วมมือกันกับชุมชน ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ในการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยต่าง ๆ ภายในพื้นที่ สลับสับเปลี่ยนกันไป ให้ทั่วทุกพื้นที่ และจะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือในการวางแผน และนโยบายในการปฏิบัติร่วมกันเป็นประจำ เพื่อให้งานดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง

๕.๒ อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” มีข้อค้นพบที่สำคัญ จึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีจำนวน ๖ ด้าน คือ (๑) ด้านการปกครอง (๒) ด้านการศึกษา (๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (๔) ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม (๕) ด้านการสาธารณูปการ (๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์ ได้ดังนี้

๑. ด้านการปกครอง

อำนาจหน้าที่ในการบริหารปกครองก็ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์ ต้องคอยควบคุมดูแลและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามในการปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรในปกครองของตนให้อยู่ได้ด้วยดีด้วยสามัคคี ประองตองกัน ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการปกครองนั้น ควรจะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือพระภิกษุสามเณรภายในปกครองอยู่เป็นประจำเพื่อที่จะได้ปรึกษาหารืองานที่จะต้องดูแลและรักษาร่วมกัน รวมทั้งควรจะมีการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการดูแลและทำให้เห็นคุณค่าของการดูแลรักษาที่พักสงฆ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างศรัทธาความเลื่อมใสให้กับคนในชุมชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ พระภพ สุนทรธมโม (สุนทรภัก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการปกครอง ควรมีการชี้แจงกฎระเบียบ และมีพระผู้ใหญ่ดูแลความ

ประพัตติและจริยาวัตรต่าง ๆ ของพระภิกษุสามเณรและควรเพิ่มมาตรการกวดขันในการดูแล เพื่อให้พระภิกษุสามเณรในสังกัดอยู่ในระเบียบดีงามและเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ทั้งภายใต้พระวินัยบัญญัติกฎหมายอาญาและและระเบียบแบบแผนอันดีของพระสังฆาธิการผู้ปกครอง^๑

๒. ด้านการศาสนศึกษา

หน้าที่การจัดการเรียนการศึกษาของพระสงฆ์เจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์เป็นเจ้าสำนักที่จะต้องคอยดูแลและส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนเกิดขึ้น เพราะเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการศาสนศึกษานั้น ควรจะต้องมีการคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนำสื่อการสอนที่ทันสมัยมาช่วยในการสอนด้วยเพราะเป็นเทคนิคและวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสนใจมากขึ้นได้ และควรจะมีการจัดสรรงบประมาณมาช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนด้วยเพื่อแบ่งเบาภาระของเจ้าสำนักที่เปิดทำการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับพระครูเกษมสมุทรรคุณ (ทองหล่อ เขมธมโม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ด้านการศาสนศึกษาควรสรรหาบุคลากรครูสอนพระปริยัติธรรมให้เพียงพอและมีประจำอยู่ในทุกสำนักเรียน และควรจัดอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยเพื่อช่วยประหยัดเวลาในการเรียนการสอนที่สูญเสียไปโดยไม่จำเป็น^๒

๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ทางคณะสงฆ์ก็มีการบริหารจัดการงานด้านนี้เป็นประจำ โดยมีการจัดมอบทุนแจกทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนนักศึกษาตามโรงเรียนและสถาบันการศึกษาเป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นหน้าที่ของพระสังฆาธิการทุกระดับชั้นที่จะต้องปฏิบัติ ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการศึกษาสงเคราะห์นั้น ทางคณะสงฆ์ควรจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่ดูแลงานในด้านนี้และมีการตั้งกองทุนศึกษาสงเคราะห์จะเป็นของส่วนรวมหรือตามวัด และให้ทางคณะสงฆ์แต่ละวัดหรือที่พักสงฆ์ให้มีการจัดกิจกรรมการเทศน์หรือทอดผ้าป่าเข้ากองทุนปีละครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ

^๑พระภพ สุนทรธมโม, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

^๒พระครูเกษมสมุทรรคุณ (ทองหล่อ เขมธมโม), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรจัดหาทุนในการช่วยเหลือให้เป็นระบบและมีผู้ดูแลอย่างชัดเจนและเข้มแข็ง เพื่อการประสานงานที่ดี^๓

๔. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม

การเผยแผ่ของพระสงฆ์เพื่อเป็นการสืบทอดต่อของพระพุทธศาสนาให้ยืนยาว เพราะเป็นการประกาศศาสนาธรรมให้คนที่ไม่รู้ไม่เข้าใจ ได้รู้และเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้แล้วสั่งสอนให้พุทธบริษัทได้รู้ตาม และเพื่อให้พระพุทธศาสนาคงอยู่ได้ยาวนานมั่นคง ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทลุงฯ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมนั้น ควรมีการจัดการอบรมพระภิกษุที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมให้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่รูปแบบที่ทันสมัย และสามารถเลือกใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ให้หลากหลายและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับพระอธิการมนัส ญาณวฑฒโน (เง่อสวส์ดิ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ ของพระสังฆาธิการในอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า ด้านบุคลากรผู้เผยแผ่ ควรให้มีการอบรมส่งเสริมบุคลากร ด้านเผยแผ่ให้มากและควรใช้สื่อเข้ามาประกอบด้วย ควรสร้างกระบวนการโดยเสริมเทคนิคต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับพื้นที่นั้นและตัวบุคลากร ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถด้านการสร้างกระบวนการเผยแผ่เพื่ออบรมแก่บุคลากรต่อไปอีก^๔

๕. ด้านการสาธารณูปการ

พัทลุงส่วนใหญ่ในแต่ละที่ยังต้องพัฒนาในด้านนี้อย่างมาก และยังขาดงบประมาณที่มากพอช่วยเหลือในการก่อสร้างต่าง ๆ ทำให้การพัฒนาทางด้านนี้จึงต้องค่อยเป็นค่อยไปที่จะสร้างสาธารณูปการต่าง ๆ ในที่พัทลุงฯ ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัทลุงฯ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการสาธารณูปการนั้น ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการมาคอยดูแลการดำเนินงานการก่อสร้างต่าง ๆ ภายในที่พัทลุงฯ เพราะจะไปคอยช่วยดูแลงานการก่อสร้างต่าง ๆ ให้ดำเนินงานไปได้ด้วยดี และควรมีการประสานงานกับโยธาภายในเขตพื้นที่เพื่อให้เป็นที่ปรึกษางานการก่อสร้างต่าง ๆ ให้อยู่ในมาตรฐาน เช่น มีการเขียนแปลนการก่อสร้างต่าง ๆ ก่อนการก่อสร้าง ควรมีการจัดทำแผนผังสถานที่ภายในที่พัทลุงฯ เพื่ออำนวยความสะดวกและจัดสถานที่พัทลุงฯให้เป็นระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูวินัยธรรมสมชาย สุวิชาโน (อยู่สำราญ) ได้

^๓พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทโร), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

^๔พระอธิการมนัส ญาณวฑฒโน (เง่อสวส์ดิ์), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ ของพระสังฆาธิการในอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ก-ข.

ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสาธารณูปการ: ควรประสานงานและขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการหรือองค์กร การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามาให้การสนับสนุนเงินทุนในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะแก่วัดในสังกัดพื้นที่^๕

๖. ด้านสาธารณสงเคราะห์

เป็นหน้าที่ที่สำคัญด้านหนึ่งที่เจ้าอาวาสหรือหัวหน้าที่พักสงฆ์จะต้องดำเนินงานในด้านนี้ เพื่อเป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน และในงานกิจการที่เป็นสาธารณะของชุมชนในพื้นที่ซึ่งจะต้องประสานงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เพื่อเป็นการช่วยเหลือและทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการสาธารณสงเคราะห์นั้น ควรมีการประสานงานร่วมมือกันกับชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ในการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยต่าง ๆ ภายในพื้นที่ สลับสับเปลี่ยนกันไป ให้ทั่วทุกพื้นที่ และจะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือในการวางแผน และนโยบายในการปฏิบัติร่วมกันเป็นประจำ เพื่อให้งานดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ พระหัตถ์สนธิ์ ปริบูรณ์ (สุวรรณจินดา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อป้องกันปัญหาการสงเคราะห์ที่ซ้ำซ้อน เกิดประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ และควรกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติงาน^๖

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. เจ้าคณะผู้ปกครองตามลำดับชั้น ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่พักสงฆ์ในจังหวัดราชบุรี โดยการจัดการขึ้นและแนะนำการปฏิบัติกรดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นการพัฒนาต่อไปสู่การขอยกขึ้นเป็นวัดต่อไปในภายภาคหน้า

^๕พระครูวินัยธรรมชยา สุวิชาโน (อยู่สำราญ), “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

^๖พระหัตถ์สนธิ์ ปริบูรณ์ (สุวรรณจินดา), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ก-ข.

๒. ที่พักสงฆ์ในเขตอำเภอสวนผึ้งจังหวัดราชบุรี ควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการหาแนวทางการพัฒนาที่พักสงฆ์ในพื้นที่ในแต่ละแห่งให้เป็นไปด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการชี้แนะและแนะนำในการปฏิบัติการดำเนินงานของที่พักสงฆ์เพื่อให้สอดคล้องถูกต้องตามกฎหมายระเบียบกฎหมายของบ้านเมือง

๒. ประชาชนในชุมชนใกล้เคียง รวมทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีส่วนร่วมเข้าไปช่วยพัฒนาที่พักสงฆ์ให้เหมาะสมถูกต้องตามวัฒนธรรมของท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ เพื่อพัฒนาที่พักสงฆ์ให้สามารถเข้ากับพื้นที่ของชุมชนได้ดี

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาดังต่อไปนี้

๑. การทำวิจัยแบบเจาะประเด็นในส่วนองภาวะผู้นำในการพัฒนาที่พักสงฆ์ในเฉพาะด้าน เช่น ประสิทธิภาพภาวะผู้นำในการจัดการสาธารณูปการของที่พักสงฆ์ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติจริง

๒. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างอำเภอต่าง ๆ ในเขตจังหวัดราชบุรีและจังหวัดอื่นๆ เพื่อหาความแตกต่างและนำมาพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่องต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กรมการศาสนา. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.

กองแผนงาน กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติกฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

คชาภรณ์ เจริญศรี นักวิชาการศาสนาชำนาญการ และคณะ. คู่มือพระสังฆาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๓.

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. การปกครองคณะสงฆ์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ตุลา มหาพสุธานนท์. หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: พี เอ็น เค แอนด์ สกายพริ้นตังส์ จำกัด, ๒๕๕๔.

ธนจรส พูนสิทธิ์. การจัดการองค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๑.

ประยุทธ์ เจริญสวัสดิ์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโณ). เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการปกครองคณะสงฆ์และการศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระพุทธวรญาณ (มงคล วิโรจน์). ธรรมญาณนิพนธ์: ๑๐๐ ปีพระพุทธวรญาณ. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘.

พระไพศาล วิสาโล. พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกวิกฤต. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖.

พระมหาไพฑูรย์ ปนตนนฺโท. การบริหารคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระมหาวิชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี). **คนสำราญงานสำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, ๒๕๕๐.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). **การบริหารวัด**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- พะยอม วงศ์สารศรี. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- พัชลีรี ชมพุดำ. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล, ๒๕๕๒.
- วัชร บุนนาค. **การบริหารหลักสูตร**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.
- วิเชียร วิทย์อุดม. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. **การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘.
- _____. **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โพธิ์เพช, ๒๕๔๕.
- สมคิด บางโม. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺโณ). **การเผยแผ่พระพุทธศาสนา**. **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวี พลรัตน์ บรรณาธิการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๐.
- สมยศ นาวิการ. **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๔๔.
- _____. **การบริหารตามสถานการณ์**. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๕.
- สัมพันธ์ ภูไพบูลย์. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๒.
- สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร: พรินทวนกราฟฟิค, ๒๕๔๒.
- สิริภพ เหล่าลาภะ. **พุทธศาสตร์การเมือง**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕.
- สุพิน เกษาคูปต์. **การจัดการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- เสนาะ ดิยาว. **หลักการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๒) งานวิจัย/วิทยานิพนธ์ :

พระครูเกษมสมุทรรคุณ (ทองหล่อ เขมธมโม). “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูถาวรกาญจนธรรม (สมคิด ถาวโร). “การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระครูปลัดเจริญ สุวิโร (มีประเสริฐ). “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสมุทรสงคราม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูปลัดพงศ์พันธ์ ขนดีโสภณ. “การบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อวัดไร่ขิง”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระครูวินัยธรรมสมชาย สุวิชาโน (อยู่สำราญ). “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทรโร). “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูสมุทรประภากร (เฉลิม ปภังกร). “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการปกครองของพระสังฆาธิการ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูสังฆรักษ์พศวีร์ ธีรปญโญ. “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระครูสิทธิวิชิตโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาปญโญ). “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระครูสุวรรณจันทนิวิฐ (สมพงษ์ จันทโร). “ทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอ ด้านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พระครูอรัญเขตคณารักษ์ (นิพนธ์ อคฺควณโณ). “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พระปลัดสุขสันต์ ยสินธโร. “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.
- พระภพ สุนทรธมโม. “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระมหาไถ่รุ่ง รุจิธมโม (ทองมา). “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พระมหาฉัตรชัย ชยญาณเมธี (ช่างทองคำ). “ประสิทธิภาพการบริหารวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระมหาขวลิต ชาดเมธี (คงแก้ว). “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- พระมหาณเฑียร วรรณโม. “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- พระมหาอรรถพล นริสโร (คงตัน). “ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตภาคเหนือ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พระมหาอานนท์ อานนโท. “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดชุมพรกับการประยุกต์ใช้หลักภิกขุอุปปริทานิยธรรม ๗”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระสุรินทร์ จิตตกาโร (ประเสริฐวาที). “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาในจังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระหัตสนัย ปริบุญโณ (สุวรรณจินดา). “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระอธิการมนัส ปญญาวฑฺฒโน (เงอส์สวัสดิ์). “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

เพ็ญญา ปาสายอ. “การบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลตำบลก้อ อำเภอสี จังหวัดลำพูน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

ศฤงคาร นันทะชัย. “บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารงานของเทศบาล ตำบลก้อ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ตามทัศนะของประชาชน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

อดิศักดิ์ จ้อยรักษา. “ประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาล ตำบลหนองหอยอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

(๓) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่:

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์. การพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน. การแสวงหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของ **พระสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๒๖. (อัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการเสวนา เรื่องบทบาทที่พึงประสงค์ของวัด **และพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย**. พ.ศ. ๒๕๔๓. (อัดสำเนา).

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง. **ฐานข้อมูลการปกครองคณะสงฆ์อำเภอสวนผึ้ง ประจำปี ๒๕๖๐**. ราชบุรี: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง, ๒๕๖๐. (เอกสารเย็บเล่ม).

_____. **สถิติพระภิกษุจำพรรษา ประจำปี ๒๕๖๐**. ราชบุรี: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง, ๒๕๖๐. (เอกสารเย็บเล่ม).

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

ประวัติความเป็นมาของสวนผึ้ง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/karhxngtheiywthiiswnphuang/prawati-khwam-pen-ma-khxng-swnphung>. [๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. ปัญหาข้อกฎหมายในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://web.krisdika.go.th/activityDetail.jsp?actType=l&actCode=74&head=4&item=n5>. [๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

อุดมศักดิ์ ชูโตชนะ นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ. ที่พักสงฆ์ สำนักสงฆ์ และวัด ๑. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://sta.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=337&Itemid=348. [๕ มิถุนายน ๒๕๖๑].

_____. ที่พักสงฆ์ สำนักสงฆ์ และวัด ๒. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://skn.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=169&Itemid=133. [๕ มิถุนายน ๒๕๖๑].

(๕) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ เจ้าอธิการธำนิทร์ ถาวโร. เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย วัดทุ่งแหลม ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางดวงธิดา. เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางนพพร สีนคง. เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางสุนันท์ สบายจิตร. กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายกิตติพิศ แก่นไร่. นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ อำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายทริท เหลืองสะอาด. นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย. ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง. เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูประทุมภริรักษ์ (ชิตงฺกโร). ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลมศักดิ์ พลญาโณ. หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรัญเขต (อิสยาโณ). เจ้าคณะตำบลท่าเคย วัดวังน้ำเขียว ราชบุรี, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สัมภาษณ์ พระครูวิบูลภัทรกิจ (โอภาโส). เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี/ผจร.วัดหนองหมี่ ราชบุรี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูสถิตอรัญเขต (จันจาโร). เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปิริสุทโธ. หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปิริสุทโธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิฑโร. หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสนห์นครจันทร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิม ชัดใจ. รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ

2. Secondary Sources:

(I) Book:

Cook. Curtis W. & Hunsaker. Philip L. **Management and Organization Behavior**. 3th. Ed.New jersey: McGraw-Hill, 2001.

Griffin. Ricky W. **Management**. 6th ed. Boston. MA Houghton Mifflin Company, 1999.

Herbert A. Simon. **Administrative Behavior**. New York: The Macmillan Company, 1947.

Robbins. Stephen P. and Coulter. M. **Management**. 7th ed.New Jersey: prentice Hall International.Lnc, 2002.

Simon. Smithburg & Thompson. **Public Administration**. 14th ed. New york: Alfred A. Knofe, 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ รูป/คน มีดังนี้

๑. พระปิฎกโกศล, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. พระครูวิสุทธาณันทคุณ, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. พระครูวาทิรวัดน์, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๔. พระมหากังวาล ธีรธมฺโม, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๕. ดร.ปิ่นนธร เจริญชัยพฤกษ์	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๔๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๓๓	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เรียน พระปิฎกโกศล, ดร.

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ในโอกาสที่
พระปิฎกโกศล
๑๕ ต.ค. ๖๑

พระเทพญาณมงคล, รศ.(พิเศษ)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๔๖

ที่ ศธ.๖๑๖๑/ว.๓๓

วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ, ดร.

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์
ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็น
อย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมา
พร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ ทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระเทพญาณมงคล,รศ.(พิเศษ))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ดร.ดร. กตัญญู

พญ.วิศัลยา

(พญ.วิศัลยา)

๑๒ ก.ค. ๖๑

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๔๔๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๓๓	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เรียน พระมหากษัตริย์ ธีรธมโม, ดร.

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ดร.ธีรธมโม

ศธ.๖๑๖๑/ว.๓๓

๑๕ ต.ค. ๖๑

พระเทพญาณมงคล, รศ.(พิเศษ)

(พระเทพญาณมงคล, รศ.(พิเศษ))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๘๔๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๓๓	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เรียน พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยเหตุโต, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระเทพญาณมงคล,รศ.(พิเศษ))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

(พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยเหตุโต, ผศ.ดร.)

๒๐ / ๓.๑. / ๖๑

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

บันทึกข้อความ

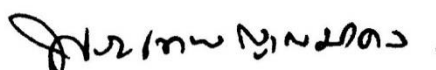
ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๔๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๓๓	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เจริญพร ดร.ปณณธร เขียวชัยพฤษ

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์
ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็น
อย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมา
พร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ ทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระเทพญาณมงคล,รศ.(พิเศษ))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ดร.ปณณธร เขียวชัยพฤษ

17 ต.ค ๒๕๖๑

17 ต.ค ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม

โทรติดต่อนอ ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

รายชื่อผู้ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ จำนวน ๑๗ รูป/คน มีดังต่อไปนี้

๑. พระครูปทุมมาภิรักษ์ ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี
๒. พระครูพิทักษ์ธรรมาเขต เจ้าคณะตำบลท่าเคย วัดวังน้ำเขียว ราชบุรี
๓. เจ้าอธิการธำนิทร์ ถาวโร เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย วัดทุ่งแหลม ราชบุรี
๔. พระครูวิบูลภัทรกิจ เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี/ผजर. วัดหนองหมี่ ราชบุรี
๕. พระครูสถิตธรรมาเขต เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี
๖. พระครูปลัดประพลมศักดิ์ พลญาโณ หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี
๗. พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี
๘. พระมหาสุวิทย์ สุวิฑฺโธ หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสน่हनครจันทร์ ราชบุรี
๙. นายพริท เหลืองสอาด นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี
๑๐. นายกิตติพัศ แก่นไร่ นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ อำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี
๑๑. นายสุชาติ บัวบาง เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๓ ราชบุรี
๑๒. นางดวงธิดา ศศิณารกุล เจ้าหน้าที่ด้านการส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดราชบุรี
๑๓. นางนพพร สิ้นคง เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี
๑๔. พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี
๑๕. นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี
๑๖. นายวิเชียร ยิ้มพราย ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี
๑๗. นางสุนันท์ สบายจิตร กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพ่งพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้เก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน พระครูพุทธมณีรักษ์ ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง วัดชัยป่าหวาย ราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี จึง
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

วันที่ ๒๔๑๑.๖๑

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอรับข้อมูลการวิจัย
เรียน พระครูพิทักษ์อรัญเขต เจ้าคณะตำบลท่าเคย วัดวังน้ำเขียว ราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี จึง
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระครูพิทักษ์อรัญเขต จ.๓. ๓๕/๑๕
24 ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน เจ้าอธิการธำนิพนธ์ ถาวโร เจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย วัดทุ่งแหลม ราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี จึง
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจ้าอธิการธำนิพนธ์ ถาวโร

พ.๖ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาราชการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพ่งพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอทราบข้อมูลการวิจัย

เรียน พระครูวิบุลย์ทรรกิจ เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี วัดหนองหมี ราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี จึง
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพ

พระครูวิบุลย์ทรรกิจ

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

๑๖ พ.ย. ๒๕๖๑

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอรับข้อมูลการวิจัย
เรียน พระครูสถิตอรัญเขต เจ้าอาวาสวัดสวนผึ้ง ราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี จึง
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพ

ร.อ. พระครูสถิตอรัญเขต

พระปิฎกโกศล, ดร.)

วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๔

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานเก็บข้อมูลการวิจัย
เรียน พระครูปลัดประพลมศักดิ์ พลญาโณ หัวหน้าที่พัทสงฆ์ ราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม รหสประจักษ์จำตวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัท
สงฆ์ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี จึง
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพ
๖ เม.ย. ๖๑

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๕๕๔๒-๕๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดงธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบการวิจัย
เรียน พระมหาประสิทธิ์ ปิริสุโข หัวหน้าที่พักรักษาตัวพระสงฆ์ที่พักรักษาตัว
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม รักษาสถาบันนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี จึง
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพ

พระมหาประสิทธิ์ ปิริสุโข
๒๗/๑๐/๖๑.

พระปิฎกโกศล (ดร.)

รักษาราชการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้เก็บข้อมูลการวิจัย
เรียน พระมหาสุวิทย์ สุวิโท หัวหน้าที่พัทสงฆ์รางเสนห์นครจันทร ราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัท
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี จึง
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระมหาสุวิทย์ สุวิโท
(พระมหาสุวิทย์ สุวิโท)

๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

เรียนมาด้วยความเคารพ

พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๕๕๔๒-๕๕๔๔

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นายทริท เหลืองสอาด นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

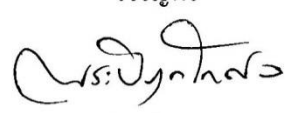
เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

๒๕ ต.ค. ๖๑
(นายทริท เหลืองสอาด)
นายอำเภอสวนผึ้ง

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)
รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดงธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอเอกสารเก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นายกิตติพิศ แก่นไร่ นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ อำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจริญพร

นายกิตติพิศ แก่นไร่
นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
๒๔/๑๐/๖๑

(พระปิฎกโกศล, ดร.)
รักษาราชการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่เก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นายสุชาติ บัวบาง เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่า ที่ รบ.๑ ราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักร
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

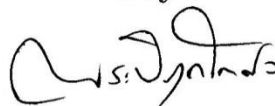
ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขออนุญาตจากท่าน
เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

๒๕ ๓๑. ๖๑

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นางดวงธิดา ศคินรากุล เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม รักษะประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(Signature)
(นางดวงธิดา ศคินรากุล)

ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ
28 ต.ค. 2561

เจริญพร

(Signature)
(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพ่งพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอเอกสารเก็บข้อมูลการวิจัย
เจริญพร นางนพพร สีนคง เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นางนพพร สีนคง
พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอรับข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นางนพพร สีนคง เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักร
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นางนพพร สีนคง
พัฒนาการอำเภอสวนผึ้ง
๒๕ ม.ค. ๖๑

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาราชการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอมูลเสนอแนะเก็บข้อมูลการวิจัย
เจริญพร พันเอกเฉลิมชัย ชัดใจ รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พ.ช.

(เสร็จแล้ว ชัดใจ)

๑๔ พ.ช. ๒๑

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๕๕๕๒-๕๕๕๔

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

กระทรวงศึกษาธิการ
วันที่ ๒๕ ต.ค. ๒๕๖๑
เวลา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอทราบข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย ราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีเรื่องจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียน นาย อบต.ท่าเคย จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

- เพื่อโปรดพิจารณา
- พ.ศ. ๒๕๖๑
- ๒๕ ต.ค. ๒๕๖๑

๒๕ ต.ค. ๒๕๖๑

(นายอภิวัฒน์ นาคสินธุ์)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๕๕๔๒-๕๕๔๔

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)
รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

นายวิชาญ อินทวงศ์
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเคย

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

อนุกรรมการบริหารวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

(นายมนัส ศิริจรรยาพงษ์)

นางสาวกมลทิพย์ บริหารส่วนตำบลท่าเคย
๒๕ ต.ค. ๖๑

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นายวิเชียร ยิ้มพราย ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม รหฺสประจําตัวนิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัก
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นายวิเชียร ยิ้มพราย

12 พ.ย. 2561

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นางสุนันท์ สบายจิตร กำนันตำบลท่าเคย ราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๐๓ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักร
สงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

คุณแก้ว ลุ่มาอจัน

วันที่ 23 ต.ค. ๖1

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ ฉายา จริยธมฺโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘-๔๕๔๒-๔๕๔๙

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง : สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการ

ที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” โดยการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

สัมภาษณ์

ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้สัมภาษณ์ ผู้วิจัย

บันทึกข้อมูล ผู้วิจัย (จดบันทึก/บันทึกเสียง)

วันสัมภาษณ์

สถานที่

ส่วนที่ ๒ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

สภาพ หมายถึง ลักษณะหรือภาวะที่เป็นอยู่ของการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ลักษณะหรือภาวะของการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ปัญหา หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ที่เกิดขึ้นหรือสิ่งที่มาขัดขวางมิให้สนองต่อความต้องการในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ทำให้เกิดความยากลำบากต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

แนวทางแก้ไข หมายถึง ข้อเสนอแนะซึ่งจะเป็นวิธีการ หนทางในการคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นให้ตรงจุดถูกต้อง และสามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอนที่มีข้อเสนอแนะไว้ให้บรรลุตามได้ ซึ่งในการวิจัยนี้ หมายถึง ข้อเสนอแนะที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอ สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

การบริหารจัดการ หมายถึง การปฏิบัติงาน หรือร่วมกันปฏิบัติงานของบุคคลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง งานพระศาสนาที่คณะสงฆ์ต้อง

บริหารจัดการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เท่านั้นตามหลักแห่งกฎหมายมหาชน ฉบับที่ ๒๓ ทั้ง ๖ ด้านได้แก่

๑. ด้านการปกครอง หมายถึง การดูแลบรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่พำนักอาศัยอยู่ในวัด ให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ และประกาศของมหาเถรสมาคม

๒. ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง การจัดให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรม

๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบันการศึกษาหรือจัดสถานศึกษาภายในวัด เพื่อสงเคราะห์แก่เด็กเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

๔. ด้านการเผยแผ่ศาสนา หมายถึง การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนทั่วไป เช่น จัดให้มีการฟังพระธรรมเทศนา บรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม จัดอบรม หรือการสนทนาธรรม เป็นต้น

๕. ด้านการสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสมบัติของวัดให้มั่นคงถาวร

๖. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชน

ที่พักสงฆ์ หมายถึง สถานที่พำนักพักพิงชั่วคราวของพระภิกษุสามเณร ซึ่งยังมีได้เป็นวัดที่ต้องตามกฎหมาย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้กำหนดเฉพาะที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีจำนวนที่พักสงฆ์ จำนวน ๒๔ แห่ง

ส่วนที่ ๓ ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์.

๑. ท่านมีความคิดเห็นว่า สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการปกครอง” เป็นอย่างไร

๒. ท่านมีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการปกครอง” เป็นอย่างไร

๓. ท่านมีความคิดเห็นว่า แนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการปกครอง” ควรเป็นอย่างไร

๔. ท่านมีความคิดเห็นว่า สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการศึกษา” เป็นอย่างไร

๕. ท่านมีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการศึกษา” เป็นอย่างไร

๖. ท่านมีความคิดเห็นว่า แนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัสดุในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการศาสนศึกษา” ควรเป็นอย่างไร

๗. ท่านมีความคิดเห็นว่า สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่פקสงฆในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการศึกษาสงเคราะห์” เป็นอย่างไร

๘. ท่านมีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการที่พัสดุในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการศึกษาสงเคราะห์” เป็นอย่างไร

๙. ท่านมีความคิดเห็นว่า แนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่פקสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการศีกษาสงเคราะห์” ควรเป็นอย่างไร

๑๐. ท่านมีความคิดเห็นว่า สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่פקสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม” เป็นอย่างไร

๑๑. ท่านมีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พัสดุ
ในอำเภอสนม จังหวัดราชบุรี “ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม” เป็นอย่างไร

๑๒. ท่านมีความคิดเห็นว่า แนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักรถในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการเผยแพร่ศาสนาธรรม” ควรเป็นอย่างไร

๑๓. ท่านมีความคิดเห็นว่า สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่פקสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการสาธารณูปการ” เป็นอย่างไร

๑๔. ท่านมีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการที่พักสงฆ์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการสาธารณูปการ” เป็นอย่างไร

๑๕. ท่านมีความคิดเห็นว่า แนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักรถในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการสาธารณูปการ” เป็นอย่างไร

๑๖. ท่านมีความคิดเห็นว่า สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการที่פקsongในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์” เป็นอย่างไร

๑๗. ท่านมีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการที่พักรักษาตัวในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์” เป็นอย่างไร

๑๘. ท่านมีความคิดเห็นว่า แนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พักรถในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี “ด้านการสาธารณสุข” ควรเป็นอย่างไร

ภาคผนวก ง
ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระครูวิบูลย์ภัทรกิจ, เจ้าคณะตำบลสวนผึ้ง-ตะนาวศรี/ผจร. วัดหนองหมี, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูปลัดประพลณศักดิ์ พลญาโณ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ ราชบุรี, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระมหาประสิทธิ์ ปริสุทฺธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์ป่าสวนผึ้งปริสุทฺธ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระมหาสุวิทย์ สุวิฑฺธ, หัวหน้าที่พักสงฆ์รางเสน่ห็นครจักร์ ราชบุรี, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายทรีท เหลืองสะอาด, นายอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายสุชาติ บัวบาง, เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รบ.๑ ราชบุรี, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พันเอกเฉลิม ชัดใจ, รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ ราชบุรี, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายวิเชียร ยิ้มพราย, ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ราชบุรี, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระครูจริยธรรมานุรักษ์ (วัลลภ จริยธมฺโม)
- เกิด : วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๒
- สถานที่เกิด : เลขที่ ๑๓ หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านปราโมทย์ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
- การศึกษา : นักธรรมชั้นเอก (น.ธ.เอก) ณ สำนักเรียนวัดปราโมทย์ ตำบลบ้านปราโมทย์ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม (๒๕๓๐)
- : ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๗ โรงเรียนวัดปราโมทย์ ตำบลบ้านปราโมทย์ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม (๒๕๑๗)
- : หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๒๕๕๖)
- : ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ. สาขาการจัดการเชิงพุทธ) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๒๕๖๑)
- อุปสมบท : วันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ ณ วัดปราโมทย์ ตำบลบ้านปราโมทย์ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
- ตำแหน่ง/หน้าที่ : เป็นเจ้าอาวาสวัดหนองหมี (๒๕๓๔)
- : เป็นเจ้าคณะตำบลป่าหวาย-ท่าเคย (๒๕๔๖)
- : เป็นพระกรรมวาจาจารย์ (๒๕๔๖)
- : เป็นเจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง (๒๕๔๗)
- : เป็นพระอุปัชฌาย์ (๒๕๔๘)
- เข้าศึกษา : พ.ศ. ๒๕๖๐
- สำเร็จการศึกษา : ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดหนองหมี ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๘๐
- E-mail : jariyatam58@hotmail.com